

Λέων Μίλας

# “Ο Γεροστάθης,”

— τριλογία —



πραγματικό αντίγραφο από τις αυθεντικές εκδόσεις  
όλων των μερών της τριλογίας, που εκδόθηκαν τα έτη 1884, 1892 και 1894

Μάρτιος 2012

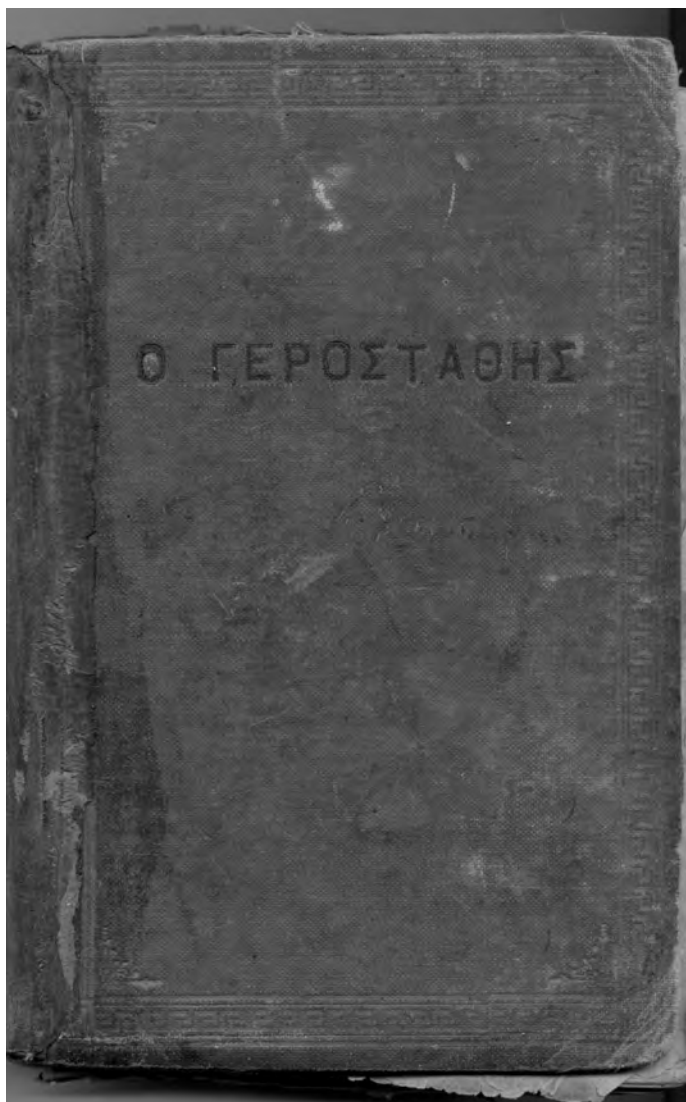
*Αυτό το βιβλίο, είναι ακριβές φωτογραφικό  
αντίγραφο του αυθεντικού βιβλίου “ο Γεροστάθης”  
που εκδόθηκε το 1894.*

*Μεταταφέρθηκε σε ηλεκτρονική μορφή και  
τυπώθηκαν 4 αντίτυπα ψηφιακής εκτύπωσης,  
με την πρωτοβουλία και την επιμέλεια  
του κ. Θωμά Νάκα, το Μάρτιο του 2012.*

*Είναι το πρώτο βιβλίο στα πλαίσια της προσπάθειας  
να διαφυλάξουμε και να μεταδώσουμε στις νεότερες γενιές  
τον πλούτο και την μαγεία των παραδόσεών μας  
μέσα από παλιά βιβλία και ντοκουμέντα*







Το Βιβλίο μου το

Ευρίσκει ο παππούς μου

Καρπέρη στις 24-8-60

μια 7.20 πρωί με

σχίζια ζωρία και πα-

ρακαξίε

Ηγία Τεγνος

Πολύ

Ilia Cielo

Plakr. Stathis.

albanian

BAPTISTIKA  
AHO TO  
MENTPICK  
600-610 SO. HALL

Ende des 4ten und  
Zwischen des 5ten und 6ten

29-12-60

H. T. G.

16.12.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ  
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Αρ. 36).

Ο ΓΕΡΟΣΤΙΘΗΣ  
Η  
ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ  
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΩΝ

«Εκδόσις ἰσχυρὰ ὑποβοηθουμένη  
ἐκ (δου)».

ΥΠΟ  
ΔΕΟΝΤΟΣ ΜΗΔ  
Ι.

Χαρατζανιά Καρπένρις

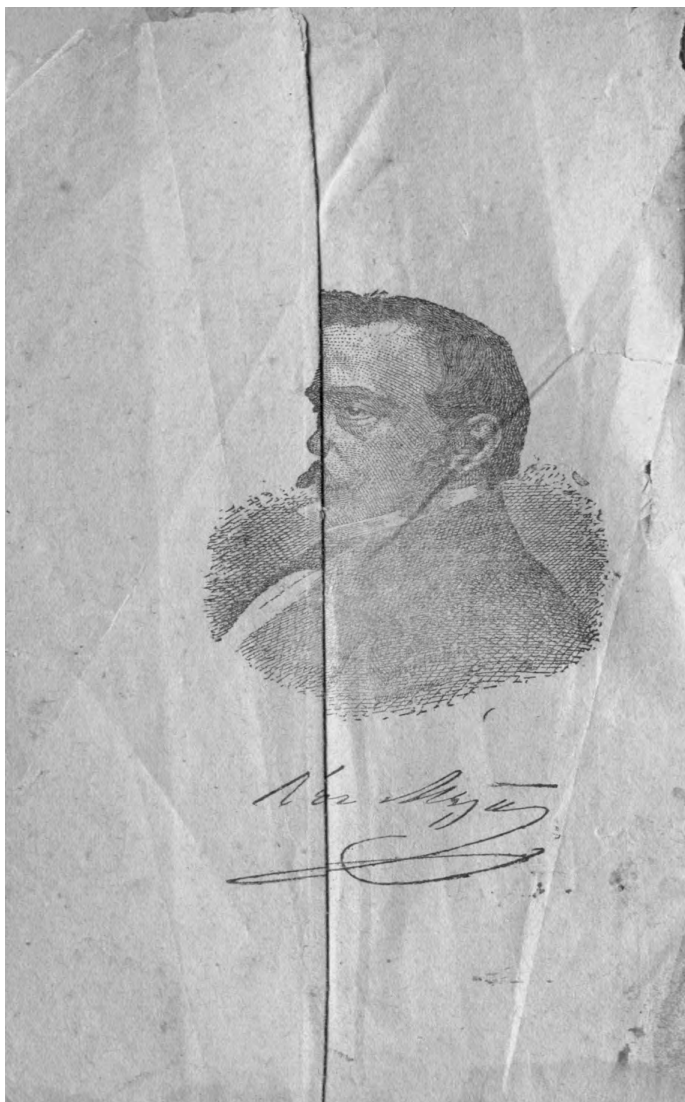


24-VIII-60

Πηλο Πλο  
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΛΑΣΤΟΥ  
100 Ὁδὸς Ἑρμοῦ Ὁδὸς Νῆ 14

1894



Ηγία.

Τεχνο

ΛΙΠΠΩ ΛΑΒΡΑΝΩ.

ΤΩ

ΚΕΡΚΥΡΑΙΩ.

ΤΗΝ

ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ

ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΣ

ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑ

ΕΙΣ

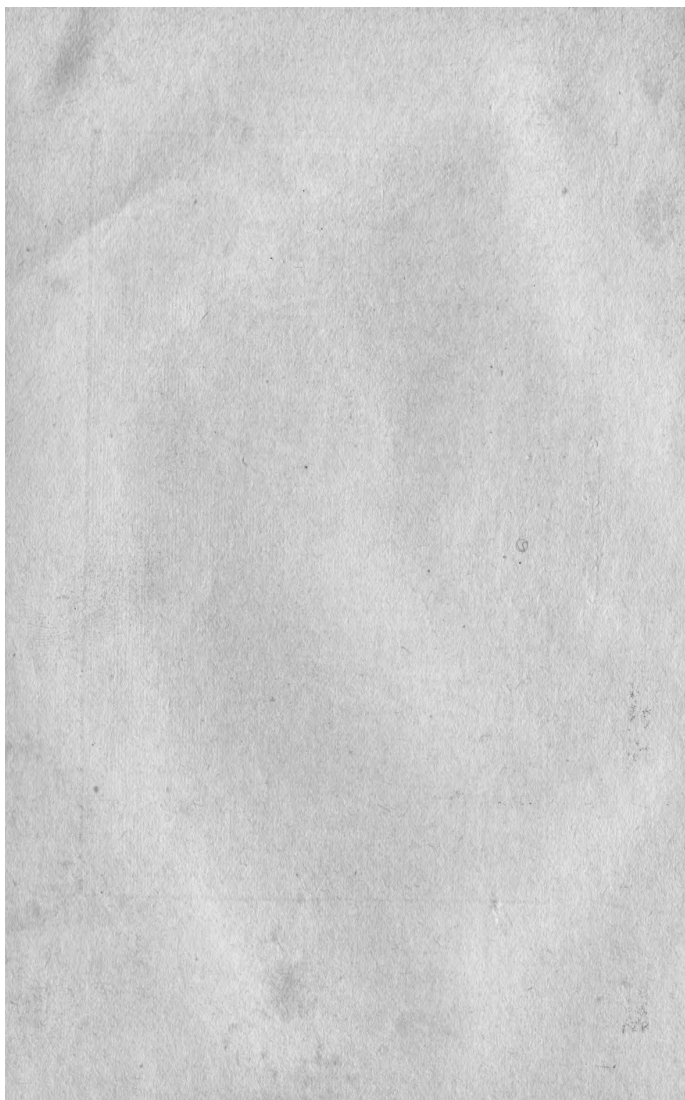
ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΒΑΘΥΤΑΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

ΑΝΕΘΗΚΕ

ΛΕΩΝ ΜΕΛΑΣ.





## Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

«Θεῶν ὑπηρεσίαν ἡγήσατο τὴν ἐπι-  
μέλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν νέων.»

(Πλουτάρχου).

**Ε**ΙΣ ΤΙΝΑ κωμόπολιν τῆς Ἠπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἔζη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Γεροστάθης, γέρων ἐβδομηκοντούτης περίπου, ἀλλ' εὐρωστος καὶ ὑγιής. Αἱ παρειαὶ τοῦ ἦσαν πάντοτε ροδοκόκκινοι, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ζωηροὶ καὶ ἐκφραστικώτατοι, γλυκύτατον τὸ μειδιάματά του, καὶ ὡς χιὼν κατὰλευκος ἡ περικοσμοῦσα τὴν κεφαλὴν του κόμη.

Ἄλλ' ἡ φρόνησις καὶ καλοκαγαθία ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνδρός. Πάντες δὲ καθ' ὕλην τὴν Ἠπειρον ὡς πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν.

Τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν διῆλθε σπουδάζων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· διεκρίθη δὲ πάντοτε μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του διὰ τὴν φιλότιμον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, διὰ τὸ καλὸν μνημονικόν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἀκραν τῶν ἡθῶν του χρηστότητα.

Ὅτε περὶ τὸ δέκατον ὀγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἀποχαιρετίσας τὴν σεβασμίαν μητέρα του καὶ τὴν φιλότιμην πατρίδα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ξένα, ὅπου πρὸ χρόνων ἔζη ἐμπορευόμενος ὁ πατήρ του.

Εἰς τοιαύτην ἐκουσίαν ἀλλὰ πικρὰν ἐξορίαν ἠναγκά-

ζοντο νὰ υποβάλλωνται πολλοὶ τῶν Ἡπειρωτῶν, ὅπως ἀποκτήσωσι καὶ ἐξασφαλίσωσι περιουσίαν τινὰ χρηματικὴν πρὸς περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῆς πατρὶδος αὐτῶν.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζησεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὰ ξένα, περιελθὼν διαφόρους πόλεις τῆς Ῥωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Φιλομαθὴς δὲ πάντοτε, φιλόπονος καὶ φιλότιμος, οὔτε τὸν καιρὸν ἐπὶ ματαίῳ ἔχανεν, οὔτε τὰ σεμνὰ ἔηθη του ἐφθεῖρεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον μετὰ ζήλου ἐνησχολεῖτο, καὶ Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετ' ἐπιμελείας ἐσπούδαζε, καὶ εἰς τὴν μελέτην ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων εὐχαρίστως κατεγίνετο, καὶ τὰς ἀληθεῖς κοινωνικὰς προόδους μετὰ προσυχῆς παρεθέρει.

Ἡ τερπνοτέρα ὁμῶς ἐνασχόλησις τοῦ Γεροστάθου ἦτο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὡραίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Οἱ Παράλληλοι βίοι τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου, τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ γλυκυτάτου Ξενοφῶντος, καὶ τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ φιλόπαιδος Στοβαίου ἦσαν πάντοτε οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀπαντήσῃ νέον Ἕλληνα, καὶ νὰ μὴ συστήσῃ θερμῶς εἰς αὐτὸν τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ταμεῖα σοφίας, ἀρετῆς καὶ κάλλους ἀπεκάλει ὁ γέρον τὰ Ἑλληνικὰ συγγράμματα· τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κλειδα τῶν πολυτίμων τούτων ταμείων ὅποια δὲ ἀφροσύνη, ἔλεγε, νὰ κρατῶμεν τὴν κλειδα ἄχρηστον, καὶ νὰ μὴ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους αὕτῃ περικλείει! Δικαίως λοιπὸν ἐταλάνιζεν ὅσους,

ἀφου κοπιᾶσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς, παραμελῶσιν ἀκολούθως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων.

Δὲν ἐθεώρει δὲ Ἑλλητισμὸν τὴν ἀπλὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σοφῶν ἰδεῶν, καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀπηθανάτισαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων ὅς μορφώσωμεν Ἑλληνικῶς τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τότε, ἔλεγεν ὁ γέρον, θέλομεν ἀναφανῇ ἄζιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων.

Πολλοὶ οἱ λεγόμενοι Χριστιανοί, ἀλλὰ δυστυχῶς ὅλγοι οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί, οἱ οὐχὶ μόνον πιστεύοντες εἰς Χριστόν, ἀλλὰ καὶ πράττοντες τὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Πιστὸς εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετ' εὐλαβείας πάντοτε ἐξεπλήρου ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας συνειθίζομεν πάντες εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν θείων τοῦ Χριστοῦ παραγγελημάτων, ἡ ἁρμονία, ἡ τόσον θαυμασίως διέπουσα ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, ἤθελε βεβαίως βασιλεύει καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄν καὶ ἐγήρασεν ἐπὶ τῆς ζένης γῆς ὁ Γεροστάθης, οὐδεμίαν ὁμως στιγμήν ἐπαυσεν ἐνθυμούμενος τὴν φίλην πατρίδα του καὶ τὴν γραῖαν μητέρα του, ἥτις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἔκλαιε καὶ τοῦ συζύγου της τὸν θάνατον, καὶ τοῦ υἱοῦ της τὴν στέρησιν.

## Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

Ούτε τοῦ χρυσοῦ ἡ δίψα, οὔτε τῆς Εὐρωπαϊκῆς ζωῆς τὰ θέληγτρα ἐμπόδισαν τὸν Γεροστάθην τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν κωμόπολιν· διότι, καὶ τὸ καθήκον τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀσθενῆ του μητέρα ζωηρῶς συνησθάνετο, καὶ χρέος ἱερὸν αὐτοῦ ἐθεώρει νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τῆς πατρίδος του τὴν βελτίωσιν.

Ἄμα λοιπὸν διὰ τῆς φιλοπονίας, οἰκονομίας καὶ τιμιότητος ἀπέκτησε χρηματικὴν τινα κατάστασιν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, καὶ τὴν πατρίδα του ἀποχρώντως νὰ περιθάλλῃ, εἰπὼν τὸ χαῖρε εἰς τὰ ἀναμειγμένα καλὰ καὶ κακὰ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολιν του, ὅπου μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν φιλότιμην μητέρα του καὶ τῆς νεότητός του τοὺς φίλους.

«Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἶδεν ἄστεα καὶ ῥόον ἔγνων» λέγει ὁ Ὀμηρος περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἐπὶ χρόνον πολλὸν περιεπλανήθη μακρὰν τῆς πατρίδος του Ἰθάκης.

Πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν τὰς πόλεις καὶ γνωρίσας τὰς ιδέας, πολῦπειρος ἐπανῆλθε καὶ ὁ Γεροστάθης μετὰ μακροχρόνιον ἀπουσίαν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἐξετάσας δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του περὶ τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἱερέως καὶ τῶν διδασκάλων τῆς κωμοπόλεως, ἐπληροφορήθη ὅτι δὲν εἶχον εἰμὴ ἐμπειρικὸν ἱατρὸν καὶ ἀπαίδευτον ἐφημέριον, ὅστις συγχρόνως ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου· ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτοτρόπως καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ὑγεία διεκινδύνευον, ἐθεώρησε χρέος του ὁ ἀγαθὸς γέρον νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας τῆς διπλῆς ταύτης ἐλλείψεως.

Ὅθεν ᾔθελῃσε ν' ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν κωμό-

πολιν ἐπιστήμονα καὶ εὐπόληπτον ἱατρὸν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔγραψεν εἰς διάφορα μέρη· ἀλλ' αἱ προσπάθειάι του δυστυχῶς ἀπέτυχον.

Συμφωνήσας λοιπὸν μετὰ τινος σεμνοῦ νέου, ὅστις εὐδοκίμως εἶχε τελειώσει τὰς σπουδὰς του εἰς Ἰωάννιναν, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἐξόδων του εἰς Ἰταλίαν, ὅπως, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὴν Ἱατρικὴν, ἐπανέλθῃ ἱατρὸς ἐπιστήμων εἰς τὴν κωμόπολιν, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος τῶν ὕγιεινῶν παραγγελμάτων, καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας καὶ Φυσικῆς Ἱστορίας.

Εἰς τὴν τερπνοτέραν δὲ καὶ ὑγιεινοτέραν θέσιν τῆς κωμοπόλεως ἔκτισε δι' ἰδίων ἐξόδων σχολεῖον εὐρύχωρον, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ δύο ἱκανοὺς καὶ φιλοτίμους διδασκάλους πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὸν δὲ ἀπαίδευτον ἐφημέριον ἀντικατέστησε διὰ τινος πεπαιδευμένου καὶ σεβασμίου ἱερέως, ὅστις οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ναὸν σεμνοπρεπῶς ἱερούργει, ἐξηγῶν πάντοτε σαφέστατα καὶ γλυκύτατα τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ἐδίδασκε, προσπαθὼν πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς τρυφερὰς τῶν παιδῶν καρδίας τοὺς σωτηρίους σπόρους τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν.

Ἀλλ' ἡ καλοκαγαθία τοῦ Γεροστάθου δὲν περιωρίσθη ἕως ἐδῶ. Διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος τοῦ διηγητικοῦ χαρακτήρος του κατάρθρωσεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν παιδιῶν τῆς κωμοπόλεως. Πολλάκις προσεκάλει αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸ γεῦμά του. Συχνάκις δὲ ἐξήρχετο μετ' αὐτῶν εἰς πρωϊνούς καὶ δειλινούς περιπάτους· καὶ πάντοτε εὗρισκεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ

ἢ νὰ διηγηθῇ εὐάρεστόν τι καὶ ὠφέλιμον πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοὺς φίλους του, ὅτινες ἐπομένως καὶ ὡς πατέρα γλυκύτατον καὶ ὡς φίλον ἐπιστήθιον ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων αὐτόν.

Πάντες οἱ γέροντες ἀγαπῶσι συνήθως τὰς διηγήσεις, ὡς ἠγάπα αὐτὰς καὶ ὁ γέρων Ὀμηρος, ὅτε περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου του ἐποίει τὴν Ὀδύσσειάν του. Τὰς διηγήσεις λοιπὸν ἠγάπα καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τοὺς μικροὺς φίλους του εὐτυχεῖς, καὶ νὰ προετοιμάσῃ, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν πατρίδα τέκνα ἐνάρετα, φιλόστοργα καὶ ὠφέλιμα, διὰ καταλλήλων διηγημάτων ἐπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, μιμούμενος τοὺς γέροντας τῆς Σπάρτης, ὅτινες, παρευρισκόμενοι πάντοτε καὶ εἰς τὰ συσσίτια καὶ εἰς τὰ γυμνάσια τῶν νέων, διηγοῦντο πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῶν προγόνων των πρὸς μὀρφωσιν Σπαρτιατῶν ἐναρέτων.

Συχνὰ ἀνέφερεν ὁ γέρων τὸ τοῦ Ἰσοκράτους· «ὅτι τὰ καλὰ ἀκούσματα εἶναι καὶ λίτερα πολὺν χρημάτων, διότι τὰ μὲν χρήματα εὐκόλως χάνονται, ἐνῶ τὰ καλὰ ἀκούσματα παράγουσιν τὴν Παιδείαν καὶ Ἀρετὴν, τὰ μόνον διαρκὴ καὶ ἀθάνατα κτήματα τῶν ἀνθρώπων.»

Τέκνον τῆς κωμοπόλεως, μαθητὴς τοῦ σχολείου, καὶ εἰς τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου ἦτο καὶ ὁ γράφων τὰ παρόντα. Ὅσα δὲ κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν ἤκουσα, συναναστρεφόμενος τὸν σεβάσμιον καὶ ζωηρὸν ἐκεῖνον γέροντα, ἀποτελοῦν τὰς γλυκυτέρας καὶ ὥραιότερας ἀναμνήσεις τοῦ βίου μου· αὐταὶ μὲ κατέστησαν εὐδαίμονα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, διότι

πάντοτε καὶ σωματικῶς μὲ ὠφέλησαν, καὶ διανοητικῶς μὲ ἔτερψαν, καὶ ἠθικῶς μὲ καθωδήγησαν.

Τὰς ἀναμνήσεις μου λοιπὸν ταύτας ἀπεφάσισα νὰ ἐκθέσω καὶ δημοσιεύσω, διότι ὅσα παρὰ τοῦ Γεροστάθου ἠχοράσθην ἐθεώρησα ὡς ἀποτελοῦντα τὸ *Ἀλφάβητον τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ βίου*, ἀλφάβητον ἀναγκαιότατον εἰς πάντα Ἑλληνόπαιδα, ὅπως δι' αὐτοῦ εὐχαρίστως διέλθῃ τὴν δύσκολον βίβλον τῆς ζωῆς. Εἰμὶ δὲ εὐελπίς ὅτι ἡ δημοσίευσίς των θέλει εὐχαριστήσῃ τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου ἀνδρός, διότι οὕτω καὶ μετὰ βίβλατον θέλει συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν διάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, τοὺς ὁποίους τόσον ἠγάπα, καὶ ἐπὶ τῶν ῥοπίων ἐσθέριζε τὰς περὶ εὐτυχεστέρου μέλλοντος γλυκαίς ἐλπίδας του.

Ταπεινὸς καὶ μετρίοφρων ὁ Γεροστάθης δὲν ἐκαυχᾶτο οὔτε τὴν Ἀμερικὴν ὅτι ἀνεκάλυψεν, οὔτε τὴν πυρίτιδα ὅτι ἐφεῦρε. Ἐλεγε δὲ καὶ διηγεῖτο ἐξ ὧσων εἶχεν ἀκούσει ἢ ἀναγνώσει, ἢ ἡ πολυχρόνιος πεῖρα τὸν εἶχε διδάξει. Δὲν ἦσαν λοιπὸν τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα νεοφανῆ καὶ πρωτότυπα· ἀπ' ἐναντίας τὰ πλεῖστα ἦσαν ἀρχαῖα καὶ εἰς πολλοὺς γνωστὰ, ἀλλὰ τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα πάντοτε.

Ἀρχαῖος καὶ πασίγνωστος εἶναι καὶ ὁ ἥλιος· ἀλλὰ πόσον εὐεργετεῖ καὶ τέρπει τοὺς πάντας, καὶ ἰδίως ὅσους ἐντὸς ὕψους καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς ἐστερήθησαν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων του!

Πασίγνωστος καὶ κοινότατος ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἄρτος, τὸν ὅποιον καθ' ἡμέραν γευόμεθα· ἀλλὰ πόσον γλυκὺν καὶ σωτήριον εὐρίσκουν αὐτὸν οἱ πεινῶντες! Ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς, μικρὰ παιδιὰ, ἠκούομεν τὸν Γεροστάθην, ἔστε-



ρούμεθα τῶν εὐεργετικῶν ἀκτίνων τῆς παιδείας, πεινῶν-  
τες δὲ πρόδον καὶ βελτίωσιν, εἰς τὸ σκοτός τῆς νεανικῆς  
ἀπειρίας ἐκυλιόμεθα. Αἱ συμβουλαὶ λοιπὸν καὶ αἱ διηγῆ-  
σεις του, φωτίζουσιν τὸν νοῦν καὶ τρέφουσιν τὴν καρ-  
δίαν, δικαίως καὶ μᾶς ἑτερπον καὶ μᾶς ὠφέλουν.

Τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς, ἂν καὶ ἀρχαιοτάτον, διαμένει  
πάντοτε νέον, τερπνὸν καὶ ἀμάραντον· ἡ δὲ ἑξὶς καὶ ὁ  
χρόνος, ἀντὶ τὰ ἐλαττώσωσιν, ἔτι μάλλον αὐξάνουν τὴν  
λάμπριν τῶν ἀκτίνων του. Τὰ ἀμάραντα δὲ κάλλη τῶν  
Ἑλληνικῶν ἀρετῶν παρουσίαζε συνήθως ὁ Γεροστάθης  
ἐνώπιον ἡμῶν.

Εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἀναμνήσεών μου ἠθέλησα νὰ δια-  
τηρήσω τὸ ἀπλοῦν, τὸ εὐληπτον, τὸ ἀφελὲς ὕφος τοῦ  
Γεροστάθου· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἠδυνή-  
θην νὰ ἐντυπώσω εἰς τὸν ἄψυχον χάρτην τὴν ἐμψυχον  
γλυκύτητα καὶ ἐκφραστικωτάτην ζωηρότητα τῆς προ-  
φορικῆς ὁμιλίας τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνδρός.

Ἐπειδὴ δὲ τριπλοῦς ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ Γεροστάθου,  
ἦτοι ἡ ὑγεία τοῦ σώματος, τοῦ νοός, καὶ τῆς καρδίας,  
εἰς τρία μέρη διήρξατο τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, προ-  
τάξας ὅσα περὶ Θεοῦ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, διότι, τὴν εὐ-  
σέβειαν θεωρῶν ὁ γέρον ὡς τὸ πρῶτον θεμέλιον πάσης  
καλῆς ἀγωγῆς, καὶ ὡς τὴν βάσιν τῆς τε παρούσης καὶ  
τῆς μελλούσης ἡμῶν εὐδαιμονίας, ἀπὸ Θεοῦ ἤρξατο.



ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ  
ΤΗΣ  
ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ  
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΕΜΕΛΙΟΝ.

«Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταὶ τὰς χρῆων σ' ἀσκεῖν, τέκνον,  
•Θεοὺς τε τιμᾶν, τοὺς τε θρέψαντας γονεῖς,  
•Νόμους τε κοινούς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν,  
•Κάλλιστον ἔξεις στέφανον εὐκλείας φεί.»

(Εὐριπίδου.)

**Τ**α μελαγχολικὰ σύννεφα τοῦ χειμῶνος εἶχον ἤδη δια-  
σκεδασθῇ οἱ κῆποι, αἱ πεδιάδες καὶ τὰ βουνὰ εἶχον ἀρ-  
χίσει νὰ ἐνδύωνται τὰς ἀνθηρὰς στολάς των, καὶ μελω-  
δικὰ τὰ ἀηδόνια ἐκελάδουν τὴν ἐπάνοδον τῆς τερπνῆς  
ἀνοιξεως, ὅτε μετὰ δοξολογίας, ἀγιασμοῦ καὶ παρατά-  
ξεως ἤνοιξε τὸ συσταθὲν ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου σχολεῖον.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἑναρξιν τῶν μαθημάτων μᾶς  
προσεκάλεσεν ἀφ' ἐσπέρας ὁ γέρον νὰ συνέλθωμεν ὅλοι  
εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν αὐγὴν, πρὶν ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ  
μᾶς ὀδηγήσῃ ἐκεῖθεν εἰς τινὰ ἐξοχὴν.

Ὅλοι ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἐξυπνήσωμεν ἐγκαίρως, διὰ

νὰ μὴ στερηθῶμεν καὶ τῆς ἐξοχῆς τὴν διασκέδασιν, καὶ τοῦ Γεροστάθου τὴν ζωηράν· καὶ εὐχάριστον συναναστροφὴν· κατὰ τὴν προσδιωρισμένην δὲ ὥραν, εὐπειθεῖς εἰς τὴν πρόσκλησίν του, παρευρέθημεν ἅπαντες εἰς τὴν οἰκίαν του.

Μόνον οἱ συμμαθηταί μας Ἰωάννης καὶ Ἀθανάσιος δὲ ἐφάνησαν· διότι, ἀγαπῶντες πολὺ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον, δὲν ἠμπόρουν ν' ἀποσπασθῶσιν ἐγκαίρως ἀπὸ τὰς δο-  
λίας ἀγκάλας τοῦ φίλου των.

Εὐθυμος καὶ Ζωηρὸς μᾶς ὠδήγει ὁ γέρον· διὰ μέσου ἀνθοστολίστου πεδιάδος εἰς λόφον τινὰ πλησίον τῆς κω-  
μοπόλεως, ὅπου, ὡς ἔλεγεν, ἀναβαίνοντες ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν θέαμα ὠραιότατον.

Βῆμα ταχύ! ἐφώναζε καθ' ὁδόν, ὅπως ἴδωμεν ἐγ-  
καίρως τὸ θέαμα. Ἀξιοθαύμαστος δὲ ἦτο ἡ εὐκίνησις τοῦ Γεροστάθου, διότι καὶ ρυάκια καὶ χανδάκια ὡς νέος ἐπήδα, καὶ τοὺς ἀνηφόρους μ' ἐλαφρότατον βῆμα ἀνέβαινε.

#### Η ΑΝΑΤΟΛΗ

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὠραία καὶ ἐκτεταμένη πεδία ἀπροσδοκῆτως παρουσιάσθη ἐνώ-  
πιον ἡμῶν· εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἐκεῖ ὅπου ὁ οὐρα-  
νὸς ἐφαίνετο ἐγγίζων τὴν γῆν, μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης λίμνην τινά, καὶ πρὸς τὴν λίμνην αὐτὴν μᾶς εἶπε νὰ προσηλώσωμεν τὰ βλέμματα καὶ τὴν προσοχήν. Μετ' εὐ-  
λαθείας λοιπὸν καὶ σιωπῆς περιέργους πρὸς τὴν λίμνην ἐστρέψαμεν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ ὀρίζων ἐφαίνετο μάλλον μελαγχολικός· ἀλλὰ μετ' ὀ-  
λίγον ὁ οὐρανὸς ἤρχισε βαθυμηδὸν νὰ φωτίζεται, καὶ τὰ

σύννεφα νὰ ἐπιχρυσώνονται· ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τῆς λίμνης ἡσύχως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀνεφάνη βαθμηδὸν ἐξερχόμενος κατὰ χρυσοῦς ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, μεταβάλλων τὰ ὕδατα τῆς λίμνης εἰς στιλπνότατον ἄργυρον, φαιδρότητα δὲ καὶ λάμψιν ἐπιχέων ἐπὶ τῆς φύσεως ὅλης.

— Τί λαμπρόν! τί ὠραῖον θέαμα! ὁμοφώνως ἐκράξαμεν, διότι ποτὲ πρότερον δὲν εἴχομεν ἰδεῖ τὸ ἐξαισίον τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα.

— Παρατηρήσατε καὶ θαυμάσατε, παιδίᾳ μου, μὰ εἶπε τότε ὁ γέρων, μὲ πόσῃ μεγαλοπρέπειαν στέλλει ὁ Θεὸς καθ' ἐκάστην αὐγὴν τὸν λαμπρὸν αὐτὸν ἀστέρα τῆς ἡμέρας, ὅπως φωτίσῃ μὲ τὸ ὠραῖόν του φῶς, καὶ ζωογονήσῃ μὲ τὰς θερμὰς του ἀκτῖνας καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά. Μαύρη καὶ σκοτεινὴ, μαραμμένη καὶ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ φύσις ὅλη, ἂν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἡλίου δὲν ἐφώτιζε, δὲν ἐθέρμαινε, δὲν ἐζωογόνει αὐτήν. Τόσον δὲ μεγαλοπρεπές, τόσον εὐεργετικὸν εἶναι αὐτὸ τὸ μέγα πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε πολλοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἀπλότητί των ἐξέλαβον τὸ πλάσμα ἀντὶ τοῦ Πλάστου, καὶ ἀντὶ νὰ λατρεύσωσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν πλάσαντα καὶ τὸν ἥλιον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλάτρευσαν ὡς Θεὸν των αὐτὸν τὸν ἥλιον.

Μᾶς ὑπενθύμισε τότε ὁ Γεροστάθης Δῆμόν τινα, ὅστις πρὸ τινων ἡμερῶν εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν χωμόπολιν, ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων· ἦτο ὁ ἄθλιος κατὰ χλωμος ὡς τὸ κηρίον, μαραμμένος ὡς τὸ φύλλον τοῦ φθινοπώρου, ἰσχνός, ἀδύνατος καὶ ἡμιθανής.

— Καὶ διατί; διότι, κατὰ κλειστός ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐντὸς ὑπογείου καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς, δέκα δλόκληρα

ἔτι ἐστερήθη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, διὰ τῶν ὁποίων ὁ πανάγαθος Θεὸς ζωογονεῖ τὰ πλάσματά του.

Καθ' ἐκάστην λοιπὸν αὐγὴν πρὸς Ἀνατολὰς, ὡς Ἀνατολικοὶ Χριστιανοί, ἃς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἃς εὐχαριστῶμεν τὸν Ὑψιστον, τὸν ζωογονοῦντα διὰ τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἀστέρος τὴν ὑπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἔδωκεν.

Ἀλλ' ἐξ Ἀνατολῶν δὲν ἐξέρχεται μόνον ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος· ἐξ Ἀνατολῶν ἐξῆλθον, καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μετέβησαν τὰ γράμματα, ἡ ποιησις, ἡ φιλοσοφία, ἡ καλλιτεχνία, ὁ πολιτισμός, ἡ ἐλευθερία, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ Χριστιανισμός, αὐτὴ ἡ θεία καὶ ἀληθὴς θρησκεία τῆς Πίστεως, τῆς Ἑλπίδος, τῆς Ἀγάπης, καὶ τῶν καλῶν ἔργων.

Ἄς ἐμμένωμεν λοιπὸν, παιδιὰ μου, πιστοὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησίαν. Ἄν δὲ ὡς Χριστιανοί, καὶ Χριστιανοὶ Ἀνατολικοί, πάσχωμεν καὶ καταδιωκώμεθα, ἃς ὑπομένωμεν μὲ καρτερίαν τὰ πάντα, καὶ ἐπὶ τέλους θέλομεν σωθῆ, θέλομεν θριαμβεύσει. «Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς εἰμὴ ἀληθείας, καὶ ἀληθείας μεγάλας!

#### ΤΑ ΑΝΘΗ.

Ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἐθαυμάσαμεν τὴν ὠραίαν τοῦ ἡλίου ἀνατολὴν, ἤρχισαμεν νὰ καταβαίνωμεν πρὸς τὴν πεδιάδα, ἥτις, καταπράσινος καὶ καταστόλιστος ἀπὸ ἄνθη, ἔτι λαμπροτέρᾳ ἐφαίνετο τότε, ὅτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέλυον τὴν λεπτὴν δρόσον τῆς νυκτός.

— Παρατηρήσατε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸ τὸ πρᾶ-  
σινον χρώμα τῆς πεδιάδος πόσον γλυκύτατον εἶναι, καὶ  
πόσον τέρπει τὰ ὄμματα! Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ  
πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ παρατηρήσατε πόσον εὐχαριστεῖ  
πόσον ἐξημερόνει τὴν καρδίαν τὸ γαλανὸν καὶ ἡμερον  
χρῶμά του! Ἦθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐπιθυ-  
μήσωμεν, ἀντὶ τοῦ πρασίνου τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ γαλα-  
νοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλα γλυκύτερα χρώματα.  
Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ ὅσοι ὑποφέρουσιν  
ὀφθαλμίαν εἰς πράσινα ἢ γαλανά χρώματα καταφεύγουσιν  
πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων ὀφθαλμῶν των.

Θεωρήσατε καὶ αὐτὰ τὰ ποικίλα καὶ τερπνότατα ἄν-  
θη! Δι' αὐτῶν ὁ Ὑψιστος ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὴν μονο-  
τονίαν τῆς πεδιάδος, καὶ ὠραιότεραν νὰ καταστήσῃ αὐ-  
τήν. Τρέξατε, παιδία μου, καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν πα-  
νάγαθον Θεόν, ὅστις ἔπλασε καὶ σᾶς καὶ τοῦ ἀγροῦ τὰ  
ἄνθη, συνάξατε ἐξ αὐτῶν, καὶ δοξολογήσατε τὸν Πλάστην

Ὁ Γεροστάθης ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ἡμεῖς  
δὲ ἐσκορπίσθημεν εἰς τὴν πεδιάδα, συνάζοντες ἄνθη.

Ἀφοῦ δὲ ἕκαστος συνέλεξεν ὅσα ἤρρεσεν, ἠρχίσαμεν  
νὰ φιλονεικῶμεν τίνος ἦσαν τὰ ὠραιότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ  
ἡ φιλονεικία, ἀντὶ νὰ διαλυθῇ, ἐγένετο ζωηροτέρα, ἐπαν-  
ήλθομεν πρὸς τὸν γέροντα, διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος τίς  
συνέλεξε τὰ ὠραιότερα.

Μειδιῶν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως διέλυσε τὴν φιλονει-  
κίαν, εἰπὼν ὅτι ὅλα εἶναι ἐπίσης ὠραῖα καὶ ἀξιοθαύμα-  
στα, διότι εἰς ὅλα ανευρίσκομεν καὶ θαυμάζομεν τὴν σο-  
φίαν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου!

Ὁ γέρον μᾶς ἔδειξε τότε τὴν μηχανὴν τοῦ ὥρολογίου  
(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ. Α΄.)

του, καὶ μᾶς ἠρώτησεν ἂν νομίζωμεν ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη ἐγένετο ἀφ' ἑαυτῆς καὶ κατὰ τύχην.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ὁμοφώνως, ὁ ὠρολογᾶς τὴν ἔκαμε, καὶ ὅχι ἡ τύχη.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησε πάλιν ἂν ὠρολογᾶς, μὴ ἔχων νοῦν καὶ δύναμιν, ἡδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ γέροντος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἐξῆς·

— Ἀλλ' ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἀπλουστέρου ἄνθους εἶναι ἀσυγκρίτως τελειότερος καὶ πολὺ πλέον ἀξιοθαύμαστος παρὰ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου μου. Ἐὰν σκεφθῶμεν πῶς ἕκαστον ἄνθος γεννᾶται ἀπὸ τὸν σπóρον του, πῶς αὐξάνει καὶ τρέφεται διὰ τῶν ῥιζῶν καὶ λεπτοτάτων σωλήνων του, πῶς χρωματίζεται, πῶς εὐωδιάζει, βεβίως θέλομεν πεισθῆ ὅτι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον δὲν ἡδύναντο νὰ γεννήσωσι τοιοῦτον ὀργανικὸν ὄν, καὶ ὅτι διάνοια καὶ δυνάμεις ἀσυγκρίτως ἀνώτεραι ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὠρολογιοποιοῦ ἐπλάσαν τὰ ἄνθη ταῦτα.

Ἀλλ' ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζώων, εἶπεν ὁ γέρων, πόσον ἀνώτερος, πόσον τελειότερος εἶναι!

Πόσον δὲ καταπληκτικὴ καὶ θαυμαστὴ ἡ μεγάλη μηχανὴ τοῦ ὠρολογίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν *κόσμον*! Ὁ ἥλιος, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι αὐτῶν, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς ὀρισμένους γραμμὰς καὶ χρονικὰ διαστήματα, ἁρμονικώτατα δὲ καὶ ἄνευ διακοπῆς περιστρεφόμενα ἐντὸς τοῦ στερεώματος, ἀποτελοῦν αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον τοῦ κόσμου ὠρολόγιον.

Βεβαίως οὔτε ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, οὔτε δὲ πε-  
ριωρισμένους νοὺς καὶ αἱ μικραὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου  
ἠδύναντό ποτε νὰ παραῤῥωσι τοιοῦτους ἐκπληκτικούς ὄρ-  
γανισμούς, τοιαύτην θεῖαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἁρμονίαν.

Νοὺς λοιπὸν ὑπεράνθρωπος, σοφία ὑπερτάτη, καὶ δύ-  
ναμις ἀκαταμέτρητος ἐδημιούργησαν ταῦτα πάντα· καὶ  
διὰ τοῦτο *Πάροσφορ* καὶ *Παρτοδύναμον* ἀποκαλοῦμεν  
τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός.

Ὁ Δαυὶδ, ψάλλων τὴν σοφίαν καὶ μεγαλουργίαν τοῦ  
Πλάστου, ὀρθότατα ἔλεγε «*Πόσον μεγάλα καὶ θαυ-  
μαστά εἶναι τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Πάντα ἐν σοφίᾳ  
ἐποίησας.*»

Καὶ αὐτὸς ὁ Ὀμηρος, ὁ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλότερος  
ποιητὴς τῶν προγόνων μας, σπουδάσας τὴν φύσιν ὡς  
οὐδεὶς ἄλλος, συνησθάνθη, καὶ εἰς τὴν Ὀδύσσειάν του ἐκή-  
ρυξε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου, εἰπὼν «*Θεός, ...  
γὰρ δύναται ἅπαντα.*»

Τὰ ἄνθη μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πανάγα-  
θον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπομένως τὰ χρέη τῆς πρὸς  
αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἅπασα ἡ φύσις  
τὴν ὑπαρξίν καὶ παρουσίαν τοῦ Πλάστου μᾶς ποριστᾷ.

Τί ἄλλο εἶναι τῷ ὄντι ἡ φύσις αὕτη, παρὰ ναὸς ἀπέ-  
ραντος καὶ μεγαλοπρεπῆς, τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ  
Θεοῦ παριστάνων; Θόλος τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ εἶναι  
ὁ ἀπέραντος θόλος τοῦ οὐρανοῦ· λαμπάδες δὲ αὐτοῦ ἄσθε-  
στοι τὰ ἄσβεστα φῶτα τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπείρων ἀ-  
στέρων! Εὐρισκόμενοι λοιπὸν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου, ἅς  
μὴ παύωμεν σεβόμενοι καὶ δοξολογοῦντες καὶ εὐχαρι-  
στοῦντες τὸν Ὑψίστον!



Πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ηγάπα καὶ θαύμαζεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἀλλ' ἰδιαιτέραν κλίσιν εἶχε πρὸς τὰ ἄνθη. Ἡ πρὸς τὰ ἀθῶα δὲ καὶ ὠραῖα ἄνθη ἀγάπη τοῦ γέροντος ἀποχρώντως ἀπεδείκνυε τὴν ὠραιότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του. Διότι ὅστις θαυμάζει τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως, καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς, ἀλλαγαίως ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Θεόν, καὶ οὕτως ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον τὴν ψυχὴν του μορφώνει, καὶ εὐτυχῇ τὸν βίον του καθιστᾷ.

#### ΤΑ ΠΤΕΡΑ.

Ὑπὸ τὸ δένδρον, ὅπου ὁ Γεροστάθης ἐκάθητο, εὗρημεν πτερά τινα ὠραῖα, τὰ ὅποια τῷ παρουσιάσαμεν, ὅπως θαυμάσῃ τὸν ζωηρὸν καὶ ποικίλον χρωματισμὸν των.

— Ὁραιότατα τῷ ὄντι εἶναι τὰ χρώματα ταῦτα, μὰς εἶπε, καὶ χαίρω διότι ἀρχίζετε ἤδη νὰ παρατηρῆτε καὶ νὰ θαυμάζητε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ τὰ πτηνὰ καταστολίζει ὁ Ὑψιστος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν τέρπει. Ἀλλὰ τὰ πτερά, ἐκτὸς τοῦ ὠραίου χρωματισμοῦ των, ἔχουν καὶ ἄλλας ιδιότητας πολὺ πλεόν ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες σαφέστατα ἀποδεικνύουν τὴν σοφίαν, τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πλάστου, καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Τὰ πτερά εἶναι τὸ ἔνδυμα, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰ πτηνὰ· διὰ νὰ διατηρῇ λοιπὸν αὐτὰ θερμὰ ἐν καιρῷ χειμῶνος παρατηρήσατε τὴν ὕλην τοῦ ἐνδύματος τούτου, καὶ θέλετε εὐρεῖ αὐτὴν ὁμοιάζουσαν τὸ βαμβάκιον καὶ τὸ μαλλίον, καὶ ἐπομένως θερμὴν.

Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν ὁ πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξω-

τερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ θερμότητος.

Διὰ τῶν πτερῶν προσέτι ἐπρόκειτο τὰ πτηνὰ νὰ πετώσιν. Ἐὰν λοιπὸν τρίχες μαλακαί, ἢ ὀστροκοδέρματα σκληρὰ ἐκάλυπτον τὰ πτηνὰ, δὲν ἤθελον ἐμπορεῖ βεβαίως δι' αὐτῶν νὰ διασχίζωσι τὸν αέρα· ὅθεν καὶ ἐλαστικά καὶ συγχρόνως στερεὰ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὰ πτερά των, ὅπως εὐκόλως πετώσιν ἀπὸ κλώνου εἰς κλώνον, καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον πρὸς ἀνέυρεσιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλλήλου κλίματος.

Εἰς ὅλα, εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ παρουσιάζεται ἡ Θεία Πρόνοια, ἡ ἀνωτάτη σκοπιμότης καὶ ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀγαθότης! δικαίως λοιπὸν πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι πανταχοῦ παρὼν εἶναι ὁ πανάγαθος καὶ πάνσοφος Θεός!

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐσιώπησεν, ἴσως διὰ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν μικρὸν νοῦν μας νὰ χωνεύσῃ τὰς παρατηρήσεις του, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μας ν' ἀναπτύξῃ τὰ πρὸς τὸν Πλάστην ὀφειλόμενα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

#### ΤΑ ΑΚΑΡΠΑ ΔΕΝΔΡΑ.

Προχωροῦντες-σιωπηλοὶ εἰς τὸν περίπατον ἐπλησίασαμεν ὥρασιότατην πλάτανον, περὶ τὰς ρίζας τῆς ὁποίας ἡσυχῶς ἔόρρε ρυάκιον διαυγέστατον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάτην. — Ἄν αὕτῃ ἡ πλάτανος ἦτο δένδρον κάρπιμον, ἠθέλομεν φάγῃ τῶρα ὀλίγους καρπούς· διατί ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτὰ τὰ ἄκαρπα δένδρα; Καὶ αὐτὸ τὸ ρυάκιον τί χρησιμεύει ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν;

—Ὁ Θεός, παιδίον μου, ἀπήντησεν ὁ γέρον, ὁ Θεός, ὅστις ἐδημιούργησε καὶ τὴν πλάτανον, καὶ τὸ ρυάκιον, καὶ σέ, καὶ τὸν κόσμον ὅλον, ἐγνώριζε καὶ γνωρίζει πολλά περισσότερα καὶ ἀπὸ σέ, καὶ ἀπὸ ἐμὲ, καὶ ἀπὸ τοὺς σφωτέρους τῶν ἀνθρώπων. Παρατήρησον ἐν τούτοις πόσαι φωλεαὶ πουλίων εἶναι πλεγμέναι ὑπὸ τοὺς κλάδους τῆς πλατάνου ταύτης! Ἄκουσον πόσα πουλάκια, ἀναπαύμενα ἐπὶ τῶν κλώνων τοῦ ἀκάρπου τούτου δένδρου, κελαδοῦν ἁρμονικώτατα, ὑμνοῦντα τὴν ὠραιότητα τῆς ἀνοιξέως! Ἐνθυμήθητι ὅτι ὑπὸ τὰ φύλλα τῆς πλατάνου ταύτης προφυλάττονται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν καύσιν τοῦ ἡλίου, καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων! Πόσοι δὲ βοσκοί, γεωργοὶ καὶ ταξιδιώται, ὅταν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φλογίζει, ἔρχονται καὶ ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιάν τοῦ δένδρου τούτου, καὶ δροσίζοντες τὴν δίψαν των εἰς τὸ διαυγὲς ἐκεῖνο ρυάκιον, δοξολογοῦν τὸν Θεόν! Πόσα δὲ ποίμνιζ καὶ πόσα πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ δὲν ποτίζει προσέτι τὸ δροσερὸν αὐτὸ ρυάκιον τῆς ἐρήμου!

Αἱ οἰκίαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων κατοικοῦμεν, τὰ θρανία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαύμεθα, καὶ τὰ τραπέζια ἐπὶ τῶν ὁποίων γεύομεθα καὶ γράφομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ ξύλων καὶ σανίδων, κομμένων ἀπὸ δένδρα ἄκαρπα, ὅποια εἶναι αὕτη ἡ πλάτανος. Πόσον δὲ ἠθέλομεν τρέμει ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἐὰν τὰ ξύλα τῶν ἀκάρπων δένδρων, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἄνθρακες δὲν ἐθέρμαινον τὴν ἐστίαν μας!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμαθητὴν μας ἂν ἐπιμένη θεωρῶν ἀνωφελῇ καὶ

περιττὰ τὰ ρυάκια καὶ τὰ ἄκαρπα δένδρα· τὸ δὲ παιδὶον ἀπεκρίθη ὅτι καλῶς ἤδη ἐνόησεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα.

ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΘΗΡΙΑ.

Ἄλλος δὲ ἐκ τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου εἶπε μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν—Ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἄκαρπα δένδρα χρησιμεύουν, ἀλλ' εἰς τί δύνανται ποτε νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἄγρια καὶ αἰμοβόρα θηρία;

Δύσκολος ἦτο ἡ ἀπάντησις. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ὑπέδειξε διὰ λεπτοῦ μειδιάματος ὅτι ἡ ἐρώτησις νῦν χαρίστησεν αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς ἔχειεν ὁ γέρον, ὅσας οἱ μικροὶ του φίλοι διὰ τῶν παρατηρήσεων ἢ ἐρωτήσεων τῶν ἐδεικνυον ὅτι ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὸν νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σκέψιν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ψυχὴ των δὲν ἐκοιμᾶτο.

— Δὲν εἶναι εὐκολος ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· διότι δὲν εἶναι εὐκόλον εἰς τὸν μικρὸν καὶ περιωρισμένον νοῦν τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνεξερευνήτους βουλάς τοῦ Ὑψίστου, καὶ νὰ ἀνέυρῃ τοὺς σκοποὺς ὧν τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Πόσα βότανα, πόσαι ρίζαι ἐθεωροῦντό ποτε ἄχρηστοι καὶ περιτταί, καὶ ὅμως διὰ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς πείρας ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀνεῦρεν ἤδη ὅτι εἶναι διαφόρων ἀσθενειῶν ἱατρικὰ θαυμάσια!

Πόσαι βρύσεις, ἀναβρύουσαι θερμά, πικρά, ἢ ἀλμυρά ὕδατα, ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καὶ περιτταί καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐνῶ σήμερον δι' αὐτῶν θεραπεύονται πλεῖσται ἀσθένεια!

Ποῖος μεταξύ τῶν ἀρχαίων ἐφαντάζετο ὅτι διὰ τοῦ γνωστοῦ των μαγνήτου ἤθελεν ὀδηγηθῆναι ποτε ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤθελον σήμερον ταξειδεύει τοὺς ἀπεράντους ὠκεανούς, μὴ βλέποντες παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, μόνον δὲ ὀδηγὸν ἔχοντες μικρὰν μαγνητικὴν βελόνην! Τίς ἐξεύρει, ἰξηκολούθησεν ὁ γέρων, τί θέλει ἀνακαλύψει μετὰ χρόνους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ περὶ τῶν ἀγρίων θηρίων!

Καὶ ὅμως τ' ἄγρια θηρία μ' ἐνθυμίζουσιν τοὺς μεθυσμένους Εἴλωτας.

— Ποῖοι ἦσαν οἱ μεθυσμένοι Εἴλωτες; ἠρωτήσαμεν ἀμέσως τὸν γέροντα· ὅστις ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

— Ἦσαν δοῦλοι τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἐνίοτε ἐμέθυον αὐτούς, καὶ μεθυσμένους τοὺς ἐπεδείκνυσον εἰς τοὺς νέους τῆς Σπάρτης, ὅπως ἀποστραφῶσι τὴν μέθην· διότι οἱ ἄνθρωποι, ὅχι μόνον διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων γίνονται καλλίτεροι, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὴν δυσμορφίαν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τῆς κακίας βλέποντες, ἀποστρέφονται αὐτὴν καὶ βελτιοῦνται.

Θέσας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια θηρία ἐπὶ τῆς γῆς, ἴσως ἠθέλησε δι' αὐτῶν νὰ μᾶς εἴπῃ· «Σεῖς, ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους καθ' ὁμοίωσίν μου ἔπλασα, καὶ με ψυχὴν λογικὴν καὶ ἀθάνατον ἐπροίκισα, ἐνθυμούμενοι τὰς τίγρεις, τὰς παρδάλεις καὶ τὰ λοιπὰ αἰμοδόρα θηρία, ἀποστράφητε τοὺς σπαραγμούς, τὰ αἵματα, τὴν σκληρότητα· γίνετε δὲ ἡμεροὶ, γλυκεῖς καὶ πρᾶοι! Βλέποντες τοὺς λύκους καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ὄρνεα, ἀποστράφητε τὰς ἀρπαγὰς, τὰς κλοπὰς, τὰς ληστείας· γίνετε δὲ τίμιοι, ἐνάρετοι καὶ δίκαιοι! Μὴ εἰσθε φαρμακεροὶ ὥς οἱ

«ὄφεις! Μὴ εἰσθε δόλιοι ὡς αἱ ἀλώπεκες! Ἀποφεύγετε  
 «τὰς κακίας, καὶ ἐκλέγετε τὰς ἀρετάς, μιμούμενοι τὰς  
 «μελίσσαι· ἀκολουθοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα τῶν μυρ-  
 «μήκων, ἀγαπήσατε τὴν ἐργασίαν νέοι, διὰ νὰ μὴ πει-  
 «νάσθε γέροντες!»

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἀρετὰ τὴν χαρίστησε καὶ τοῦ συμ-  
 μαθητοῦ μας τὴν ἀπορίαν, καὶ τὴν ἰδικήν μας περαιο-  
 γειαν περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἀγρίων ζώων ἐπὶ τῆς γῆς.

#### Ο ΛΙΝΝΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια σήμερον εἶδομεν,  
 μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτε ἐπεστρέφομεν ἐκ τοῦ πε-  
 ριπάτου, μ' ἐνθύμισαν, παιδιὰ μου, τὸν περίφημον βο-  
 τανικὸν Λινναῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του.

Ὁ Λινναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀφίερωσε δὲ  
 ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν Ὅσον  
 δὲ περισσότερον τὰ ἐσπούδαζε, τόσοον περισσότερον  
 ἐθαύμαζεν αὐτά, ἀνευρίσκων τὴν ἀπανταχοῦ παρου-  
 σίαν τῆς σοφίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δὲ ὅτι εἶναι σωτήριοον εἰς τὴν διαγωγὴν  
 παντὸς ἀνθρώπου νὰ ἐνθυμῇται πάντοτε τὴν ἀπανταχοῦ  
 παρουσίαν τοῦ Ὑψίστου, ἔγραψε μὲ μεγάλα γράμματα  
 ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης του τὰς λέξεις αὐτάς: «Ἐσο ἐνὰ  
 ρετος, ὁ Θεὸς παρών.»

Τὰς φρονίμους αὐτὰς λέξεις ἃς ἐγγράψωμεν καὶ ἡμεῖς  
 μὲ χαρακτῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρ-  
 διάν μας. Καὶ καθὼς τὸ ἡλιοτρόπιον τρέπεται πάντοτε  
 πρὸς τὸν ἥλιον, ἐξ οὗ καὶ φῶς καὶ θερμότητα καὶ χύ-  
 ξησιν λαμβάνει, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἃς ἔχομεν πάντοτε πρὸς

σηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα, ὅστις τὰ πάντα ὑπὲρ ἡμῶν προνοεῖ, καὶ ἡ ζωὴ μας τότε θέλει διέλθει εὐτυχῆς.

«*Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή·*» εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ναί, τέκνα μου, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη εἶναι τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐπομένως τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας.

#### Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

Ὁ Πινναῖος ἦτο χριστιανός, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὁ φιλόσοφος τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἂν καὶ ἔζη πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυθεΐας καὶ εἰδωλολατρείας, ὁδηγούμενος ὅμως ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ παρατηρῶν τὴν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, ἀνεγνώριζε καὶ ὡμολόγει τὴν σοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Διαλεγόμενός ποτε μετὰ τινος Ἀθηναίου Ἀριστοδήμου, ἐδίδασκεν αὐτὸν ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, εἶναι πανταχοῦ παρὼν, καὶ περὶ πάντων φροντίζει. προσόντα, τὰ ὅποια καὶ πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν. Ἐπομένως ὀρθότατα συνεβούλευεν ὅτι «*Ὅχι μόνον δσάκις μᾶς βλέπωσιρ οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν εὐρισκώμεθα, πρέπει ῥ' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄδικα, τὰ αἰσχροῦ καὶ τὰ ἀνόσια, διότι καὶ ἄρ ἄλλος τις δὲν μᾶς βλέπη, μᾶς βλέπει ὁ Θεός, ὁ παντεπόπτης καὶ πανταχοῦ παρὼν.*»

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης

περὶ Θεοῦ ἀνεφάνη ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐναρετώτερος ἀνὴρ  
τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

#### ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκείνον περίπατον πρώτην φορὰν  
καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ἡσθάνθημεν  
εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα  
τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν  
Πλάστην καὶ τὸν πανάγαθον ἡμῶν Πατέρα. Ἔως τότε  
δὲν ἡσθάνομεθα, ὅσάκις ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, εἰμὴ  
αἰσθημά τι φόβου καὶ τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὐδὲ μίαν  
στιγμὴν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶντες, δοξάζοντες καὶ εὐγνω-  
μονοῦντες τὸν Ὑψιστον. Ἐχοντες δὲ πάντοτε κατὰ  
νοῦν τὸν παντεπόπτην Θεόν, προσείχομεν ποτὲ νὰ μὴ  
εἴπωμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, μηδὲ νὰ συλλογισθῶμέν τι,  
τὸ ὅποῖον ἡδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον ἡμῶν  
Πατέρα.

Πρὶν ακούσωμεν κατὰ τὸν πρῶτον ἐκείνον περίπατον  
τοὺς λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν  
ἐκκλησίαν ὅσάκις εὐρισκόμεθα, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο  
παρὸν, μόνον τὰ αὐτῶν μας ἤκουον, μόνον τὰ χεῖλη μας  
ἐπρόφερον τὰς θείας προσευχάς, ἡ δὲ εὐλάβειά μας δὲν  
ἦτο εἰμὴ ἀπλῆ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Μετὰ τοὺς λόγους  
ὁμοῦς τοῦ γέροντος, οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἡ  
ψυχὴ μας παρευρίσκειτο εἰς τὸν ναόν. Ἐκτοτε αὕτῃ ἤ-  
κουεν, αὕτῃ παρεκάλει, αὕτῃ ἠύχετο καὶ ἐδοξολογεῖ  
τὸν Ὑψιστον καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην  
ᾧ ἀντιγράψωμεν τοὺς ἐφεξῆς δύο στίχους. Συχνάκις δὲ  
μᾶς ἐδίδε τοιοῦτους, οὐχὶ βεβαίως πρὸς ἐπίδειξιν ποιη-



τικῆς φαντασίας, ἢ στιχουργικῆς ἱκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως καὶ στιχουργίας εἶχον, οὔτε τὴν ἐπίδειξιν ἠγάπα, ἀλλὰ διότι ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπώνεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρήτες καὶ ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστιχοῦργουν τοὺς νόμους τῶν, ὅπως οἱ πολῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἰδοὺ οἱ στίχοι τοῦ Γεροστάθου·

· Ἄν εἰς τὴν καρδίαν ἔχῃς κ' εἰς τὸν νοῦν σου τὸν Θεόν,  
· Πληρῆς παντοτε θά ᾗσαι οὐρανίων αγαθῶν. ♣



### ΔΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

· Εὐ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. »  
(Κλεοδούλου.)

**Κ**ΑΤΑ τὸν ποῶτον πρωῒνόν περίπατον εἶδομεν τὸν Γεροστάθην πηδῶντα χάνδακας καὶ ρυάκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ἐλαφρότατα ἀναβαίοντα τοὺς ἀνηφόρους. Ἐγνωρίζομεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτο ἤδη ἰσοδομηκοντούτης, ἂν καὶ αἱ παρειαὶ τοῦ ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι.

Ἦθελον ἡμέραν τινὰ ὁ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ῥώτησεν αὐτὸν πῶς, ἂν καὶ προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἱξηκολούθει νὰ ἦναι τόσο ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούρατος; Ἐγέλασεν ὁ γέρων καί, ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ, μᾶς ῥώτησεν ἂν ἡ υἰεὶά μᾶς ἀρέσκη. — Βεβαίως τῷ ἀπεκρίθημεν. — Καὶ διατί; εἶπε. — Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν,

τῷ ἀπεικρίθημεν. — Καὶ ποῖα τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν  
μᾶς ἡρώτητε πάλιν ὁ γέρον.

— Ὅσάκις ἀσθενῶμεν, μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεβ-  
βάτιον, καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκε-  
δάσεις, μᾶς ποτίζουν ἰατρικὰ πικρὰ καὶ ἄνοστα, καὶ  
δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἴδου τὰ κακὰ τῶν  
ἀσθενειῶν, εἵπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἄλλ' αὐτὸς παρετήρησεν ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ  
ἄλλα κακὰ, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῇτε, καὶ τὸ σῶμά σας ὑποφέρει, μᾶς  
εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται καὶ οἱ μὲν γονεῖς  
τας, μελγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν πολλάκις  
νύκτας ὀλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ  
ν' ἀποθάνητε πάρῳρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκπληρώσητε  
ὅσα χρεωστέεσθε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐ-  
τοὺς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ,  
ὅσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὰ ἰατρικὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ  
γενναϊότητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέ-  
ρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγελίας τοῦ ἱατροῦ προθύμως  
νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν ταχέως τὴν υἰεῖαν.

Ἄλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ προλαμ-  
βάνωμεν τὰς ἀσθενείας, καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν  
ἰξίαν τῆς υἰείας μόνον ὅσάκις ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονι-  
μώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν  
ἐνὸς ὧς υἱαίνωμεν.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγ-  
ετο πολὺ φρονίμως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀρι-  
στοτέλης, ἀλλὰ τὸ χαῖρον υἰεῖαν. Ἄς ἐπιθυμῶμεν λοι-  
πὸν τὸν στολισμὸν τῆς υἰείας, καὶ οὐχὶ τοῦ ἔξωτε.

στολισμούς, οἷτινες εἶναι ὅλως περιττοί. Τότε δὲ διηγήθη τὸ ἑξῆς·

### Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ

Νέος τις, Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὀρφανὸς πατρός, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του παρὰ τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Εὖρωστος ὢν καὶ ὑγιής, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν οὐδὲ τοῦς κόπους ἀπεστρέφετο· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικῆς ἀσχολίας, συνείθιζε νὰ παραπονεῖται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις αὐτὸν μὲν κατεδίχαsen εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσε τὰ ἀγαθὰ της.

Εἰς μάτην ἡ σεβασμία γραῖα ἀντέκοιue τὰ παρόπινα τοῦ υἱοῦ της, προσπαθοῦσα νὰ κατεπείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ὁ χαίρων αὐτὴν πρέπει νὰ δοξάζῃ τὸν Ὑψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής. Ἀλλ' ὁ Ζαχαρίας ἐξηκολούθει τὴν μὲν ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ ποστηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν.

Ἐσπέραν ὅμως τινὰ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του, καλλιμένην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων

—Ἐνίκησας, ἐνίκησας, ὦ μητερ, ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλλίτερον πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ πλούσιος καὶ ἀσθενής!

— Τί ἔπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του· πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην; Ὁ δὲ Ζαχαρίας διηγήθη πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἐξῆς·

— Ἐρχόμενος τώρα ἀπὸ τὸ περιβόλιον, ἐπέρασα ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολλὸς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνος πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἄμαξαν, καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας, προσπαθοῦντας νὰ ἐκβάλωσί τι ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον ἓνα δυστυχῆ, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων των ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτο ὁ ἄθλιος ἰσχνὸς καὶ κατὰ χλωμος, οἱ ὀφθαλμοὶ του νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀνίσθητοι καὶ παραλελυμένοι.

Ἦκουσα δὲ ὅτι ἦτο βαθύπλουτος εὐγενὴς τῆς Ἀγγλίας, ὅστις, μὴ ἀφιερωθείς εἰς ἐργασίαν τινὰ καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παραλυσίας, καὶ βαθμυδὸν κατήντησεν ἀσθενὴς καὶ παραλυτικὸς, ὥστε τώρα δὲν δύναται οὔτε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῇ, οὐδὲ νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως.

Ἀμέσως ἐνθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μήτερ, καὶ ἐνῶ ἔτρεχον πρὸς σέ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκείνον, ὅστις ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ὑγίαι εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχῃ αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Ἱψίστον, ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλοῦτη,

τῷ ἐχάρισαν ὁμῶς ὑγείαν, δι' ἧς τὰ πλούτη ἀποκτῶνται.

### ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

—Ἐάν ποτε, εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, σὰς χαρίσω ἐν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον, ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ ἴδω ἐρριμμένον κατὰ γῆς, ῥυπαρὸν καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελον εὐχαριστηθῆ;

—Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, ἠθέλετε δυσαρεστηθῆ καὶ ἀγανακτήσει καθ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀκαταστασίαν μας καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου σας.

—Ἄλλ' ὁ Θεός, ἐπανελάθεν ὁ γέρον, μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα· αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμάσιον, καὶ μὲ ψυχὴν ἀθάνατον. Ἄν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς βεβαίως ἀμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν.

Μόνον ἐάν ἔχωμεν ψυχὴν ὑγιᾶ ἐντὸς σώματος ὑγιούς, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα ἀληθῶς εὐτυχεῖς.

Ἐνῷ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, καὶ νὰ μορφώνωμεν ἐνάρετον τὴν ψυχὴν, ἅς μὴ λησμονῶμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς ᾖ κακόν, κακὰ θέλουν εἶσθαι· βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράφητε. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα ᾖ ἀσθενὲς καὶ ἄθλιον, ἄθλια καὶ ἀσθενεῖς θέλουν εἶσθαι καὶ τῆς ψυχῆς αἱ ἐνέργειαι.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυῶνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη

τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν. Ἄλλ' ὅταν τὸ σῶμα πάσχη, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ οἱ μυῶνες συμπάσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἴσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρὶς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ναός, ἐντὸς τοῦ οὐοίου ὁ Θεὸς ἔθεσε τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνης. Ποτὲ δὲ ἂς μὴ πράττωμεν ἢ διανοώμεθα τι, δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ιεροτῆτα τοῦ ναοῦ, ἢ τὴν ἀγιότητα τῆς εἰκόνης! Μετὰ τινα δὲ διακοπὴν διηγήθη τὰ ἐξῆς.

ΜΗΑΕΝ ΑΓΑΝ. - ΠΑΝ ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχῃ ἡ πατρὶς τέκνα ἀνδρεῖα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετῶσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας των ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἔλουον μὲ κρασίον τὰ βρέφη των, διὰ νὰ ἐνδυναμόνωσιν αὐτά· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα, ὅπως τὰ μέλη των ἀναπτύσσωνται ἐλεύθερα· τὰ συνείθιζον δὲ εἰς δίαιταν ἀπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ σκότου καὶ τῆς μοναξίας. Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρείας, ὥστε κατήντησαν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολήν· διότι διηγοῦνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἰς τινα Λέσχην· καὶ, ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεστρέφετο εἰς τοὺς γονεῖς, ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ εὕρισκετο

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Δ')

ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον ἐρρίπτετο ἐντὸς βαράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταυγέτου. Ὅποια σκληρότης! ὅποια ἀπανθρωπία! ἐλησμόνουν οἱ Σπαρτιάται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἐμψυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ὑπερβολή, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὠραιότερα προτερήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς ὑπερβολήν, μεταβάλλονται εἰς ἐλαττώματα.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας του, καταντᾷ ὑποχονδριακός, φιλάσθενος, ἢ ἐγκληματίας, ὡς οἱ Σπαρτιάται.

Ἄς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε τὰς δύο σοφὰς καὶ σωτηρίου συμβουλὰς τῶν προπατόρων ἡμῶν, «*Μηδὲν ἄγαν*,» καὶ «*Πᾶν μέτρον ἄριστον*,» καὶ ἄς ἀποστρεφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολήν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, λέγων «*ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται*,» μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄκρα, καὶ ν' ἀκολουθῶμεν τὴν μέσην ὁδόν, ὡς τὴν μόνην σωτήριον.

#### Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν καλὴν του ὑγείαν, τὰς κοκκίνας παρείας του, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς *ἓνα φίλον* καὶ *τρεῖς φίλας*, εἰς τὴν φίλιαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ὁ φίλος, καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ;

Αὐτὸς δὲ μειδιάσας, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει προσπαθήσει νὰ συμφιλιώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς ἐκεῖνος.

— Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτική, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρων, μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου

«Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία  
«Εἴτ' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία!»



#### Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

Οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι ἀνοιγέτωσαν  
τὰ σχολεῖα, τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.

(Σόλωνος.)

**Α**ΦΟΥ ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι καὶ τὴν καλὴν τοῦ ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας αὐτοῦ.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαράν, ὅτε, μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῶ μᾶς ὠδήγει ἐπὶ τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι ἐκεῖ ἀσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τὸν ἀόρατον φίλον τῆς καλῆς τοῦ ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἤσθάνθη-



μεν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοήν, εὐθυμοὶ δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης ; μᾶς ἡρώτησεν ὁ γέρον.

— Δὲν ἐξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ.

— Δὲν σὰς εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐστράφησαν ὀλόγυρα, ὅπως ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον φίλον, ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε — Μὴ τρομάζετε, παιδιὰ μου, ὁ ἀόρατος φίλος μου εἶναι ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σὰς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἐλαφρά καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοήν σας τόσον εὐφρόσυνον. Ἄν συμφιλιωθῇτε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσητε ὅσον τὸν ἡγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ καὶ πολλὰ βάσανα.

#### Αἱ ἀναοθμιασεῖς.

— Ἀλλ' ὅποιαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀήρ μετὰ τὴν ὑγίαν ; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Ὁ ἀήρ, μᾶς ἀπήντησεν, εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιότερα τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἐξ ὧν καὶ

ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα, καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεοφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἠμπόρεσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ οὐδὲ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατ'ἀλληλον πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἄν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρὸν, καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ ζωηροτέρου, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται ὑγιές, ζωηρὸν, καὶ εὐθυμον. Ἄν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρὸν, ἢ μεμολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα μολύνεται, καὶ ἡ ὑγεία μας πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβεράς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν εἶπεν — Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἦναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, διὰ τὸ ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν, καὶ ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

— ὦ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα τοῦ ἀέρος· ἀλλὰ πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν αὐτόν.

Ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν σωμάτων ἀποχωρίζονται μικρὰ

καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ ὅποια ἀναμιγνύονται μετὸν πέριξ ἀέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι. Τοιαύτας ἐπικινδύνους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὑπορικὰ καὶ ὅλαι αἱ φυτικαὶ οὐσίαι ὅταν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῇ καθιστᾷ εἰς τὴν ὑγίαν τὸν πέριξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα ὅπου εἶναι δένδρα, ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος καὶ ἐπομένως ὑγιεινότερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου καὶ τὰ δένδρα σπανιώτερα, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι ὑγιέστεροι καὶ πλέον ῥοδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ νὰ ἀναλάβωσιν.

Εἰς ὅσας δὲ πόλεις αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στεναί, καὶ ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλάι, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κεῖνται ἐντὸς αὐτῶν, αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ ὁ ἀὴρ μολύνεται, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνάκις ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀήρ, τὸν ὅποιον ἐκπνέομεν, ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἐνδύματα, εἴπεν ὁ γέρων, διαφθείρουν καὶ μολύνουν τὸν ἀέρα.

Διὰ νὰ διατηρῶ δὲ τὴν ὑγίαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἰδοὺ, μὰς εἶπε τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω κατὰ συμβουλὴν σοφοῦ ἱατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνῃ παρὰ νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μὰς ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Κί-  
ναν, διὰ νὰ εὐρίσκωσιν οἱ ἱατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρό-  
ληψιν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γέννησιν καὶ  
παράτασιν αὐτῶν, πληρόνονται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας  
τοῦ χρόνου οἱ πελάται τῶν περάσωσιν ὑγιεῖς· οὐδεμίαν  
δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν διὰ τὴν θεραπείαν  
τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνὸς αὐταὶ διαρκοῦν.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Κατὰ συμβουλὴν λοιπὸν τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ, ἐπανέ-  
λαβεν ὁ Γεροστάθης

1) Προσέχω ὅπως ἡ κατοικία μου ἦναι εἰς ὑψηλὸν  
καὶ σύνδενδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμνάζοντα ὕδατα  
καὶ ἀπὸ παν εἶδος ἀκαθαρσίας καὶ δυσωδίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι, ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλ-  
λοι, καὶ σβύνω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, διὰ  
νὰ μὴ φθείρῃ καίμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἄμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ, καὶ ἐνδύθῶ, ἀ-  
νοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ  
καθαρὸς ἀέρας, καὶ ἐξέλθῃ ὁ διαφθορεὶς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ  
τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Ποῖν ἀερισθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐραπλῶ-  
ματα δὲν συγχωρῶ νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς  
ὁποίας καὶ τὸ στρώμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μάλ-  
λον σκληρά, διότι τὰ τοιαῦτα εἶναι μᾶλλον ὑγιεινότερα  
τῶν μαλακῶν.

5) Συχνά καὶ τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς τὴν ἐξοχὴν ὅπως ἀναπνέω ἀέρα καθαρόν.

5) Ἐπὶ τέλους, διὰ τὰ ἥμαι ὑγιῆς καὶ εὐρωστος, συνείθισα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας τὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρῶί, καὶ ἀμέσως τὰ ἐξέρχωμαι τῆς κλίνης μου. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μ' ἐσύσταине θεομῶς, ὅχι μόνον ὁ ἱατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ εἶχον δίκαιον, διότι τὴν αὐγὴν ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος· τὸ τὰ μένη δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης τοῦ εἶναι ὀλέθριον εἰς το σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ᾖναι νεανικόν.

#### Ο ΠΕΤΡΟΣ, Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ γέρον τὶς μεταξὺ ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων τοῦ ἐφαίνετο ὑγιέστερος καὶ εὐρωστότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως συνεφωνήσαμεν ὅτι ὁ ὑγιέστερος καὶ δυνατότερος πάντων ἦτο ὁ Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχεῖς τὴν γνώμην μας ὡς ὀρθήν, μᾶς ἠρώτησε τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Ἐκ συμφώνου δὲ πάλιν εἵπομεν ὅτι οἱ πλέον φιλάσθενοι καὶ ἀδύνατοι ἦσαν ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὰς ἀπαντήσεις ταύτας ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν ροδοκόκκινον Πέτρον ποῖαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν.

—Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ τὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὁρθρου. Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τότε τόσον πρῶί!

—Σεῖς δὲ Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ γέρον, ποῖαν ὥραν ἐξυπνᾶτε.

—Δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπῆντησαν μέσουστολὴν. Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τόσον ἀργά !

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρωινὸν περίπατον, κατὰ τὸν ὅποιον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπῆντησαν, κινουντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

— Προσπαθήσατε λοιπὸν, φίλοι μου, νὰ ἐξυπνᾶτε καὶ σεῖς ἐνωρὶς ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλητε νὰ γίνητε ὕγιεις καὶ εὐρωστοὶ ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζησητε χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα σας, ἢ τὴν ἀδελφὴν σας, ἢ τὸν ὑπρέτην σας νὰ σᾶς ἐξυπνώσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ, ἂν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ, ν' ἀποσύρῃσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλα διὰ νὰ σᾶς ἐξαναγκάζωσιν. νὰ ἐξέλθῃτε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσαρεστηθῇ· ἀλλ' ἀκολουθῶς θέλετε συνειθίσαι νὰ ἐξυπνᾶτε μόνοι, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ νὰ διγνηθῶμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνώσιν ἐνωρὶς.

#### ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἐξ ἑνὸς πρό τινων χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικός, ὅστις. ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα ὀλόκληρα ἔτη διετήρησε τὴν θέσιν του, παρουσιαζέτο κατ'

ἡμέραν πλῆθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς ὑγιεῖς γέροντας ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἡρώτα καὶ περὶ τῆς διαίτης των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, ἂν καὶ εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν συνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τροφήν, τὰ αὐτὰ ποτά, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς ἓν ὁμως ἦσαν σύμφωνοι, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι ἐκ νεαρᾶς των ἡλικίας συνείθιζον νὰ ἐξυπνώσι πολὺ πρωί.

— Ἴδού λοιπόν, εἶπεν ὁ δικαστής, τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς υἱείας!

#### ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Φαίνεται, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τῆς καλῆς υἱείας καὶ μακροβιότητος· διότι μεταξὺ ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παιδῶν ν' ανοίγῃσι τὰ σχολεῖα ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου· τοιοῦτοτρόπως, ὑποχρεόνων τὰ παιδία νὰ ἐγείρωνται ἐνωρίς, προπτοιμάζεν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς, εὐρώστους καὶ μακροβίους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων· ὁ πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωινός, καὶ τὴν υἱεῖαν βλάπτει, καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου σμικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἐξασθενεῖ, καὶ τὸ σῶμα ἐκνευρίξει, καὶ πτωχίαν καὶ ἀμάθειαν προσενεῖ, διότι αφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον τὰς καταλλετοτέρας διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἄλλ' ἐὰν δὲν συνειθίστητε ἀπὸ τῶρα, ὅτε εἴσθε παιδία μικρά, νὰ ἐξυπνᾶτε πρωί, δυσκόλως θέλετε τὸ κατορ-

θώσκει όταν μεγαλώσῃτε. Τὸ δένδρον, ἐν ὧσιν εἶναι νέον καὶ τρυφερὸν, εὐκόλως λυγίζει, ἀφοῦ ὁμοίως μεγαλώσῃ στραβόν, σπάνει ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

Προσπαθήσατε λοιπόν, ἐν ὧσιν εἰσθετε παιδιὰ νέα, ν' ἀποκτήσατε ἐξεῖς καλὰς, καὶ ν' ἀποβάλητε τὰς κακὰς. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἡλικία ἡ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἄν τὴν ἀφήσῃτε νὰ παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβὸν θέλει μεγαλώσῃ, καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῇ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, μᾶς εἶπεν ὅτι

«Κακὴς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.»

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διηγήθη ὁ γέρον καὶ τὰ ἐξῆς. 2.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΓΗΝΟΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατὴρ του Νικόμαχος, ἰατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὢν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδᾷ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου, καὶ ἐπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἤθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἐξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἤθελε ζῆσει, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἤθελε δυνηθῇ νὰ συγγράψῃ, ἐὰν ἐκ νεανικῆς ἡλικίας δὲν ἤσπάζεται, ἴσως κατὰ συμβουλήν τοῦ ἱατροῦ πατρὸς του, καὶ δίδαιταν ἀπλουστάτην καὶ ὕπνον μέτριον.



Διηγούνται ὅτι, διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνάς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, συνείθιζε νὰ κρατῇ χαλκίνην σφαῖραν, ἥτις, πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης, ἅμα ὁ ὕπνος ἤρχιζε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου τῆς, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του.

Ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθε-νος Ἀριστοτέλης, ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίκαιταν ἀπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατάρθωσεν ὅχι μόνον ὑγιῆς καὶ μακρόβιος νὰ ζῇ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλύτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῇ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν προσεκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἡγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, λέγων ὅτι «ἐὰν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώσται τὸ ζῆν, εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὁμοῦς ἐχρεώσται τὸ εὖ ζῆν.» ἀλλ' ἐλησμόνει ὁ νέος Ἀλέξανδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν ἐχρεώσται εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν Ἀριστοτέλην.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξε καὶ εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφικὴ του σχολὴ ἐπωνομάσθη *Περιπατητικὴ*, διότι συνήθως εἰς ἐωθινούς καὶ δειλινούς περιπάτους τοῦ Λυκείου, περιδιαβάζων μετὰ τῶν μαθητῶν του, ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἀλλ' ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν σοφῶν καὶ πολλῶν συγγραμμάτων

του, τὰ ὁποῖα ἄλλοι μὲν λέγουν ὅτι ἦσαν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαι χίλιαι, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους τοῦ Ἑλλήνας, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινούς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀραβας, οἵτινες, μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του Ἀραβιστί, ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀραβες ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἰσπανίαν, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἰσπανίας δὲ περὶ τὸ χιλιοστὸν διακοσιοστὸν ἔτος μετὰ Χριστὸν ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἥτις, οὕσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθής, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρόωτον νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἐκπαιδεύηται.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα τὰ ὁποῖα λαμβάνουν τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοός.

Ὅποια λοιπὸν τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἐδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν ὑγιάν του, διὰ νὰ φωτίσῃ, ὡς ἄλλος φαεινὸς ἀστὴρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων αὐτῷ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασα αὐτὸν Ἑλλάδα!

Ο ΒΥΘΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΑΓΤΩΓ ΙΩΣΗΦ

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις θαυμάζεται ὡς χοῖστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, εἴτε ἑροστάθης,

ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἐνδοξον Βυφῶνα τῆς Γαλ-  
λίας· ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἣτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέ-  
λην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπνρέτην τοῦ Βυφῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυφὼν ἐζησεν ὀγδοήκοντα καὶ ἐν ἔτος, συνέγραψε  
δὲ γλαφυρότατον σύγγραμμα περὶ Φυσικῆς Ἱστορίας,  
συγκείμενον ἐκ τριάκοντα καὶ ἑξ τόμων. Ἐλεγε δὲ ὅτι  
εἰς τὸν ὑπνρέτην του, τὸν Ἰωσήφ, ἐχρεώσται κατὰ μέγα  
μέρος τὸ σύγγραμμά του αὐτό. Ὅτε ἦτο νέος ἡγάπα πολὺ  
τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν υἰεῖαν του ἐβλαπτε, καὶ ἀπὸ  
τὰς μελέτας του τὸν ἐμπόδιζεν, ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν  
ὑπνρέτην του Ἰωσήφ χρηματικὴν ἀμοιβήν, ὅσαςκις κατάρ-  
θωνε νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πτωχὸς Ἰωσήφ ἀπέτυχε,  
διότι, θέλων νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του, παρῶργιζεν  
αὐτόν, καὶ αὐστηρῶς ἐπιπληττόμενος, ἐξήρχετο τοῦ κοι-  
τῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφὼν ἐξηκολούθει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν  
πρωϊνόν του ὕπνον.

Ὁ δὲ Βυφὼν, συναισθανόμενος τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐ-  
λευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωϊνοῦ ὕπνου,  
παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπνρέτην του νὰ μὴ ἐνδίδῃ  
εἰς τὸν θυμὸν καὶ τὰς ἐπιπλήξεις του, ἀλλ' ἐνθυμούμενος  
τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀμοιβήν, νὰ ἐπιμένῃ πάσαν αὐ-  
γὴν, καὶ βίαν δὲ νὰ μεταχειρίζεται, ὅπως ἐγείρῃ αὐτὸν  
ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθείς μὲ τὴν αὐστηράν ταύτην πα-  
ραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του, καὶ νὰ  
λαμβάνῃ καθ' ἐκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοι-  
βήν. Ὁ δὲ Βυφὼν κατάρθωσεν οὕτω νὰ εὐρίσκηται τακτι-  
κώτατα καθ' ἐκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολάς τοῦ ἡλίου

ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ νὰ συγγράψῃ τόσα πολλὰ καὶ συγχρόνως τόσον ὥραϊα, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθὺ καὶ ἔνδοξον.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΕΡΓΑ.

Ὁ Γεροστάθης συνείθιζε πάντοτε διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιωτοὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλὰς του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐφρόντιζεν ὥστε αἱ καλαὶ συμβουλαὶ του νὰ μὴ παρέρχωνται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος, ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιοῦνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκροατῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερον ἐνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθαροῦ ἀέρος, μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καὶ τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὅποια κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήργησε πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἀέρος τῆς κωμοπόλεως.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινῶν λόφων, ἐσχηματίζετο μέγας λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συρρέοντα τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, ἔμενον λιμνάζοντα καὶ σεσηπότα. Ὁ Γεροστάθης παρατήρησεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀναθυμιάσεων τῶν ὑδάτων ἐκείνων, οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παῖδιά, ὑπέφερον συχνοὺς πυρετοὺς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ προσετώτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπέκοντες εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ Γεροστάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι, γέροντες καὶ παῖδιά, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολου-

θοῦντες καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥραν τὸν γέροντα, προπορευόμενον καὶ κρατοῦντα πτυάριον, διηυθυνόμεθα εἰς τὸν βάλτον· ῥίπτοντες δέ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου, λίθους καὶ χώματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρά τινα αὐλάκια, ἀπεξηράναμεν διὰ παντὸς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἐκτοτε δὲ ἐξέλιπεν ὁ πυρετός, καὶ οἱ γονεῖς, βλέποντες ὑγιᾶ καὶ ῥοδοκόκκινα τὰ τέκνα των, ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν τοι κόπων καὶ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων προτροπῶν του κατάρθωσε νὰ καταστολίσῃ καὶ τὴν πλατεῖαν καὶ τὰς βούσεις καὶ τὸ κοιμητήριον καὶ τὰ πέριξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὅποια ἐθεώρει οὐχὶ μόνον ὡς στολισμόν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγκαιότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσῃ χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἷς τινα τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας.

Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. «Ὅσοι δὲν καθαρίζωσιν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἱατρικῶν».

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχός τις ν' ἀφήσῃ τὴν σργίαν καὶ τὴν ζητείαν, καὶ νὰ κατὰγίνηται εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν.

Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχὴν, περι-

πατοῦντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου, ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτωμά τι ζώου, κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἠνοίγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. «Ὅστις, ἔλεγεν ὁ γέρον, ἀνοίγει λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζώων, αὐτὸς ἐλαττώνει τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων.»

Συχνάκις δὲ ἠκούομεν παρ' αὐτοῦ τοὺς ἐξῆς στίχους·

«*Ἄν ἀγαπᾷς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐπιμόνως,*

»*Καὶ ἂν ποτὲ ὁ ἥλιος εἴ τῇν χλίην δὲν σ' εὕρισχῃ,*

»*Βίον μακρὸν σ' ὑπόσχομαι καὶ ὑγιᾶ συγχρόνως.»*



### Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

«Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής.»

(Ἰσοκράτους.)

**Ε**ΝΩ ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυτεύομεν μικρὰς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταί μας Πέτρος καὶ Νικόλαος κατελάσπωνσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖράς των.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλατείας, καὶ νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα· ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρησεν εὐκολώτερον νὰ σπογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ τὸν μικρὸν Νικόλαον, περιωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε! φίλε Πέτρε, τῷ εἶπε, χαίρω πολὺ, βλέπων  
(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Α.)

ὅτι ἀγαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῇς, παρὰ νὰ μεταφέρῃς τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκεῖνη, ἡ λευκοτάτη ὡς ἡ χιών, τὴν ὁποίαν ἐκ νεότητός μου ἠγάπησα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστῶ κατὰ μέγα μέρος τὴν καλὴν μου ὑγίαν, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπον.

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ᾔμαι πάντοτε καθαρός, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀηδιάζωσιν ὅσοι μὲ βλέπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑγίαν.

— Ἐξακολούθησον πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ᾔσαι καθαρὸς κατὰ τε τὸ σῶμα, τὰ ἐνδύματα καὶ τὴν κατοικίαν, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις διατηρήσει οὕτω τὴν καλὴν σου ὑγίαν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω *στολισμὸν ὑγιεινόν*, διότι καὶ στολίζει, καὶ τὴν ὑγίαν προφυλάττει.

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν ὑγίαν· ὁ δὲ Γεροστάθης εἶπε τὰ ἐξῆς·

#### ΤΑ ΔΦΘΟΝΑ ΔΩΡΑ.

Ἡ τροφή, τὴν ὁποίαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφήν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματος εἰς ἀτμούς, οἱ ὅποιοι ὅχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶ-

μα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐὰν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπόν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπιδερμίδα πορώδη, ὅπως διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν πόρων αὐτῆς ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξάτμισις αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων ὀνομάζεται ἀδὴλος διαπνοή, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανεράς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπόν ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματος ᾖ ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπιδερμίδος· ἐπομένως ἡ ἀδὴλος διαπνοὴ ἐμποδίζεται, καὶ οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσι· μένοντες δὲ ἐντὸς τοῦ σώματος προξενοῦν διαφόρους ἀσθενείας. Ἴδου ἡ σχέση τῆς καθαριότητος μὲ τὴν ὑγίαν· Ἴδου διατί ἡ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος ἀφανίζει τὴν ὑγίαν αὐτοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδύλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὅποια ἐφόρεσέ τις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπιδερμίδος κλείει τοὺς πόρους, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ ρυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους των τοὺς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουν τὴν ἀδὴλον διαπνοήν, καὶ βλάπτουν τὴν ὑγίαν.

Ἴδου διατί, ὦν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν ὑγίαν μου. Ἀγαπῶ ἐπομένως καὶ τὸ καθαρὸν νερόν, ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα· διότι· ἐὰν ὁ καθαρὸς ἀὴρ ᾖ καὶ ὁ πατὴρ τῆς ὑγείας, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτᾶται ἡ καθαριότης, ἥτις εἶναι ἡ τροφὴ τῆς ὑγείας.

Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἀφθονα δῶρα,



ἀφ' ὅσα ὁ προνοητικὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὴν ζῶην καὶ τὴν υἰεῖαν τῶν ἀνθρώπων.

#### ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Ἴδου δέ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηροῦ τὴν υἰεῖαν μου διὰ τῆς καθαριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον· τακτικώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγὴν, καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὴν ἐσπέραν.

2) Λούω καθ' ἑκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλὴν μου ὅλην μὲ ψυχρὸν νερόν, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν καθαρίζει, καὶ ἀπὸ κρουολογήματα τὴν προφυλάττει. Τοιουτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελμάτων τοῦ σοφοῦ ἰατροῦ Βοερχαβίου, « Ἐχετε τὴν κεφαλὴν δροσεράν, τὸν στόμαχον ἐλαφρόν, καὶ τοὺς πόδας θερμούς ».

3) Καθαρίζω καλὰ καὶ τὴν αὐγὴν, καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὴν ἐσπέραν πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν δὲν ἐκπλυθῇ, σῆπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ ἐφθαρμένοι ὀδόντες, ὅχι μόνον ἀηδῇ ἀποφορὰν μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους προξενοῦν. Προσέτι δὲ μολύνουν τὸν σίελον, ὅστις, κατερχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον, γεννᾷ ἀσθενείας· ἐμποδίζουν δὲ καὶ τὴν καλὴν μάσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν υἰεῖαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λούω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ τινος σπογγαρίου ἢ διὰ τινος μαλλίνου χειροκτίου ὀλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ

ἀμέσως τριβόμενος διά τινος ὑφάσματος με πολλήν δύναμιν, στεγνόνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολογίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμοῦται καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάζω συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατάσκαφα φορῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἐκ τοῦ ρύπου αὐτῶν ἡ ἄδηλος διαπνοή, καὶ διὰ νὰ μὴ μολύνεται ἐκ τῆς ἀκαθασίας αὐτῶν ὁ πέριξ ἐμοῦ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέω.

6) Φροντίζω ἐπὶ τέλους περὶ τῆς ἄκρας καθαριότητος τῆς κατοικίας μου καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ ἀναπνέω ἀκάθαρτον ἀέρα.

Ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουν ἐλον τὸ σῶμα του με ψυχρὸν νερόν, ἀνετριχιάσαμεν ἠρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἡδύνατο νὰ ὑποφέρει τὸ ψῦχος.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπε, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτησθε με ψυχρὸν νερόν. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσητε νὰ λούητε ἐλον τὸ σῶμα με ψυχρὸν νερόν, θέλετε συνειθίσει τὸ ψῦχος, καὶ θέλετε ἐξακολουθήσει εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πράττοντες αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, ὅχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι καθ' ἑκάστην τὰ λούουν με ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἐκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου, ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρωτὶ συνειθίσασμεν νὰ ἐξυπνώμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολογίαν ἠγάγαμεν. Ἰσαγματικῶς δέ, τρι-

Θόμενοι διά τινος ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀγλίγωρα καὶ σφιγκτά, διὰ νὰ στεγνώνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμα, ὅχι μόνον δὲν ἐκρύνομεν, ἀλλὰ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ἡσθάνομεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὑγιεστεροὺς καὶ εὐρωστοτέρους.

#### Ο ΡΥΠΑΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΕΣΜΙΟΣ.

Ἐνῷ συνωμιλοῦμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως περὶ τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καθαριότητος, εἶδομεν ἐξαίφνης τέσσαρας ὀπλοφόρους, συνοδεύοντας σιδηροδέσμιόν τινα, ὅστις ἐφαίνετο νέος, ἀλλ' ἦτο εἰς ἄκρον ἰσχνὸς καὶ κατὰχλωμος· τόσον δὲ ρυπαρὸς κατὰ τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτο, ὥστε ἡ θεὰ τοῦ ἐπρόξενει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφὴν.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάσας ἕνα τῶν ὀπλοφόρων, ἤρῳτησεν αὐτὸν τί ἐπραξεν ὁ ἄλυσοδεμένος.

Ὁ δὲ ὀπλοφόρος ἀπήντησεν ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη ἐκκλησίας τινός, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης, στραφεὶς τότε πρὸς ἡμᾶς, ἰδοῦ, εἶπε, καὶ ἄλλο μᾶθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ρυπαρὸς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἦθη ρυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος, ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς. Ἄς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὅχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν ἀγνὴν τὴν καρδίαν.

#### ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῇ ὁ Γεροστάθης, διηγήθη τὸ ἀκά-

λουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ζωηρὸν ἐπανέρχεται εἰς τὴν μνήμην μου, ὅσας ἀπαντῶ ἀκάθαρτα παῖδια.

Πατήρ τις πλούσιος, ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱούς, ἔχασεν ὁ δυστυχῆς καὶ τοὺς τρεῖς. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐβύθισαν εἰς ἄκραν μελαγχολίαν. Ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθοεργία προξενεῖ, ἡδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πικρίαν τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων καλῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐσχεδίασεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παῖδια, νὰ τὰ υἱοθετήσῃ, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδιῶν, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητάς.

Ἀμέσως δὲ, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται τὰ παῖδια ἐνώπιον τοῦ μελαγχολικοῦ ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ παρατήρησεν, ἔκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβὼν δὲ σημείωσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπεν ὅτι ἐπροτίμησε τὰ τρία ἐκεῖνα, διότι τὰ εὔρε καθαρώτερα ὅλων τῶν ἄλλων κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα· ὥς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν καθαρωτέραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅτι πράγματι τὰ ἐκλεχθέντα διεκρίνοντο καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοθήθειάν των.

Τοιοιουτοτρόπως διὰ τῆς καθαριότητός των κατέστησαν

εὐτυχῇ τὰ τρία πτωχὰ παιδία, μετ' αὐτῶν δὲ συνητυχῆσαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχαὶ οἰκογένειαι τῶν.

— Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης· ὅστις δὲ φέρει τοιαύτην συστατικὴν, ἀπανταχοῦ μ' ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γέρον Ἰσοκράτης, ὁ ῥήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς καλλωπισμούς, οἵτινες ἀποδεικνύουν ἐλαφρόνοιον, καὶ ν' ἀγαπῶμεν τὴν φιλοκαλίαν, ἥτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς. Φιλοκαλία ὅμως ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης, γράψας τότε καὶ ἐγχειρίσας εἰς τὸν Νικόλαον τοὺς ἀκολουθοὺς στίχους, μᾶς ἀπεχαιρέτισεν.

«*Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν,  
καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχῶν.  
Ὁ δὲ ῥυπαρὸς τὸ σῶμα, ἔχει ῥυπαρὰν ψυχὴν,  
καὶ ἀνῆκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀκάθαρτον φυλὴν.*»



#### Ἡ ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

«*Τὰ τε ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ  
τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν.*»  
(Ἀριστοτέλης.)

**Π**ΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἡμέραν τινὰ τοῦ σχολείου ἀπηντήσαμεν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Γεροστάθην, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μετ' ἑαυτοῦ ξύλα πελεκημένα, κοντάρια, καὶ στύλους.

Ὅλ' αὐτὰ μᾶς ἐφάνησαν παράδοξα, καὶ τὴν περιέργειάν μας ἐκίνησαν· ὅθεν, περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ κοντάρια καὶ οἱ στῦλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη ὅτι, ἀφοῦ μᾶς συνεφιλίωσε μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὴν καθαριότητα, ἐτοιμάζεται νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ καὶ μὲ τὴν φίλην του, τὴν καλουμένην *Σωμασκήια*, ἥτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν πῦχαρίστησε τὴν περιέργειάν μας· ἐζήτησαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἐκεῖνος δὲ μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἐπιούσαν θέλομεν ἐννοήσῃ τὰ πάντα.

Τὴν ἐπιούσαν εἶδομεν τὴν αὐλὴν ἐστρωμένην μὲ ἄμμον, καὶ διάφορα ξύλα στερεωμένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐνόησαμεν πρὸς τί ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁμῶς τῶν μαθημάτων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἦτο εἰς τὴν αὐλὴν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ μὲν ὀνομάζεται *μορό-ζυγον*, τὸ δὲ *δίζυγον*, τὰ δὲ *ἱστοὶ* καὶ *ἀναβάθραι*, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε διαφόρους κινήσεις, στροφάς, καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν τοὺς μυῶνας, καὶ νὰ καταστήσωμεν τὸ σῶμα ἐλαστικόν, εὐρωστον καὶ ὑγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς εἰς ἄκρον μᾶς ἤρεσαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός μας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἐκορυφώθη. Πολὺ δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἠκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῇ τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς διηγηθῇ εὐχάριστόν τι. Ἰδοὺ δὲ ὅσα κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ *σωμασκήιας*.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅσον τις γυμνάζει μέλος τι τοῦ σώματος, τόσον πλέον τὸ ἀναπτύσσει, τόσον πλέον ὑγιὲς καὶ εὐρωστον τὸ καθιστά. Ἡ κίνησις προξενεῖ περισσότεράν συρροήν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται καὶ ἐνδυναμόνονται τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Συγχρίνατε τὸ ἀριστερόν μὲ τὸ δεξιὸν χεῖριον, καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον τοῦ ἀριστεροῦ· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιάν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα τῆς ἀριστερᾶς του εἶναι· διότι τὴν δεξιάν γυμνάζει, σφυρηλατῶν τὰ σίδηρα.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκίνησις καὶ ἀγυμνασία· ἐξ αὐτῆς, ὅχι μόνον οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα μαλακύνονται καὶ ἐξασθενοῦν.

Ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδίου μάχης τινός, ἥτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε συγχροτηθῆ, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μὲν, ὡς ἐκ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνατὰ καὶ σκληρά, τὰ δὲ ἦσαν εὐθραυστα καὶ ἀδύνατα ὡς ἐκ τῆς μαλακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τὸ σῶμα ὑγιὲς καὶ εὐρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· ἐνδυναμόνοντες δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὅχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν ποτε ἀσθενήσωμεν, εὐκολώτερον ἀντέχωμεν, καὶ ὀγλιγωρότερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἱατρός τῆς Γερμανίας, Βοερχάβιος, ἐσυμβού-

λευε δύο ὥρων σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν. Εἰς ὅλα δὲ τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἡσθάνθησαν ἤδη τὴν ἀνάγκην καὶ ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὄχι μόνον εἰς τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωμαστικῆς, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπίτηδες σχολεῖα γυμναστικῆς διὰ τε τοὺς νέους καὶ τὰς νέας. Πολλάκις δὲ εἰς αὐτὰ εἶδον καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ γυμνάζωνται χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας των κατὰ παραγγελίαν ἱατρῶν.

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, εἶναι καὶ ἡ *Γυμναστική*. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρῶτιστον μάθημα παντὸς καλῶς ἀνατεθραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσιά των οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγύμναζον τὰς σωματικὰς των δυνάμεις, τρέχοντες πεζοί, ἑφιπποι, ἢ ἐφ' ἀμάξης, παλαίοντες, πηδῶντες, ῥίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων, ὅστις ὡς νομοθέτης ἔμφρων ἐφρόντισε καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, ἐσύστησε τὴν γυμναστικὴν, ὡς ἀναγκαιοτάτην πρὸς μόρφωσιν πολιτῶν ὑγιῶν, ἀνδρείων καὶ μεγαλοψύχων. Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο τοὺς μὲν εὐπόρους νέους νὰ προτρέπη εἰς ἵππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνάσια, καὶ εἰς ἄλλας σωμαστικὰς, ὅπως καὶ τὴν ἀρ-



γίαν ἀποφεύγωσι, καὶ τὰ σώματά των καθιστῶσιν ὑγιά καὶ ἀνδρεῖα· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολῇ εἰς ἐργασίαν τινά, ἥτις καὶ τὰ σώματά των ἐγύμναζε, καὶ ἀπὸ τὰ ὀλέθρια κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας ἐπροφύλαττεν αὐτούς.

## Ο ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΦΩΚΟΣ.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτο εἷς τῶν πλέον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νέος Φῶκος δὲν ὠμοίαζε τὸν ἀγαθὸν πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος καὶ ὀκνηρὸς καὶ φιλοπότης ἦτο.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτίωσιν τῶν ἡθῶν τοῦ υἱοῦ του, μετὰξὺ ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν' ἀγωνισθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὀνομαζομένην Παναθήναια· τὸν διετάξε δὲ ν' ἀγωνισθῇ οὐχὶ διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἤλπιζεν ὅτι ἀναγκαζόμενος νὰ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του, ἤθελε βελτιώσῃ καὶ τὰ ἥθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν εἰς τὴν ἡθικὴν μόρφωσιν τῶν νέων ἐθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν δίαιταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ τὸν υἱὸν του εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν δίαιταν νὰ ζῶσιν, ἐνῶ εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνα εἶχον παραμεληθῇ, καὶ ἐπομένως τὰ ἥθη τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, δημαγωγὸς

διεφθαρμένος καὶ κακοήθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίωνα ὡς προτιμήσαντα τὴν Σπαρτιατικὴν ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀνατροφὴν, εἶπεν εἰρωνικῶς πρὸς αὐτόν — « Ἄν προτείνης εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου. » Ἀλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς τῷ ἀπήντησεν — « Ἦθελεν εἶσθαι πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς » τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου σύ, ὁ ἀλειμμένος μὲ τόσα » μυρωδικά, καὶ ὁ φορῶν χλαμύδα τόσον πολυτελεῖ! »

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο ὁ Λυκοῦργος, τὸν ὁποῖον ἀνέφερεν. Ὁ δὲ καλὸς γέρων μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ὁ Λυκοῦργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ 770 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου.

Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφὸς του ἀπέθανεν, ὁ Λυκοῦργος, ἂν ἦτο ἄδικος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλὰ, φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, παρουσίασεν εἰς τὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιὸν του Χαρίλαον, ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας, σπουδάζων τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφοὺς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῇ ὡφέλιμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, καὶ νὰ προικίσῃ αὐτὴν μὲ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ

συμπολιταί του ν' ἀναδειχθῶσιν ἄνδρεῖοι καὶ ἐνάρετοι. Ἡ δὲ ἐπιθυμία του αὕτη εὐτυχῶς ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ τῶν νόμων του ἐκάνονισε πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων. Ἐγνώριζεν ὁ Λυκοῦργος ὅτι, ἐὰν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐν καιρῷ τὰ μικρά του δένδρα, θέλουν μεγαλώσει στραβά καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη τότε περιεκυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπομένως εἶχεν ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκοῦργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφωσιν εἰς τὴν γυμναστικὴν, τὴν σκληραγωγίαν, τὴν λιτότητα, τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, τὴν πειθαρχίαν, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατάρθωσεν ὥστε οἱ Σπαρτιαῖται νὰ γίνωσι μετὰ τινος χρόνου ἄνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἔτοιμοι νὰ θυσιάζωσι τὸ πᾶν ὑπὲρ πατρίδος.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκοῦργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγίνετο ἐπὶ τὰ ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας, καὶ ὠδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφὴν του. Ἐκεῖ διὰ τῆς γυμναστικῆς, τῆς ἀπλῆς διαίτης, τῆς σκληραγωγίας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἄνδρεῖοι, μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι, εὐπειθεῖς καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσιά των ἤκουον προσέτι συχνάκις οἱ νέοι τοὺς γέροντας, διηγουμένους τὰς ἄρετας καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων των, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλοτιμία τῶν παίδων ἡρεθίζετο εἰς ἔργα ἐνδοξὰ καὶ πατριωτικά.

Καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χοροὺς, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγῳδία-  
των, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἐδιδάσκοντο τὰ  
τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες, οἱ μὲν γέροντες ἔψαλλον·

«*Ἄμες ποτ' ἡμεῖς ἄλκιμοι νεαρίαι·*»

οἱ δὲ νέοι,

«*Ἄμες δὲ γ' ἐσμέν· ἄρ δὲ λῆς, πεῖραν λάβε.*»

οἱ δὲ παῖδες,

«*Ἄμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάθρονες.*»

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς ἑλληνικοὺς αὐτοὺς στίχους, παρε-  
καλέσαμεν τὸν Γεροστάτην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρων  
ἤρμηνευσε τὸ νόημα αὐτῶν οὕτως·

Οἱ γέροντες,

«*ὦ ! ἤμεθα κ' ἡμεῖς ποτε ἀνδρεία καλλικάρια !*

Οἱ νέοι,

«*Πλὴν τώρα εἴμεθα ἡμεῖς δοκίμασον ἄρ θέλῃς.*

Οἱ παῖδες,

«*Ἡμεῖς δὲ θέλομεν φανῇ πολὺ καλλίτεροί σας.*

Ο ΑΓΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάτης, ἡκροά-  
ζοντο οἱ παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἥρωϊκὰ ποιή-  
ματα τοῦ Ὀμήρου . . .

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος, ἐρωτή-  
σαντες αὐτὸν τίς ἦτο ὁ Ὀμηρος. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη·

Ὁ Ὀμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου·  
εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποιητής, ὅχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ  
καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ τὸ  
ὕψος, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὀμήρου. Δύο δὲ  
εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια,

τὰ ὅποια πρὸ τρισεχλίων περὶπου ἐτῶν ἀναγινώσκονται, καὶ θέλουν ἀναγινώσκεισθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιάσεως.

Τὰ ὥραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκούργου. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτός, εὐρὼν ἐν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἰς τὰς περιηγήσεις του κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὰς τὰς δύο ἀθανάτους θυγατέρας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα του ὁ Ὅμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν καὶ τὰς νίκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς ἀνδρίας ὀδηγουμένης ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τοὺς δὲ Ἀσιανούς Τρωαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀφροδίτης, ἥτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος.

Ὅθεν ὁ Λυκούργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἡρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτηται ἡ φιλοτιμία των πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

#### Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου καὶ αὐταὶ αἱ νέαι Σπαρτιατίδες ἐχρεώσθουν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικὰς των δυνάμεις, διὰ νὰ προετοιμάζωνται μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Προσέτι δὲ ἀνετρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα αἰσθήματα τῆς φιλοπατρίας.

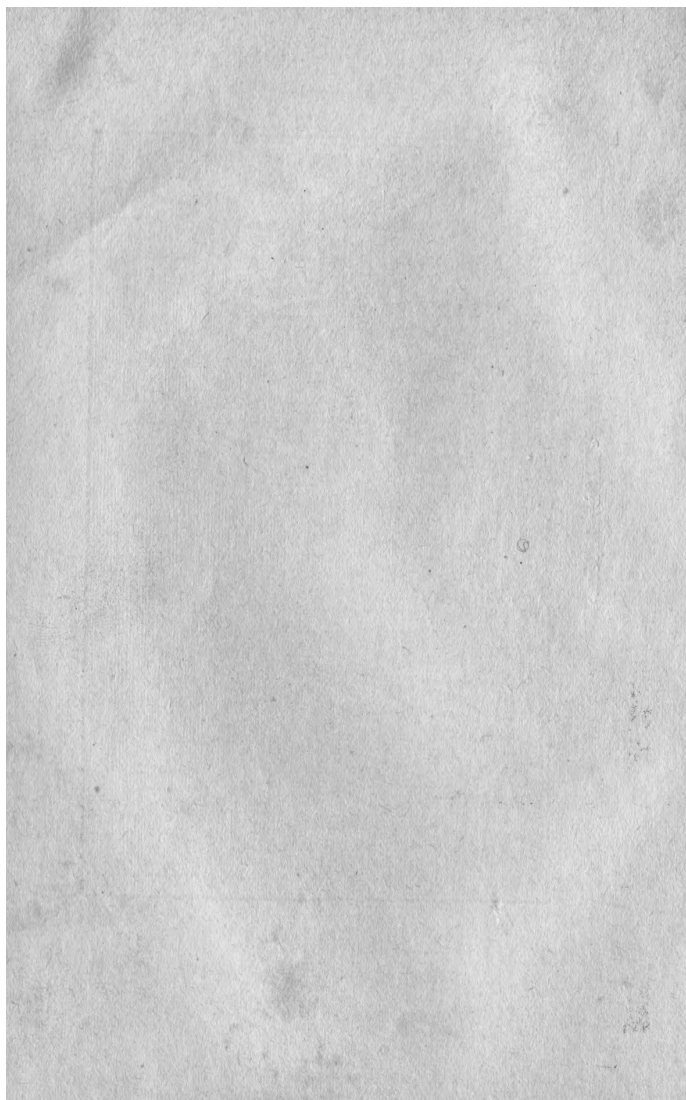
Ὅτε ἡ Σπαρτιατὶς Γοργώ ἔστειλε τὸν υἱὸν της εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἔτοισεν· ἀλλά.

«Σὺν τῷ Ἰ. ἀπὸ Η.»



(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Α')

5



ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς τῷ ἔλεγεν «*ἦ τὰν, ἦ ἐπὶ τὰς,*» ἥτοι «*ἦ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα αὐτὴν ὀπίσω νικητῆς, ἦ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι πεσόντα ὑπὲρ πατρίδος.*» Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις ἔρριπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῇ! Ὁ δειλὸς καὶ ρίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς.

Μαθούσα ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνὶς ὅτι ὁ υἱὸς τῆς Βρασιδᾶς ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ, ἠρώτησεν ἐὰν ὁ Βρασιδᾶς ἀπέθανεν ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης τῇ ἔλεγον «*ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη,*» ἡ μετρίοφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνὶς «*μὴ λέγετε, εἶπε, τοῦτο, ὦ φίλοι· καὶ μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτο ὁ Βρασιδᾶς, ἀλλ' ἡ πατὴρς ἔχει πολλοὺς καλλιτέρονς ἐκείνου.*»

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη ἐδοξάσθη· διότι ἐπὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν κρέμαται ἡ εὐτυχία ἡ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ τιμιότης τῶν ἔθνων καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ὑγιεῖς καὶ γενναῖαι, ὑγιᾶ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα ἀνατρέφουν τὰ τέκνα αὐτῶν· ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ἐνάρετοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐχθραὶ τῆς πολυτελείας, τὰ δημόσια ἔθνη διατηροῦνται ἀγνά, καὶ αἱ κοινῶν αἰ ἐπομένως εὐδαιμονοῦν καὶ ἀκμάζουσιν.

#### ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Σπαρτιατικῶς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀνετράφη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ δι' αὐτὸ ἐπραξεν ἔργα μεγάλα, καὶ Μέγας ἐπινομάσθη. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενὴς μας.



— Συγγενής μας! καὶ πῶς! ἐκστατικοὶ εἵπομεν. Ὁ δὲ Γεροστᾶθης ἐπανάλαβε — Ναὶ συγγενής μας· εἶχε φλέβα Ἠπειρωτικὴν, διότι ἡ μήτηρ τοῦ Ὀλυμπιάς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου, βασιλέως τῆς ποτὲ ἐλευθέρης Ἠπείρου. Ὁ δὲ παιδαγωγός, ὅστις ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἦτο ὁ Λεωνίδας, συγγενής τῆς μητρὸς τοῦ Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἱππασίαν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων· συνείθιζε δὲ νὰ ἦναι ἐγκρατὴς καὶ λιτὸς περὶ τὴν διαίταν, νὰ ὑπομένῃ δὲ τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους· καὶ οὕτω κατέστη ὑγιής, δραστήριος, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων κατάρθρωσεν, ὅτε εἰκοσαετὴς διεδέχθη τὸν πατέρα τοῦ Φίλιππον, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον *Ἀυτοκράτωρ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας*, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνας τὸ κράτος τοῦ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ!

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρατηγῶν τοῦ ἤρχισαν νὰ ἀρέσκωνται εἰς τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν Ἀσιανῶν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς «Δὲν βλέπετε, φίλοι, ὅτι οἱ μὲν βάρβαροι, ὄντες μαλθακοὶ καὶ ἄνανδροι, εὐκόλως νικῶνται, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, κοπιᾶζοντες, καὶ σκληραγωγούμενοι, καθ' ἡμέραν νικῶμεν αὐτούς; δὲν ἐνθυμεῖσθε πόσον γλυκὺς μετὰ τὸν κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; δὲν συγκρίνετε τὸν Ἕλληνα μὲ τὸν Ἀσιανόν, ὅπως πεῖσθῃτε ὅτι ἡ μὲν τροφὴ εἶναι δουλικώτατος, ὁ δὲ κόπος βασιλικώτατος;»

Εἶπε δίκαιον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐ-

τοὶ λόγοι· τοὺ ἡδύναντο καὶ σήμερον νὰ σωφρονήσωσί τινας, οἵτινες, λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετὰς, ἀσπάζονται τὰ ἀσιανὰ ἐλαττώματα, ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπερψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες τὸ μὲν σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὅχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου κατέκτησαν τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατῴρθωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατοὺς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, δσάκις ὠμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνειτο καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζωντῶν δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἡλεκτρισμὸν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς εὐγενοῦς του ψυχῆς. Παρεκαλέσαμεν δὲ τότε αὐτὸν νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν. Ὁ δὲ Γεροστάθης διηγῆθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ.

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἑξακόσια πλοῖα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν

Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν κατ' αὐτῶν δέκα μόνον χιλιάδας ἀνδρῶν.

Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνά μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας πῦχαρίσκει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν, καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτο εἰς ἓκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν φιλόπατρις, δὲν ἦτο φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του δὲν ἀνέχεται ποτε νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἂν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἱκανώτερος, διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπὸν ἐπρότεινεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἱκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα. Εὐτυχῶς δὲ ἡ ἔμφρων πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτο ὁ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης του ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπείνωσιν καὶ σωφρονισμόν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάναντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ παράλιον, κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαυτῶ-

ματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἐννεήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν πεσόντων ἦτο καὶ ὁ *Κυναίγειρος*, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ *Κυναίγειρος*, προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἐν τῶν Περσικῶν πλοίων ἑτοιμὸν ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθροὺς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον σπιθαρὰν χειρὰ του, ὁ μεγαλόψυχος Ἕλλην δὲν ἐδειλίασεν· ἀλλὰ προσπαθῶν, ὡς ἄλλος λέων, διὰ τῶν ὀδόντων νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὔρε τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἰδοῦ, παιδιά μου, εἶπεν ὁ Γεροστάτης, τὰ ἐξαίσια ἀποτελέσματα τῆς ἀγατροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας, καὶ τῆς φιλοπατρίας! Δέκα χιλιάδες Ἑλλήνων κατατρόπονουν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μήδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι, καὶ οἱ Μῆδοι, καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάνδρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ κάρδιαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἅς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι, ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι «τὸ νὰ υποτασσῇται τις εἰς τοὺς ἰκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους

## 72 Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

του δὲν εἶναι αἰσχρόν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σω-  
τήριον», ἴσως ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἔκτοτε  
ᾗθελεν ἐκβαρβαρωθῇ, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν ᾗθελεν εἶσθαι ὁ-  
ποία σήμερον εἶναι.

### Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΣ.

Ἡ καταστροφή τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Μαρα-  
θῶνα, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ τὸν  
ὑπερήφανον Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτόν. Ἡρ-  
χισε λοιπὸν νὰ προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων  
νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως, ὅπως ἐκπλύνῃ τὸ Μαρα-  
θῶνιον αἰσχὸς του. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἐματαίωσε  
τὰ σχέδιά του· τὴν πραγματοποίησιν ὅμως αὐτῶν ἀνέ-  
λαβεν ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος του.

Δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστρά-  
τευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φέρων κατ' αὐτῆς  
δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια  
πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγά, καὶ τρία περίπου  
ἑκατομμύρια δούλων.

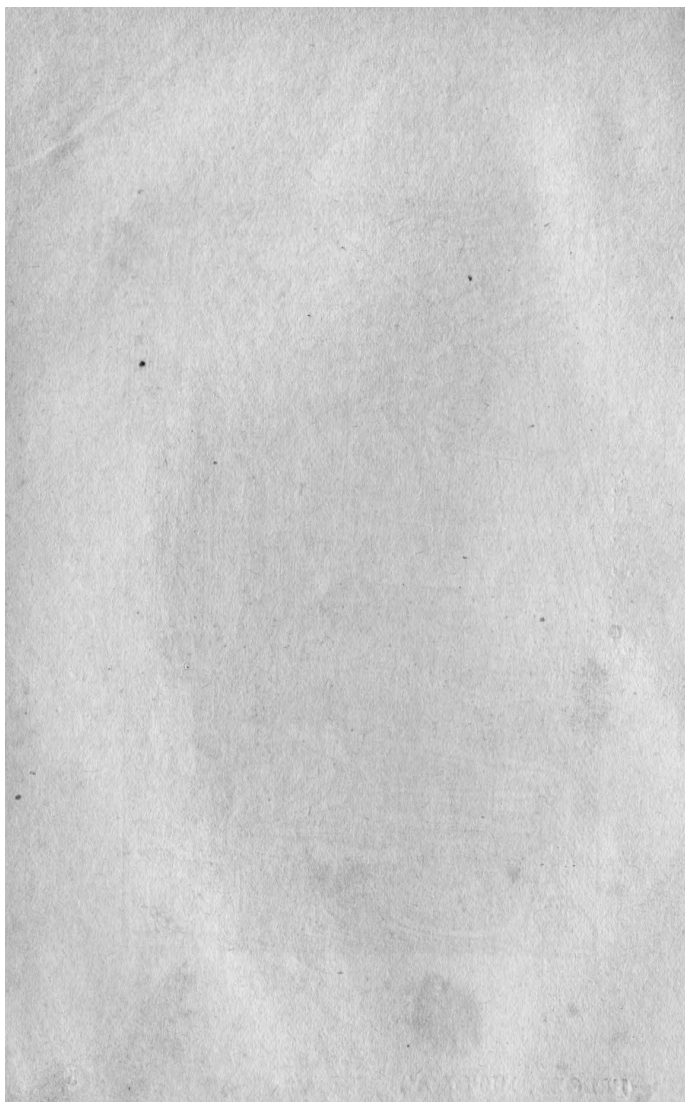
Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ  
Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακε-  
δονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ  
διὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως  
λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν  
Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως  
ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα, ὀδηγοῦντα  
εἰς χιλιάδας Ἑλλήνων, ἐξ ὧν τριακόσιοι Σπαρτιᾶται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη ὅτι τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες



Ἐλθὼν λαβέτω»



ἐπρόκειτο νὰ διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς πολυαρίθμους στρατοὺς τοῦ τὴν δίοδον, ἐξέλασεν ἄλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε, μαθὼν ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν περιέμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακράς τῶν κόμας, καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητά τῶν γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσμίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδα, ὅπως σκεφθῇ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὴν βεβαίαν καταστροφὴν τοῦ, καὶ ἐπομένως ἀναχωρήσῃ, ἀφ' ἧν τὴν εἰσοδὸν ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν τῶν, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν ὅπλων. «*Εἰθὼρ λαβέτω,*» ἀπήντησε τότε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δὲ τις τῶν πρέσβεων διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν ὅτι τόσον πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη ῥιπτόμενα θέλουν τοῖς ἀποκρύψει τὸν ἥλιον, «*τόσον καλλίτερα,*» ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιάται, «*θέλωμεν πολεμήσει ὑπὸ σκιά.*»

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς τοῦ νὰ ὀρμήσωσι καὶ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν τοῦ.

Ἀλλ' ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν θερμοπυλῶν, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλους δὲ ἤθελον θριαμβεύσει, ἐὰν ὁ ἐπι-



κατάρατος Ἐφιάλτης, δὲν ὠδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἵκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας ἰδὼν τὴν προδοσίαν, καὶ ἐπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις τῶν τοῦς ὑπὸ τὰς ὀδηγίας τοῦ Ἑλλήνας, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην περίστασιν. Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας, εἰπὼν ὅτι αὐτοί, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν δύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν τῶν, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας πνοῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου χρησμὸς τις εἶχεν ἀναγγεῖλαι ὅτι *κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῇ, ἢ εἰς τῶν βασιλέων της νὰ φορευθῇ*. Ὄθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του.

Ἄμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχὴν τῶν. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἵκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων· ἀλλ' ἀπαυδήσαντες σφάζοντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους, ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν με δόξαν ἀθάνατον, ἣτις αἰωνίως θέλει λαμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τοὺς τριακοσίους, καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιάται, θιά νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς τὴν πει-

παρτίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν πεσόντων, ἐχάραξαν δίστιχον τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἡ ἔννοια·

«Εἰπέ 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὦ ξένη διαδάτα,  
» Ὅτι πιστοὶ 'ς τοὺς Νόμους της κειτόμεθα ἐνταῦθα.»

Ἀλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῇ εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἂν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ σώματά των ὑγιᾶ καὶ εὖρωστα, ἂν δὲν συνείθιζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ Θεὸν τὴν Πατρίδα.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τῶν συμμαθητῶν μας, μὲ φωνὴν ἐνθουσιῶσαν εἶπε — Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα, διὰ νὰ γίνωμεν ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι ὡς οἱ ἔνδοξοι προπάτορές μας.

Ἀλλ' ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις ἠγάπα τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρά, ψυχρά ἀπήντησε — Καὶ εἰς τί θέλει χρησιμεύσει ἡ ἰδική μας ἀνδρεία; ἡμεῖς, ὄντες δοῦλοι, δὲν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν.

Οἱ ψυχροὶ αὗτοὶ λόγοι ἐπροξένησαν γενικὴν κατῆφειαν. Σκυθρωπὸς ἐγένετο καὶ ὁ Γεροστάθης, ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν ἔμεινε σιωπηλός, καὶ ἐν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρειάς του· στεναῖας δὲ βαθέως, διέκοψεν ἐπὶ τέλους τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων του.

Ἡ ἀρχαία καὶ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, παιδί μου, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμαστικῆς καὶ ἡ μαλακὴ διαίτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν, καὶ ὅτι ἀνὰ ἄνδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶναι ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων, ἀνίκανον ἐπομένως καὶ ν' ἀποκτήσῃ καὶ νὰ διατη-

ρήση τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῇ ἔθνη ὀγλίγωρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελίζονται, παρακμάζουν, καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμαστικῆς παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, ὅθεν διὰ τῆς σωμαστικῆς πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρώμεν αὐτάς, τοσοῦτ' ἢ μᾶλλον καθόσον καὶ ὀλιγάριθμοι δυστυχῶς κατηντήσαμεν.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἐδειξεν ὁ Γεροστάθης, εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι σωμαστικαί, ὡς ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, ἡ ἱππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορός, ἡ ὀπλασκία, τὸ κυνήγιον.

Ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ μας ἔλεγον *Μηδὲν ἄγαν καὶ Πᾶρ μέτρον ἄριστον*· ὅθεν τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ᾔναι μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεών σας· διότι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμαστικῆς βλάπτει, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ καὶ ἐξαντλεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονεῖτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς· ἐπομένως ποτὲ χάριν τοῦ σώματος μὴ παραμελήσητε τὴν ψυχὴν. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ὅλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιοῦνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμαστικάν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοῦς, καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· συχνάκις δὲ μᾶς ὠδήγει

εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως πεδιάδας, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον, καὶ εἰς τὸ πῆδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικός ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἰδρωμένοι πίνωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβδαίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδία, τὰ ὅποια ὥς ἐκ τοῦτου ἡσθένησαν, ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον, μὴ δυνθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πρὶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, μᾶς προσεκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς Σάββατον εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰ σωματικὰς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου

«Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα, γίνεσαι καὶ ὑγιής,  
«Καὶ γενναῖος τῆς πατρίδος ἥρως κ' ὑπερασπιστής!»



## Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

«Ἄργος μὴ ἴσθι, μὴδ' ἂν πλουτῇς.»  
(Πιττακοῦ.)

**Κ**ΑΤΑ τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχὲς Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ὑπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρον ζωήρὸς καὶ εὐθυμὸς μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν ὅποιον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κῆπος δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτο ὡραϊστάτος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἶχομεν ἰδεῖ τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον καὶ τόσον κομψῶς κητεστολισμέ-

τον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρά καὶ ἀνθρωπάτα, πανταχοῦ καθαριότης, χάρις καὶ φιλοκαλία.

Ἀφοῦ ἐθαυμάσαμεν τὸν ὠραῖον κήπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν τίς ἦτο ὁ κηπουρός του;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας, ἀπεκρίθη ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην περιέμενεν αὐτόν, καὶ ὅτι, ὅταν ἔλθῃ, θέλω μεν τὸν γνωρίσει.

Περιτρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἐλικοειδεῖς δρόμους τοῦ κήπου, ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐκ τινος μικρᾶς καλύβης, κειμένης εἰς γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντα ἐνδεδυμένον χιτῶνα ἐλαφρόν, καὶ φέροντα μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικά ἐργαλεῖα· αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ Γεροστάθης!

Ἰδοὺ ὁ κηπουρός μου! εἶπε, καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχή, ἡ καθαριότης, καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρᾶκτῆριζον ὅλας τὰς ἐργασίας του. Ἐκλάδευσεν, ἐσχάλισεν, ἐσκαψεν, ἐξεφύτευσεν, ἐπότισε, καὶ ἐπὶ τέλους καθάρισας καὶ τακτοποιήσας τὰ πάντα, ἀπесύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σῦνθηες ἐνδυμὰ του, καὶ ἐπανῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου.

Ἰδοὺ, καλοὶ μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε διατί, ἂν καὶ γέρων ἐβδομηκοντούτης, εἶμαι πάντοτε ὑγιής καὶ εὐρωστος, ζωηρὸς καὶ εὐθυμὸς· διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὁλόκληρον ὥραν κοπιᾶζω, καλλιερῶν τὸν κήπόν μου. Κόψας δὲ διάφορα ὀπωρικά ὄριμα ἀπὸ τὰ ὠραῖά του δένδρα, μᾶς προσεκάλεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ, καθίσας ν' ἀναπαυθῇ, προσέφερε πρὸς ἔλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

Ἡμεῖς τὸν ὑψαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες ἐκ τῶν ὀπω-  
ρικῶν του, ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των. Ἀφοῦ δὲ καὶ  
ὁ Γεροστάθης μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα, μᾶς εἶπεν  
ὅτι εἰς ἐκεῖνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ  
γλυκύτητα παρὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους ἀπήντησε· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ  
γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φαγητὸν μετὰ τὸν κόπον  
εἶναι γλυκύτερον παρὰ ποτε, καὶ δεύτερον διότι θεωρῶ  
τοὺς καρποὺς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ  
εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φιλοπονίαν μου. Ὁ δὲ  
κοπιήσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται πολὺ περισσότερον  
παρὰ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον. Τότε δὲ εἶπε καὶ τὰ  
ἑξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΓΛΟΣ ΤΟΥ.

Διηγούνται ὅτι Πιττακός, ὁ σοφὸς ἡγεμὼν τῆς Μυτι-  
λήνης, διὰ νὰ γυμνάζῃ τακτικὰ τὰς σωματικὰς του δυνά-  
μεις, συνείθιζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρὸς του  
τὸν μύλον του, ν' ἀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του  
σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλλετε δὲ ὅτι ὁ Πιττακός, ἀλέθων μόνος τὸν  
σῖτόν του, εὗρισκε τὸν ἄρτον πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστι-  
μώτερον παρὰ τοὺς τρώγοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου  
κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς  
αὐτὸς Ἕλλην, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους ἐσυμβού-  
λευε νὰ μὴ μένωσιν ἄργοι. «*Ἄργος μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν  
πλουτῇς*», ἦσαν λόγοι σοφοὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

## Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΓΡΟΣ ΖΩΜΟΣ.

Διηγοῦνται ὅτι Διονύσιος, ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιατικὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὗρίσκει ἄνοστον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὅποιον οἱ Σπαρτιάται συνείθιζον. — Νοστιμώτατον ἤθελες εὑρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ ὁμοτράπεζοί του, ἂν, πρὶν γευθῆς, ἐκοπιάζεις καὶ ἐγυμνάζεσο καὶ σύ, ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος εἶναι τῷ ὄντι τὸ νοστιμώτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλόπαις Κύρος, καθὼς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγεύετο, οὔτε ἐδείπνει, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκοπίαζε μέχρις ἰδρωτός.

Ἄν δὲ ὁ κόπος καθίστα εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νόστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν, φαντάσθητε πόσον νοστιμωτέρας καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰς ὁπώρας τοῦ κήπου μου!

## Η ΠΑΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν' ἀποστραφῶ τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀκίνησίαν καὶ τὴν μαλθακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς·

Ἦμην ἔξ περίπου ἐτῶν, ὅτε εἰς τὸν ἀντίχειρά μου ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὅποιον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθην νὰ θεραπεύσω κατὰ τὴν συμβουλήν τῆς καλῆς μου μητρός, κατήντησε πληγὴ, ἥτις μ' ἐβασάνισεν ὀλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειροῦργος, ὅστις μ' ἐθεράπευε καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μὲ διώρισε νὰ κρατῶ δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἀλλ' ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ πληγὴ οὐλώθη, καὶ ἡ δεξιὰ μου ἡλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμά της, ἦτο τόσον ἰσχνὴ καὶ

τόσον εύκολα έκουράζετο, ώστε συχνάκις ήναγκαζόμην έντ' αὐτῆς νά μεταχειρίζωμαι τήν άριστεράν. Παραπονούμενος έσπέραν τινά πρὸς τὸν καλόν μου πατέρα διὰ τήν μεγάλην ταύτην άδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρός, ίδού τί ήκουσα παρ' αὐτοῦ.

— Η άδυναμία τῆς χειρός σου προήλθεν από τήν άκνησίαν, εἰς τήν όποίαν ὁ ίατρὸς εἶχε καταδικάσει αὐτήν. Άν βαθμηδὸν γυμνάζῃς τήν χειρά σου, θέλει επανέλθει εἰς τήν προτέραν τῆς εύρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεός, ὅς τις σ' έστειλε τήν πληγὴν αὐτήν, φαίνεται ὅτι σὲ αγαπᾷ, καὶ εύχομαι ἐκ ψυχῆς νά σ' αγαπᾷ πάντοτε, καὶ νά σὲ ὀδηγῇ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον, ἂν ὁ Θεὸς μὲ ήγάπα, δὲν ήθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τήν πληγὴν αὐτήν.

Ὁ δὲ πατήρ μου απήντησε—Καὶ δὲν εξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι *ὁν αγαπᾷ Κύριος παιδεύει*; Δὲν εξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ήθέλησε νά σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τήν ζωήν σου μαθήματα;— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ήρώτησα, ὁ δὲ πατήρ μου μὲ εἶπεν—*Η υπακοή εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ ἡ άγάπη τῆς εργασίας εἶναι τὸ δεύτερον.*

Άν ήκουες τὰς συμβουλὰς τῆς μητρός σου, τὸ εξάνθημά σου ήθελεν άμέσως ίατρευθῇ, καὶ οὔτε σὺ ήθελες ύποφέρει πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ήμεῖς άνησυχίας καὶ έξοδα. Η πληγὴ σου λοιπὸν ἄς σὲ διδάξῃ ν' ακολουθῇς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ήλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλὰ, τὰ ὁποῖα σύ, ἄπειρος ὢν, δὲν δύνασαι νά προΐδῃς.



Ἡ δὲ ἀθλία κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου ἃς σὲ διδάξῃ, ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατοῦσα ὁλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκίνησίαν, θέλει μαράνῃ αὐτό, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιὰ σου, μείνας ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν τῆς. Φοβοῦ, τέκνον μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἡ ὀκνηρία μᾶς κάμνει πτωχοὺς, καὶ ἐπὶ τέλους κακούργους.

— Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ πατήρ σας, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, διότι ἐκ τῆς ὀκνηρίας κατήντησε κακούργος καὶ ἱερόσυλος ὁ ῥυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσμιος, τὸν ὅποιον πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἶδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν.

— Καὶ πῶς; γνωρίζεις τὸν σιδηροδέσμιον; ῥώπτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ὁ πατήρ μου, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, γνωρίζει αὐτόν, καὶ μὲ εἶπε τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλει τὸν Πέτρον νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος εἶπε τὰ ἑξῆς.

#### Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ ΝΑΣΟΣ.

Ὁ κακούργος αὐτὸς ὀνομάζεται Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι ῥάπτης εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ τόσον ἀμελὴς καὶ κακοήθης ἦτο, ὥστε μετὰ ἓν ἔτος ὁ διδάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Ἀλλ' ὁ Νάσος, ὦν νωθρὸς καὶ φίλος τοῦ ὕπνου, οὔτε τὴν ῥάπτikhν ἤθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειάν τινα εἰς τὸν πατέρα του ἐδίδεν.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλὰ-

κίς ἐστέναζε, καὶ δάκρυα ἔχυνεν. Ἐπὶ τέλους ἡ ὑπομονὴ τοῦ ἐξηντηλήθη, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ. Τῷ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα καὶ τινὰς καλὰς συμβουλὰς, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ εὑρῇ πόρον ζωῆς.

Ἄλλ' ὁ Νάσος καὶ τὰ χρήματα τοῦ πατρός του ἐσπατάλησε, καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ἐλησμόνησεν· ἀρχίσας δὲ νὰ πεινᾷ, ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ ὑπηρέτης.

Τότε ὁ πατὴρ μου τὸν προσέλαβεν ὑπηρέτην. Ἦτο δὲ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν ὁ πατὴρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθῃ τὰς κακὰς ἔξεις τῆς ρυπαρότητος καὶ ὀκνηρίας. Ὅθεν ὁ πατὴρ μου ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποβάλῃ, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπροσπάθησε νὰ τὸν διορθώσῃ.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος εἰς τὰ καπηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελείωσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρός μου· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικά· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανείζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτητος εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιᾶ, ὅλοι τῷ ἤρνοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἐγινε χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ τοὺς ὁποίους ἔβοσκε χοίρους, ἐπρωτίμα νὰ ἐξαπλόνηται καὶ νὰ κοιμᾶται, μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἡμέραν δὲ τινα ἐνῶ ἐκοιμάτο ἔχασέ τινὰς ἐξ αὐτῶν. Ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβήρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσαι διὰ τὴν ζημίαν αὐτήν. Ὁ δὲ Νάσος ἔκτοτε ἐγινεν ἄφαντος, μέχρῃς οὐ τὸν συνέλαβον κλέπτοντα τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ διήγησις αὕτη ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην. Ἐπεινεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του· ἡμᾶς δὲ παρήγγειλε νὰ ἐκθέσωμεν ἐγγρα-

φως τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχὲς Σάββατον νὰ τῷ δεῖξωμεν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὠδήγησεν ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως, διὰ νὰ γυμνασθῶμεν καὶ ἡμεῖς, καθὼς ἐκεῖνος ἐγυμνάσθη, ἐργασθεὶς ἐντὸς τοῦ κήπου του.

#### ΤΑ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΎΔΑΤΑ.

Ὅτε ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἰδείξε λιμνάζοντά τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὅποια ἐσήποντο πλησίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε·

— Βλέπετε, παιδιά μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερά, τὰ ὅποια σαπίζουν ἐκεῖ κάτω; Ἐλπίζω ὅτι ὀγλίγωρα θέλομεν τὰ ἀποξηράνει, διότι καὶ ἄχρηστα εἶναι, καὶ τὴν ὑγίαν μας βλάπτουν διὰ τῶν ἀναθυμιάσεων των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερά ἐν τούτοις ἀπεικονίζουν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ ὀκνηρὸν ἄνθρωπον.

Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλως ἄχρηστα, οὕτω καὶ ὁ ἀργός, οὔτε πρὸς ἑαυτόν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους, γίνεται χρήσιμος.

Καθὼς αὐτά, ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεώς των, σήπονται, οὕτω καὶ ὁ ἀργός, ὡς ἐκ τῆς ἀπραξίας του, καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἦθη του φθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερά ἀναδίδουν ἀναθυμιάσεις, δυσώδεις καὶ ἐπιβλαβεῖς, οὕτω καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδή καὶ ἐπιβλαβέστατα.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνομάσθη *Μήτηρ τῶν Κακιῶν*. Ὁ ἀργός καὶ ὀκνηρὸς εὐκόλως καταντᾷ πτωχός, ἐπαίτης, κόλαξ, ἀπατεών, κλέπτης, καὶ κακοῦργος. Ἰδοὺ αἱ ἀναθυμιάσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὅποια καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουν, καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἀργοῦ βλάπτουν.

Καθὼς λοιπὸν θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ἐξαλείψωμεν αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερά, τοιουτοτρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψητε πᾶσαν κλίσιν πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς τὴν ἐργασίαν, ἐὰν θέλητε νὰ ζήσητε εὐτυχεῖς.

«Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσῃς, ἐὰν δὲν κοπιᾷσῃς, εἶναι δὲ αἰσχρὸν νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ κοπιᾷζῃ, νέος ὢν.» Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδασκτικώτατος ποιητὴς Εὐριπίδης διὰ τῶν ἐξῆς στίχων του,

*«Οὐκ ἄρ' δύναιο, μὴ καμῶν, εὐδαιμονεῖν·*

*»Αἰσχρὸν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.»*

ΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑΙ.

Ἐνῷ ἐπροχωροῦμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, παρετήρησεν ὁ γέρων φωλεὰν μυρμηκῶν.

— Ἰδοῦ, εἶπε τότε, καὶ ἄλλο ὠφιλιμώτατον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἴδετε ὁποία κίνησις, ὁποία φιλοπονία! Ἴδετε πόσον μακρὰν ὑπάγουν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των! Ἴδετε ὅτι ὅσοι ἐπ' ἀνέρχονται φέρουν συγχρόνως καὶ τι χρήσιμον! Παρατηρήσατε πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μεγάλον αὐτὸν σπόρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον του ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύο ἄλλους μικροὺς συμπολίτας του!

Ἀφοῦ δὲ παρετηρήσαμεν ὅλ' αὐτά, ὁ καλὸς γέρων μᾶς εἶπεν — Ἄς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, ἃς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ προθύμως ἃς βοηθώμεθα ἀμοιβαίως, ὅπως ἡ πατρὶς εὐτυχῇ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

Καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἀποστρεφομένη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς μελίσσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηρούς, λέγουσα « Ἔως πότε κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ, πότε »  
*» θέλεις ἐγερθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου; Ὑπαγε πρὸς τὸν μύρμη-*  
*» κα, καὶ ζήλευσον τοὺς δρόμους αὐτοῦ, καὶ γίνου σο-*  
*» φώτερος ἐκείνου. Ὑπαγε πρὸς τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε*  
*» πόσον εἶναι ἐργατική, καὶ πόσον ὥραϊα κάμνει τὴν*  
*» ἐργασίαν της ! »*

## Ο ΜΥΡΜΗΞ ΚΑΙ Ο ΤΕΤΤΙΞ.

Ὁ Γεροστάθης διηγήθη τότε τὸν ἐξῆς μῦθον.

« Ψυχὸς καὶ χειμὼν δριμύς ἐπέπεσάν ποτε εἰς τὸν Ὀλυμπον· ὁ δὲ Μύρμηξ ἡσύχαζεν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς του, προμηθευθεὶς ἐν καιρῷ θέρους τὰς ἀναγκαίας διὰ τὸν χειμῶνα τροφάς. Ἀλλ' ὁ Τέττιξ, τρέμων ἀπὸ τὸ ψυχὸς καὶ τὴν πείναν, παρεκάλει τὸν Μύρμηκα νὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτὸν μέρος ἐκ τῶν τροφῶν του, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Ὁ Μύρμηξ ἠρώτησε τὸν Τέττιγα, ποῦ ἦτο τὸ καλοκαίριον, καὶ δὲν ἐσύναζε τότε τροφάς διὰ τὸν χειμῶνα; — Ἐψαλλον, ἀπεκρίθη ὁ Τέττιξ, καὶ παίζων τὸν αὐλὸν μου διεσκέδαζον καὶ ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ὀδοιπόρους. Ὁ δὲ Μύρμηξ, γελῶν διὰ τὴν ἀπρονοησίαν τοῦ Τέττιγος, εἶπε πρὸς αὐτόν — Λοιπὸν χόρευε τὸν χειμῶνα, ἀφοῦ σὲ ἀρέσκη νὰ ψάλλῃς τὸ καλοκαίριον. »

Ἄς ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὸν σοφώτατον αὐτὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου· ἅς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητος εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ τρέμωμεν, ὥς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινῶντες, ἐξευτελιζόμενοι διὰ τῆς

ζητείας, καὶ ἀκούοντες παρὰ τῶν πλουσίων τὴν σκληρὰν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν ὁ τέττιξ παρὰ τοῦ μύρμηκος ἤκουσεν.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Ἀφοῦ ἐπηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν, καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἐπιστρέφοντες, εἶδομεν νέον πτωχόν, κατήμενον εἰς τὴν δημοσίαν ὁδόν, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν νέον αὐτόν, μὲς εἶπεν—Ἰδοὺ καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἄς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴσως ἡ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφάνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητικὴ. Ὁ δὲ Γεροστάθης, πλησιάσας, τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Χρήστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἦναι ἀσθενής.

— Ὡ! εἶμαι πολὺ καλὰ, ἀπεκρίθη.—Λοιπὸν διατί ζητεῖς; — Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χρήστος.— Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσης; διὰ τῆς ἐργασίας ἐμπορεῖς νὰ παύσης μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι πτωχός, ἐνῶ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχός καὶ ἄθλιος θέλεις ζῆσαι. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζῃσαι, καὶ ὅχι διὰ νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ψωμοζητῇ τις, ὦν ὑγιής καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέρον πρὸς τὸν

Χρῆστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὕρισκει ἐργασίαν. Ὁ δὲ Γεροστάθης τῷ εἶπεν — Ἐργασίαν δὲν εὕρισκουν μόνον οἱ ὀκνηροί. Ἐάν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφιβάλλης ὅτι αὕτῃ ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμάλαν. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπλασε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα. «*Ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου,*» εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ· ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι ὁ μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει μήτε νὰ τρώγῃ· «*ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι, μὴ ἐσθιέτω.*»

Ὁ νέος ψωμοζήτης συνεκινήθη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου, καὶ δακρῦων τὸν παρεκάλεσε νὰ τῷ εὕρῃ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων τῷ ἐξήγησε τότε ποῦ ἐκατοίκει, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἀντάμωσίν του.

Ἐμάθομεν δὲ ἀκολούθως ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χρῆστον εἰς ῥάπτῃν τινὰ τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετὰ τινας χρόνους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη ῥάπτῃς εὐυπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροστάθην.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Γεροστάθην, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιούσαν Κυριακὴν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῇ ἀνέκδοτά τινα εὐάρεστα.

— Ἐν τούτοις μὴ λησμονήσητε ποτέ, μᾶς εἶπε, τὸν ὀκνηρὸν καὶ κακοῦργον Νάσον· αὐτὸς ἅς σᾶς ὑπενθυμίζῃ πάντοτε ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι μῆτηρ ὅλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος, καὶ ἡ ἐργασία ζωή.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἡλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου, καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία μετέβαλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ καρποφόρους γαίας. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανούς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας ἡμῶν, μεταβάλλουσα εἰς χρῆσιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον, καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἐκτοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν, ὥς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἐκτοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴ ἀφίνωμεν νὰ παρέρχηται μήτε μία στιγμή χωρὶς νὰ ἐνασχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἰς τι ὠφέλιμον. Ἄν δὲ ἐμένομέν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνασχόλησιν τινα, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου:

«*Ἡ φιλοπορία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωή*

»*Θάνατος ἡ ὀκνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγὴ.*»



#### ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

«Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀργίη δὲ  
τ' ὄνειδος.» (Ἡσιόδου.)

**Τ**ΗΝ ἐπομένην Κυριακὴν, μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν, διηυθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς



τὴν οἰκίαν τοῦ ἐκεῖ ἦλθον καὶ τινες τῶν γερόντων πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ εὐεργέτου τῆς κωμοπόλεως.

Ἀφοῦ δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρον καὶ μεγάλους καὶ μικρούς, ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τοῦ Νάσου, καὶ περὶ τοῦ Χρήστου. Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχασίν μου, καὶ θέλω ἐκπληρῶσαι αὐτήν. Θέλω σᾶς διηγηθῇ ἱστορίας τινάς, αἱ ὅποῖαι θέλουν σᾶς δεῖξει ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες ἡγάπων τοὺς κόπους, καὶ δὲν ἐντρέποντο ἐργαζόμενοι. *Τὰ καλά κόπῳ κτῶνται*: ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ εὐτυχὴς καὶ ἐνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις προτιμῶσι τὰ καφενεῖα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ ἀνόητοι ἐντρέπονται τὴν ἐργασίαν· δὲν αἰσχύνονται ὅμως κατασηπόμενοι ἐν τῇ δογίᾳ, καὶ γινόμενοι οὕτως ὀχληρὰ βάρη, καὶ ἐπικινδύνα μολύσματα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα των. Ἐξηκολούθησε δὲ διηγούμενος τὰ ἐξῆς.

#### Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ.

Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστεῖ ἡ Ῥωσσία τὸ σημερινὸν μεγαλεῖόν της, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰς τέχνας της, καὶ δι' αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός. Ἀναβὰς περὶ τὸ δέκατον ἑβδόμον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὅχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ, καὶ νὰ πολιτίσῃ τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀμαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ διδαχθῇ πρῶτος αὐτός, διὰ νὰ διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαοὺς του. Ὅθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐρ-

γοστάσια τῆς ὀλλάνδης καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, ναυπηγίαν, ναυτικὴν, ὀχυρωματικὴν, καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐξύπνα δὲ πάντοτε ἐνωρίς, ἤναπτε μόνος τὴν ἐστίαν του, καὶ πολλάκις ἔμαγείρευε μόνος τὸ λιτον φαγητόν του· ζῶν δὲ ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης, ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας τὰς βαρείας τῶν ἐργοστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν ὀλλάνδαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελὴς ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο, ἐργαζόμενος ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, συνείθιζεν ὁ Μέγας Πέτρος νὰ ἐπισκέπτηται τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα τῆς αὐτοκρατορίας του. Ἐπεσκέφθη δὲ καὶ τὸ πλησίον τῆς Μόσχας σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἐντὸς τοῦ σιδηρουργείου τούτου ἠθέλησε νὰ ἐργασθῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης, διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του ὅτι ἡ ἐργασία ὄχι μόνον τοὺς ἀπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμάζει, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργασθεὶς λοιπὸν ἡμέρας τινάς, καὶ σφυρηλατήσας σίδηρον 18 πούτιων βάρους, ἐζήτησεν, ὡς ἐργάτης, τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του, ἠγόρασεν ἓν ζευγὸς ὑποδημάτων, τὰ ὅποια δεικνύων εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, ἔλεγεν ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτά, τὰ ὅποια ἀπέκτησε διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου του.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ.

Ἐνῷ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ

τῆς Ἀγγλίας, εἰργάζοντο ἡμέραν τινὰ εἰς τι ὀχύρωμα Ἀγγλαμερικανοὶ τινες στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν τοῦ δεκανέως των· προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στῦλον βαρύτατον, ὑπερβολικὰ ἐκοπιάζον· ἀλλ' ὁ δεκανεὺς, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του, προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον των διὰ τῶν φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα διατί δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιᾶζοντας στρατιώτας. Ἀλλ' ὁ δεκανεὺς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται—Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεκανεὺς;—Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δεκανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέστατα, δὲν παρετήρησα τὸν βαθμὸν σας. Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιάδιον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του, ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῇ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς, εἶπε πρὸς τὸν δεκανέα

—Ὅσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχῃτε ἀνάγκην ἐργασίας τινὸς βαρείας, δύνασθε νὰ προσκαλῇτε ἐλευθέρως τὸν Γενικὸν Ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέλω τρέχει πρὸς βοήθειάν σας. Κατῆσχυμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως.

Μικρὸς ὁ δεκανεὺς ἀπέφευγε τὸν κόπον, καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὔτε τὸν κόπον ἐφοβεῖτο, οὔτ' ἐντροπὴν, ἀλλὰ χρεὸς ἐνόμιζε νὰ μεταχειρίζεται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ νὰ ἐργάζεται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων, ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἐνδοξος. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς

πατρίδος του· ἐλευθερώσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς φρονήσεώς του, δικαίως ἐπωνομάσθη *Μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς, καὶ Πατὴρ τῆς πατρίδος.*

## Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι πρόγονοί μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν ἐντρέποντο. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὀμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐργασίαν, ψάλλον

» *Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,*

» *Ἐντιμος ἡ ἐργασία.*»

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν, κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπαινον· *τὸν μὲν ὀκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεῖται ἡ ἀρετή.*»

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελὴς καὶ ἂν ᾗτο. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου, «*Οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἐνδοξος, διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα,*» «*Οὐδεὶς, ὦρ ῥάθυμος, εὐκλεὴς ἀνὴρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γενῶσι τὴν εὐανδρίαν.*»

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ του ἐπέτυχον νὰ ἐκλεχθῇ πρὸς περιφρόνησιν *τελέαρχος*, ἥτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν. Ἀλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας προθύμως ἐδέχθη τὴν *τελεαρχίαν*.

Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε τοὺς τε συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του ὅτι καθὼς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ

τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, οὕτω καὶ ἡ μικρὰ δὲν ἀτιμάζει τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχὴς τῷ ὄντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπεπιστευμένον εἰς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχὴς καὶ ἀθλία ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσῳ ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπραὶ του νῆκαι εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου πληγῶθεις ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὅμως, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῇ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θηβῶν μόνον, καὶ οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ὡς οἱ Θηβαῖοι.

#### Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΛΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΖΙΜΟΝΟΣ.

Εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του.

Πόνος γὰρ εὐκλείας πατὴρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐάνλοιπὸν ὁ κόπος ἦναι πατὴρ τῆς δόξης, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη, οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

Ὅτε οἱ πρέσβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὗρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλῶντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμόνουσαν τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ᾗτο ὁ πατὴρ τοῦ Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι· οἱ μουσικοί, ὁσάκις ἐπιτύχωσι μελωδίαν τινὰ ὠραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελόδραμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως ὠραίαις τοιαῦται εἶναι ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Αὐτὰς συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει, ὦν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν ὅτι ὁ Φωκίων ἴσως ἔζη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἀπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ αὐτὸς μὲν ἦντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης, Πηνελόπη, ὕφαινε τὸν ἱστόν της, ἡ δὲ βασίλοπαις Ναυσικία ἐπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἔγενθεν ἀπὸ τῆς πρωΐας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ῥεβέκκα καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἐβοσκοῦν μόναι τὰ ποίμνιά των.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ πολυτέλεια, συνωδευμένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων της, τῆς διαφθορᾶς,

καὶ τῆς ἀναιδείας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατασκάπτουσα τὴν ἑλληνικὴν ἀρετὴν, προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ὀλεθρίου χειμάρρου· ὅθεν αὐτὸς μὲν ἦντλει, ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἐξύμονε, διαμαρτυρούμενοι οὕτως ἀμφότεροι κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

## Ο ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ἔλεγε ταῦτα, παρετήρησε τὸν κύρ Ζήσην ὁμιλοῦντα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννην μὲ ὕφος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις κύρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτόν, καὶ φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνθυμίζης νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ, καὶ ν' ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν;

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ κύρ Ζήσης, εὐτυχῶς τὴν ὥρην καὶ πρῶτ ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης, καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλὰ προχθὲς ἄλλην φιλονεικίαν εἶχον μετ' αὐτοῦ. Μ' ἔλεγεν ὅτι, ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματά του, σκοπεύει νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γίνῃ γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια, τὰ ὁποῖα καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς ἓνα γραμματισμένον νὰ γίνῃ γεωργὸς ἢ τεχνίτης. Τώρα δὲ τὸν ἡρώτων ἂν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὥραιάς ἱστορίας, τὰς ὁποίας διηγήθη, καὶ τὸν ἔλεγον ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοί, καὶ σιδηρουργοί, καὶ βαστάζοι νὰ γίνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερὸν νὰ σύρῳσιν! Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω, ἡ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος λοιπὸν θέλει μὲ βοη-

θει εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ ἔσως εἶναι, κύρ Γεροστάθη, τὰ γράμματα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδία ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαὶ των.

— Βεβαιώθητι, κύρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ ἦναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχωσιν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμόνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνοῦς.

Ὁ Ζήσης, συλλογισθεὶς ὀλίγον, — Ἐχετε δίκαιον, εἶπε, καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ με φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— Ἄν ὁ Ἰωάννης, κύρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχῃ, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώθητι ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἂν μάθῃ· ἀλλ' ὡς καλὸς υἱὸς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἄπειρος, καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότερα ὅταν τιμῶς μετερχώμεθα αὐτά.

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του, καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἡ ὀγλίγωρα θέλει μετανοήσῃ.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικὸν τῶν ἐπαγγέλμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεως ἔκτακτοι, ἢ προτερήματα ἔξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἑτοιμον, καλῶς φιζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρποὺς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον



ὁ μάταιος υἱὸς θέλει ν' ἀσπασθῇ, εἶναι δένδρον ἄγνωστον, τὸ ὅποιον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀθέβαιον δὲ ἂν ἐπὶ τέλους ριζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβουλὴν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ δύναται ὁ τοιοῦτος υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρὸς του.

Ἐάν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, αὐτός, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλεύει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως θέλεις ὅσει εἰς αὐτό. Ἀλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὁδηγεῖ; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, θέλεις κληρονομήσῃς καὶ τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀπέκτησεν, εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πείραν τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδικήν σου, θέλεις ἀναπτύξῃς καὶ τελειοποιήσῃς τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα, καὶ θέλεις καταστήσῃς αὐτὸ ἐπωφελέστερον.

#### Ἡ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ γεωργία καὶ ὅλαι αἱ τέχναι προώδευσαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ πρέποντα μαθήματα, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ᾔηται ὁ πατήρ του, ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ πλουτοῦν καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα των τελειοποιοῦνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοί, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις, καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς ἀγγλικῆς

ἀριστοκρατίας· διότι, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἄγγλον, ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον.

Διὰ τὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν πρώτων διηγημάτων, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου.

#### Η ΔΕΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀπλοῦς ἐργάτης εἰς ἐν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρβης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ μάλιστα διὰ τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς, κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν ἀποκατασταθῆ ἰδιοκτῆτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσεν ἐπιστατῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱὸς τοῦ Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, κληρονομήσας ὁλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀνοησία νέος, ἔχων τόσην κατάστασιν, καὶ σπουδάσας γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθῇ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικὴν.

Ὅθεν, πωλῆσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον. μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσιν τῆς Ἀγγλίας, τὸ Λονδίον, διὰ νὰ ζήσει ἐκεῖ ὡς οἱ εὐγενεῖς.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν

χρηματικὴν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὕφαν-  
τικὴν, κατώρθωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς χαρτο-  
παιξίας καὶ τὴν περιουσίαν του ν' ἀπολέσῃ, καὶ εἰς χρέη  
νὰ ὑποκύψῃ, ἔνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐφυλακίσθη.

Κατὰ κλειστός ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς  
ἐαυτόν, καὶ ἐπέισθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἄργά, ὅτι φρο-  
νιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἐξηκο-  
λούθει ἐργαζόμενος τὴν ὕφαντικὴν, τιμώμενος καὶ ἀγα-  
πώμενος παρὰ πάντων

Μετὰ διετὴ δὲ φυλάκισιν ἐλευθερωθεὶς, ἐπανέρχεται  
εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθώνει νὰ  
καταπείσῃ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν  
προσλάβῃ, οὐχὶ πλέον ὥς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν  
ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ μανθάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς  
Ἀγγλίας, προσκολλῶνται εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελ-  
μα, μ' ὅλα τὰ πλούτη τῶν γονέων των. καὶ μ' ὅσα γράμ-  
ματα ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου,  
ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Εἶδες τὸν κηπὸν μου, καὶ πολὺ σὲ ἤρεσεν, ἀλλὰ βεβαι-  
ώηπτι ὅτι, ἂν δὲν ἐγνώριζον ὀλίγα Ἰταλικά καὶ Γαλλικά,  
διὰ ν' ἀναγνώσω βιβλία τινὰ περὶ κηπουρικῆς, ὁ κηπὸς  
μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὁποῖον τὸν εἶδες. Ἡ Γεωργία, ἡ  
Κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα  
ἔχουν εἰς τὰ πεφωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκο-  
νογραφίας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες οἱ κτηματῖται, οἱ  
κτηνοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται, προοδεύουν καὶ τελειοποι-  
οῦνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των.

Ἄς συμμορφώμεθα με τὰς περιστάσεις, με τὴν θέσιν, με τὰς ἀνάγκας· τὰ δὲ γράμματα, ἀντὶ να μᾶς φουσκώνωσι, καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἃς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἃς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τα γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀτιμάζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

Ο ΣΟΛΩΝ, Ο ΘΑΛΗΣ, Ο ΠΛΑΤΩΝ, ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὥς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι, διὰ ν' ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἐπτὰ Σοφῶν, καὶ ὁ Ἰπποκράτης ὁ Χίος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἄνθρωπος, εἴτε πολιτικός, εἴτε μὴ, χρεωσται νὰ μετέρχεται τίμιόν τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν καὶ καίων του. Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος, ἐπικυρῶν τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου «ἔργον οὐδὲν ὄνειδος», καὶ τοῦ σοφοῦ Πιπταχοῦ «ἀντιὰρδὸν ἀργία.»

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ δηνηρίαν, ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἑκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι

«Ὅστις δὲν φορεῖται τὰ διδάξῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, γηράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ἢ ἀπαιτῇ διατροφήν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὡν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος, ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι ἠδδοκίμησεν εἰς αὐτό, διότι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Παυσανίου, περὶ τὰ 160 ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμῃ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνθεδυμέναι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δέ, ἀκολουθήσας τὴν πατρικὴν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφήν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιερώθη λοιπὸν τότε εἰς τὴν Ἠθικὴν Φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτὴς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας δὲ ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινεν εἰς τοὺς συμπολίτας του, λέγων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Εὐνοφῶντος ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερόν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δέ, ὅχι μόνον τοὺς μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κυβεύοντας, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπεις, Ἰωάννη, εἶπεν ὁ γέρων, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ ἀναφανῇ ὡφέλιμον τέκνον τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σοὶ διηγηθῶ καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κικιννάτου.

#### Ο ΚΙΚΙΝΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ἈΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κικιννάτος, ὅστις, ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν, κατεγίνετο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του. Ἐνῷ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὐρέθη εἰς μέγαν κίνδυνον· ἐχθρικός στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν, καὶ ἡ καταστροφή ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μέγαν αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθυμήθη τὸν Κικιννάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων διὰ τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὅθεν ἐκλέγουν ἀμέσως αὐτὸν *Δικτάτορα τῆς Ῥώμης*, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κικιννάτος ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρον του ἀντὶ ὅμως νὰ κομπάσῃ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν του, σύννους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἀλλ' ὁδηγήσας ἐμφρόνως τοὺς συμπολίτας του, καταστρέφει ἐνδόξως τοὺς ἐχθρούς, ἐλευθερώνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατόν. καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δὲ, παραιτούμενος ἀπο τὴν δικτατορίαν καὶ τὰς τιμὰς, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον. Ὁ Κικ-

κιννάτος λοιπόν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του !

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ Πελοποννήσιος ἡγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἄγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του πεζὸς μετέβαινεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἄχυρίνου στρώματος, ἐξύπνα πολὺ πρῶι, καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του· ἐπιστρέφων δὲ πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζηται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιοτέρα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων του τὰ ἴδια του, ὅπως ἀπέχῃ τῶν ξένων καὶ δημοσίων.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Φιλοποίμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῇ τὸν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἐνδοξον τέκνον, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ Ἑλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ὙΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Καὶ ὁ κατὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἡγάπα τὴν γεωργίαν. Ἴδου δὲ ὅποιον ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

«Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἐμποροῦν τὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν, διότι ὅχι μόνον εὐπορίαν φέρει.

ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος, καὶ τὴν καὶσιν· προσέτι μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνῶμεν πρῶτ', καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιοῦτοτρόπως ἐνδυναμῶναι τὸ σῶμα, καὶ μᾶς καθιστᾷ ὑγιεῖς, εὐρώστους καὶ ἱκανοὺς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς φίλης πατρίδος. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατὰσκιιοι τόποι, καὶ ὁ δροσερὸς καὶ καθαρὸς ἀήρ, ὅχι μόνον ὑγιαίν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.»

«Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοήθειας.»

«Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη *μήτηρ καὶ τροφὸς ὅλων τῶν ἄλλων τεχνῶν*· διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῇ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι δυστυχοῦν.»

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρων Πλούταρχος κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεῦτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης, Νουμᾶς, ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς *φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρὰ ὡς πλουτοποιόν*.



Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη μου, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν πὰς ἄλλας τέχνας, ἃς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ· καθ' ὅσον μάλιστα ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτοῦς, καὶ ἄμέσως ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτρεψε πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ φιλῶν τὴν δεξιάν του, τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερωθῆ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις, ἀποῦ κατεπίλησε τὸν υἱόν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην.

Ὁ Γεροστάθης συνεχάρη τὸν Ἰωάννην, καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχηται καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπὸν του, διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν, καὶ λαμβάνῃ συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ, καὶ ἐργαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, κατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὖρωστος καὶ ῥοδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, συνέταξε τοὺς ἀκολούθους στίχους

«Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,  
 »Παράγει ἤδη τοὺς καρποὺς βαθέως φίζωμένον.  
 »Ἀφ' ὧν υἱός, ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν ρίζαν κόψῃ,  
 »Κί' ἄλλο φυτεῶν ἀντ' αὐτοῦ, ἐλπίζει πᾶ προκόψῃ.»



## Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

«Οὐδεὶς ἐλεύθερος, ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.»  
(Πυθαγόρου.)

❶ Γεροστάθης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἥτις συνέπεσε Κυριακὴν, μᾶς προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα.

Ζωηρός, εὐθυμος καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη· ὑπερευχαριστήθη δὲ ὅτε ἕκαστος ἡμῶν τῷ προσέφερεν ἀνά μίαν δέσμην ὠραίων ἀνθέων.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὠραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἁθῶα εἶναι τὰ ἀνθησας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἶθε καὶ σεῖς ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἀνθη, νὰ διέλθητε τὸν βίον μὲ αἰσθη-  
ματα ὠραῖα, καὶ νὰ διατηρηθῇτε πάντοτε ἁθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ρυπαρότητα!

Λαῶν δὲ τὰς ἀνθοδέσμας, ἔθεσεν αὐτάς ἐπὶ τῆς τραπέζης. Πρὶν δὲ καθίσωμεν, παρεκάλεσε τὸν συμμαθητὴν μας Πέτρον ν' ἀπαγγείλῃ τὸ «Πάτερ ἡμῶν.»

— Πόσον ὠραία προσευχή! εἶπεν ὁ γέρον. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχή, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεῖ μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὅλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ἀγαπώμεθα ἀμοιβαίως, διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθίσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ἑαυτοῦ ἀνέπνεεν. ἀλλὰ, καθὼς ἄλλοτε ἀ-

νέφερον, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἰνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφὴν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του· καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει καὶ τὴν καρδίαν του.

## Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἀφοῦ ἐκαθίσταμεν ὅλοι, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἷς τόπος ἔμενε κενός. — Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρον. — Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενής. — Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἐξαδέλφος σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη — Πρό τινων ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν συκὴν τοῦ περιβολίου των, καὶ ἔφαγε πλήθος σύκων· ἔκτοτε ἔπεσεν ἄρρωστος, καὶ τώρα ὁ ἱατρὸς ἀμφιδάλλει ἂν δυνηθῇ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθενεία του εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος.

— Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανέμῃ τὸν ζωμόν, προσέθηκε τὰ ἑξῆς·

— Ἄν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν συκὴν, ἐνθυμεῖτο τὸ *Μηδὲν ἄραρ* καὶ τὸ *Πᾶρ μέτρον ἄριστον*, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγῃ πολλὰ σύκα, καὶ δὲν ἤθελεν ἀρρωστήσει. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω συχνάκις τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἑξῆς σᾶς ὑπόσχομαι ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω *καλὴν ἡμέραν*, καὶ *καλὴν νύκτα*, νὰ σᾶς λέγω *Πᾶρ μέτρον ἄριστον*, καὶ *Μηδὲν ἄραρ*· διότι εἶμαι βεβαίως ὅτι πραγματικῶς θέλετε ἔχει καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καλὰς, ἐὰν ἐνθυμῆσθε καὶ ἐκτελῆτε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλὰς.

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ καλὸς μου φίλος Σίμων ὅτι πᾶν ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ.

Ὁ ὀκνηρὸς τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὀκνηρίας, γινόμενος πτωχὸς καὶ δυστυχής. Ὁ θυμῶδης τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα καὶ εἰς τὰς φυλακὰς. Ὁ φιλάργυρος τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φυλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκάων του, καὶ γινόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ὁ ψεύστης τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του, μὴ πιστευόμενος καὶ ὁσάκις λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ λαιμαργος Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν υἱείαν του, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις του, καὶ κινδυνεύων ἤδη νὰ στερηθῇ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων ἔλεγεν ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτόνομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτώσωμεν ὑπὲρ τὴν δύναμίν του σκάζει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀφίνει. Ὁ δυστυχὴς Σταῦρος ἐφόρτωσε πολὺ τὸν μικρόν του ὄνον. Εἴθε νὰ σωθῇ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

#### ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτὸν καὶ ἀπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν, μᾶς εἶπε — Σήμερον, παιδία μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινόν· αὕτῃ ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, ἥτις ὁμοῦ μετ' αὐτὴν καθαρὸν ἀέρα, τὴν καθαριότητα, καὶ τὴν σωμαστίαν μετ' αὐτῆς διετήρησε πάντοτε ὑγιᾶ καὶ εὐρωστον.

Εἶδτε πόσον ἀπλὴ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Ἀ-

ποφεύγω τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά, τὰ ὅποια ἐνῶ εἶναι βλαβερά καθ' ἑαυτά, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερον τοῦ δέοντος, καὶ νὰ φορτόνῃ τὸν στόμαχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φροντίζω δὲ πάντοτε ν' ἀφίνω τὴν τράπεζαν, δυνάμενος, ἐὰν ἤθελον, νὰ φάγω καὶ περισσότερον.

Δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερά φαγητά· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτώνωμεν τὸν στόμαχον καὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλέον ἀθῶα· διότι ὅχι μόνον ἡ ποιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει τὴν ὑγίαν.

Καρδινάλιός τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ νὰ μὴ φάγῃ εἰμὴ νερόθραστον ὀρύζιον. Ἀλλὰ τόσον πολὺ ἐξ αὐτοῦ ἔφαγεν, ὥστε, ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἱατρός, εὔρε τὸν Καρδινάλιον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε λοιπόν, φίλοι μου, νὰ μὴ τρώγητε ποτὲ ἄνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἀπλῆς ἡδονῆς. Ἡ ἡδονή, ἥτις γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Παραπονεῖτο ποτὲ λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομάχου του, λέγων ὅτι ἐξ αἰτίας του ἀδιακόπως πάσχει, ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἱατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οἰκειοποιεῖσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Στόμαχός του. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω, καὶ ἀκολούθως συμμερίζεσαι σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἄντὶ νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις μὲ παραφορτόνεις καὶ μὲ καταβασανίζεις, τολμᾷς νὰ παραπονήσῃς σὺ, ὁ αἴτιος ὄλων τῶν κακῶν, τὰ ὅποια ὑποφέρω;

Ὁ λαίμαργος, σκεφθεὶς, ἐπέσθη ὅτι δικαία ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ Στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτὸν τί πρέπει νὰ κάμνη εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφοτέροι ἀπὸ τὰ βάσανά των.

Ὁ δὲ Στομάχος τῷ ἔδωκε τὰς ἐξῆς συμβουλὰς.

1) Ἐκλεγε τροφήν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβῆ.

2) Ἐσο μέτριος περὶ τὴν τροφήν σου.

3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.

4) Ἐσο τακτικὸς περὶ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ σου.

5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμόνης τὸ σῶμά σου, καὶ διευκολύνῃς τὴν χώνευσιν.

6) Ἄν δὲ κακοδιαθετῇς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σὲ συνιστῶ διαίταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν καὶ μετὰ τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτάς, καὶ ἔκτοτε αὐτός τε καὶ ὁ στόμαχός του ἔζησαν ὑγιεῖς καὶ ἄνευ παραπόνων.

Αὐτὰς τὰς παραγγελίας ἠκολούθησα καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ οὕτως ἀπέφυγον τὰς ἀσθενείας, τὰ ἱατρικά, καὶ τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποῖαν αἱ ἀσθένειαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς ἱατρούς, ἱατρικά, καὶ εἰς τὰ περιττὰ φαγητά.

Φαντάσθητε πόσα χρήματα ἤθελον οἰκονομεῖσθαι, καὶ πόσαι ἀγαθοεργίαι δι' αὐτῶν ἠδύναντο νὰ γίνωνται, ἐὰν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποκόψει ἐν ἡ δύνῃ ἐκ τῶν περιττῶν καὶ πολυεξόδων φαγητῶν, δι' ὧν προσπαθοῦν νὰ χορτάσῃ τὴν λαιμαργίαν των, ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλοῦτή των !

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ Γεροστάθης

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Α.)

μετὰ τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς διηγῆθη καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἡ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἐθεώρει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του παρὰ τοὺς ἐχθροὺς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινόνοντες τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡδονὰς ῥοπὴν, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῷ ὄντι βασιλικῶς, ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ ἤμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἦναι τις ἐλεύθερος, ἐὰν ἦναι δοῦλος τῶν παθῶν του, καὶ κυριεύηται ὑπ' αὐτῶν. «*Δουλεῖεν πάθεισι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεισι δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.*»

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, κυριεύσας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διώρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἄδαν, αὕτη, ὡς δείγμα τῆς εὐγνωμοσύνης της, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν ποικίλα φαγητὰ καὶ ζύμαρικά· ἐπὶ τέλους δὲ τῷ ἔστειλε τοὺς καλλιτέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιοίς της, νομίζουσα ὅτι ἤθελεν εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της.

Ἄλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὠραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδης ἐγέυστο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη, εἰπὼν ὅτι «πολὺ καλλιτέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ παιδαγωγός του Λεωνίδης· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ πρῶτός του περίπατος διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά

του, καὶ ἡ περὶ τὸ γεῦμά του *ὀλιγοφαγία* διὰ τὸν ὀρε-  
κτικώτατον δειπνόν του.»

Ἐκστρατεύων δέποτε μετὰ τοῦ ἱππικοῦ του διὰ ξηρῶν  
καὶ ἀνύδρων τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασι-  
λέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἵπποις του  
δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπήντησαν Μα-  
κεδόνας τινας, φέροντας μακρόθεν ὀλίγον ὕδωρ. Οἱ Μακε-  
δόνες, ἅμα ἰδόντες τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον πάσχοντα ἐκ  
τῆς δίψης, προθύμως τῷ ἔδωκαν νὰ πῖν. Ὁ Ἀλέξανδρος  
λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέψας τοὺς ὀφθαλ-  
μοὺς πρὸς τοὺς ἵπποις του, καὶ παρατηρήσας ὅτι τὸ ὕδωρ  
δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίση εἰς τὰ διψῶντα  
χείλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας, εἰπὼν ὅτι  
*«ὅτε ἀκέγεται αὐτὸς μὲν γὰρ πῖν, οἱ δὲ Μακεδόνες του  
γὰρ διψῶσι.»*

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυ-  
μάσcentes οἱ στρατιῶταί του, καὶ ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν  
πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν  
δίψαν καὶ τοὺς κόπους των, καὶ κτυπήσαντες τοὺς ἵππους  
των ἐφώναζαν *«ἐμπρός! ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε  
δίψαν οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὔτε ὅτι εἴμεθα  
θνητοὶ πιστεύομεν.»*

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μ' ἐνθύμισεν, εἶπεν ὁ γέρον, τὸν  
Κυνικὸν φιλόσοφον Διογένην. Αὐτὸς συνεβούλευε τὴν ἄ-  
σκησιν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοός, λέγων ὅτι ἀμφο-  
τεραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ νὰ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον  
ἀνάρτεον.



Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ τραγω-  
δισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των, καὶ ν' ἀπέχωσιν  
ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς  
των υγείας, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας  
χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, ὅπου  
υπάρχωσι πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σώ-  
ματα, τὰ πλήρη φαγητῶν, πολλαὶ ἀσθένειαι συσσω-  
ρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῶ καθ' ἡμέ-  
ραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ υγείαν, ἡμεῖς νὰ  
πράττωμεν πᾶν ὅ,τι εἰς τὴν υγείαν ἀντιβαίνει.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος  
ἐξελέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς  
Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώ-  
πιον αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν παρουσιάσθη· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος,  
ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ὑπῆγε πρὸς  
ἀντάμωσίν του. Εὔρε δὲ αὐτὸν εἰς Κράνιον, προάστειον  
τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἡλιαζόμενον ἀντικρὺ τοῦ  
ἡλίου. — Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, τῷ λέγει. — Καὶ  
ἐγὼ εἶμαι Διογένης, ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλόσοφος. —  
Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ κάμω χάριν τινά, τῷ εἶπεν ὁ Ἀλέξαν-  
δρος· δὲν ἔχεις τί νὰ μὲ ζητήσης; — Ναί, ἀποκρίνεται  
ὁ Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσης ὀλίγον, διότι  
ἡ σκιά σου μ' ἐμποδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· αὐτὴ εἶ-  
ναι ἡ μόνη χάρις, τὴν ὁποίαν σὲ ζητῶ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ, ἐθαύμασε τὴν  
ἀνεξαρτησίαν, καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς

ἀρετῆς, καὶ εἶπεν «*Ἄρ δὲρ ἡμῆρ Ἀλέξανδρος, ἡθαλὸν ἐπιθυμήσει γὰρ ἡμῖν Διογένης.*»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΗΔΟΝΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἰς τῶν συμμαθητῶν μας ἡρώτησεν αὐτὸν ἂν καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀθηναῖος, ἦτο Κυνικός φιλόσοφος.

— Ὄχι, παιδί μου, ἀπεκρίθη· ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυνικός, ἀλλὰ ἠθικός φιλόσοφος.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ ὡς πρὸς τὴν σκληραγωγίαν ἐλησμόνουν τὸ *Μηδὲρ ἄγαρ*, καὶ κατήντων εἰς τὴν ὑπερβολήν. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ *Μηδὲρ ἄγαρ*, ἐβάδισε τὴν μεσαίαν ὁδόν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε ἀμύπτωχος ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοί, εἰς τὰς ὁδοὺς. Δὲν εἶχεν οἶκον λαμπρόν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμάτο, καθὼς περὶ τοῦ Διογένους διηγοῦνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατετραπλημένον τρίξωνα, ὡς ὁ Διογένης, περιεπάτει, ἀλλὰ κοσμίως ἦτο ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Συνεβούλευεν ὁμῶς καὶ ὁ Σωκράτης τῆς ἐγκράτειαν, τὴν αὐτάρκειαν, καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν. «Οὐ»  
 «δεμίαν ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισ-»  
 «σότερον περιορίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς»  
 «ἐπιθυμίας, τόσον περισσότερον πλησιάζομεν εἰς τὴν θεό-»  
 «τητα, γινόμενοι οὕτω πλέον ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐπομένως»  
 «εὐτυχέστεροι.»

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ᾔηται ἐγκρατὴς περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον καὶ τὰς σωματικὰς ἡδονάς, τῷ ἔλεγεν, ὅτι μόνον τοιοῦτο-

τρόπως οἱ νέοι γίνονται ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, ἐνάρετοι, καὶ ἐπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα των.

*Βάσις* μὲν καὶ *κρηπίδα* τῆς ἀρετῆς ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· ἀρετὴν δὲ ὠνόμαζε τὴν δικαιοσύνην, ἄνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναται τις νὰ ᾔηται, οὔτε πολιτεία δύναταί ποτε νὰ διατηρηθῇ εὐδαιμονοῦσα.

Ἀλλ' ὅτε ὁ φιλήθοнос Ἀρίστιππος ὡμολόγει μὲν ὅτι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελιμωτάτη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, διέσχυριζετο ὅμως ὅτι δυσκατόρθωτος εἶναι ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς, ὁ Σωκράτης διηγέθη πρὸς αὐτὸν τὸ ἐξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

#### Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

Ὅτε ὁ Ἡράκλης μετέβαινεν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθισε συλλογιζόμενος ποῖαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος, εἶδε μακρόθεν ἐρχομένας δύο γυναῖκας μεγαλώμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδεδυμένη, ἀπλουστάστη, καθαρὰ, σεμνή, καὶ ὅλως φυσικὴ καὶ ἀπροσποίητος· [ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφορεμένη, πολύσαρκος, μαλθακή, αὐθάδης, καὶ ἀναιδὼς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσιν, ἡ μὲν λευκοφορεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὸ ἥσυχον καὶ σεμνὸν βῆμά της· ἀλλ' ἡ πολύσαρκος προτρέξασα, ἔφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισε λέγουσα τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν νέον.

— Βλέπω, ὦ Ἡράκλεις, ὅτι σκέπτεσαι ποῖαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξῃς εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιόνω λοιπὸν ὅτι, ἂν ἐκ-

λέξης ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὁδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολοτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποίαν θέλεις διέλθει *ἄνευ* κόπων καὶ φροντίδων. Θέλεις γεύεσθαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὅλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει, μὴτε τὸ σῶμα μὴτε τὸν νοῦν κοπιᾶζων· διότι ἂν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τὸ μέλλον στερηθῇς τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, δὲν θέλεις ὑποφέρει κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἐμποροῦν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη, μεῖς ὀνομάζομεν *Εὐδαιμονίαν*, οἱ δὲ ἐχθροί μου *Κακίαν*.

Τότε δὲ πλησιάσασα ἡ λευκοφορεμένη εἶπεν

— Ἐγὼ, ὦ Ἡράκλεις, δὲν θέλω νὰ σὲ ἐλκύσω μετὰ ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σὲ συστήσω τὴν ὀκνηρίαν. Θέλω σὲ εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. *Κατὰ ἀγαθὸν δὲν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας.* Ἄν θέλῃς νὰ σὲ ἐλεῇ ὁ Θεός, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβῃς, καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· ἂν θέλῃς ν' ἀγαπᾶσαι, ἀπαιτεῖται νὰ εὐεργετῇς· ἂν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸ κτῆμά σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· ἂν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιές, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς· ἂν θέλῃς ἡ Ἑλλάς νὰ σὲ τιμᾷ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῇς ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυναικός, ἥτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε — Βλέπεις, ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπιώδης καὶ μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σὲ ὁδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη· ἐνῶ ἐγὼ δι' εὐκολωτάτης ὁδοῦ θέλω σὲ φέρεи εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— ὦ ἀθλία! ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετὴ, ποῖαν εὐχαρίστησιν δύνανταί ποτε νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῶ ποτὲ δὲν κοπιᾶζουν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαριστήσεώς τινος; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσης· πίνεις πρὶν διψάσης· κοιμάσαι πρὶν νυστάξης, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν, μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξης. Οἱ Θεοὶ σὲ ἀποστρέφονται· οἱ ἀγαθοὶ σὲ θεωροῦν ἄτιμον· οὐδεὶς σὲ ἐπαινεῖ· οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σὲ συντρέχει· οὐδὲν δὲ ἀξιέπαινον ἔργον ἔπραξάς ποτε. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θελγήτρων σου ἀπατῶμενοι γίνωνται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὀκνηροί, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων· εἰς δὲ τὰ γηρατεῖά των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ἐκ τῆς παραλελυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουν· ἐπὶ τέλους δὲ οὐδὲν ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκούντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουν θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὅμως, εἶπεν ἡ Ἀρετὴ, συγκατοικῶ μὲ τοὺς Θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου. Τιμῶμαι καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων· καὶ ἂν ποτέ τις φίλος μου δυστυχήσῃ, γενναίως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὐρίσκων παρηγορίαν

καὶ θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν καὶ πίνουν, οὐχὶ χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινῶσι καὶ διψῶσι· κοπιᾶζοντες δέ, εὐρίσκουν τὴν τροφὴν καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸν ὕπνον τῶν γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου ὑγιεῖς, φιλόπονοι, καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα τῶν, ἐνόσω μὲν εἶναι νέοι, χαίρουν, ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων τῶν· γηράσκοντες δέ, εὐχαριστοῦνται, τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων, καὶ ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος τῶν· ἀποθνήσκουν δὲ μετὰ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι, ζήσαντες ἐναρέτως, ἀφίνουν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἔντιμον.

Ὁ Ἡρακλῆς, ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτοῦς, οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐδίστασε, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν Κακίαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετὴν.

— Σὰς βεβαιῶ δέ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι, καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθην καὶ ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθην ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς Ἀρετῆς· αὐτοὺς ἔκτοτε ἔχων κατὰ νοῦν, ἔζησα χωρὶς λύπας καὶ πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἕνα ἐκ τῶν λεγόμενων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις, ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς πολυσάρκου Κυρίας, κατήντησε καὶ αὐτὸς πολύσαρκος· παθὼν δὲ τὰ πάνδεινα, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ χορεύῃ ἐπὶ πεπυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ θεραπευθῇ.

— Τί παράδοξος θεραπεία! ἐφωνάξαμεν, καὶ ἀμέσως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ γυμνάσωμεν τὸ σῶμα, διὰ νὰ μὴ καταντῆσωμεν νὰ χορεύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πετυρωμένων σιδήρων ὡς ὁ Φαγόνδιος.

#### Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ Ο ΦΑΓΟΝΔΙΟΣ.

Ὅτε τὴν ἐσπέραν ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, καὶ ἠνάψαμεν τὸν λύχνον, παρατηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν, πετώσαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

— Ἡ πεταλοῦδα αὕτη, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸν Φαγόνδιον. Παρατηρήσατε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἐλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυρίζει πέριξ αὐτῆς· ἐνίοτε καίεται, πονεῖ, καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ ὅμως ἰδοὺ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἐλκυστικὴν φλόγα· ἐπὶ τέλους ἐκίχη ἡ ἀνότης, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος!

Ἄφρονες πεταλοῦδαι εἶναι, εἶπεν ὁ γέρων, ὅλοι οἱ λαίμαργοι, καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Καθὼς τὸ γλυκὺ φῶς τῆς φλογὸς ἐλκύει τὴν πεταλοῦδαν, οὕτω καὶ ἡ γλυκύτης τῶν ἡδονῶν ἐλκύει τοὺς μωροὺς ὁπαδοὺς τῆς Κακίας, καὶ κατακαίει ἐπὶ τέλους αὐτούς. Τοιοῦτοτρόπως κατεκίχη καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἥτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος!

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ καὶ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν τῆς Βενετίας. Ἄλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματά του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἥθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγη μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ὁ στόμαχός του ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας, καὶ ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμαστικῆς, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χωνεύῃ. Ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὀρέξεως, τὰ ὅποια ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία, καὶ βαθμῆδὸν δλόκληρον τὸ σῶμά του· ὀδυνῆρά σῆψις τῶν ὀδόντων ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὀρθίος κατήντησε δυσκίνητος· καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν.

Οἱ καλλίτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκεύοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνων τῶν ἱατρικῶν ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσιν τινα ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἱατρὸν τῆς Ἰταλίας Β. . .

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἱατρῶν συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταύτου, ἀναγνούς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὅλην δὲ τὴν διδακτορικὴν σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν — Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι



τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς ὅτι θέλεις διαμείνει δόλοκληρον μῆνα ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι θέλεις συμμορφωθῇ μ' ὅλας τὰς διαταγὰς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζητηθείσας ὑποσχέσεις. Ἡ δὲ θεραπεία ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἔτοιμον τὸ ἰδιαιτέρον σου δωμάτιον, τῷ λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος, κλείει ἐξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων μῆτε θρανίον, μῆτε ἐπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῇται· στηρίζας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὅπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως ἀναπαυθῇ εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον καὶ τὸ ἔδαφος θερμαίνόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μῆτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μῆτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ν' ἀναβιβάζῃ καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης ἤρχισε νὰ μετριάζῃ· ἡ θύρα ἀνοίγει, καὶ ὁ ἰατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρώτος ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγῆτήν. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς μὲ πολλὴν πραότητα διακόπτει τὸν ὠργισμένον Φαγόνδιον, λέγων ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο σιδηροῦν καὶ εἶδος ξηροῦ λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπᾶγει νὰ ἴδῃ ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἔτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα, κατεπράυνε τὸν θυμὸν του. Ἀλλὰ τὸ γεῦμα ἠργοπόρησε, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ν' ἀναπαυθῇ, καὶ ἀλλάξῃ ἐνδύματα· ἴσως δὲ καὶ διὰ νὰ κεντηθῇ διὰ τῆς πείνης ἡ ὀρεξις του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις του μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε, ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὗρε παρὰ ἡμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἡμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

— ὦ δυστυχία! ἐφώναξε, τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ γεῦμα ἀλλ' ἡ πείνα μετέβαλε τὴν ἀπόφασιν

του, καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἱατρὸν διὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν κῆπὸν του, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν σωμαστικῆς.

Εἰς τὸν κῆπὸν του ὁ ἱατρός, προσκαλὼν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δεῖξῃ ἄνθος τι ὥραϊον ἢ φυτὸν περὶεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινα κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατῴρθωσεν ἐπιτηδεῖως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὴν ἐσπέραν ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρσεκείας ἔλαβεν, εὐρὼν καὶ τὸ στῆθος σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλον σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη. Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἱατρός τὸν ἐξύπνισεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας· τὸν ἐνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρηται ἐνωρίς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ θωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ κα-

θηγητῆς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν ποδαλγίαν ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητῆς τὸν Φαγόνδιον, ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει τὴν αὐτὴν διαίταν· συγχρόνως δὲ ἀπήτησε νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τοῦ, σπηπώτους ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγίαν του.

Ὁ Φαγόνδιος ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν σπηπώτων ὀδόντων του, κατάρωμενος τὴν λαιμαργίαν καὶ ἀκαθαρίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ τὸν σοφὸν καθηγητὴν, ἐπανῆλθεν ὑγιῆς καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

Τὴν ἱστορίαν ταύτην, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τῶ ἰδίου στόμα τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὅποιον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκεπτετο εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ τῷ πληρόνῃ τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκει.

Πολὺ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του, ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ σιδηροῦ δωματίου ἀκούσιον χορόν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὑγείας του.

Μετὰ τινὰς ἄλλας ὁμιλίας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐκαλονύκτισε μὲ τὰ ἀγαπητά του *Mhđin āgan* καὶ *Pār mētron āriston*, προσθέσας ὅτι ἂν ἐκτελῶμεν πάντοτε τὰ

τὰ χρυσᾶ αὐτὰ παρχγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ Φαγονδίου θέλομεν ὑποφέρει. Οἱ δὲ τελευταῖοι λόγοι του ἦσαν

« Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ ὑγίαν καὶ εὐτυχίαν·  
 » Ἡδονὰς ἢ ἀκρασία, πλὴν συγχρόνως ἀτιμίαν,  
 » Ἀσθενείας καὶ πτωχείαν ! »



### Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

« Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὀρφή  
 τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιῶσιν. »  
 (Αναχάρσιδος.)

**Μ**ΕΤΑ τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον τῆς κωμοπόλεως πεδιάδα, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε *Σκλαβάκια*.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον παιγνίδιον, προθύμως κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν παρευρέθημεν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐκινήσαμεν, ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθασοῦλα τινός, κατοίκου τῆς κωμοπόλεως, παρετηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον τῆς οἰκίας.

— Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντα, ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλη δυστυχία! ἀπεκρίθη τεταραγμένος ὁ γέρων· φοινικόν! φοινικόν!

Ἐντρομος ὁ Γεροστάθης ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ὁ δὲ γέρων μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

— 'Ο 'Αθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, ἐορτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνωρίζετε πόσον καλὸς καὶ ἄξιος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρόν του. Ἀλλὰ τὸ κρασίον ἐπινίξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἔπιε περισσότερον τοῦ πρέποντος· ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχής, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ νομίσας ὅτι ὁ γαμβρὸς του τὸν ἐνέπαιξεν, ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀρπάσας ἐν μαχαίριον, ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στήθος του. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἐπρόφθασάν τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ ἀντὶ νὰ φονεύσῃ, ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρόν του.

'Ο Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφὴν του, καὶ νὰ ἦναι περάστικὴ ἡ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της! 'Ο Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν 'Αθανασούλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κρασίον!

Κατηφὴς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην· καὶ ἐκεῖνος μὲν συλλογιζόμενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν πρὸς τὴν πεδιάδα.

'Ο συμμαθητὴς μας Ἰωάννης ἐνθυμίσθη τότε ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν ὅτι ἡ μέθη εἶναι μικρὰ μανία. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπὴν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ εἴπῃ τὰ ἀκόλουθα.

— Οὐχὶ μικρά, ἀλλὰ μεγάλῃ μανίᾳ εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου, παιδία, καὶ πολὺ χειροτέρα τῆς μανίας! 'Ο μανιακὸς εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δού-

(ΓΕΡΟΣΤ ΜΕΡΟΣ. Α΄.)

τυχής ἔχασε τὰς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι θελήσας ἔχασε τὸ λογικόν του, καὶ διὰ τῆς μέθης μετεβλήθη εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἄγριον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

## Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ.

Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων, τοὺς δόποιους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μυτιλήνην ἐπ' ἀγαθῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμωρῶνται μὲ διπλὴν ποινὴν ὅσοι πράττωσιν ἐγκλήματα, ὄντες μεθυσμένοι.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐνισχύωνται ὑπὸ τοῦ καλοῦ παραδείγματος τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακὸς δὲν ἔπινε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιεινότερον καὶ ἀθωότερον ποτόν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσα ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἐκ τῶν δυσμόρφων τέκνων τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Δι' αὐτὸ συνήθως κατὰ τὰς ἐορτάς καὶ τὰς παηγῦρεις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδίδονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας, συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μέθαι, καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

## Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΣ.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης τῶν Τούρκων, διαβὰς ἡμέραν τινα ἐορτάσιμον ἀπὸ χωρίου, εἶδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν, συνευ-

θυμοῦντας, τρώγοντας, πίνοντας καὶ χορεύοντας. Ἀλλ' ἐ-  
πανελθὼν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, παρετή-  
ρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γέμουσαν πτω-  
μάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων, καὶ παιδίων. Ἐπλη-  
ροφορήθη δὲ ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε  
τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἡ μέθη εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις  
εἰς χειρονομίας, καὶ αἱ χειρονομίαι εἰς συμπλοκὴν ἔνο-  
πλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων κα-  
τεσφάγησαν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαθεν  
ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου εἰς τοὺς πιστοὺς  
τοῦ τὴν οἶνοποσίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τοῦ Τουρ-  
κικοῦ παραδείσου.

ΤΑ ΣΚΛΑΒΑΚΙΑ.

Ὅτε εἰς τὴν πεδιάδα ἐφθάσαμεν, ἤρχισαμεν νὰ ζητῶ-  
μεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου τὰ Σκλαβάκια.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς διήρесе τότε εἰς δύο ἰσάριθμα τάγ-  
ματα. Ἐπὶ κεφαλῇς ἐκάστου τάγματος διώρισεν ἀρχη-  
γοὺς τοὺς δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας.  
Ἐτοποθέτησεν ἐπομένως τὸ ἐν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου  
εἰς ἀπόστασιν ἐξήκοντα ποδῶν. Ὑψωσεν εἰς ἕκαστον ἐκ  
τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἀνὰ ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν.  
Ἐπειτα δὲ μᾶς ἐξήγησε πῶς οἱ μὲν καταδιώκουν τοὺς ἄλ-  
λους, πῶς γίνονται οἱ αἰχμάλωτοι (σκλάβοι), καὶ πῶς οἱ  
σύντροφοί των χρεωστοῦν νὰ ἐλευθερώσωσιν αὐτούς.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ νὰ οἰκειωθῶμεν μὲ τὰ Σκλαβάκια,  
τὰ ὁποῖα εἰς ἄκρον μᾶς ἤρσαν, διότι καὶ ζωηρότατα  
ἦσαν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐκάστου διηρέθιζον.



Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, τὰ Σκλαβάκια εἶναι εἶδος μάχης, ἣτις γίνεται οὐχὶ δι' ὅπλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου, ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκίνησιαν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς βραδυκινήτους. Πρὸ πάντων δὲ ἐπιβάλλουν τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ νὰ ὑπερασπιζώμεθα τοὺς καταδιωκομένους ἀδελφούς, καὶ διδάσκουν τοὺς ἐλευθέρους ὅτι πρέπει ν' ἀγωνίζωνται πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων ἀδελφῶν αὐτῶν.

## Ο ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΡΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Ὅτε μετὰ τὰ Σκλαβάκια ἐπεστρέφομεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης εἶχε διακρίνει μακρόθεν ἐπαίτην τινά, Τρεμογιάννην καλούμενον· ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν αὐτόν, μᾶς εἶπε — Τὰ παιδιὰ τῆς Σπάρτης ἐβδελύσσοντο τὴν οἰνοποσίαν, βλέποντα τοὺς μεθυσμένους Εἴλωτας· παρατηρήσατε καὶ σεῖς τὸν Εἴλωτα τοῦτον, καὶ θαυμάσατε τὰ κατορθώματα τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς μέθης.

Καὶ τῷ ὄντι ἐλεεινὴ ἦτο ἡ θέα τοῦ Τρεμογιάννη· δὲν ἦτο γέρων, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσει αὐτὸν ἐσχάτο-γηρων, ἰσχύον, καὶ ἀδύνατον· εἶχε δὲ κυρτωμένον τὸ σῶμα, καὶ ῥυτιδωμένον τὸ πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νὰ βοηθῇ τοὺς κλονιζομένους πόδας του. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ χεῖρες, τὰ δάκτυλα, καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καὶ διηνεκῶς δακρύων

ἐφαίνετο ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τὸν ἄλλον εἶχε χάσει ὡς ἐκ τῆς μέθης του, πεσὼν ποτε ἐπὶ λίθων· κρατῶν δὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα, παρθυσίαζεν ἐπὶ τοῦ ἐλεινοῦ του προσώπου τὸν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἡλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἄμα ἰδὼν τὸν Γεροστάθην, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ πίνης πάλιν; — Τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης, μ' ἐκυρίευσεν, ἀνάθεμά το! καὶ ὅσον πίνω, τόσον θέλω!

— Ἀπελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχώρησεν, ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. *"Ὅσον πίνει, τόσον θέλει! ἔχει δίκαιον!* Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος τῶν κακίων καὶ ἐλαττωμάτων! εἰάν δὲν καταστραφῶσιν εἰς τὴν γένεσίν των, προχωροῦν, καὶ καθ' ἡμέραν αὐξάνουν μὲ περισσοτέραν ὁρμήν· ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν ἀφήσης ἐξ ὕψους σῶμα βαρὺ, ὅσον προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν, τόσον αὐξάνει ἡ ὁρμὴ τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτο υἱὸς προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ σχολεῖον ἐσχετίσθη μὲ τινὰς νέους μεγαλητέρους του, περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ὁποίων δὲν ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῇ πρὶν ἢ σχετισθῇ μετ' αὐτῶν· ἐλεύθερος δὲ πάσης ἐπιτηρῆσεως, ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐφιλοτιμεῖτο καὶ ἐπροσπάθει νὰ μιμῇται. ἤρχισε λοιπὸν καὶ νὰ καπνίζῃ, καὶ νὰ πίνῃ κρασίον ὡς ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα κατέκαie, καὶ εἰς τὸν κατήφορον τῆς μέθης διὰ τῆς οἰνοποσίας εἰσῆρχετο.

Κατ' ἀρχάς τὸ κάπνισμα ἐσκοτίζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ξυνίζον τὸ στόμα του, δυσηρέσται αὐτόν· ἀλλ' αἱ εἰδοποιήσεις αὐται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενε, διὰ νὰ μὴ φανῇ κατώτερος τῶν μεγαλητέρων συντρόφων του.

Βαθμηδὸν δὲ κατήντησε μέθυσος, καὶ ὅλως ἀνίκανος δι' ὅποιανδήποτε ἐργασίαν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατεβόρφησε διὰ τοῦ οἴνου, καὶ μετέβαλεν εἰς καπνὸν ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη εἰς ἐπαίτην ῥακενδύτην καὶ μέθυσον. Ὁ ποτὲ ὑγιὴς καὶ νουνεχὴς Ἰωάννης κατήντησε Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἄνευ ὑγείας, καὶ ἄνευ νοός. Ἡ οἰνοποσία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ ὀλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημά του· ὥστε καὶ ἡλίθιος ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην *μαρίαρ τρέμουσαν*, ὑπέκυψε!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὦν βέβαιος ὅτι ἡ θέα τοῦ Τρεμογιάννη, καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποσίας. Ἀπεχωρίσθημεν δὲ διὰ τῶν ἀκολούθων *στίχων*,

«*Κόρη τῆς Οἰνοποσίας,*

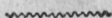
»*Ἀδελφὴ δὲ τῆς Μαρίας*

»*Εἶν' ἡ Μέθη ἡ τυφλή,*

»*Ἦτις εἰς τὴν ἀτιμίαν,*

»*Καὶ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν*

»*Τοὺς πιστοὺς τῆς ὁδηγᾷ.*»



«Ἐν ὀργῇ μήτε τι λέγειν, μήτε πράττειν.» (Πυθαγόρου.)

**Π**ΟΛΛΑΚΙΣ ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους παραδίδοντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκέψεων του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ὁ διδάσκαλος ἔσυρε, κατὰ τὸ σύνθηρες, κλῆρον, καὶ ὁ κλῆρος ἔπεσεν εἰς ἐμέ. Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνης — Ἐμπρός, λογιώτατε, με εἶπεν ὁ διδάσκαλος, εἶπε τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμίνης· ἀπεκρίθην δέ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, τὰ ἑξῆς

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ.

Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν στρατῶν του, λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην των Θεμιστοκλέα. Αὐτὸς δὲ ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ νικήσῃσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ θάλασσαν, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρὰ ν' ἀντισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν

γυναῖκας, τοὺς γέροντας, καὶ τὰ παιδία ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Τροίῃνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πολεμικά των πλοῖα.

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς δὲν εἶχε θεωρήσει τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγώνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπεῖσει τοὺς Ἀθηναίους, ἀντὶ νὰ διανέμονται τὰ ἀργύρια, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιοιουτοτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἑτοιμα διακόσια πολεμικά πλοῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰσελθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.

Ὁ Ξέρξης ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του, προχωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας, ἔφθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας, εὐρὼν ἐρήμους κατοίκων, καὶ ἄνευ ὑπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδιάζον ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου.



«Πάρεσον μὲν ἀκούουσι δέ!»



Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, προβλέπων ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ Ἰσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖα τῶν εὐκόλως ἡμπόρουν νὰ περιζώσωσι καὶ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πολεμικὸν συμβούλιον νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ μείνωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος.

Εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ συμβούλιον, ὀργισθεὶς ὁ Εὐρυβιάδης κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὕψωσεν αὐθαδῶς τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νὰ ταραχθῇ εἶπε — «*Πάταξον μὲν, ἀκουσον δέ!* »

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἡμπόρεσεν ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν λόγων του νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ναυμαχήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, κατέφυγεν εἰς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα.

Ἐμήνυσε κρυφίως τὸν Εἰρξην ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος σκοπεύει ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ στενόν, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπισπεύσῃ ὅπως τὸν ἀποκλείσῃ ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων του.

Ὁ Εἰρξῆς ἐπίστευσε, νομίσας ὅτι καὶ ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἦτο ἄλλος Ἐφιάλτης. Ἀμέσως λοιπὸν διατάττει τοὺς στόλους του ν' ἀποκλείσωσι τὰ στενά τῆς Σαλαμῖνος καὶ νὰ καταστρέψωσι τὸν Ἑλληνικὸν στόλον.

Πᾶν ὅ,τι προεῖδεν ὁ μεγαλόνομος Θεμιστοκλῆς ἐπαλήθευσεν. Ὁ ἐχθρικός στόλος δὲν ἡμπόρεσε νὰ ἐπιπέσῃ ὅλος συγχρόνως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι μόνον ὀλίγα πλοῖα ἐχώρουν εἰς τὰ στενά. Τὰ πλοῖα αὐτά, ἅμα παρουσιαζόμενα, εὐκόλως κατεστρέφοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ δὲ τότε ἐλάβανον τὴν θέσιν τῶν καταστραφέντων·



ἀλλὰ καὶ αὐτὰ κατεστρέφοντο. Οὕτω δὲ ἡ ναυμαχία ἐτελείωσε διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διὰ τῆς αἰσχροῦς φυγῆς τῶν διασωθέντων, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ἑλλήνων.

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς τῆς Περσίας, Ξέρξης, εἶχε στήσει ὑψηλὸν θρόνον εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· ἀλλ' ὅτε ἀντὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων εἶδε τὴν αἰσχρὰν ἥτταν καὶ τὴν αἰσχροτέραν φυγὴν τοῦ στόλου του, ἀπηλπισμένος ἀνεχώρησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τοιοιυτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔνδοξον αὐτὴν ναυμαχίαν, ἣτις ἔλαβε χώραν περὶ τὰ 480 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δηλαδὴ δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος.

Ὅτε ἐτελείωσα τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Γεροστάτης, ὅστις μετὰ προσοχῆς μὲ ἠκροάζετο, κινῶν ἐνίοτε τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν του πρὸς ἐπιθεσφαίωσιν τῶν λόγων μου καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσίν μου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ μοὶ ἀποτείνῃ ἐρώτησίν τινα· λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν, μὲ ἠρώτησε

— Ποῖον προτέρημα τοῦ Θεμιστοκλέους νομίζεις ὅτι ἐπέφερε τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος;

Συλλογισθεὶς ὀλίγον, ἀπήντησα ὅτι ἡ φρόνησις τοῦ Θεμιστοκλέους κατῴρθωσε τὴν νίκην αὐτὴν.

— Καὶ πῶς ἔδειξε τὴν φρόνησίν του αὐτὴν;

— Προετοιμάσας ἐγκαίρως τὰ διακόσια πλοῖα, ἀπεκρίθην, ἀφῆσας τὰς Ἀθήνας καὶ προτιμήσας τὴν θάλασ-

σαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκλέξας τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος διὰ τὴν ναυμαχίαν.

— Ὅλ' αὐτὰ φρόνιμα καὶ καλὰ, μὲ εἶπεν· ἀλλὰ δὲν νομίζεις ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἤθελον ἀποβῆ μάταια, ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθύμονε, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς ὕψωσε τὴν βακτηρίαν διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ;

— Καὶ διατί; εἶπον πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Αὐτὸς δὲ μοὶ ἀπεκρίθη τὰ ἐξῆς.

— Ἄν ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ὀργίλος, καὶ ἀντὶ νὰ κυριεύσῃ τὸν θυμὸν του, ἐκυριεύετο ὑπ' αὐτοῦ, ἂν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος του δὲν κατεπράυνον τὸν θυμὸν, τὸν ὅποτον διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ αὐθάδεια καὶ τὸ ἄτοπον κίνημα τοῦ Εὐρυβιάδου, ἂν ἐπομένως ὠργίζετο καὶ ἐξήπτετο, ὥς εἶχεν ὀργισθῇ καὶ ἐξαφθῇ ὁ Εὐρυβιάδης, δὲν ἤθελεν εἰπεῖ ἀταράχως τοὺς περιφήμους ἐκείνους λόγους, «Πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ,» διὰ τῶν ὁποίων ἀπέδειξεν ὅτι χάριν τῆς πατρίδος ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ ἀτόμου του· ἀλλ' ἤθελε σύρει καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος του κατὰ τοῦ ναυάρχου τῶν Σπαρτιατῶν· εἰς τὴν ἔξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ἴσως ἤθελε τὸν πληγώσῃ, ἴσως ἤθελε τὸν φονεύσει. Οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἤθελον τότε ἐξαγριωθῇ κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν Ἀθηναίων, λησμονοῦντες δὲ ἐν τῇ ἀγανακτήσει των τοὺς Πέρσας καὶ τὸν ἐπικείμενον τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον, ἤθελον ἐκτραχηλισθῇ εἰς ἀλληλοσφαγίαν καὶ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμὸν· καὶ οὕτως ἀντὶ νὰ καταστρέψωσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα τοὺς βαρβάρους, ἤθελον καταστραφῇ οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Ἑλλήνων· τότε δὲ οὔτε τὰ διακόσια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πόλεως των,

οὔτε ἡ ἀνδρία των, οὔτε τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος ἤθε-  
λον σώσει τὴν Ἑλλάδα.

— Τί λέγεις; εἶπεν ὁ Γεροστάθης, δὲν φρονεῖς, φίλε,  
ὅτι ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς παρωργίζετο, ἡ μὲν ἔνδοξος ναυ-  
μαχία τῆς Σαλαμῖνος δὲν ἤθελε στολίζει τὴν ἱστορίαν  
τῶν προγόνων μας, ἡ δὲ Ἑλλάς ἤθελε χάσει ὑπὸ τὸν ζυ-  
γὸν τῶν βαρβάρων τὴν ἐλευθερίαν, τὰ φῶτα, καὶ τὸν  
πολιτισμὸν της;

— ὦ! βέβαια, ἔχετε πολὺ δίκαιον, ἀπεκρίθην, καὶ  
ἐκάθισα εἰς τὴν θέσιν μου. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐξηκολού-  
θησε λέγων·

— Βλέπετε, ἀγαπητά μου παιδιά, πόσον τρομερὰ ἀ-  
ποτελέσματα δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς ὁλόκληρον ἔθνος  
ἐνὸς ἀτόμου στιγμιαίος θυμὸς! Ὁ θυμὸς τοῦ Εὐρυβιάδου  
ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ πράοτης τοῦ  
φρονίμου Θιστοκλέους ἔσωσε καὶ ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα  
εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φίλοπρωτία τῶν  
δέκα στρατηγῶν ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλληνικὴν  
αὐτονομίαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη  
καὶ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου ἔσωσαν αὐτὴν καὶ εἰς  
τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς Πλαταιάς, καθὼς  
θέλετε ἰδεῖ ὅταν προχωρήσητε εἰς τὴν μάχην τῶν Πλα-  
ταιῶν.

Αἱ ἀρεταὶ λοιπόν, καὶ οὐχὶ μόνον ἡ ἀνδρία καὶ τὰ  
δπλα, σώζουν τὰ ἔθνη· αἱ δὲ κακίαι καὶ τὰ πάθη κατα-  
στρέφουν καὶ ἰδῶτας, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ὁλόκληρα.  
«Μακάριοι οἱ πράεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν  
γῆν,» μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μα-  
κάριος τῶντι ἀνεφάνη καὶ ὁ πρῶτος Θεμιστοκλῆς, διότι

διὰ τῆς πράτικτός του ἐκκληρονόμησεν ὅλην τὴν δόξαν τῆς Σαλαμίνος.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε τὴν παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ ἐξέθεσε τὰ μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαλαμίνος.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσε τὸ μάθημα, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ κρυφομιλῇ μετὰ τοῦ διδασκάλου. Ἀλλ' οὔτε ἐγώ, οὔτε ἄλλος τις ἐνοήσαμεν περὶ τίνος ἦτο ἡ κρυφὴ ὁμιλία τοῦ Γεροστάθου. Συμπεραίνω ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρων προέτρεπε τὸν διδάσκαλον νὰ μὴ περιορίζηται εἰς τὴν ἀπλὴν διήγησιν τῶν συμβεβηκότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ νὰ προσκαλῇ ἰδίως τὴν προσοχὴν μας εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας τῶν προγόνων μας, ὅπως μιμώμεθα τὰς πρώτας, καὶ ἀποφεύγωμεν τὰς δευτέρας· ἐπὶ ἐκάστου δὲ συμβεβηκότος νὰ γυμνάζῃ τὴν κρίσιν μας, καὶ νὰ μορφώσῃ τὴν καρδίαν μας.

#### Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὅτε τὴν ἐσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπῆγάμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ καλοῦ φίλου μας, εὔρομεν τὸ δωμάτιόν του εἰς μεγίστην ἀταξίαν. Ὁ Γεροστάθης ἵστατο κρατῶν τὰς χεῖρας ἐντὸς λεκάνης γεμάτης ὕδατος· τὸ συνήθως κάτασπον ἔνδυμά του ἦτο κατάμαυρον· κατερρύπωνμένος ἐφαίνετο καὶ ὁ τάπης τοῦ δωματίου του· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἦσαν ἀτάκτως ἐρριμένα δίσκος, ἀγγεῖον, καὶ τεμάχια ποτηρίων καὶ πινακίων· κατηφὴς δὲ καὶ κατακόκκινος ὁ ὑπηρέτης του ἐπροσπάθει νὰ καθάρισῃ τὸν τάπητα, καὶ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ δωμάτιον.

— Ζήτω ὁ πρὸς Θεμιστοκλῆς ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλά-

δος! μᾶς εἶπε, χαμογελῶν, ὁ Γεροστάθης, ἅμα μᾶς εἶδεν· ἀφοῦ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ, ἔσωσε καὶ ἐμὲ σήμερον ἀπὸ τοῦ ἄλλογον πάθους τοῦ θυμοῦ.

— Τί συνέβη; ἠρωτήσαμεν, ὁ δὲ γέρων εἶπε

— Πρὸ ὀλίγου μ' ἔφερεν ὁ ὑπηρέτης τὸν καφέν· ἀλλὰ ἔβλεπον ἀπρόσεκτα ἐκράτει τὸν δίσκον, ὥστε ἔπεσεν ἀπὸ τῆς χειρᾶς του ἐπάνω μου· ὁ βραστός καφὲς κατέκαυσε τὰς χειρᾶς μου, καὶ κατερρύπισε καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ τὸν τάπητα· τὰ δὲ πινάκια καὶ ποτήρια κατεσυντρίσθησαν, ὥς βλέπετε.

Τὸ αἷμα ἀνέβη ἀμέσως εἰς τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἤμην ἕτοιμος νὰ θυμώσω, καὶ εἰς τὸν θυμόν μου νὰ προφέρω ἴσως καὶ ἀτόπους καὶ ὑβριστικὰς λέξεις, ἴσως δὲ καὶ νὰ ξυλοκοπήσω τὸν ὑπηρέτην μου, καὶ νὰ συντρίψω οὕτω τὴν ἀθλίαν του κεφαλὴν· ἀλλὰ, χάρις εἰς τὴν σημερινὴν μου ἐπίσκεψιν τοῦ σχολείου σας, ἐνθυμήθην ἀμέσως τὸ «πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ,» τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ἐφιλοτιμήθην νὰ φανῶ γνήσιος ἀπόγονός του, μιμούμενος τὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητα του. Τοιοῦτοτρόπως κατάρθωσα ἀμέσως νὰ κρατήσω τὸν θυμόν μου, καὶ ἄλλο τι δὲν εἶπον εἰς τὸν Εὐρυβιάδην ὑπηρέτην μου, παρὰ νὰ μὲ φέρῃ λεκάνην μὲ ψυχρὸν νερόν, διὰ νὰ δροσίσω τὰ ζεματισμένα μου δάκτυλα.

#### Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, κρατῶν πάντοτε τὰς χειρᾶς του ἐντὸς τῆς λεκάνης, ὅτι παρὸ μοιὸν τι συνέβη καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα. Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ

τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους εἶχεν ὀργισθῇ ἡμέραν τινὰ κατὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του. ἀλλὰ κυριεύσας τὸν θυμὸν του, κατῴρωσε μῆτε νὰ εἴπῃ, μῆτε νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτοῦ. Τοιαύτη ἦτο ἡ παραγγελία τοῦ φιλοσόφου τῆς Σάμου Πυθαγόρου, ὅστις ἐσυμβούλευε τοὺς ὀργιζομένους μῆτε νὰ λέγωσι, μῆτε νὰ πράττωσι τι, διαρκούντος τοῦ θυμοῦ των.

Ἐνῶ δὲ ὁ Πλάτων ἐκυρίευσεν τὴν ὀργὴν του, εἰσῆλθεν ὁ μαθητὴς του Ξενοκράτης· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς αὐτόν, τὸν παρεκάλεσε νὰ δείρῃ αὐτὸς τὸν ὑπηρετὴν του. — Καὶ διατί δὲν τὸν δέρεις; ἔρωτᾷ ὁ Ξενοκράτης. — Διότι εἶμαι θυμωμένος, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς Πλάτων, ὅστις, γνωρίζων τὰ ἐλεύθρια ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς καὶ ὅλων τῶν παθῶν, κατῴρωσε διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ αὐτὰ νὰ δαμάζῃ, καὶ τὰ ἀποτελέσματά των νὰ προλαμβάνῃ.

Ὁ θυμὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μέθην, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρον. Καθὼς ἡ μέθη φθείρει τὴν ὑγίαν. οὕτω καὶ οἱ θυμώδεις διακινδυνεύουν καὶ καταστρεφουν πολλὰκις καὶ τὴν ὑγίαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των. Ὅσον δὲ καταφρονοῦν καὶ ἀποστρέφονται οἱ τίμιοι καὶ φιλήσυχοι τοὺς μεθύσους, ἄλλο τόσον βδελύττονται καὶ ἀποφεύγουν τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

Ὅταν θυμὸν ἔχῃ τις, τὸ αἷμα ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν· ἱπομένως δὲ ἐγκέφαλος πιέζεται, καὶ ὀλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημα παραλύει· διὰ τοῦτο τότε ἡ γλῶσσα τραυλίζει, τὰ μέλη τρέμουν, οἱ ὀδόντες τρίβουν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξογκοῦνται, ἐντὸς δὲ τῆς ἐξάψεώς του δὲν ἐξεύρει τί πράττει, οὔτε τί λέγει, καὶ ἐξομοιούμενος μὲ τὸν μανιακὸν καὶ μεθυσμένον, χάνει, ὡς αὐτοί, τὴν χρῆσιν

τοῦ λογικοῦ, καὶ παρασύρεται εἰς λόγους καὶ πράξεις ἀνοήτους, ἐπικινδύνους καὶ πολλάκις ἀξιοποίνους· ἐξυβρίσεις, ξυλοκοπήματα, ταύματα, φόνοι εἶναι τὰ λυπηρὰ προϊόντα καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς μέθης.

Μ' ἐβεβαίωσαν μάλιστα ἱατροὶ σοφοί, ὅτι ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ θυμοῦ πολλάκις συμβαίνει καὶ τὰς φρένας του διὰ παντὸς νὰ χάσῃ τις, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του νὰ στερηθῇ, ἀποθνήσκων ἀποπληκτικός, ἐξ αἰτίας τῆς συρροῆς τοῦ αἵματος, τὴν ὁποίαν ὁ θυμὸς προξενεῖ εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

#### Ο ΧΩΛΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑΣ.

Ἴδετε τὸν συμμαθητὴν σας Κουτσονίκαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης· εἶναι ὁ δυστυχὴς χωλὸς κατὰ τὸν ἓνα πόδα, καὶ ὁσάκις ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς, ὑποφέρει πόνους σφοδρούς, καὶ ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας μένει κατὰ κοιτος εἰς τὴν κλίνην του.

Ποία ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν τοῦ Κουτσονίκα; ἴσως οὔτε αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὴν αἰτίαν, οὔτε σεῖς τὴν γνωρίζετε. Ἐγὼ τὴν ἤκουσα ἀπὸ τὸν καλὸν του πατέρα, καὶ θέλω σὰς τὴν εἰπεῖ, ἂν καὶ θέλητε λυπηθῇ ὅταν τὴν μάθητε· ἀλλὰ πολλάκις καὶ αἱ λῦπαι μᾶς ὠφελοῦν, ὡς τὰ πικρὰ ἱατρικά.

Ὁ Κουτσονίκας εἶχεν ἀδελφὸν μεγαλῆτερον· ὅτε δὲ ἦσαν ἀμφοτέροι μικροί, ἔπαιζον ἡμέραν τινα τὸν δίσκον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Ὁ Κουτσονίκας, ὢν μικρὸς καὶ ἀνόητος, ἤθελε νὰ ἐνοχλῇ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὑπάγων ὀπισθέν του, ὁσάκις ἐκεῖνος ἐπρόκειτο νὰ ῥίψῃ τὸν δίσκον του, ἔσπρωχνεν ἐξαίφνης τὸν βραχίονά του,

διὰ τὴν ἀποτυχάνη ἢ βολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς μά-  
την ὁ ἀδελφός του ἐπέπληττε τὸν μικρὸν Κουτσουνίκαν,  
ἀγανακτῶν καὶ θυμῶν· ὁ πείσμων Κουτσουνίκας, ἀντὶ  
τῆς ἡσυχάζου, ἐπέμενε ἐξάπτων ἔτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν  
τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅστις εἰς τὴν ἐξαψιν τοῦ θυμοῦ του  
ρίπτει μὲ ὀρμὴν τὸν ὅποιον ἐκράτει δίσκον κατὰ τοῦ  
Κουτσουνίκα, τὸν κτυπᾷ, καὶ συντρίβει τὸ κόκκαλον τοῦ  
ποδός του

Ἐκτοτε ὁ μὲν Κουτσουνίκας ἔμεινε χωλὸς καὶ πάσχων,  
ὁ δὲ ἀδελφός του, ὅστις τὸν ἡγάπα ὑπερβολικὰ, ἡσθέ-  
νησε, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀπέθανεν ἀπὸ φλόγῳσιν τοῦ  
ἐγκεφάλου, τὴν ὁποίαν, καθὼς εἶπον οἱ ἱατροί, τῷ ἐπρο-  
ξένησεν ὁ ὑπερβολικὸς θυμὸς του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην μελαγχολήσαντες ἐμείνα-  
μεν σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποί, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἕκαστος  
ἡμῶν ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὑποκείμενος εἰς  
τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις αἱ θλιβεραὶ  
συνέπειαι μᾶς κατετρόμαζαν.

— Μὴ λυπεῖσθε, παιδιά μου, συλλογιζόμενοι τὰς τρο-  
μερὰς συνεπείας τοῦ θυμοῦ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἐπειδὴ  
πολὺ εὐκόλον εἶναι νὰ τὰς προλαμβάνητε καὶ νὰ τὰς ἀ-  
ποφεύγητε. Ἀρκεῖ, ἅμα συναισθανόμενοι ὅτι τὸ αἷμα  
ἀρχίζει ν' ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν σας, νὰ ἐνθυμῆσθ.  
τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν Πλάτωνα, τὴν συμβουλὴν τοῦ σο-  
φοῦ Πυθαγόρου, τὸν Κουτσουνίκαν, καὶ ἀμέσως τὸ αἷμα  
θέλει ἀρχίζει νὰ καταβαίνει, καὶ ὁ θυμὸς σας νὰ κατευ-  
νάζεται. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλο προχειρότατον ἀντι-  
φάρμακον κατὰ τοῦ θυμοῦ, τὸ ὅποιον μετεχειρίζετο ὁ  
Ἰούλιος Καῖσαρ.



## Ο ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΚΑΙ ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ὁ μέγας αὐτὸς στρατηγὸς τῆς Ῥώμης, διὰ νὰ προλαμβάνῃ τὸν θυμὸν του, λέγεται ὅτι, ὡςάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ὀργισθῇ, συνείθιζε, πρὶν ἢ θυμωμένος εἶπῃ ἢ πράξῃ τι, νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν δλόκληρον τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀλφάβητον· τοιοῦτοτρόπως ἔδιδε καιρὸν εἰς τὴν φρόνησίν του νὰ σβύνη εἰς τὴν γένεσίν της τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ του.

Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν γνωρίζει, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, νὰ λέγῃ ἐκ στήθους τὸ ἀλφάβητόν μας; Ἄς τὸ ἐπαναλαμβάνωμεν λοιπόν, ἅμα αἰσθανόμενοι ὅτι ὁ θυμὸς ἐγείρεται εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ ἐν τῷ μετὰξὺ ἡ φρόνησις θέλει καταπραῦνει τὸν θυμὸν μας, καθὼς ἡ Ἀθηναῖα καταπραῦνε τὸν θυμωμένον Ἀχιλλέα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως εἵχομεν ἀκούσει, ὅτε εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθημεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον· ἀλλὰ πῶς ἡ Ἀθηναῖα καταπραῦνε τὸν θυμωμένον ἥρωα δὲν ἐγνωρίζομεν· ἐπομένως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἶπῃ τὰ περὶ τούτου.

— Θέλω σὰς εἰπεῖ, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, τὰ περὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀθηναῖς, ἂν πρότερον μᾶς διηγηθῇ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὁ Παῦλος. — Ἐνθυμεῖσαι, Παῦλε, πῶς ἤρχισε καὶ πῶς ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος τῆς Τρωάδος; εἰπέ μας ὅσα περὶ αὐτοῦ ἐνθυμεῖσαι.

## Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ.

Ὁ Πάρις, υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τρωάδος, ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ἀλλ' ὁ Πάρις, ὦν κακοήθης, ἤρ-

πασε τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου, Ἑλένην, καὶ ἐπανῆλθε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν Τρωάδα.

Ὁ Μενέλαος τότε καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἄτιμον αὐτὴν πράξιν τοῦ Πάριδος, ἠνώθησαν καὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρωάδος. Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς ἐκστρατείας ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν διάφοροι βασιεῖς καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, βασιλεὺς τῆς Φθιώτιδος, ὁ ὠραιότερος καὶ ἀνδρεύτερος ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ πόλις τῆς Τρωάδος ἔκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν, πλησίον τοῦ Ἑλλησπόντου· ἦτο δὲ πόλις περιτειχισμένη, ὥστε οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν πολιορκήσωσι δέκα ὀλόκληρα ἔτη. Ἐπὶ τέλους ἐπέτυχον τὸν σκοπόν των, κυριεύσαντες αὐτὴν διὰ τοῦ Δουρείου ἵππου.

Ὁ Δούρειος ἵππος ἦτο μέγα ξύλινον ἄλογον, τὸ ὁποῖον ἐσυμβούλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ κατασκευάσωσιν. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἐμβῆκαν τινες τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκρύφθησαν. Οἱ δὲ Τρωαδίται, νομίσαντες ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπελπισθέντες ἀνεχώρησαν, καὶ ὅτι ἀφῆκαν ὡς ἀφιέρωμα τὸν Δούρειον ἵππον, ἔφερον αὐτὸν ἐντὸς τῆς Τρωάδος· Ἀλλὰ τὴν νύκτα, ἐξελθόντες οἱ ἐντὸς τοῦ Δουρείου ἵππου κρυμμένοι, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ τείχους, προσεκάλεσαν τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτως ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν καὶ τὴν Τρωάδα καὶ τοὺς Τρωαδίτας.

— Εὖγε! φίλτατε Παῦλε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ἀλλ' ἂν σ' ἐρωτήσω τί μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἴσως δὲν ἐξεύρεις ν' ἀποκριθῇς.

— Μᾶς διδάσκει, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ Ἕλλη-  
νες ἐνίκησαν τοὺς Τρωαδίτας.

— Ναί, φίλε Παῦλε, οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρωα-  
δίτας· ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη κατωρθώθη πρῶτον, διότι οἱ  
Ἕλληνες ἠνώθησαν εἰς τὴν κατὰ τῆς Τρωάδος ἐκστρα-  
τείαν, ἡ δὲ ἔρωσις αὕτη τοὺς κατέστησε δυνατούς· καὶ  
δεύτερον, διότι ἐπέμειναν σταθεροὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ  
σκοποῦ των, μ' ὅλας τὰς κακοπαθείας καὶ δυστυχίας, τὰς  
δποίας ὑπέφερον δέκα ὁλόκληρα ἔτη. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες δὲν  
ἤθελον ὁμονόησει καὶ ἐνωθῇ εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν,  
καὶ ἂν δὲν ἤθελον ἀναφανῇ σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν  
των, ἡ ἄλωσις τῆς Τρωάδος δὲν ἤθελε βεβαίως κατορ-  
θῇ. Ἐρωσιρ λοιπὸν καὶ ἐπίμορον σταθερότητα πρὸς  
ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ  
Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μᾶς διδάσκει προσέτι  
ὅ,τι ἄλλοτε σᾶς ἔλεγον, δηλαδὴ ὅτι αἱ μὲν ἀρεταὶ σώ-  
ζουσιν τὰ ἔθνη, αἱ δὲ κακίαι τὰ καταστρέφουσιν. Ἡ κακοή-  
θεια τοῦ Πάριδος ἐπέφερε τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλε-  
μον, τὴν καταστροφὴν τοῦ πατρικοῦ του βασιλείου, τὴν  
ἄλωσιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος του, καὶ τὴν  
σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἀδελφῶν του, τῶν  
συγγενῶν του, καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Ἄς ἀποφεύ-  
γωμεν λοιπὸν τὴν κακοήθειαν, τὸ ἔγκλημα, τὴν ἀδι-  
κίαν, ἐνθυμούμενοι τὴν καταστροφὴν τῆς Τρωάδος. Τώρα  
δὲ θέλω διηγηθῇ καὶ ἐγὼ τὰ περὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς  
Ἀθηνᾶς.

Ο ΟΜΗΡΟΣ, Ο ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑ.

Τὰ συμβάντα τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος, καὶ μάλι-

στα τὰ τοῦ τελευταίου χρόνου, περιγράφει ὁ Ὀμηρος εἰς τὸ λαμπρὸν ποίημά του, τὸ ὀνομαζόμενον Ἰλιάς. Τὴν πόλιν τῆς γεννήσεως τοῦ Ὀμήρου θετικῶς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐξεύρομεν ὅτι ἦτο Ἕλλην, καὶ ὅτι ἐπτὰ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἡ Σμύρνη, ἡ Χίος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ῥόδος, τὸ Ἄργος, καὶ αἱ Ἀθῆναι, διεφιλονείκουν τὴν δόξαν τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατρὸς τῆς ποιήσεως.

Ὁ Ὀμηρος ἀρχίζει τὴν Ἰλιάδα, ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλλῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἴδου δὲ αὐτοσχέδιος μετάφρασις τῶν πρώτων στίχων τῆς Ἰλιάδος του·

«Θυμὸν ὀλέθριον, θεά, τοῦ Ἀχιλλέως ψάλλε·

»Θυμὸν, ὅστις ἐθύθισε τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς θλίψεις,

»Καὶ εἰς τὸν ἄδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων,

»Κ' ἐχόρτασε τὰ ὄργεα διὰ πολλῶν πτωμάτων.»

Τὰ κακὰ λοιπὸν τοῦ θυμοῦ ψάλλει καὶ ὁ γέρον Ὀμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα του, διηγούμενος ὅσα δεινὰ υπέφερον οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς ὀργισθεὶς δὲν ἤθελε πλέον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς μάχας των. Ὀργίσθη δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς, καθὼς λέγει ὁ Ὀμηρος, εἰς ἓν συμβούλιον κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος· τοσοῦτον δὲ ἐξήφθη, ὥστε ἔβαλεν ἀμέσως τὴν χειρὰ του εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του, ἕτοιμος νὰ σύρῃ αὐτὴν κατὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἦτο ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως, ἀγαπῶσα τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ προλάβῃ τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὴν ὁποίαν ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ, κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σταθεῖσα ὀπισθεν τοῦ θυμωμένου Ἀχιλλέως, ἔσυρεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ζανθὴν κόμην, καὶ τὸν

παρήγγειλε ν' ἀφήσῃ τὸ ξίφος του εἰς τὴν θήκην· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὑπήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ ἀλληλοσφαγία ἐπρολήφθη.

Ἡ Ἀθηνᾶ, δηλαδή ἡ φροῖνησις, πρέπει νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν κόμην καὶ σέ, φίλτατε Νικόλαε, εἶπεν ἐξαίφνης ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Νικόλαον, ὁσάκις, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεύς, ἀνάπτῃς καὶ θυμόνης.

Ὁ μικρὸς Νικόλαος, ἐνῶ εἶχε καλλίστην καρδίαν, ἦτο τῷ ὄντι εἰς ἄκρον ὀξύθυμος· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Πλάτων, τὸ ἀλφάβητον τοῦ Καίσαρος, ἡ ἱστορία τοῦ Κουτεονίκια, ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ μάλιστα ἡ τελευταία πρὸς αὐτὸν ἀπροσδόκητος ἀποστροφή τοῦ γέροντος ἐντελῶς ἐθεράπευσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, καὶ διὰ παντὸς τὸν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον αὐτὸν σύντροφόν του.

Ἐκτοτε δὲν εἶδομεν ποτὲ θυμωμένον τὸν καλὸν αὐτὸν συμμαθητὴν μας· πολλάκις μάλιστα τὸν ἠκούσαμεν τραγουδῶντα ἐκφραστικώτατα τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους εἶχε μάθει παρὰ τοῦ Γεροστάθου·

«Ὁργὴ καὶ Μέθη ἀδελφαί, διαφορὰν δὲν ἔχουν·  
Ἐγκλήματα καὶ κίνδυνοι κατόπιν αὐτῶν τρέχουν.»

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ

# ΠΙΝΑΞ

## ΤΟΥ

### ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

---

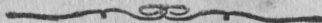
|                                          | Σελ. |
|------------------------------------------|------|
| Ο Γεροστάθης.....                        | 5    |
| Γδ πρῶτον θεμέλιον .....                 | 13   |
| Ἡ ἀνατολή .....                          | 14   |
| Τὰ ἄνθη .....                            | 16   |
| Τὰ πτερά .....                           | 20   |
| Τὰ ἄκαρπα δένδρα .....                   | 21   |
| Τὰ ἄγρια θηρία. ....                     | 23   |
| Ὁ Λινναῖος καὶ ἡ βιβλιοθήκη του.....     | 25   |
| Ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ. ....               | 26   |
| Αἱ συνέπειαι τοῦ περιπάτου .....         | 27   |
| Αἱ κόκκιναι παρελαί..... :               | 28   |
| Ὁ Ζαχαρίας καὶ ὁ παραλυτικὸς πλούσιος .. | 20   |
| Τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς .....               | 32   |
| Μηδὲν ἄγαν. — Πᾶν μέτρον ἄριστον .....   | 33   |
| Ὁ φίλος, καὶ αἱ τρεῖς φίλοι.....         | 34   |
| Ἡ ἀδράτος τροφή.....                     | 35   |
| Αἱ ἀναθυμιάσεις. ....                    | 36   |

|                                                   | Σελ. |
|---------------------------------------------------|------|
| Υγεινὰ παραγγέλματα . . . . .                     | 39   |
| Ὁ Πέτρος, ὁ Ἰωάννης, καὶ ὁ Ἀθανάσιος . . . .      | 40   |
| Τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος . . . . .          | 41   |
| Τὰ σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν . . . . .                   | 42   |
| Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ ὕπνος του . . . . .           | 43   |
| Ὁ Βυφὼν καὶ ὁ ὑπηρέτης του . . . . .              | 45   |
| Υγεινὰ ἔργα . . . . .                             | 47   |
| <b>Θ</b> ὕγεινός στολισμός . . . . .              | 49   |
| Τὰ ἄφθονα δῶρα . . . . .                          | 50   |
| Υγεινὰ παραγγέλματα . . . . .                     | 52   |
| Ὁ ρυπαρὸς σιδηροδέσμιος . . . . .                 | 54   |
| Τὰ τρία καθαρὰ παιδία . . . . .                   | —    |
| <b>Η</b> μῆτηρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας . . . . | 56   |
| Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ σιδηρουργοῦ . . . . .            | 58   |
| Ὁ Σόλων καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος . . . . .              | 59   |
| Ὁ Φωκίων καὶ ὁ υἱὸς του Φῶκος . . . . .           | 60   |
| Ὁ Λυκοῦργος καὶ τὰ παιδία τῆς Σπάρτης . . .       | 61   |
| Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ὅμηρος . . . . .                | 63   |
| Ὁ Λυκοῦργος καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες . . . . .         | 64   |
| Ἀνατροφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου . . . . .         | 67   |
| Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Μαραθῶνα .   | 69   |
| Ὁ Λεωνίδας εἰς τὰς Θερμοπύλας . . . . .           | 72   |
| <b>Ζ</b> ὡὴ καὶ ὁ θάνατος . . . . .               | 79   |
| Ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ μῦλος του . . . . .              | 81   |
| Ὁ Διονύσιος καὶ ὁ μαῦρος ζωμός . . . . .          | 82   |
| <b>Η</b> πληγὴ τοῦ Γεροστάθου . . . . .           | —    |
| Ὁ κακοῦργος Νάσος . . . . .                       | 84   |
| Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα . . . . .                     | 86   |

|                                                        | Σελ. |
|--------------------------------------------------------|------|
| Οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι . . . . .                  | 87   |
| Ὁ μύρμηξ καὶ ὁ τέττιξ. . . . .                         | 88   |
| Ὁ ψωμοζήτης Χρῆστος. . . . .                           | 89   |
| <b>Γ</b> ο πατρικὸν ἐπάγγελμα. . . . .                 | 91   |
| Ὁ Μέγας Πέτρος σιδηρουργός. . . . .                    | 92   |
| Ὁ Βάσιγκτων καὶ ὁ δεκανεύς. . . . .                    | 93   |
| Ὁ Ἐπαμεινώνδας τελέαρχος. . . . .                      | 95   |
| Ὁ Φωκίων ἀντλῶν καὶ ἡ σύζυγός του ζυμόνουσα. . . . .   | 96   |
| Ὁ Ζήσης καὶ ὁ Ἰωάννης. . . . .                         | 98   |
| Ἡ πρόδοδος τῆς Ἀγγλίας. . . . .                        | 100  |
| Ἡ δυστυχία τοῦ Μαυρικίου. . . . .                      | 101  |
| Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Ἱπποκράτης. . . . .  | 103  |
| Ὁ Σωκράτης ἀγαλματοποιός. . . . .                      | 104  |
| Ὁ Κιγκινάτος καὶ τὸ ἄροτρόν του. . . . .               | 105  |
| Ὁ Φιλοποίμην γεωργός. . . . .                          | 106  |
| Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλούταρχος ὑπὲρ τῆς γεωργίας. . . . . | —    |
| <b>Δ</b> ο σωτήριος χαλινός. . . . .                   | 109  |
| Ὁ ἀσθενὴς Σταῦρος. . . . .                             | 110  |
| Συμβουλαὶ τοῦ στομάχου. . . . .                        | 111  |
| Ἡ ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. . . . .            | 114  |
| Ὁ Διογένης καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. . . . .             | 115  |
| Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος. . . . .         | 117  |
| Ὁ Ἡρακλῆς μεταξὺ Ἀρετῆς καὶ Κακίας. . . . .            | 118  |
| Ἡ πεταλοῦδα καὶ ὁ Φαγόνδιος. . . . .                   | 122  |
| <b>Ε</b> ἀδελφὴ τῆς μανίας. . . . .                    | 128  |
| Δυστυχία τοῦ Ἀθανασούλα. . . . .                       | 129  |
| Ὁ Πιττακὸς κατὰ τῆς μέθης. . . . .                     | 130  |
| Ὁ Μωάμεθ κατὰ τῆς οἰνοποσίας. . . . .                  | —    |



|                                         | Σελ. |
|-----------------------------------------|------|
| Τὰ σκλαβάκια. ....                      | 131  |
| Ὁ μονόφθαλμος Τρεμογιάννης. ....        | 132  |
| Ὁ ἐπικίνδυνος σύντροφος. ....           | 135  |
| Ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμίνα. ....    | —    |
| Ὁ Γεροστάθης καὶ ὁ ἐπὶ τῆς του. ....    | 143  |
| Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοκράτης. ....         | 144  |
| Ὁ χῶλος Κουτσονίκας. ....               | 146  |
| Ὁ Ἰούλιος Καίσαρ καὶ τὸ ἀλφάβητον. .... | 148  |
| Ὁ πόλεμος τῆς Τρωάδος. ....             | —    |
| Ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ἡ Ἀθηνά. ..   | 150  |



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ  
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Ἀριθ. 37).

---

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ  
Ἡ  
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κιμήλια ἱσθλὰ καὶ νίσισι Χρήσιμα.»  
(Εὐριπίδου),

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ  
II II



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ  
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ  
100 Ὁδὸς Ἑρμοῦ Ὁδὸς Νίκης 14

1884



*Néor Myz*

ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ  
ΤΗΣ  
ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ  
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΟΥ.

Η ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

« Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν  
χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν. »  
(Ἐπιχάρμου.)

Ο ΣΑΚΙΣ ἐπεσκέφθημεν τὸν Γεροστάθην, πάντοτε ἐνησχολημένον εὖρομεν αὐτόν. Ἐδεδύσσετο ὁ ἀγαθὸς γέρων τὴν ἀργίαν· ἐθεώρει δὲ καὶ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ἐργασίαν οὐχὶ μόνον ὠφελίμους εἰς τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς χρὴ ἱερὰ παντὸς τιμίου καὶ φρονίμου ἀνθρώπου.

Συνήθως ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου του, ἐνίοτε δὲ εἰς ξυλουργικὴν τινα ἐργασίαν, καὶ ἄλλοτε ἀνεγίνωσκε, κρατῶν πάντοτε ἐγγράφους σημειώσεις καὶ ἀναγνώσεών του.

Ἡμέραν τινὰ εὐρόντες αὐτὸν γράφοντα, ἠθελήσαμεν ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθίσωμεν, λέγων ὅτι εἶχεν ἤδη τελειώσει τὸ ἔργον του, καὶ ὅτι μάλιστα ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἀναγνώσῃ ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε γράψῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀνάγνωσιν, ἐνθυμοῦμαι ὅτι μᾶς εἶπε τὰ ἐξῆς περὶ μυθιστοριῶν

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΣ.

Γνωρίζω, παιδία μου, ὅτι, ὦν ἤδη γέρον, δυσκόλως δύναμαι ν' ἀποβάλω τὰς κακὰς ἑξεις, καὶ ν' ἀποκτήσω ἀντ' αὐτῶν ἄλλας καλὰς. Τὸ παλαιὸν δένδρον, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπον, δὲν δύναται πλέον νὰ λυγισθῇ, οὔτε νὰ ὀρθωθῇ ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ.

Καὶ ὁμῶς δὲν παύω προσπαθῶν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὴν βελτίωσιν καὶ τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας μου, ἐνθυμούμενος τὸ ῥητὸν τοῦ Αἰσχύλου «*Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μαρθάνειν σοφά.*»

Ἀλλὰ δυστυχῶς πόσον σπάνια εἶναι σήμερον τὰ ἐπωφελῆ βιβλία! πόσον πολλὰ τὰ ἀνωφελῆ καὶ κοῦφα! πόσον δὲ ἄφθονα τὰ ἐπικίνδυνα καὶ φθοροποιά!

Τὰ περισσότερα τῶν νεωτέρων βιβλίων συγγράφονται χάριν ῥηματολογίας τῶν συγγραφέων, καὶ οὐχὶ χάριν ὠφελείας τῶν ἀναγινωσκόντων. Δι' αὐτὸ ἐπλημμύρισαν τὴν Εὐρώπην αἱ *Μυθιστορίαι*, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοπὸν κρύφιον ἔχουν τὴν διαφθορὰν τῶν ἡθῶν· διότι, ὅσοι περισσότεροι εἶναι οἱ ὀκνηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, τόσοι περισσότεροι εἶναι καὶ οἱ ἀναγινώσται τῶν μυθιστορημάτων· ὅσοι δὲ περισσότεροι ἀναγινώσκουσιν μυθιστορίας, τόσοι

περισσότερα χρηματολογούν οἱ ἀσυνείδητοι μυθιστοριογράφοι.

Ἐνθυμούμαι, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, γέροντα καθηγητὴν τῆς φιλολογίας εἰς Βιέννην, ὅστις ἡρώτησέ ποτε νέον Γερμανόν, συγγράφοντα ἐρωτικὰς καὶ κακοήθεις μυθιστορίας, διατί ἡσπάσθη τοιοῦτον εἶδος ἐνασχολήσεως,

— Διότι εἰμαι πτωχός, ἀπήντησεν ὁ λογιώτατος. Ἐκ τῶν βιβλίων δὲ μόνον τὰ μυθιστορήματα, καὶ μάλιστα τὰ ἐρωτικά, ἐξοδεύονται σήμερον· καὶ ἐπομένως μόνον αὐτὰ ὠφελοῦν τοὺς πτωχοὺς συγγραφεῖς.

Ὁ καθηγητὴς παρετήρησε τότε πρὸς τὸν πτωχὸν συγγραφέα, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ἐπροσπάθει νὰ χρηματολογήσῃ κλέπτων, παρὰ συγγράφων τοιαύτας μυθιστορίας.

— Πῶς! ἀπήντησε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ νέος Γερμανός· ἡ μὲν κλοπὴ εἶναι ἀτιμότερον, τὸ δὲ συγγράφειν ἐντιμότερον.

— Τὸ συγγράφειν μυθιστορίας κακοήθεις, ἐπρόσθεσε τότε ὁ καθηγητὴς, εἶναι, φίλε μου, ἔγκλημα κοινωνικὸν πολὺ μεγαλότερον καὶ ἀτιμότερον τῆς κλοπῆς. Διὰ τῆς κλοπῆς ὁ κλέπτης ἀφαιρεῖ δολίως τὰ χρήματά τινων, ἐνῷ ὁ κακοήθης μυθιστοριογράφος οὐχὶ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν πολύτιμον καιρὸν τῶν ἀναγνωστῶν του δολίως ἀφαιρεῖ· δὲν ζημιώνει δὲ μόνον ὀλίγους χρηματικῶς, ὡς ὁ αἰσχροὺς κλέπτης, ἀλλὰ ζημιώνει καὶ ἡθικῶς ὀλόκληρον τὴν κοινωνίαν, διαφθείρων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἦθη διὰ τῶν αἰσχυρῶν αὐτοῦ διηγήσεων.

Ὁ νέος μυθιστοριογράφος, συλλογισθεὶς ὀλίγον, ὁμολόγησεν ὅτι ὁ καθηγητὴς εἶχε δίκαιον· ἔκτοτε δὲ δὲν

ἔγραψε παρὰ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του, καὶ οὐχὶ μόνον πρὸς ὠφελειαν τοῦ βαλαντιῦ του.

Αἱ μυθιστορίαι συνήθως, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερό-  
στάθης, ἐμψυχόνουν τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν· ἐξάπτουν  
τὴν φαντασίαν τῶν νέων, καὶ ἐπομένως ἐλαττόνουν τὴν  
κρίσιν αὐτῶν· διεγείρουν τὰ φθοροποιὰ πάθη, καὶ δια-  
φθείρουν οὕτω τὴν καρδίαν· κακοσυνειθίζουν τὸν νοῦν εἰς  
τὴν ἐλαφρὰν ἀνάγνωσιν, καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνίκανον  
σπουδαίας καὶ ὠφελίμου ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐπὶ  
τέλους καταστρέφουν ἀνωφελῶς τὸ πολυτιμότερον κτῆμα  
τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸν καιρόν του.

Ὁ φρόνιμος καὶ πολῦπειρος Ὀδυσσεύς, ἐπιστρέφων ἐκ  
τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Ἰθάκην, διὰ νὰ μὴ ἐλκυσθῇ ἀπὸ  
τὰς θελκτικὰς μελωδίας τῶν Σειρήνων, καὶ ναυαγήσῃ  
εἰς τοὺς ἐπικινδύνους βράχους των, αὐτὸς μὲν ἐδέθη εἰς  
τὸ κατάρτιον τοῦ πλοίου του, τῶν δὲ συνταξιδιωτῶν  
του τὰ αὐτὰ ἔφραξε μὲ κηρίον.

Οὕτω καὶ σεῖς καὶ αἱ ἀδελφαί σας, εἶπεν ὁ γέρον, καὶ  
τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ὄμματα πρέπει νὰ κλείητε, ὁσάκις μυ-  
θιστορίαι παρουσιάζονται ἐνώπιόν σας. Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν,  
φίλοι μου, εἰς τὸ προκείμενον.

#### Αἱ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ.

Σήμερον ἀνεγίνωσκον τὰς ἐξομολογήσεις Γάλλου τινός,  
Σίμωνος καλουμένου, ὅστις ἀφελέστατα ἐκθέτει πῶς ἀπέ-  
κτησε τὴν φρόνησιν, ἥτις τόσον πολὺ τὸν ἐτίμησε, καὶ  
εὐτυχῇ κατέστησεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ  
βίου του.

Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος τόσον μὲ ἤρεσαν, ὥστε

ἀπεφάσισα νὰ μεταφράσω ἐλευθέρως αὐτάς, οὐχὶ μόνον διὰ νὰ τὰς ἐντυπώσω ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν νοῦν μου, ἀλλὰ διὰ ν' ἀναγνώσω καὶ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς καλοὺς μου φίλους, τὴν μετάφρασίν μου ταύτην.

Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἡλικιωθῇ, νὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ εὐτυχὴς νὰ διέλθῃ τὸν βίον; Ἀλλ' οἱ ἄφρονες οὔτε νὰ τιμηθῶσι δύνανται, οὔτε εὐτυχεῖς νὰ ζήσωσιν. Ἀπαιτεῖται φρόνησις διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ὑπόληψιν, καθὼς ἀπαιτοῦνται ἀγαθοεργίαι διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ἀγάπην παρὰ τῶν ἄλλων.

Πάντες λοιπὸν βεβαίως ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθητε πῶς ἀποκτᾶται ἡ φρόνησις, ἥτις δικαίως ὠνομάσθη παρὰ τοῦ Πυθαγόρου ἀγκυρα τῆς εὐτυχίας· διότι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, αὕτη μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πράττωμεν, καὶ τί νὰ μὴ πράττωμεν διὰ νὰ ζῶμεν εὐτυχεῖς.

Ἀκούσατε λοιπὸν, παιδιὰ μου, πῶς ὁ Σίμων διηγείται ὅτι ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν· καὶ ὁ Γεροστάθης ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀκολούθου μεταφράσεώς του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον εὐτυχῶς διέσωσα.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ.

“Ὅτε, νέος ὢν, ἐσπούδαζον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου, ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου ὅτι ὑπῆρχόν ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες Σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ἂν καὶ μικρός, ἤρξα ὑπερβολικά.

— Καὶ τί ἀπαιτεῖται, ἠρώτησα ἀμέσως, διὰ νὰ γίνῃ τις ἄξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίτλου; Μήπως ἀπαιτῆται εὐγένεια γεννήσεως; μήπως ἀπαιτῶνται πλούτη μεγάλα;



Οὐχί, μοι ἀπεκρίθησαν. Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι, ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγὴν των καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη των, μένουσιν συνήθως ἄσοφοι καὶ ἀπαίδευτοι· ἐπαιρόμενοι δέ, καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονούντες, καταντῶσιν οὐχὶ οἱ σοφώτεροι, ἀλλ' οἱ ἀνοητότεροι τῆς κοινωνίας.

— Τί λοιπὸν απαιτεῖται, διὰ νὰ γίνῃ τις σοφός;

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη ὅτι εἰς τῶν ἀρχαίων Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος εἶπεν ὅτι ἡ ἀληθὴς σοφία συνίσταται εἰς τὸ *Γινῶθι σαυτὸν*· διότι μόνον, *ὅταν γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτὸν του, ἀποκτᾷ φρόνησιν, καὶ καθίσταται εὐτυχής*· διὰ τοῦτο δὲ οἱ Ἕλληνες ἐνεχάραξαν μὲ χρυσᾶ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ *Γινῶθι σαυτὸν*, ὡς τὸ ἀναγκαιότερον ὅλων τῶν παραγγελλμάτων.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτὸν μου μοι ἐφάνη εὐκολώτατον, ἀπεφάσισα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ σοφός.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσοσιν εὐκόλον, μὲ εἶπον, τὸ *Γινῶθι σαυτὸν*, ὅσον τὸ νομίζεις· δὲν πρόκειται διὰ τοῦ *Γινῶθι σαυτὸν* νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐξωτερικόν σου Σίμωνα, τὸν ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικόν σου Σίμωνα, δηλαδὴ τὴν ψυχὴν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἠθικάς σου ἐλλείψεις, τὰς ψυχικάς σου κακίας· γνωρίζων δὲ αὐτάς νὰ τὰς διορθώσῃς. Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλος.

Πόσοι ἀσχημότατοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἂν καὶ καθ' ἡμέραν βλέπωσι τὰ πρόσωπά των εἰς τὸν καθρέπτην, νομίζουν ὅτι εἶναι χαριέστατοι καὶ ὠραιότατοι!

Πόσοι γονεῖς δὲν βλέπουν οὔτε τὰ φυσικά, οὔτε τὰ

ἠθικά τῶν τέκνων των ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα πᾶς ἄλλος εὐκόλως διακρίνει!

Ἄλλ' ἐάν ἡ φιλαυτία μᾶς τυφλόνῃ τόσον, ὥστε μήτε τὰ φυσικά ἐλαττώματά μας νὰ βλέπωμεν, φαντάσθητι φίλε Σίμων, πόσον δυσκολώτερον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ γνωρίσης καὶ ὁμολογήσης εἰς σεαυτὸν τὰ ἠθικά σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὐκολώτερον εἶναι νὰ μάθῃ τις πόσον ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τὴν σελήνην, παρά νὰ γνωρίσῃ ἀληθῶς τὸν ἑαυτὸν του

Αἱ δυσκολαίαι ὅμως αὗται δὲν μ' ἀπεκαρδίωσαν, διότι ὁ τίτλος τοῦ Σοφοῦ πολὺ μ' ἐγαργάλιζεν.

Ἦρχισα λοιπὸν νὰ σπουδάζω τὸν ἑαυτὸν μου, καὶ νὰ τὸν ἐξετάζω μετὰ προσοχῆς, ὅπως τὸν γνωρίσω. Ἄλλ' εἰς τὸ ἔργον μου τοῦτο εὖρον ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὁποίας δὲν ἐπερίμενον. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐγωισμὸς ἐσκοτίζον τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου εἰμὴ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα εὐρισκόν. Βαθμηδὸν ὅμως ἤρχισα νὰ διακρίνω μικρά τινα ἐλαττώματα καὶ κακίας· ἀλλ' ὁ νοῦς μου, νικώμενος ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, εὗρισκε σοφιστικὰς τινας δικαιολογίας ὧν ἐλαττωμάτων καὶ χακιῶν μου. Ὅτε δὲ ἐπροχώρησα εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ ἐξηκολούθησα μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδὴν μου, ἤρχισεν ὁ μὲν νοῦς νὰ ὑπερισχύῃ, ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ· καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτον εἰς ἑμαυτὸν ἰδεάν τινα ἐσφαλμένην, ἠθικὸν τι ἐλάττωμα, καὶ νέαν ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν, ἢ κακίαν

Αἱ δυσάρεστοι αὗται ἀνακαλύψεις κατ' ἀρχὰς μοὶ ἦσαν πολὺ ἐνοχλητικάι, πληγόνουσαι τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοτιμίαν μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήν-

τησε καὶ εὐκολον καὶ εὐάρεστον, διότι, ἀνακαλύπτων ἐλάττωμά τι, καὶ ἐκριζόνων αὐτὸ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου, ἡσθάνομην ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν γλυκυτάτην.

Θέλω δὲ σὰς ἐκθέσει ἀμέσως τὰς κυριωτέρας παρατηρήσεις καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑαυτοῦ μου μὲ ὠδήγησεν, ὅπως δι' αὐτῶν εὐκολυνθῇτε εἰς τὸ ἔργον σας, ἂν ποτε καὶ σεῖς ἐπιθυμήσητε ν' ἀποκτήσητε σοφίαν καὶ ὑπόληψιν σοφῶν. Οὕτω δὲ θέλω σὰς φέρει ἐπὶ τῶν ὥμων μου μέχρι τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ, ἔχοντες δὲ τοὺς πόδας ἀκουράστους, θέλετε δυνηθῇ τότε εὐκόλως νὰ προχωρήσητε περαιτέρω, διότι ἡ ὁδὸς τοῦ Γινῶθι πάντων εἶναι μακρὰ καὶ ἐπίπονος, ὀλίγοι δὲ εἶναι οἱ εὐτυχεῖς θνητοί, οἵτινες ἐπλησίασαν εἰς τὸ τέλος αὐτῆς.

#### ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ.

Ἐξετάζων τὸν ἑαυτόν μου, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψα, ἦτο μικρὸς σπινθὴρ κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. Ἄν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἔσθονον τὸν σπινθῆρα τοῦτον, ἴσως ἤθελε προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἥτις καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἤθελε κατακαύσει.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ σχολεῖον διεκρινόμην μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν μου, εἰς δὲ τὰς ἐξετάσεις ἐφαινόμην μεταξὺ τῶν ἀρίστων, μοὶ ἐγεννήθη ἀνεπαισθήτως ἡ ἰδέα ὅτι δύναμαι νὰ γίνω ἀνὴρ μέγας καὶ ἔξοχος, καὶ νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων, ὥς ἐπίσκοπος, στρατηγός, ἢ ὑπουργός.

Ὅστις φορεῖ κίτρινα ὀμματουάγια βλέπει χρυσὰ τὰ χάλκινα νομίσματα· ὅστις δὲ φορεῖ τὰ ὀμματουάγια τῆς

κενοδοξίας και φιλαυτίας, τὸν μὲν ἑαυτὸν τοῦ βλέπει γρυ-  
σοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους χαλκίους.

Ἀλλὰ παρευρεθῆς εἰς τινὰ ἐπίσημον τελετὴν, παρετή-  
ρησα ὅτι ὀλίγοι ἦσαν οἱ λαμπροστολισμένοι ὑπάλληλοι,  
πλείστοι δὲ οἱ ἄπλοὶ πολῖται.

Τότε ἐνόησα ὅτι ἡ κοινωνία ὁμοιάζει πυραμίδα, εἰς  
τὴν στενὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ὕψηλαί τινες  
θέσεις, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι, καὶ αὐταὶ στενόχωροι καὶ  
ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως  
δύναται τις ν' ἀναβῇ εἰς τὰς ὕψηλὰς ταύτας θέσεις, ἐξ ὧν  
ὅμως εὐκόλως δύναται τις νὰ πέσῃ καὶ νὰ συντριφῇ.

Ἀλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βάσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τό-  
πος εὐρύχωρος, ἕκαστος δὲ δύναται ἐκεῖ νὰ ἐκτείνῃ καὶ  
νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χεῖράς του, καὶ δι' αὐτῶν ἐργα-  
ζόμενος νὰ ζῇ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει.

Ὡ φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἑμαυτὸν, στείλον εἰς  
κόρακας τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν φιλοπρωτίαν σου θέλων  
νὰ πηδήσῃς ὕψηλά, κινδυνεύεις νὰ πέσῃς καὶ νὰ συντρι-  
ψῇς τὴν κεφαλὴν σου. Αἱ σκέψεις αὐταὶ ἔσθυσαν ἀμέσως  
τὸν σπινθῆρα τῆς κενοδοξίας, καὶ μ' ἔπεισαν ὅτι πρέπει  
ν' ἀκολουθήσω τὸ πατρικὸν μου ἐπάγγελμα.

Ἰδοὺ τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας,  
«Μετριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου» εὐχαρίστως δὲ ἔμα-  
θον ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐσυμβούλευον  
τὸ «Μῆδὲρ ἄγαν» καὶ τὸ «Πᾶρ μέτρον ἄριστον».

#### ΑΠΕΡΙΣΚΕΨΙΑ.

Παρετήρησα ἀκολουθῶς, ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν μου, ὅτι  
σχεδὸν πᾶν δυσάρεστον, τὸ ὅποῖον εἰς ἐμὲ ἢ εἰς ἄλλους



ἐπροξένουν, προήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐκ τῆς ἀπερισκεψίας μου. Ὅσάκις ἔκρινον ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὁσάκις ἔλεγον ἢ ἐπραττόν τι ἀπρεπὲς ἢ ἐπιζήμιον, παρετήρουν ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῆ ἄρκετὰ ὠρίμως πρὶν κρίνω, πρὶν ὁμιλήσω, ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Ἐσυμπέρανα λοιπὸν ὅτι ὁ ἀπερίσκεπτος δὲν δύναται ποτε ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν σοφοῦ, καὶ ὅτι διὰ τὰ νὰ γίνη τις ἄξιος τῆς ἐπωνυμίας ταύτης, ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτεται ὠρίμως καὶ ἄνευ βίας, νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ προβλέπῃ ὅλας τὰς ἐνδεχομένας συνεπειάς τῶν πράξεών του, νὰ συμβουλευῇται δὲ καὶ τὸν νοῦν ἄλλων φρονίμων πρὶν εἶπῃ ἢ ἐνεργήσῃ τι. Εὐχαρίστως δὲ ἐπληροφορήθην ὅτι τὰ αὐτὰ ἐσυμβούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, λέγοντες—*Νόει καὶ πράττε—Τὸν νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ—Σοφοῖς χρῶ—Μίσει τὸ ταχὺ λέγειν—Βία μὴδὲν πράττειν—Πράττε ἀμετανοήτως.*

## ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙΡΟΥ.

Ὅτε αὐγὴν τινα ἐξυπνήσας, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ τὴν κλίνην μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὁλόκληρον περίπου ὥραν ὀκνεύων καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγισα διὰ τῶν μικρῶν ἀριθμητικῶν μου γνώσεων ὅτι, χάνων τοιοῦτοτρόπως μίαν ὥραν καθ' ἐκάστην αὐγὴν, ἐντὸς-ἐνὸς ἔτους ἔχανον τριάκοντα ὁλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

Πόσον δυστυχῆς, εἶπον τότε, εἴαν καθ' ἐκαστον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενῆς καὶ κλινῆρης τριάκοντα ὁλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ὠφελείας, καὶ ἐκ τῶν ἐτοίμων ἐξοδεύων!

Διατί λοιπὸν νὰ χάνω τόσον πολύτιμον καιρὸν; Ἐκ-

τοτε, ἅμα ἀκούων τὴν αὐγὴν τὸν πετεινὸν λαλοῦντα, ἀφίνω τὴν κλίνην μου.

Ἐσκέφθην δὲ ὅτι αἱ ὥραι εἶναι τὸ νόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέραι τὸ νόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς, ὅστις παρήλθε, δὲν ἐπανέρχεται πλέον. Ἄς μὴ ἀφίνω λοιπόν, εἶπον, νὰ παρέρχωνται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι, αἱ ὥραι, αἱ στιγμαὶ μου ἄς μὴ χάνω τὸ πολυτίμον τοῦτο νόμισμα. Ὁ καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς, δὲν ἀφίνει ὀπισθὲν τοῦ εἰμὴ ὀκνηροῦς, κακοήθους καὶ δυστυχεῖς.

Ἴδου καὶ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, ἡ οἰκονομία τοῦ καιροῦ, καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνας Σοφοὺς, Χρόνου φειδου' διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ μεγίστη τῶν ἀσωτειῶν εἶναι ἡ ἀσωτεία τοῦ καιροῦ.

#### ΤΑΣΙΣ.

Συνείθιζον κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ μὴ χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, ν' ἀφίνω αὐτὰ ἀτακτοποιήτα, καὶ ὅπου ἐτύχαινον ἄλλὰ παρετήρησα ὅτι διὰ νὰ ἀνέυρω ἀκολούθως τὰ πράγματα, τὰ ὅποια δὲν ἤξευρον ποῦ ἔθεσα, ἔχανον πολὺ περισσότερον καιρὸν, ἀφ' ὅσον ἤθελον ἐξοδεύσει διὰ νὰ τοποθετήσω ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπόν ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματαίου κόπου, καὶ τῆς δυσπρεπειᾶς, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω προσδιωρισμένον τόπον δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ νὰ θέτω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκειὸν τοῦ τόπον.

Παρατήρησα προσέτι ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νὰ κάμνω κάθε τι εἰς τὴν ὥραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία περὶ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον, καὶ

φθείρει ματαίως τὸν πολύτιμον καιρόν. Ἐσυμπέρανα λοιπὸν ὅτι πάν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ.

## ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ.

Βλέπων κατ' ἀρχάς τοὺς πλουσίους ἀφ' ἐνὸς καὶ τὴν ἰδικήν μου πτωχείαν ἀφ' ἑτέρου, ἐμελαγχόλουν καὶ ἔλυπούμην· ἀλλ' ἐξετάζων ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον τινὰ εἰς τὴν καρδίαν του, ὅστις τὸν βασανίζει· ἔμαθον μάλιστα ὅτι ὧς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόνοι τῶν πλουσίων εἶναι πολὺ ὀδυνηρότεροι παρὰ τοὺς πόνους τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ ὑγεία των χειρότερα, καὶ αἱ ἀνάγκαι των περισσότεραι, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι των ἀτελεύτητοι· ἐβεβαίωθην ἐπομένως ὅτι πᾶν ὅ, τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς, ὅστις μακρόθεν φαίνεται εὐτυχής, δὲν εἶναι τοιοῦτος, ἐὰν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐξετάσῃ.

Παρηγορήθην λοιπόν, καὶ ἐξηκολούθησα ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι τῶν πλουσίων, τοὺς ὁποίους ἀνοήτως ἐζήλευον, ἐζήσα πάντοτε εὐτυχής καὶ εὐχαριστημένος εἰς τὴν θέσιν μου, ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἑλληνος Ἰσοκράτους «στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζητεῖ δὲ τὰ βελτίω.»

## ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΗ.

Παρατήρησα προσέτι ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα ὠρίμως ἐσκέφθην, καὶ κατορθωτὰ καὶ ὠφελι-

μώτατα εὔρον, δὲν ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεῖς ἐνδεχόμενα ἐμπόδια καὶ δυσκολίας.

Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶναι ἀναγκαίᾳ μόνον εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅπως δι' αὐτῆς νικᾷ τὰς παρευσιζομένας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου του.

Ἀλλὰ πολλοὶ ἀρχίζουν καὶ ὀλίγοι τελειοῦν, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ δυσκολώτερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐαρεστότερον μέρος τοῦ ἔργου. Ὅθεν, εἶπον κατ' ἑμαυτόν, ἐκτὸς τῆς γενναιότητος ἀπαιτεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, διὰ ν' ἀντιπαλαίῃ τις καὶ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ἀπαντῶμενα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀφορσὸν ν' ἀροτριᾷ τις τὸν ἄγρον του, καὶ νὰ μὴ σπεῖρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν σπεῖρῃ καὶ νὰ μὴ τὸν θερίσῃ.

Παρατήρησα ὅτι, ἐὰν ἡ ὄρνις δὲν ἐπιμείνῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐπὶ τῶν αὐγῶν της, ὀρνίθια ποτὲ δὲν ἐξέρχονται. *Ἐπίμονή* λοιπὸν, ἐφώνηξα, καὶ σταθερὰ θέλησις! Ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι τῷ ὄντι ὁ δυνατότερος μοχλὸς παντὸς ἔργου δι' αὐτῆς ἠμπόρεσα νὰ ἐννοήσω πράγματα, τὰ ὁποῖα κατὰ πρῶτον μοι ἐφαίνοντο ἀκατάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ἀνεκτέλεστα.

Ἴδου λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας: «*ὥς θέλωμεν, καὶ ὥς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως, καὶ τότε αἱ δυσκολίαι ἐκλείπουν, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦν.*» Αἱ δυσκολίαι ὥς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ' ἀδξύνωσι τὴν θέλησίν μας, καθὼς ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκούου ἀξύνει τὴν μάχαιραν.



Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ ᾖ ἀναγκαία διὰ τὴν ἀντιπαλαίωμεν πρὸς τὰς δυσκολίας, ἀναγκαιοτάτη εἶναι καὶ ἡ ὑπομονὴ ὅπως ὑποφέρωμεν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας.

Ὅταν ὑπάρχῃ μὲν ἄνεμος, ἀλλ' εἶναι ἐναντίος, διὰ τῆς ἐπιμονῆς δυνάμεθα λοξοδρομοῦντες νὰ προχωρήσωμεν τὸ πλοῖον· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ γαλήνη καὶ πλήρης νηνεμία, τὸ δὲ πλοῖον μένῃ ἀκίνητον, εἰς μάτην ἀγανακτοῦμεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονή, μέχρις οὗ πνεύσῃ οὖριος ἄνεμος.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυχίαν μας, ἐνῶ διὰ τῆς ἀνυπομονησίας διπλασιάζομεν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν λύπην μας.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις, μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον του, τὸ τινάσσει ἐπὶ τῶν ὤμων του διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος αὐτοῦ, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου, καὶ ἀνοήτως πληγόνει τὴν ῥάχιν του.

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπίς εἶναι ἡ παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρούσης ζωῆς· εἶναι ἀκτις φωτὸς εἰς τὸ σκότος· σάνις εἰς τὸ ναυάγιον· φωνὴ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἔρημον· ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν· μειδιάμα τέκνου ἀγωνιῶντος· ἐπίκλησις τοῦ δικαίου καὶ πολυευσπλάγχχου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχούντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα ἀληθῆ

Χριστιανόν. Αἱ χριστιανικαὶ δὲ αὐταὶ ἀρεταὶ εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ ἐλπίς.

Ἰδοὺ, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξαν ἡ πολυχρόνιος πεῖρά μου καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὁφελήθητε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξακολουθήσατε καὶ σεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ διορθόνοντες τὰ ἐλαττώματά σας, διὰ ν' ἀποκτήσῃτε οὕτω τὴν πολύτιμον ἄγκυραν τῆς εὐτυχίας, ἥτοι τὴν φρόνησιν.

ΤΑ ΔΟΓΛΙΚΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.

Πολλάκις ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης μᾶς ὑπενθύμιζε τὰς ἀνωτέρω ἐξομολογήσεις καὶ συμβουλὰς τοῦ Σίμωνος.

Ὅσάκις δὲ ἐβλεπεν ὀκνηροὺς, σπαταλῶντας τὸν πολύτιμον καιρὸν των, ἔλεγεν— Ἄν οἱ ὀκνηροὶ οὗτοι ἀνεγίνωσκον ἐκ νεότητός των τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος, ἴσως ἤθελον εἶσθαι σήμερον ἐλεύθεροι ἀπὸ τοῦ ὀλέθριου ἐλαττώματος τῆς ὀκνηρίας.

Ὁ ἔχων τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει ἀξίαν. Μόνον ὁ καιρὸς τοῦ ἐλευθέρου εἶναι καιρὸς πολύτιμος, τοῦ δὲ δούλου εἶναι καιρὸς ἄτιμος. Ὅσοι λοιπὸν σπαταλῶσιν ἀνωφελῶς τὸν καιρὸν των διάγοντες ὀκνηρῶς, ἢ εἶναι δούλοι, ἢ εἶναι ἄξιοι δουλείας καὶ ἀνάξιοι ζωῆς ἐλευθέρας. Ὁ δούλος συνειθίζει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα ἀπορροφᾷ ὁ τύραννός του· ὦν δὲ ζῶν μιμητικὸν μιμεῖται, καὶ βαθμηδὸν οἰκαιοποιεῖται τὰ ἐλαττώματα τῶν τυράννων του. Ἄν λοιπὸν ὀκνηροί, μαλθακοί, πολυτελεῖς, ὑπερόπται, βάρβαροι, ἄδικοι καὶ ἄρπαγες ᾔηται οἱ τύραννοι, ἡ ἀργία, ἡ

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

2

μαλθακότης, ἡ πολυτέλεια, ἡ ὑπεροψία, ἡ βαρβαρότης καὶ ἡ ἀδικία χαρακτηρίζουν καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν.

Ἡ παρῆρσία, διὰ τῆς ὁποίας γενναίως καὶ ἐλευθέρως ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος πολίτης τὸ φρόνημά του, εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς δούλους. Μὴ ἔχοντες δὲ οἱ δυστυχεῖς πατρίδα *ἐλευθέραν*, καὶ μηδέποτε γευθέντες τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ, δυσκόλως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὸ μαγευτικὸν καὶ ἐνθουσιῶδες αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Ἀσπάσθητε λοιπόν, ἐπρόσθετεν ὁ γέρων, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἀρετὴν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀντιφάρμακα κατὰ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας.

Ὅσάκις δὲ ὁ Γεροστάθης ἀνέφερε περὶ σταθερᾶς θελήσεως, διηγείτο καὶ τὰ μεγάλα καὶ τεράστια ἔργα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἀγγλοὶ κατώρθωσαν διὰ τῆς προθύμου *συνενώσεώς των* καὶ τῆς ἐπιμόνου καὶ σταθερᾶς *θελήσεώς των*.

Διὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ δὲ ὁ γέρων τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως, διηγήθη καὶ τὸ ἐξῆς προγονικὸν παράδειγμα.

#### Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὁποῖον, ἐπταετὲς ἔτι ὄν, στερηθὲν τοὺς γονεῖς του, παρεδόθη εἰς παιδαγωγόν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ παιδαγωγός του συμπαρέλαβεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ δικαστήριον τὸν νέον μαθητὴν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκρόασθη τὸν εὐγλωττον ῥήτορα Καλλίστρατον, καὶ εἶδεν ἄ-

παντας θαυμάζοντας και ἐπαινοῦντας αὐτόν, ἡσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν ν' ἀναφανῇ ποτε καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινὸς καὶ εὐγλωττος, ὡς ὁ εὐδοκιμήσας Καλλίστρατος.

Ἀφῆσας λοιπὸν ἔκτοτε ὅλα τὰ ξένα εἰς τὴν ῥητορικὴν μαθήματα, περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἡδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἔνδοξον.

Δὲν ἀρκοῦν ὅμως μόνον οἱ κανόνες τῆς ῥητορικῆς διὰ νὰ κατασταθῇ τις ῥήτωρ δεινός· ἀπαιτοῦνται καὶ σωματικὰ προτερήματα. Ὁ δὲ ὀρφανός, οὐχὶ μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἐστερεῖτο, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἶχεν, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῇ ῥήτωρ εὐγλωττος καὶ δεινός.

Ἐχων σῶμα ἀσθενὲς καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον, εὐκόλως διακοπτομένην, ἰσχνήν, καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν· ἡ προφορά του ἦτο ἀσαφής· ἡ παραμικρὰ ταραχὴ τὸν κατεθορύβει καὶ διέκοπτε τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων του. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἐλαττωματικῆς προφορᾶς, εἶχε καὶ ἀπαγγελίαν λίαν δυσάρεστον· ὥστε, ὅτε κατὰ πρῶτον παρουσιάσθη νὰ ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγέλασθη ὁ δυστυχὴς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του. Ἀπηλπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἄλλ' εὐτυχῶς εὐρέθη γέρων τις ἀγαθός, Εὐνομος καλούμενος, ὅστις, ἀνταμώσας αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ ἐνθαρρύνῃ, δίδων πρὸς αὐτὸν συμβουλὰς πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων του,

ιδίως δὲ συνιστῶν πρὸς αὐτὸν θέλησιν σταθερὰν καὶ ἐπι-  
μονον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Κατὰ παραγγελίαν λοιπὸν τοῦ Εὐνόμου ἤρχισε νὰ γυ-  
μναζῇ τὸ σῶμά του, ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε  
τρέχων ἀνηφόρους, καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους,  
διὰ ν' ἀναπτύξῃ οὕτω καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνήν  
του. Κρατῶν δὲ χάλικας ἐντὸς τοῦ σώματος, ἐπροσπάθει  
νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθῶνν τοιοῦτοτρόπως τὴν τραυ-  
λότητα τῆς γλώσσης του, καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφο-  
ρᾶς του. Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ εἰς τοὺς θορύβους τοῦ ἀκροα-  
τηρίου του, κατέβαινεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθη-  
νῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῶν συντρι-  
βομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Λα-  
βὼν δὲ καὶ παρὰ τινος ὑποκριτοῦ Σατύρου ὁδηγίας, ἐπροσ-  
πάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του δι' ἀπαγγελίας ἐκφρα-  
στικῆς καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κα-  
ταβαίνων ἔμενε δύο καὶ τρεῖς μῆνας, μελετῶν, συνθέτων  
καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Πρὸς τοῦτοις, διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ  
πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ λεκτι-  
κόν του, ἀντέγραψεν ὀκτάκις ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα  
τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους  
τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ρήτορος, φεφανώσαντες μὲ πλη-  
ρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησίν  
του, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλῆτερον καὶ δεινό-  
τερον ρήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος  
καὶ ὁ νεώτερος κόσμος. Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης.

Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅλοι οἱ σύγχρονοὶ τοῦ Ἑλληνες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικήν εὐγλωττίαν του. Τὴν εὐγλωττίαν του δὲ ταύτην ἔτι μάλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἀνύψονεν ἡ φιλοπατρία τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ διακαὴς ἔρωσ τοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸν τελευταῖον στεναγμόν, τὴν τελευταίαν μοσχοδόλον πνοὴν της.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεώς του κατετρόμαζε τότε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεψε· διότι αὐτός, ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν Φιλιππικῶν του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου, ἤναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ἰδοὺ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως, καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς!

Ὅρθότατα ἐπομένως ἔλεγον οἱ προπάτορες ἡμῶν, ὅτι τὰ πάντα δύναται τις νὰ ἐπιτύχῃ, ἐὰν δὲν ἀποφεύγῃ τὸν ἀναγκαῖον κόπον. « Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις, ὃς πρόσσεσι τοῖς ζητουμένοις. »

#### ΤΟ ΟΝΙΚΟΝ ΕΛΑΤΤΩΜΑ.

Ἀλλὰ προσέξατε, ἐπρόσθεσεν ὁ καλὸς γέρον, μὴ τυχὸν συγχύσητε τὴν σταθερὰν θέλησιν καὶ τὴν φρόνιμον ἐπιμονὴν μὲ τὸ πείσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλάττωμα χαρακτηρίζον ἰδίως τοὺς ὄνους.

Ἀπὸ τὸ πείσμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιμονὴν εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ λάθη, εἰς τὰς ἐσφαλμένας γνώμας καὶ τὰς κακὰς θελήσεις σας, βεβαίως οὐδεμίαν

βελτίωσιν, τιμὴν καὶ ἀγάπην δύνασθε νὰ περιμένετε.

Πεισματῶδεις εἶναι μόνον οἱ στενοκέφαλοι. Τὸ πείσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀκρισίας, ἐνῶ ἡ σταθερά θέλησις εἶναι θυγάτηρ τῆς φρονήσεως.

Ὅσακις δέ, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, ἐνθυμούμενοι τὸν ἑνδοξον Δημοσθένην, κοπιάζετε, ἀγωνίζεσθε, καὶ σταθερῶς ἐπιμένετε ἢ εἰς τὴν μελέτην τῶν δυσκόλων μαθημάτων σας, ἢ εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, ἢ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας, ἢ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας, μὴ λησμονεῖτε καὶ τὸν ἀγαθὸν γέροντα Εὐνομον, ὅστις τὴν σταθερὰν θέλησιν συμβουλευσας, καὶ τὸν Δημοσθένην δι' αὐτῆς ἐδόξασε, καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Δημοσθένους ἐλάμπρυνεν.

— Ὅχι μόνον τὸν Εὐνομον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν μας πατέρα, τὸν Γεροστάθην, δὲν θέλομεν λησμονῆσαι ποτέ, ἐφωνάξαμεν τότε δάκρυον δὲ χαρὰς καὶ εὐχαριστήσεως κατέδρεξε τὸ σεβάσμιον πρόσωπον τοῦ γέροντος.

Καὶ πιστῶς ἐφυλάξαμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας· διότι, ἂν καὶ ἐγγράσαμεν, ζωηρῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐνθυμούμεθα εἰσέτι καὶ τὸν γέροντα, καὶ τοὺς λόγους του, καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἔδωκεν·

«*Ἄρ τὸ πλοῖον τῆς ζωῆς μου φρόνησις τὸ πλοιαρχῇ,  
Ἢ εἰς λιμένα εὐτυχίας θέλει κατευοδωθῇ.*»



## ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

• Ψέγομεν τὸν οὐκ ἐπὶ τοῖς καλοῖς  
προαιούμενον τιμᾶσθαι. •  
(Ἀριστοτέλους.)

**Ξ** μῆνας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου ἐπρόκειτο κατὰ τὸν κανονισμόν αὐτοῦ νὰ γίνωσιν αἱ δημόσιοι ἐξετάσεις.

Ἡ ἐορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦτο ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτὰς ἡμέρα. Ὅθεν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ Γεροστάθης, οἱ διδάσκαλοι, οἱ γονεῖς καὶ ὅλοι τῆς κωμοπόλεως οἱ πρόκριτοι μᾶς συνώδευσαν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως ἴδωσι τὰς προόδους μας, καὶ διὰ τῆς παρουσίας των διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν μας.

Ὅτε δὲ αἱ ἐξετάσεις ἐτελείωσαν, οἱ διδάσκαλοι συνεσχέφθησαν μετὰ τοῦ Γεροστάθου τίνες ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ἐφάνησαν ἄξιοι προβιβασμοῦ καὶ μετὰ τὴν σύσκεψίν των ἀνήγγειλαν μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν προβιβασθέντων, καλοῦντες δὲ κατὰ σειρὰν ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τῷ ἔδιδον βραβεῖον πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας του.

Ἀμα δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου τῶν κριθέντων ἄξιων προβιβασμοῦ ἤρχισεν ἡ βράβευσις αὐτῶν, ἤχοι κλαυθμυροὶ καὶ διακεκομμένοι ἠκούσθησαν.

## Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΛΑΙΩΝ.

Ὁ Γεώργιος, εἰς τῶν νεωτέρων, ἀλλ' ἐπιμελεστέρων συμμαθητῶν μας, μὴ ἀκούσας τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν προβιβασθέντων, ἐλυπήθη, ἐντράπη, ἐταράχθη, κατεκοκ-



κίνησε, καὶ σκύψας τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ κρυφίως, μέχρις οὗ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του ἠκούσθησαν ἐπὶ τέλους οἱ κλαυθμυρισμοὶ του.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Γεώργιον ἂν κλαίῃ διότι, μὴ προβιβασθεὶς, νομίζει ἑαυτὸν ἡδικημένον, ἢ μήπως λυπῆται διότι οἱ ἄλλοι ἐπροβιβάσθησαν;

Ἄλλ' ὁ μικρὸς Γεώργιος δὲν ἦτο οὔτε ἀνόητος, ὅπως νομίσῃ ἑαυτὸν ἡδικημένον, οὔτε φθονερός, ὅπως λυπηθῇ διὰ τὸν προβιβασμὸν τῶν ἄλλων. Κρατῶν δὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπήντησεν—Ὅχι . . . ἔλυπηθην, διότι δὲν ἐφάνην καὶ ἐγὼ . . . ἄξιος προβιβασμοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου ἤρχισε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ, καὶ νὰ τὸν διατάττῃ νὰ παύσῃ τὰ ἀνόητα δάκρυά του. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης παρεκάλεσεν ἀμέσως αὐτὸν νὰ παύσῃ ἐπιπλήττων τὸν μικρὸν Γεώργιον. Λαβὼν δὲ ἐκ τούτων ἀφορμὴν, ἀπετάθη πρὸς ἡμᾶς, καὶ εἶπεν·

—Ὁ συμμαθητής σας Γεώργιος, μὴ προβιβασθεὶς, λυπεῖται καὶ κλαίει· ὁ δὲ πατὴρ του ἀδημονεῖ καὶ στενοχωρεῖται διὰ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τὸν πατέρα ἀπὸ καρδίας συγχαίρω διὰ τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου του, διότι αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον, καὶ τὸν Γεώργιον συγχαίρω, διότι ἔχει τὸ σημαντικώτερον προτέρημα ἀφ' ὅσα πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα νέον, δηλαδὴ τὴν *φιλοτιμίαν*.

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιεπαίνου διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψιν του, νέος, ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν ἄλλοι ἀναφαίνωνται καλλίτεροι,

φρονιμώτεροι, επιμελέστεροι, ικανώτεροι καὶ ἀξέπαινε-  
τώτεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιά-  
ζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μάχην ἄνευ ὅπλου, ἢ  
πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ πηδαλίου.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἥτις μᾶς ὑπερα-  
σπίζει ἐναντίον ὅλων τῶν παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ  
ὅποια ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενὲς κέντρον, τὸ ὅποιον μᾶς  
κεντᾷ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πράξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπῆται, ἅμα ἐν-  
νοήσας ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγὴν του, ἅμα  
ἀκούσας ἐπιπληξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι δυσηρέσησε τοὺς  
ἀνωτέρους, τοὺς ὁμοίους, ἢ τοὺς κατωτέρους αὐτοῦ.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ᾔναι κα-  
θαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ  
τὴν πρόοδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του· εἶναι φιλομαθής,  
εὐπειθὴς εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς  
εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος·  
ἀποστρέφεται τὴν δκνηρίαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ἀκολα-  
σίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμὸν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος,  
τὴν λογομαχίαν· βδελύττεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀδι-  
κίαν, ἐντρέπεται δὲ καὶ σέβεται οὐχὶ μόνον τοὺς ἄλλους,  
ἀλλὰ καὶ ἑαυτόν.

Ἄλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδίά μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελά  
δσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπληττεται· δὲν φροντί-  
ζει περὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του· δὲν ἐντρέπεται, πα-  
ρουσιαζόμενος ρυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν  
ψυχὴν· εὐκόλως οἰκείνεται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ  
οὐδὲν θέλητρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του.

“Ὅλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλοτιμίας προοδεύουν καὶ εὐδοκιμοῦν πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Ἰδοῦ, φίλοι μου, διατί ἐχάρην, ὅτε εἶδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διατί συνεχάρην τὸν πατέρα του, ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεώργιος δὲν ἐπροβιάσθη, οὐχὶ διότι ἦτο ἀμελής ἢ ἀπρόσεκτος· ἀπ’ ἐναντίας, ὦν φιλότιμος, ἦτο καὶ ἐπιμελέστατος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλ’ ἐπειδὴ, ἀσθενήσας δύο ὀλοκλήρους μῆνας, δὲν ἠμπόρεσε ν’ ἀκροασθῇ τακτικὰ ὅλα τὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, ἐνεκρίθη πρὸς τὸ συμφέρον του νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἐξαμηνίαν. Ἄν δέ, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσῃ πάντοτε ὦν φιλότιμος, προφητεύω καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ Γεωργίου μέλλον καλόν, καθὼς περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου ἐπροφήτευσεν καὶ δὲν ἐψεύσθη ὁ γέρον Ἡρόδοτος.

— Γνωρίζετε, μᾶς ἠρώτησε τότε, τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὴν προφητείαν αὐτοῦ περὶ τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου;

— Ὅχι, ἀπηντήσαμεν, ὁ δὲ γέρον διηγῆται τὰ ἐξῆς

#### Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Καθὼς ὁ Ὅμηρος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ποιήσεως, οὕτω καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν σωζομένων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 484 πρὸ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν, ἥτις ἦτο ἀποικία Ἑλληνικὴ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ὡν δὲ εὐκατάστατος ἐπεχείρησε ταξείδια ἐκτεταμένα, οὐχὶ χάριν ἀπλῆς διασκεδάσεως ἢ ἐπιδείξεως, ἀλλ' ὅπως ὠφελούμενος ἐξ αὐτῶν συγγράψῃ ἐπομένως πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὅλας δὲ τὰς ποικίλας καὶ ἐκτεταμένας γνώσεις, τὰς ἁποίας ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξείδιά του, μὲ ὕφος ἀφελὲς καὶ χαριέστατον ἐξέθεσεν εἰς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμά του.

Τὸ κύριον δὲ ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας του εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν ἔθνων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μεγίστη πάλη, ἥτις ἐτελείωσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Περσικῶν δυνάμεων.

Τὴν ἱστορίαν του ταύτην ἔχει διηρημένην εἰς ἑνέα βιβλία. Λέγεται δὲ ὅτι, διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι ἡ τυπογραφία ἦτο τότε ἄγνωστος, ἐφευρεθεῖσα μόνις περὶ τὸ 1440 μετὰ Χριστόν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου· εἶχον δὲ συσταθῆ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ 394 μετὰ Χριστόν.

Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐσυστάθησαν οὐχὶ μόνον πρὸς ἐξασκήσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων καὶ ὡς κέντρον φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ χάριν πολιτικῆς ἐνώσεως τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ πόλεων, διότι πανταχόθεν συνέρρεον εἰς αὐτούς.

Τόσον δὲ ἤρεσεν ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου, ἀναγνώσθαις εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὥστε ἕκαστον τῶν ἐννέα αὐτῆς βιβλίων ἐπωνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα μιᾶς τῶν ἐννέα Μουσῶν, ἥτοι Κλειώ, Εὐτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἑρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία καὶ Καλλιόπη.

Προσθέτουν δέ τινες ὅτι ἐνῶ ὁ Ἡρόδοτος, ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν του, ἐθαυμάζετο καὶ ἐχειροκροτεῖτο, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὅστις μετὰ τοῦ πατρὸς του Ὀλόρου εὗρίσκετο παρῶν, ἔχυνε δάκρυα φιλοτιμίας, ἐπιθυμήσας τὴν δόξαν τοῦ Ἡροδότου. Τότε δὲ ὁ πολὺπειρος καὶ πολυμαθὴς Ἡρόδοτος, ἰδὼν τὸν Θουκυδίδην κλαίοντα ἐκ φιλοτιμίας, συνεχάρη τὸν Ὀλορον, προφητεύσας ἔνδοξον τὸ μέλλον τοῦ υἱοῦ του.

#### Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἐπαλήθευσεν. Ὁ Θουκυδίδης ἀνεφάνη τῷ ὄντι ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς τοῦ κόσμου διὰ τε τὴν μεγάλην ἱστορικὴν του ἀκρίβειαν καὶ φιλαλήθειαν, καὶ διὰ τὰς ἐμβριθεῖς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις του. Ἐὰν δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἀναγνωρίζηται παρὰ πάντων ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Θουκυδίδης ὁμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος διδάσκαλος τῆς ἱστοριογραφίας, ὡς τὸ τελειότερον πρότυπον τοῦ ἱστορικοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀνῆκεν εἰς εὐκατάστατον οἰκογένειαν, συγγενεύουσιν μὲ τὸν Μαραθώνιον ἥρωα Μιλτιάδην. Συνέγραψε δὲ τὴν ἱστορίαν τῶν εἴκοσι καὶ ἐνὸς πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἰπὼν αὐτοῖς· ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.





Ἡ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ζηλοτυπία ἐγέννησε τὸν ὀλέθριον τοῦτον πόλεμον, ὅστις δυστυχῶς διήρκεσεν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ὀλόκληρα ἔτη.

Νικηθέντες ἐπὶ τέλους οἱ Ἀθηναῖοι, ἐταπεινώθησαν καὶ ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλὰ καὶ οἱ Σπαρτιαῖται καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ Ἕλληνες, ἀλληλομαχοῦντες ἐπὶ τόσα ἔτη, ἐξήσθηνσαν, διεφθάρησαν, καὶ παρήκμασαν.

Τοιοιτοτρόπως ὁ ἐμφύλιος οὗτος καὶ πεισματώδης πόλεμος, προξενήσας τὴν παρακμὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, προητοίμασε τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου, ἐπομένως δὲ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν δέσμευσίν τῆς διὰ τῶν ἀλύσεων τοῦ Μωάμεθ.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἐξισορῶν τοὺς Περσικοὺς πολέμους, διηγείται τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς κατὰ βαρβάρων ἐνδόξους θριάμβους αὐτῆς· ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἐκθέτων τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ἀναγκάζεται νὰ διηγῇται Ἑλληνικὰς διχονοίας καὶ ἄγρια πάθη, ἀλληλοσφαγίας, λοιμούς, ἐμπρησμούς, λεηλασίας καὶ ἐμφυλίους σπαραγμούς.

Ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Θουκυδίδου, ἂν καὶ λυπηρά, εἶναι ὅμως διδακτικωτάτη, διότι, παρουσιάζουσα τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τῆς φιλοπρωτίας καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, μᾶς διδάσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, τῆς ἁρμομονίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Γεροσάθης συνεχάρη τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐπροβιβάσθησαν, ἐνεθάρρυνε



δὲ τὰ μὴ προβιβασθέντα, ὅπως ἀναφανῶσιν ἱκανώτερα κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐξετάσεις, καὶ ἐπὶ τέλους προσεκάλεσε τοὺς διδασκάλους, τοὺς προβιβασθέντας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν φιλότιμον Γεώργιον νὰ συγγευματίσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀκολουθούμενος δὲ παρὰ πάντων ἐξῆλθε τοῦ σχολείου.

## Αἱ ΨΕΓΔΟΦΙΛΟΤΙΜΙΑΙ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο κατὰ τὸ σύνηθες καθάρωτατον, ἀπλούστατον, νοστιμώτατον, καὶ ὑγιεινώτατον.

Ὁ φρόνιμος γέρων, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἀπεστρέφετο τὰ πολυποίικιλα, τὰ πολυέξοδα, καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ γεύματα. Τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔλεγε, καὶ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ εἶναι, καὶ τὴν ὑγίαν φθείρουν, καὶ τὰ χρήματα ματαίως ἐξοδεύουν. Ἐπρόσθετε δὲ ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ ἡ ἀγάπη δὲν ἀποκτῶνται οὔτε διὰ λαμπρῶν γευμάτων, οὔτε διὰ πολυτελῶν στολισμῶν, ἀλλὰ μόνον δι' ἔργων καλῶν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνέφερε τοὺς Μαρούτσας, τοὺς Καπλάνας καὶ τοὺς Ζωσιμάδας, οἵτινες ἀπέκτησαν ὑπόληψιν ἐθνικὴν, σέβας, ἀγάπην, εὐγνωμοσύνην πανελλήνιον καὶ δόξαν ἀθάνατον, οὐχὶ διὰ πολυτελῶν γευμάτων, στολισμῶν, χορῶν καὶ ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ φιλοτιμίας, αἵτινες παρεκίνησαν αὐτοὺς εἰς περίθλαψιν ἐνδεῶν καὶ ἐπιμελῶν μαθητῶν, εἰς βοήθειαν ὀρφανῶν νεανίδων, εἰς παρηγορίαν φυλακισμένων, εἰς διατήρησιν νοσοκομείων, εἰς ἐκδοσιν βιβλίων κοινοφελῶν, εἰς ἐκπαίδευσιν ἱερέων καὶ διδασκάλων, εἰς σύστασιν σχολείων καὶ ναῶν τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἐθνωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα.

Πολλοὶ ὅμως πλούσιοι ἐξοδεύουν πολλὰ εἰς γεύματα καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιδείξεις, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτῶν δύνανται νὰ τιμηθῶσιν· οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι φίλοι, ἀλλ' ἐχθροὶ τῆς τιμῆς των, καὶ ἐπομένως ψευδοφιλότιμοι ἢ ἀφιλότιμοι, διότι, ἀντὶ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, ἀτιμίαν καὶ περιφρόνησιν ἀποκτῶσιν. Οὐδεὶς ἐχέφρων θέλει ποτὲ σὲ τιμῆσαι διὰ τὴν πολυφαγίαν, ἢ ποικιλοφαγίαν σου, ἢ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς σου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ φρόνιμοι θέλουν σὲ ταλανίσει ὡς ἀνόητον, οἱ πτωχοὶ θέλουν ἀγανακτήσει διὰ τὴν ματαίαν σπατάλην σου, καὶ ἡ πατρίς θέλει λυπηθῇ διὰ τε τὴν μωρὰν καὶ ἀνωφελῆ χρῆσιν τῶν χρημάτων σου, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀξιοκατάκριτον ψυχρότητά σου.

Πολλοὶ δὲ ἐπιμένουν μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ σφάλματά των, φοβούμενοι μήπως, ὁμολογοῦντες ὅτι ἐσφαλαν, χάσωσι τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψίν των. Δησμονοῦν οἱ ἀνόητοι ὅτι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ἀναμάρτητος, καὶ ὅτι αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ᾔναι ἀλάθαστοι. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς ἐσφαλμένας κρίσεις ἢ πράξεις των, ἀντὶ ν' ἀποκτήσωσι τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἀναδεύονται πείσμονες, ἀδιόρθωτοι, καὶ ἀπεχθεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀπ' ἐναντίας συμπάθειαν, ἀγάπην, καὶ ὑπόληψιν ἀπολαμβάνει ὅστις προθύμως ἀναγνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὰ σφάλματά του, δεικνύων οὕτως ὅτι, ἀκολουθῶν τὸ ἔνθαυθι *σαντόν*, εἶναι εἰλικρινής, μετριοφρων, καὶ ἐπιδεκτικὸς διορθώσεως καὶ προόδου.

Ψευδοφιλότιμοι ἐπίσης καὶ πείσμονες εἶναι ὅσοι, ἀφοῦ ἐναγλήσωσι, βλάβωσιν, ἢ ἀδικήσωσί τινα, ἐντρέπονται νὰ ζητήσωσι συγγνώμην, ἢ νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ὁποίαν

ἐπροξένησαν βλάβην, φοβούμενοι μήπως ἐξευτελισθῶσιν.

Οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι ἀποστρέφονται τὴν ἀδικίαν· δὲν θέλουν δὲ νὰ ἔχωσιν ἐχθρούς· ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται καὶ νὰ τοὺς ἀγαπῶσι, καὶ ἐπομένως, ἂν ἠνώχλησαν ἢ ἐβλαψάν τινα, προθύμως σπεύδουν καὶ συγγνώμην νὰ ζητήσωσι, καὶ τὴν βλάβην νὰ ἐπανορθώσωσιν.

Εἰς τὴν ψευδοφιλοτιμίαν δὲ προσθέτει τις καὶ τὴν ψευδολογίαν ὁσάκις, ἐνεργήσας ἀξιοκατάκριτον πράξιν, ψευδῶς ἀρνῆται αὐτὴν ἐκ φιλοτίμου δῆθεν ἐντροπῆς.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἂν ποτε ὑποπέσῃ εἰς πράξεις ἀξιοκατακρίτους, προσπαθεῖ νὰ διορθώσῃ αὐτάς, οὐδέποτε δὲ καταδέχεται ν' ἀτιμασθῇ διὰ τῆς ψευδολογίας, καὶ οὕτω νὰ διπλασιάσῃ τὸ σφάλμα του.

Πολλοὶ ἐπίσης φρονοῦν ὅτι ἀναδεικνύονται φιλότιμοι, ἀποκρούοντες τὰς γνώμας, τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁδηγίας ἄλλων ἱκανωτέρων καὶ ἐμπειροτέρων, διότι φοβοῦνται μήπως, παραδεχόμενοι τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, ἀναφανῶσι κατώτεροι ἐκείνων.

Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλοτιμίας, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ψευδοφιλοτιμίας, ὑπόκεινται οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μηδεμίαν ἀληθῆ ἀξίαν συναισθανόμενοι εἰς ἑαυτούς, οἱ οἰηματίαι, καὶ οἱ δοκησίσοφοι· ἐνῶ οἱ φρόνιμοι καὶ ἀληθῶς φιλότιμοι προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν κατωτέρων τῶν τὰς συμβουλὰς καὶ γνώμας.

Υπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὴν ἀξιογέλασον, ἡ μᾶλλον τὴν ἀξιοθρήνητον ψευδοφιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐξοδεύωσιν ὅσα ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι αὐτῶν ἐξοδεύουν, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῶσι, φαινόμενοι πτωχότεροι ἐκείνων. Ἀὐτοὶ ἐννοοῦν οἱ δυστυχεῖς ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης διαγω-

γῆς των προκαλοῦν καὶ τὸν περιέγελων τῶν περισσοτέρων, καὶ τὴν κατάκρισιν τῶν φρονιμωτέρων, καὶ ὅτι ἐνῷ ἀγωνίζονται νὰ καλύψωσι τὴν ἐνδειάν των, αὐξάνουν ἔτι μᾶλλον αὐτήν, καὶ καταφανεστέραν ἐπομένως τὴν καθισῶσιν.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἐξοδεύει ἀναλόγως τῆς περιουσίας του, καὶ οὐδὲ ὅλως φροντίζει περὶ τῶν ἐξόδων τῶν ἄλλων.

Ἄλλ' οἱ δυστυχέστεροι τῶν ψευδοφιλοτίμων εἶναι, παρὶς μου, ὅσοι, ὄντες πτωχοί, ἐντρέπονται καὶ ἀποφεύγουν τὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ἐνδεεῖς καὶ ταπεινοί· ἐνῷ ἡ ἐργασία τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐντιμότερα παρὰ τὴν ἀργίαν τοῦ πλουσίου.

Ἐνθυμήθημεν τότε τὸν σιδηρουργὸν Μέγαν Πέτρον, τοὺς γεωργοὺς Φιλοποίμενα καὶ Κιγκιννάτον, τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα, καὶ τὴν σύζυγόν του Ζυμόνουσαν, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε μᾶς εἶχε διηγηθῇ ὁ Γεροστάθης, καὶ παρετηρήσαμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα ὅτι αὐτοὶ βεβαίως δὲν εἶχον τὴν ἀνόητον ψευδοφιλοτιμίαν τῆς ἀργίας. Ὁ Γεροστάθης ἐνέκρινεν ὡς ὀρθοτάτην τὴν παρατήρησίν μας, καὶ ὑψοχριστήθη, ἰδὼν ὅτι ἐνθυμούμεθα τὰς διηγήσεις του· ἐξηκολούθησε δὲ λέγων τὰ ἑξῆς·

Οὐδεὶς φιλότιμος, παιδίά μου, καταδέχεται ποτε νὰ γίνῃ βάρος εἰς τὴν πατρίδα του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ἀνέχεται ὥστε ἡ πατρίς νὰ τρέφῃ τὴν δκνηρίαν καὶ ἀνικανότητά του.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται νὰ ραδιουργήσῃ, ἢ νὰ ὑποσκελίσῃ ἄλλον διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ζητεῖ ποτε θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του, οὔτε ἀγανακτεῖ ἐὰν ἡ πατρίς τῷ δώσῃ θέσιν κατωτέραν τῆς ἱκανότητός του.

Ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν δρόμων ἐδέχθη, καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης πολλάκις προθύμως ἐξεστράτευσεν ὑπὸ στρατηγούς πολὺ κατωτέρους τοῦ διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διαγωγῆς τοῦ δὲν ἐξευτελίσθη, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐτιμήθη καὶ ἐδοξάσθη.

Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Παιδάρετος, μὴ ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν τοῦ βουλευτῆς, δὲν ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἐχάρη, διότι ἡ πατρίς του εἶχε τριακοσίους ἄλλους ἱκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ ἡ χαρά του αὕτη ἐτίμησε καὶ διαιώνισε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἀθανάτους στήλας τοῦ Πλουτάρχου.

#### Η ΦΙΛΟΠΡΩΤΙΑ.

Ἄλλ' ἡ πλέον ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ τῆς φιλοπρωτίας.

Οἱ φιλόπρωτοι ἀγωνίζονται νὰ κατασταθῶσι διὰ παντὸς μέσου πρῶτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων, ἐλπίζοντες ὅτι τοιοῦτοτρόπως θέλουν τιμηθῆ, θέλουν δοξασθῇ. Ἄλλ' ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πληρέστατα μᾶς διδάσκει ὅτι ὅσην ἀτίμωσιν καὶ ἀδοξίαν γεννᾷ ἡ φιλοπρωτία, ἄλλην τόσην τιμὴν καὶ δόξαν γεννᾷ ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία.

Ἡ φιλοπρωτία ἔσπρωξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον· ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, αἰσχυρῶς ἐνικήθησαν, ἡ ἐλευθερία των κατηργήθη, τὰ τείχη των κατεσκάφησαν, ὁ στόλος των περιώρισθη, καὶ τριάκοντα κακοηθέστατοι καὶ αἰμοβόροι τύραννοι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου των.

Ἡ φιλοπρωτία τῶν Σπαρτιατῶν ἀκολούθως ἐπέφερε

DK

τὴν Θηβαϊκὸν πόλεμον· ἀλλ' οἱ Σπαρτιᾶται, ἀντὶ νὰ δο-  
 ξασθῶσι καὶ τιμηθῶσιν, ἀπὸ μὲν τὸ φρούριον τῶν Θη-  
 βῶν, τὴν Καδμείαν, αἰσχροῦς ἀπεδιώχθησαν, εἰς δὲ τὰ  
 Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν τῆς Πε-  
 λοποννήσου ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, κατατροπώσας αὐ-  
 τοὺς, ἐταπείνωσε τὴν ἀγέρωχον ὄφρύν των, καὶ κατωτέ-  
 ραν τῶν Θηβῶν κατέδειξε τὴν φιλόπρωτον καὶ ὑπερή-  
 φανον Σπάρτην.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας  
 Δαρείου κατήσχυε καὶ ἐξευτέλισεν αὐτὸν εἰς τὴν πεδιά-  
 δα τοῦ Μαραθῶνος. Ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα ἡ ἀφι-  
 λοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου, ὅστις προθύμως παρεχώρησε  
 τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερόν του Μιλτιάδην, καὶ τὴν  
 Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐτίμησεν.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ Ξέρξου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, ἐταπεί-  
 νωσε καὶ ἠτίμασεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς  
 τὰς Πλαταιάς. Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Σαλαμίνα, εἰς  
 αὐτὰς τὰς ἰδίας Πλαταιάς ἐδοξάσθη ὁ Ἀριστείδης, συν-  
 τελέσας διὰ τῆς ἀφιλοπρωτίας του εἰς τοὺς ἐνδόξους  
 θριάμβους τῆς Ἑλλάδος· διότι εἰς μὲν τὴν Σαλαμίνα προ-  
 θύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀντίπα-  
 λου του Θεμιστοκλέους· εἰς δὲ τὰς Πλαταιάς, πρὸ μὲν  
 τῆς μάχης παρεχώρησεν εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν πρώτην  
 θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων διχοστασιῶν, μετὰ δὲ  
 τὴν μάχην ἀφῆκε τὸ βραβεῖον τῆς νίκης εἰς τοὺς Λακε-  
 δαιμονίους, διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφυλίου ἐχθρας καὶ σπα-  
 ραγμούς. Ἰδού, ἐφώναζεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀληθὴς φιλο-  
 τιμία, ἡ ἀληθὴς φιλοπατρία, ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ φρόνη-  
 τις! Ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ θηρεύων, ἀλλὰ ὑποχωρῶν, καὶ

παραχωρῶν ἀρχηγίας, πρωτεία, τιμὰς καὶ βραβεΐα, καὶ τὴν πατρίδα τοῦ ἐδόξασε, καὶ αὐτὸς συνεδοξάσθη.

Μακαρία ἡ πατρίς ἐκείνη, ἥτις ἔχει τέκνα φιλότιμα, οἷος ἦτο ὁ Ἀριστείδης, τέκνα, τὰ ὅποια δὲν ἐπιθυμοῦν ἄλλην τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ τὴν προερχομένην ἀπὸ ἔργα ἔντιμα καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα! Τοιαῦτα τέκνα εἶναι πολύτιμα, εἶναι προσφιλέστατα! Εἶθε καὶ σεῖς, παιδιά μου, νὰ κατασταθῇτε μίαν ἡμέραν τέκνα τοιαῦτα, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς φιλοτιμίας, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ προστρίψῃ ὄνειδος εἰς τὰ ἄτομά σας, ἢ τὴν φρίλην πατρίδα σας!

Ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλοτιμία, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἀνέδειξαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος.

#### Η ΦΙΑΟΤΙΜΙΑ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

Ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς τοῦ ἡλικίας διεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ. Ὅσάκις ἐσχόλαζεν ἀπὸ τὰ μαθήματά του, δὲν ὑπέφερεν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, νὰ χάνῃ τὸν καιρὸν τοῦ ἐπὶ ματαίῳ· ἀλλὰ κατεγίνετο μελετῶν, καὶ λόγους ῥητορικοὺς συντάττων. Εἰς δὲ τὸ σχολεῖον ἐπρωτίμα μᾶλλον τὰ σοβαρὰ παρὰ τὰ διασκεδαστικά μαθήματα, δεικνύων παιδιόθεν εὐγενῆ ἐπιθυμίαν ἀληθοῦς τιμῆς, ἥτις μόνον διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς μελέτης ἀποκτάται.

Εἰς μάτην ὁ πατήρ του, θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐδείκνυε τὰ εἰς τὸ παράλιον τοῦ Πειραιῶς ἐρριμμένα παλαιὰ καὶ ἄχρηστα σκάφη, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι τοιοῦτοτρόπως παρὰμελοῦνται καὶ

ἀπορρίπτονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀφοῦ διατρέξωσι τὸ πολιτικὸν στάδιόν των.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν Μαρθῶνα ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τοῦ νέου Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη, καὶ ἡ ἀξίεπαινος ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀναφανῇ καὶ αὐτὸς ἄξιον τῆς πατρίδος του τέκνον ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν του.

Ἐκτοτε λοιπὸν παρήτησε πᾶσαν διασκέδασιν· τὰς δὲ νύκτας ἡγρύπνει σκεπτόμενος, καὶ πάντοτε σύννους καὶ σοβαρὸς ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας διατί τόσον μετεβλήθη, ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῇ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου· *Οὐκ ἔα με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.*

Φιλότιμος λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκ νεότητός του, καὶ ἐραστὴς μεγάλων καὶ καλῶν ἔργων, ἡγρύπνησεν, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη, ἐπρονόησεν, ἐκοπίασεν, ἡγωνίσθη, προητοίμασε τὴν πατρίδα του, καὶ δέκα ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ καὶ αὐτὸς τρόπαιον ἐπίσης ἑνδοξον, τὸ τρόπαιον τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος παρουσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταί, ἀποσπάσαντες τὰ βλέμματά των ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους, ἔστρεψαν αὐτὰ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Στραφεὶς τότε πρὸς τοὺς φίλους του, εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ὑπὲρ πατρίδος κόπων του.

Ἰδοὺ ἡ μένη ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν ζητοῦν οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔπαινος τῶν συμπολιτῶν των!

Ἀλλὰ μετὰ τινα καιρὸν, διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν φθονερῶν



ἐχθρῶν του ὅτι δῆθεν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοτικὰ σχέδια τοῦ Πausανίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόν σον ἐνδόξως ἠγωνίσθη, καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Περσίας.

Τοιοῦτοτρόπως ἐπαλήθευσαν οἱ λόγοι τοῦ πατρός του, διότι οὐχὶ μόνον παρημελήθη, ὡς παραμελοῦνται τὰ παλαιὰ σκάφη, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποπτος αἰσχυρᾶς προδοσίας καπεδιώχθη.

Ὅρθως δὲ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας, ἔλεγεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι συνείθιζον νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι ἐφέροντο πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἄνδρας, καθὼς οἱ διαβάται φέρονται πρὸς τὰς πλατάνους, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ ὑπεράσπισιν τῶν ὁποίων τρέχουν μὲν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ χειμῶνος, κατακόπτουν δὲ καὶ ἀφανίζουν αὐτάς, ὅταν ἡ καλοκαιρία ἐπανέλθῃ.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἂν καὶ Ἀσιανὸς βάρβαρος, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν μέγαν ἐχθρόν του, καὶ βασιλικώτατα ἐπεριποιήθη τὸν νικητὴν τῆς Περσίας. Ἠύχθη δὲ ἀπὸ καρδίας ὥστε ὁ Θεὸς τοῦ σκότους, ὁ Ἀριμάνιος τῶν Περσῶν, νὰ τυφλόνῃ τοὺς Ἕλληνας πάντοτε, ὅπως ἀποδιώκωσι μακρὰν τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἀρίστους αὐτῶν. Τρομερὰ κατάρρα! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο κατ' αὐτῆς νὰ προφέρῃ. Εἶθε νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ποτε!

Λέγεται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τινα καιρὸν τιμῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν Θε-

μιστοκλέα, προσεκάλεσεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς οὔτε μνησίκακος ἦτο, οὔτε ἐγωῖσθης καὶ φίλαυτος, ἀλλὰ τῆς πατρίδος τέκνον φιλότιμον.

Ἐν τούτοις, ἐὰν παρήκουεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως, ἤθελεν ἀναφανῇ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ εὐεργέτου του· ἀλλὰ τὸ ἀποτρόπαιον ἐλάττωμα τῆς ἀγνομσύνης δὲν μολύνει τὰς εὐγενεῖς καρδίας.

Ἄν δέ, ὑπακούων εἰς τὸν βασιλέα, ἐκίνει τὰ ὅπλα κατὰ τῆς μητροῦς του Ἑλλάδος, ἤθελε θυσιάσει βεβαίως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν του· ἐνῶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν πατρίδα του ὑπὲρ πάντων ἄλλων εἰς τὸν κόσμον ἡγάπα.

Ἐντὸς τοῦ σκληροῦ τούτου διλήμματος εὗρεθεις ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησεν, ὡς λέγουν, ν' ἀποθάνῃ πίνων φαρμάκιον, παρὰ ν' ἀναφανῇ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἢ ἄτιμος ἐνώπιον τῆς πατρίδος του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, μαθὼν τὸν θάνατόν του, ἐθαύμασε τὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες, ἂν καὶ ἀργά, τῷ ἀνήγειραν τάφον εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

Μάθετε καὶ σεῖς, παιδιά μου, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ν' ἀγαπᾶτε καὶ νὰ σέβησθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν σας, ὅποιανδήποτε καὶ ἂν ᾦναι ἡ κοινωνικὴ σας θέσις. Μὴ καταδέχθητέ ποτε, μήτε διὰ μίαν στιγμὴν, νὰ γίνητε ἄτιμοι δι' ὅποιανδήποτε αἰτίαν. Ἐνώπιον τῆς τιμῆς σας τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζετε, καὶ κέρδη, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξας, καὶ ἐξουσίαν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας, ἂν ποτε ἀπαιτηθῇ καὶ αὐτὴ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τιμῆς σας.

Ἄλλ' ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ ἀτιμία δὲν σᾶς τρομάξῃ, ἂν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις δὲν ᾖται τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν σας, παύσατε τοῦ νὰ λέγησθε ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων.

Ἐὰν εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας, τυφλωμένοι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους, δὲν διακρίνητε τὰ δίκαια ἀπὸ τὰ ἄδικα, τὰ ἔντιμα ἀπὸ τὰ ἄτιμα, ἔστε βέβαιοι ὅτι ἡ θέλετε ζήσει καὶ ἀποθάνει ἄτιμοι, ἡ θέλετε ἀπολαύσει τὴν μαύρην δόξαν τοῦ Ἡροστράτου.

Μετά τινα διακοπὴν ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην ποῖος ἦτο ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, ἴσως διὰ ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον, διότι μετὰ πολλῆς ζωηρότητος μᾶς εἶπε τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ περὶ Ἡροστράτου. Ὁ δὲ διδάσκαλος μᾶς εἶπεν.

#### Ο ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

Εἰς τὴν Ἐφεσον, πόλιν Ἑλληνικὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπῆρχε λαμπρότατος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον ὅλος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἐξάισιον καλλονὴν του, καὶ ἐθεώρει ὡς ἓν τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ, τὴν ἰδίαν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ λαμπρὸς ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος κατεκρή. Τὸν κατέκαυσεν δὲ Ἐφεσίῳ τις, Ἡρόστρατος καλούμενος, διότι, ὡς ὁ ἴδιος ὡμολόγησε, φλεγόμενος ὑπὸ δοξομανίας ἠθέλησε διὰ τῆς πυρπολήσεως ταύτης ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ἐδῶ δ' διδάσκαλος ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του· ἀλλ' ὁ Γερσστάθης ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς·

— Ὅσακις, παιδιά μου, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ· δὲν κανονίζωσι, δὲν χαλινώνωσι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἀποκαθίσταται πάθος ὀλέθριον, τὸ ὁποῖον τυφλώνει καὶ μανιακὸν ἀναδεικνύει τὸν πάσχοντα· ὅθεν καὶ *δοξομανία* ὠνομάσθη τὸ τρομερὸν τοῦτο πάθος.

Τυφλὸς λοιπὸν καὶ μανιακὸς ὢν ὁ Ἡρόστρατος, δὲν ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς κακουργίας του ταύτης οὐχὶ εἰς δόξαν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν αἰώνιον ἐπρόκειτο νὰ παραδῶσῃ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομά του.

Εἰς τοιαύτην δὲ αἰώνιον ἀτιμίαν κατεδικάσθη καὶ ὁ Σπαρτιάτης Παυσανίας, ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν, κατακυριευθεὶς δυστυχῶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς μανίας τῆς δόξης καὶ τῶν χρημάτων. Μὲ λύπην μου θέλω σᾶς διηγηθῆ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε τὴν αἰσχύρην τῆς δοξομανίας, καὶ διὰ νὰ συγκρίνητε τὸν ἄτιμον θάνατον αὐτοῦ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους.

#### Ἡ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Μετὰ τὴν ἑνδοξὸν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος ὁ Ξέρξης, φυγὼν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν του Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῇς τριακοσίων χιλιάδων στρατοῦ, ὅπως δι' αὐτῶν καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μαρδόνιος, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν τύχην τῶν Περσικῶν ὅπλων, ἐπροσπάθησε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων, διὰ δωροδοκιῶν, διὰ κολακειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν νὰ κατορθώσῃ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα τῶν Ἀθηναίων.

Ἄλλ' οἱ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι κατεφρόνησαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὰς κολακείας, καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Μαρδονίου. Ἐν ἔτος δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν τῆς Βοιωτίας, συνεκροτήθη μάχη φονικωτάτη, καθ' ἣν καὶ ὁ στρατηγὸς Μαρδόνιος ἐφονεύθη, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσικὸς στρατὸς κατεστράφη· μόνον δὲ τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν τριακοσίων ἡδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν, ὅπως φέρωσι τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν τῆς καταστροφῆς των εἰς τὴν Περσίαν.

Στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς Πλαταιάς ἦτο ὁ Ἀριστείδης. Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν στρατηγὸς καὶ συγχρόνως ἀρχιστράτηγος ὢλων τῶν Ἑλλήνων ἦτο ὁ Σπαρτιάτης Πausanίας.

Ἀλλά, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπον, ἡ ἀνδρία μόνη, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, δὲν σώζει τὰ ἔθνη. Ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων μόνη δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς Πλαταιάς, ἂν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἀριστείδου δὲν συνετέλουν εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην.

Πρὸ τῆς μάχης πεισματώδης φιλονεικία ἡγέρθη μετὰ τὰς Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων περὶ τῆς θέσεως τῆς τιμῆς. Ὁλεθριώτατα δὲ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον ἡδύναντο νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἂν ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης δὲν παρυσιάζετο ἐν τῷ μέσῳ κηρύττων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουν δεχθῆ εὐχαρίστως ὅποιανδήποτε θέσιν καὶ ἂν τοῖς δώσωσι, διότι δὲν περιμένουν νὰ τιμῇθωσιν ἐκ τῆς θέσεως, ἀλλ' αὐτοὶ θέλουν τιμῇσαι τὴν θέσιν των, ὅποιανδήποτε καὶ ἂν ᾖναι. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλονεικία ἔπαυσεν, ἡ ὁμό-

νοια ἐπανῆλθε, καὶ ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Πausanίας, ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου μεταβὰς εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν αὐτό, προσθέσας εἰς τὰ πλούσια Περσικὰ λάφυρα, τὰ ὅποια εἰς τὰς Πλαταιὰς ἔλαβε, καὶ ἄλλα πολὺ πλουσιώτερα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βυζάντιον εὔρεν.

Ἀλλὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα τυφλόνουν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀδυνάτους νόας, καὶ διαφθείρουν τὰς ἀγνεῖς καρδίας. Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν Πλαταιῶν καὶ τὰ πλούσια λάφυρα ἐτύφλωσαν καὶ διέφθειραν τὸν Πausanίαν. Καθὼς δὲ ὁ μέθυσος δὲν χορταίνει οἶνον, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ δοξομανὴς καὶ πλουτομανὴς Πausanίας, μὴ χορταίνων δόξαν καὶ πλούτη, κατήντησε χάριν αὐτῶν νὰ καύσῃ ὅχι μόνον ἓνα ναόν, ὥς ὁ Ἡρόστρατος, ἀλλὰ ὅλην κληρον τὴν Ἑλλάδα, προδίδων αὐτὴν αἰσχροῦς εἰς τὸν Ξέρξην.

Ὅχι! παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἔσφαλα εἰπὼν ὅτι ὁ Πausanίας ἠθέλησε νὰ καύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὅχι! προδίδων καὶ ὑποδουλόνων αὐτὴν εἰς τοὺς βαρβάρους, ἠθέλησε νὰ πράξῃ αἰσχρουργίαν ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραν τῆς πυρκαϊᾶς διότι, ἂν ἐκαίοντο οἱ ναοὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εὐκόλως ἠδύναντο ν' ἀνακτισθῶσιν, ὥς ἀνεκτίσθη ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, πυρποληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου, ὥς ἀνεκτίσθη καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, πυρποληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλάς, προδιδομένη ὑπὸ τοῦ Πausανίου, ὑποδουλόνετο, δυσκόλως ἤθελεν ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν της, καὶ ἀπό-

δειξίς τῆς δυσκολίας ταύτης εἶναι ἡ τετρακοσίων ἐτῶν πολυπαθὴς δουλεία μας.

Βαθέως ἐστέναξεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του ὡς ἐφεξῆς.

Εὐτυχῶς αἱ προδοτικαὶ προτάσεις τοῦ Πausανίου ἀνεκαλύφθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του· ἄλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συλλάβωσι καὶ φυλακίσωσιν αὐτόν, διὰ νὰ τὸν δικάσωσιν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, προφθάσας κατέφυγεν ἐντὸς τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἦτο δὲ θρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ συλλαμβάνωσιν ἄνθρωπον, καταφυγόντα ἐντὸς ναοῦ.

Ἐπομένως οἱ Σπαρτιᾶται, μὴ δυνάμενοι νὰ συλλάβωσιν αὐτόν, ἔφραξαν τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, ὅπως ἐντὸς αὐτοῦ ἀποθάνῃ τῆς πείνης ὁ ὑπὸ ἀπλήστου πείνης πλούτου καὶ δόξης κυριευθεὶς Πausανίας.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της, αἰσχυνομένη διότι ἐγέννησε τέκνον ἀνάξιον τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε — Συγκρίνατε τώρα τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους μὲ τὸν θάνατον τοῦ Πausανίου· συγκρίνατε τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν καὶ ἀμνησικακίαν τοῦ πρώτου μὲ τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ δευτέρου· συγκρίνατε ἐπὶ τέλους τὴν αἰώνιον δόξαν, ἥτις θέλει περικαλύπτει τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον θέλει συνοδεύει τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τοῦ Πausανίου, καὶ ἐπομένως ἀναγκασθήτε τὴν ἔμφο-

να καὶ ἐνάρετον φιλοτιμίαν, ἥτις ἐδόξασε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ ἀποφύγετε τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν πλουτομανίαν, αἵτινες κατήσχυναν τὸν Πausανίαν.

Οὐδεμία κακία, οὐδὲν πάθος, καὶ ἐπομένως οὐδὲ ἡ δοξομανία καὶ ἡ πλουτομανία ἤθελον μολύνει, παιδίᾳ μου, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν πάντες ἐσέβοντο καὶ ἠκολούθουν τὸ «Μηδὲν ἄρα», τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον», καὶ τὸ «Γινώθι σαυτόν». Δι' αὐτῶν λοιπὸν κανονίζετε ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας σας, καὶ τότε ἡ εὐτυχία σας θέλει εἶσθαι βεβαία, καὶ ἡ φίλη πατρὶς θέλει εὐδαιμονεῖ.

Διὰ τῶν σῶτηρίων δὲ τούτων παραγγελμάτων μᾶς ἀπεχαιρέτισε καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρον, προσθέσας καὶ τὸ ἀκόλουθον δίστιχον.

Ἐὖτε φιλότιμος ἄς ἔχη τὴν φιλότιμὴν του τιμὴν  
 ὅπως κατὰ τῆς κακίας, κέντρον πρὸς τὴν ἀρετὴν».

~~~~~

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

«Τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν».  
 (Κλεάνθους).

**ΜΕΤΑΞΕΪ** τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ ὀπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἄκραν ἐπιμέλειάν του, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἐνὸς τῶν προϋχόντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀποστροφὴν του, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματά του.

Πολλάκις οἱ διδάσκαλοι ἐσυμβούλευσαν, ἐπέπληξαν,



καὶ ἐτιμώρησαν τὸν Ἀθανάσιον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Οἱ γονεῖς του, συναισθανόμενοι τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, δὲν ἔπαυον προτρέποντες τὸν υἱὸν των εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐξηκολούθει κωφεύων.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπισθέντες ἐπρότειναν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀθανασίου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ παραδείγματός του ἠδύνατο καὶ ἄλλους τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, καθ' ὅσον δυστυχῶς οἱ ἄπειροι νέοι εὐκολώτερα μιμοῦνται τὰ κακὰ παρὰ τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπίσθῃ· «ἀπαιτεῖται, ἔλεγεν, ἐπιμονὴ καὶ σταθερὰ θέλησις πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ». Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον ἐθεώρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν ὅσοι, στερούμενοι τὸ σωτήριον ρῶς τῆς μαθήσεως, κυλίωνται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παραδεχθῇ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν, ἠθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν μετὰ τῶν γραμμάτων συμφιλίωσιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

#### Αἱ Εἰκονογραφίαι.

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινα ὅλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς

δείξῃ εἰκονογραφίας ὥραιας, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχε λάβει ἐκ Τεργέστης.

Ὅλοι προθύμως ἐτρέξαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος· ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις ἐγαργαλίσθη ἀκούσας ὅτι αἱ εἰκονογραφίαι ἦσαν ὥραϊαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἀφοῦ ἐκαθίσταμεν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισε νὰ μᾶς δεικνύῃ περιέρρους τῶ ὄντι εἰκόνας ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφορῶν εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρικὴ, ἡ Ἀμερικὴ, καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπάντησεν ὅτι εἶναι μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς κατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰ ὄρη, καὶ τὰς πόλεις θέλει μάθει, ἐὰν σπουδάσῃ τὸ ὥραϊον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Ἄλλ' οἱ ἄγριοι οὗτοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, δεικνύων τὰς εἰκόνας τῶν πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, οὔτε τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, οὔτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουν· ὄντες δὲ ὅλως ἀγράμματοι καὶ ἀπαίδευτοι, οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουν, οὔτε ἦθη καλὰ, οὔτε πολιτισμόν, οὔτε εὐτυχίαν· καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, ἠθέλομεν εἶσθαι ἄγριοι ὡς αὐτοί, καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῶα, ἐὰν δὲν εἴχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν, καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερώνομεν, καὶ τὸν βίον οὕτω πολιτίζομεν καὶ ἐξευγενίζομεν.

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

Μετὰ τὰς εἰκόνας ταύτας μᾶς ἔδειξεν ὁ γέρων εἰκονογραφίας διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας χρωματισμένους διαφόρων μετάλλων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὅποια οἱ ἄνθρωποι ἐξάγουν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι περὶ ὧν αὐτῶν πραγματεύεται ἡ Ὀρυκτολογία, μάθημα ἐπίσης ὡραῖον καὶ τερπνότατον.

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων ὑπῆρχε μία, παριστάνουσα ἀνθρακορυχείον, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξήγοντο ἄνθρακες μεταλλικοί. Πλησίον δὲ αὐτῆς εἶδομεν καὶ ἄλλην, παριστάνουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς τὴν Βρασιλίαν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου διάφοροι μαῦροι ἐφαίνοντο καταγινόμενοι πρὸς ἀνεύρεσιν ἀδάμαντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμήν, μᾶς ἐξήγησεν ὅτι ὁ μαῦρος ἀνθραξ καὶ ὁ λαμπρὸς ἀδάμας εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ Χημεία ἀπέδειξεν ὅτι τὰ αὐτὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὸν ἀνθρακα, ἀποτελοῦν καὶ τὸν ἀδάμαντα. Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι, ἂν οἱ χημικοὶ ἠδύναντο νὰ εὕρωσι τρόπον, δι' οὗ νὰ κρυσταλλόνωσι τοὺς ἀνθρακας, ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἐν τούτοις, μᾶς εἶπε, μόνη ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην· ἀλλὰ καθὼς μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλόνονται οἱ μαῦροι ἀνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιοῦτοτρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς καθαρίζονται, ἐξευγενίζονται, καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὐχομαι δὲ ὥστε καὶ σεῖς, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας σας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιόνοντες τὴν καρδίαν, νὰ κα-

τασταθῆτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος.

Ἀκολούθως μᾶς παρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνωρίζομεν· μᾶς ἐδειξε δὲ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὅποια, εἶπεν, ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ ὅποια οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουν *προκατακλυσμαῖα*. Εἶδομεν δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομψοτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἐπιτηδειότητα καὶ χάριν.

Μᾶς διηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ιδιότητας τῶν ζώων, καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουν τοὺς διπάτους οἴκους των, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν, κτυπῶντες αὐτοὺς διὰ τῶν οὐρῶν των· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἰσομετρίαν τὰ ἐξάεδρα κήρινα δωμάτιά των, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουν τὸ μέλι των, πῶς τὴν αἰθουσάν τῆς βασιλίσσης των κατασκευάζουν εὐρυχωροτέραν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουν τὴν ἐργασίαν των, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἄλλαι δὲ ἐξερχόμεναι ὕψως συνάξωσι καὶ φέρωσι τροφὴν πρὸς τὰς ἐργαζομένας.

Ἐνῷ δὲ ἐθαυμάζομεν ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρων ἐπρόσθεσεν·

— Ἀξιοθαύμαστα εἶναι τῷ ὄντι, παιδία μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πτηνῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα των ταῦτα, ὅποια ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ δὲ θέλουν εἶσθαι καὶ πάντοτε. Οὐδεμία διαφορὰ, οὐδεμία τελειοποίησις καὶ πρόο-

δος παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων· ἐνῶ δ' ἄνθρωπος, προικισμένος μὲ νοῦν ἐπιδεκτικὸν ἀναπτύξεως, καὶ ἡμέραν δύναται νὰ βελτιόνη καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του. Ἰδοὺ ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων· ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος πρόοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως ἀποκτάται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές.

Μετὰ ταῦτα μᾶς παρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικής, παριστανούσας συμβεβηκότα ἐνδοξά τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Τότε δὲ μᾶς ἐξέθεσε πόσον διασκεδαστική, ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας, ἥτις μᾶς διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνουν, εὐτυχοῦν, καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μακραίνονται, πίπτουν, καὶ ἐξαφανίζονται. Φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἱστορίας, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι οὔτε ἱστορικός, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις θέλομεν δυνηθῆ ν' ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτώνται αἱ γνώσεις, δηλαδὴ ἂν δὲν μάθωμεν γλώσσας.

Ἰδίως δὲ μᾶς ἐσύστησε τὴν σπουδὴν τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης, διότι αὕτη θέλει μᾶς διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὅλων τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἐκτὸς τούτου, μᾶς εἶπεν, ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα, ἡ πλουσιω-

τέρα, ἡ ἁρμονικωτέρα γλῶσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προγόνων μας τὰ ὠραιότερα ποιήματα, αἱ διδακτικώτεραι ἱστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑψηλότερα φιλοσοφία, καὶ αἱ σοφώτεραι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανός, Γάλλος, Ἀγγλος, Ἰταλός, ἢ Ἀμερικανός, ὅστις πρόκειται ν' ἀποκτήσῃ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, δὲν παραμελεῖ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὅποιον δὲ αἶσχος ἤθελεν εἰσθαῖ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ἠθέλομέν ποτε ἀμελήσει τὴν μητρικὴν μας γλῶσσαν!

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης, εἶναι κατ' ἀρχὰς ξηρὰ καὶ κοπιώδης, ἀλλ' ὅσον πικραὶ εἶναι αἱ ρίζαι τῆς παιδείας, τόσον γλυκαῖς εἶναι οἱ καρποὶ τῆς, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Ἐὰν λοιπόν, σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρπούς, τοὺς ὁποίους θέλετε γευθῆ μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως θέλετε ὑποφέρει καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδίαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἱατρικόν, διὰ ν' ἀπολαύσητε τὴν υἰεῖαν σας, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον, διὰ νὰ φθάσητε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνὸν κήπον.

Εὐτυχεῖς ὅσοι, κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς, γνωρίζωσι δι' αὐτῆς τὰς θείας καλλονάς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ ἀμάραντα κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυίας.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Γεροστάθου ἐξηκολούθησαμεν φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας του· ἐθαυμάζομεν δὲ τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες παρίστανον ἀγάλματα

Ἑλληνικά ἀρχαῖα, σωζόμενα εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

— Πόσον περισσότερον, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἠθέλετε θαυμάσει τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν τῶν προγόνων μας, ἂν ἐβλέπετε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης αὐτὰ τὰ πρωτότυπα μαρμάρινα ἀγάλματά των, τὰ ὅποια μέχρι τῆς σήμερον θεωροῦνται ὡς τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς τέχνης, διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε τῶν νεωτέρων τεχνιτῶν ἠμπόρεσε νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους των.

Ἄλλ' ὅλα τὰ ἀγάλματα ταῦτα, πρὶν ἐπισύρῃσι τὸν θαυμασμόν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἦσαν κρυμμένα ἐντὸς τῶν λατομείων τῆς Πάρου ἢ τῆς Πεντέλης, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐντὸς ἀμόρφων τμημάτων μαρμαροῦ. Ὁ δὲ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης, καὶ οἱ ἄλλοι γλύπται ἀπεκάλυψαν αὐτὰ διὰ τῆς τέχνης των, ξέοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐπιτηδείως ὅλα τὰ τεμάχια, τὰ περικαλύπτοντα τὰ ἀγάλματα ταῦτα.

Αὐτὸ τοῦτο πράττουν καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων. Διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς προσπαθοῦν νὰ μορφώσῃσι καὶ νὰ ὠραίσωσι τὰς ἀμόρφους καὶ ἀκατεργάστους ψυχὰς τῶν ἀπαιδευτῶν παιδιῶν. Εὐτυχεῖς οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες δυνηθῶσι ν' ἀναδείξωσιν ἠθικὰ ἀριστουργήματα, ἐφάμιλλα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους!

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ Ἀθανάσιος ἐφάνετο κατὰ κόκινος καὶ εἰς ἄκρον στενοχωρημένος, διότι πάλῃ μεταξὺ φιλομαθείας καὶ ἀμελείας εἶχεν ἀρχίσει ἐντὸς τῆς καρδίας του, ὁ δὲ ἀγὼν οὗτος ἐπροξένει τὴν στενοχωρίαν, καὶ ἐκοκκίνιζε τὰς παρειάς του.

Ὁ δὲ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἔμενε προσηλωμένος ἐπὶ τινος εἰκονογραφίας· μελαγχολικὴ δὲ ἐφαίνετο ἡ φυσιογνωμία του, καὶ ἔν δάκρυ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνης, τὴν ὁποῖαν ἔμπροσθέν του ἐκράτει.

— Τί ἔχεις, Κωνσταντῖνε, καὶ δακρύεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Πρὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν σὲ παρατηρῶ μελαγχολικὸν καὶ κατηφῆ· εἰπέ μοι, τί ἔχεις;

Ἄλλ' ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἀπήντησεν εἰμὴ διὰ νέων δακρύων.

Ὁ Γεροστάθης ὑπέθεσεν ὅτι ἐυστέλλετο νὰ ἐκφράσῃ ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του· ὅθεν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον· ἡμεῖς δ' ἐμείναμεν μόνοι φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας.

Μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις τότε ἐφαίνετο εὐχαριστημένος, καὶ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς του ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν ὕγρῶν εἰσέτι ὀφθαλμῶν του.

Φαιδρὸς ἐπίσης ἐφαίνετο καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ὀνομάζει τὸν Κωνσταντῖνον *Κλεάνθην*. — Θέλω δὲ σᾶς διηγήθῃ τὰ περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι ἄξιος ἐκεῖνου ἀπογόνου, καὶ ἐπομένως ἄξιος νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα ἐκεῖνου.

#### ΚΛΕΑΝΘΗΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΦΡΕΑΝΤΑΗΣ.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ὑπῆγεν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ 250 πρὸ Χριστοῦ, διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος.



Δίκα ἐννέα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης ἀκροαζόμενος ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου τοῦ Ζήνωνος.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράζῃ χαρτίον (πάπυρον), ἔγραφεν ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐνασχολούμενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενός τι.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; ποῖος τῷ ἐδίδε χρήματα; Μήπως ἐκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἀρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροὺς τινὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων ἀνεφάνη ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν πηγαδίων (φρεάτων) ἐπότιζε τοὺς κήπους των, καὶ ὅτι οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων τοῦ ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη *Φρεάττης*, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ

πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του

Οὕτως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διέδεχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην ἀποδίδεται καὶ τὸ ὀρθότατον ἐκεῖνο ῥητόν, ὅτι οἱ ἀπαιδεύτοι μόνον κατὰ τὴν μορφὴν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία.

Τώρα δὲ θέλω σὰς διηγηθῇ καὶ τὰ τοῦ Κωνσταντίνου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ.

Ὁ πατὴρ του, ὢν ὀπλοποιός, δὲν εὕρισκεῖ εἰς τὴν εἰρηνικὴν μας κωμόπολιν ἐργασίαν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας του· ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῇ οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Σκόδραν τῆς Ἀλβανίας, ὅπου ὁμῶς δὲν ὑπάρχει σχολεῖον διὰ τὸν Κωνσταντίνον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη κατεπύκρυνε τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις, διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὰ μαθήματά του, μὲ παρεκάλεσε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ τὸν συστήσω, εἰ δυνατόν, εἰς τινὰ ἀρτοποιὸν τῆς κωμπολέως, διὰ νὰ ἐργάζεται παρ' αὐτῷ τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν νύκτα· ἔχων δὲ οὕτω κατοικίαν, ὀλίγην τροφήν, καὶ ἐλευθερίας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Τί λέγετε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δικαίως ἢ ἀδίκως ἐπωνόμασα Κλεάνθην τὸν Κωνσταντίνον;

Εἶπον λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὅτι, ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς ἀρτοποιόν, εὐχαρίστως θέλω τὸν παραλάβαι εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Ὅποια ἐντροπή! ἐνῷ νέοι πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ὡς ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, προσπαθοῦν μὲ πᾶσαν θυσίαν ν' ἀνοίξωσι διὰ τῶν γραμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ στολίσωσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μὲ τὰ καλὰ τῆς παιδείας, ἄλλοι νέοι, υἱοὶ εὐκαταστάτων γονέων, προτιμῶσι νὰ μένωσι βάναστοι, τυφλοὶ καὶ ἀπαίδευτοι, ἀνθρακες μαῦροι καὶ ρυπαροί!

Τελειόνων τοὺς λόγους τούτους ὁ Γεροστάθης, ἔρριψεν ἐκφραστικώτατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίου· ἐνοήσας δὲ ὅτι ἤρχισεν ἤδη νὰ ὠριμάζῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀθανασίου ἡ ἐπιθυμία τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς, διὰ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παιδείας.

## ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Στήλη πυρός, λέγει ἡ Παλαιὰ Γραφή, ὠδήγησεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρός, παιδί μου, εἶναι καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτός των ὀδηγοῦν ἡμᾶς ἐν τῇ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητός των μεταδίδουν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος φωτίζει τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου εἶναι ἡ ψυχὴ· τὰ δὲ γράμματα εἶναι τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν λύχνον των ἔλαιον, διότι τυφλοὶ καὶ ἄθλιοι θέλουν διέλθαι καὶ τὴν νεότητά καὶ τὸ γῆρας των!

Τὰ γράμματα καὶ νέους μᾶς μορφώνουν, καὶ ἄνδρας μᾶς ὠφελοῦν, καὶ γέροντας μᾶς τέρπουν, καὶ δυστυχεῖς μᾶς παρηγοροῦν, καὶ ἀργοὺς μᾶς ἐνασχολοῦν, καὶ μονάζοντας μᾶς διασκεδάζουν, καὶ εὐτυχεῖς μᾶς εὐφραίνουν·

ἐλαφρὸν δὲ καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς.

Καθὼς διὰ τῆς σωμαστικῆς αὐξάνομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς σπουδῆς αὐξάνομεν τὰς ψυχικὰς. Ὅσῳ δὲ περισσότερον αὐξάνουν καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσῳ περισσότερον αὐξάνουν καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα του, ἡ εὐτυχία του, ὁ πολιτισμὸς του.

Δι' αὐτὸ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων σπανιώτατοι δὲ οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑποπίπτοντες εἰς κακουργίας. Παρατηρήθη τῷ ὄντι ὅτι εἰς τοίπους, ὅπου πρὸ χρόνων ἐπράττοντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σημαντικώτατα ἠλαττώθη, ἀφοῦ ἐυστήθησαν σχολεῖα, μορφόνοντα οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν παιδῶν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σωτήριος δύναμις τῶν γραμμάτων! Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε—*Φίλει τὴν παιδείαν*· ἄλλος δὲ σοφὸς ἐπρόσθετε—*Μαρθάνων μὴ κάμνε*, ἥτοι μὴ ἀποκάμνης μανθάνων.

Ἀλλὰ καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως εὐδοκιοῦν. Ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὁρθότατα ἔλεγεν ὅτι «ὁ χρήσιμα εἰδὼς, οὐχ ὁ πολλὰ εἰδὼς, σοφὸς ἐστίν.» —«*Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ*,» ἔλεγον προσέτι οἱ παλαιοὶ μας· ἡ δὲ κοινὴ ἡμῶν παρεμμία φρονίμως προσθέτει «ὁ κυνηγῶν πολλοὺς λαγούς κἀνέτα δὲν πιάνει.»

Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητά μου παιδιά, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ ἡθοποιήσωσι τὴν καρδίαν καὶ ἐνισχύσωσι τὸν νοῦν σας, φουσκώσωσι μόνον αὐτόν, καὶ οὕτω καταστήσωσιν ὑμᾶς οἰηματίας, καὶ περιφρονητάς τοῦ πατρικοῦ σας ἐπαγγέλματος. Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ γράμματα ποτὲ δὲν ἀτιμάζονται ὑπὸ τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τιμῶσι πᾶσαν βιωτικὴν ἐνασχόλησιν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος μετεβλήθη οὐσιωδῶς, γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταβολὴν του, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' ἐγγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν *Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφιῶν*, αὐτὸς δὲ ὠνόμασε *Κυριακὴν σωτήριον*, διότι τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάρισον δὲ καὶ εὐυπόληπτον κατέστησεν ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ.

Εἰς τὸν παλαιὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον χρεωστῶ τοὺς ἀκολούθους στίχους

«Ὅποτε ἤμην ἀμαθής,  
 «Πῶς ἦσαν ὅλα σκοτειρά!  
 «ὦ πόσον ἤμην δυστυχής,  
 «Ἐχωρ τὰ ὄμματα κλειστά!  
 «Τώρα πιάνω τὸ βιβλίον  
 «Τὸ χαρτὶ καὶ τὸ κορδύλι,  
 «Μακαρίζω τὸ σχολεῖον  
 «Ζήτησαν οἱ τρεῖς μου φίλοι!»

~~~~~

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ.

« Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν,  
μὴδ' ἀνελεύθερος ἴσθι, μέ-  
τρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. »

(Πυθαγόρου.)

**ΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ** ἐσπέραν τινὰ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν ἐνώπιον τῆς θύρας ἄγνωστον νέον πενιχρὰ ἐνδεδυμένον, ὅστις, κρύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὸ χαμηλωμένον φέσιόν του, μὲ τρέμουσιν φωνὴν μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἐκεῖ ἐκατοίκει ὁ Γεροστάθης. "Οτε δὲ καταφατικῶς ἀπεκρίθημεν, αὐτὸς μὲν, κτυπήσας τὴν θύραν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, ἡμεῖς δὲ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια λίαν περιεργοὶ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, διότι καὶ ἡ ὥρα τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ τρέμουσα φωνή του, καὶ ὁ περίφοβος καὶ μυστηριώδης τρόπος του ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μας. Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμένομεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιούσα, διὰ νὰ μάθωμεν ποῖος ἦτο ὁ ἄγνωστος.

Ἄλλ' ἐνθυμούμενοι ὅσα πολλάκις μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης κατὰ τῆς ἀνοήτου περιεργείας καὶ τῆς ἐνοχλητικῆς πολυπραγμοσύνης, δὲν ἐτολμῶμεν νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτόν. Εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ ὅμως ὀμιλίας συχνάκις ἀνεφέρομεν περὶ τοῦ ἀγνώστου, ἐλπίζοντες ὅτι ἴσως λάβῃ ἀφορμὴν νὰ μᾶς εἴπῃ τι.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης, ὁσάκις περὶ τοῦ ἀγνώστου ἀνεφέρομεν, ἐμελαγχόλει, ἐσκυθρόπαζε, καὶ ἐσιώπα.

Μετά τινας ἡμέρας εἰς τὴν πλατείαν τῆς κωμοπόλεως

## 62 ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ.

αἶδομεν στρατιώτας Ἀλβανούς, ἔχοντας ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν σιδηροδέσμιόν τινα.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γεροστάθης μᾶς διηγήθη τὰ ἑξῆς.

### Ο ΒΑΘΥΠΛΟΥΤΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ.

Ἐξ ἑνὸς τινῶν χρόνων εἰς Ἰωάννινα βαθύπλουτος γέρον, Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις, ἀποδημήσας ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔτι μᾶλλον ἠύξησεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρακτήριζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνήυξησε καὶ ἡ φιλαργυρία του.

Νέος ὢν οὐδέποτε εἶχεν ἀναγνώσει τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰσοκράτους « *Μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως ἀγάπα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν* » ὥστε οὐχὶ μετρίως, ἀλλ' ὑπερβολικώτατα ἠγάπα ὁ Ἀργύρης τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Πολλὰς καὶ ὠραίας οἰκίας εἶχεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ διὰ τὰ μὴ στερεῖται τῶν ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐκατοίκει· ἔζη δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς παλαιὸν καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσκον, πληρόνων ἐνοίκιον εὐτελέστατον. Μέγα δὲ καὶ δυνατόν κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ οἴκου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς κλίνη αὐτοῦ.

Μόνον δὲ διὰ τὰ θεωρήσει ἂν τὰ ἐν τῷ κιβώτιῳ του ἦσαν ἐν τάξει, ἤναπτε μικρὸν λύχρον· ἀλλὰ μετὰ τὴν

ἐπιθεώρησιν ἀμέσως ὁ λύχνος ἔσθυνε, καὶ ὁ Ἀργύρης ἐκοιμᾶτο.

Πολλάκις, διὰ τὰ ἐπιτύχη τόκους ὑψηλοῦς, ἐδάνειζε χρήματα εἰς ἀνθρώπους ἀπηλπισμένους, παρὰ τῶν δοπίων οὔτε τόκον, οὔτε κεφάλαιον ἐλάμβανε πλεόν. Ἄλλοτε δὲ ζητῶν ἐνοίκια ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄνευ ἐνοικίου τὰς οἰκίας καὶ τὰς ἀποθήκας του.

Με τοιαύτας ζημίας τιμῶρει τοὺς φιλαργυροὺς ἡ ἀνότητος φιλαργυρία των, καὶ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία των.

Ποτὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος δὲν ὑπῆρχε φαγητὸν ἀρκετὸν διὰ τὰ χορτάσσει τὴν πεινᾶν των· « ἡ πολυφαγία, ἔλεγεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν ὑγείαν. » Ἐπρωτίμα ἐν τούτοις ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθηνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλαβὴ καὶ ἂν ἦσαν τὰ τοιαῦτα εἰς τὴν ὑγείαν.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλούτου των πάσχουν ὅ,τι ἔπασχεν ὁ δυστυχὴς Τάνταλος, ὅστις, κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο καταδικασμένος εἰς τὸν ἄδην νὰ διψᾷ πάντοτε, μὴ δυνάμενος νὰ πῖνῃ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον, μόλις φθάνον εἰς τὰ χεῖλη του, ἀμέσως ἀπεσύρετο.

Ἄν πτωχός τις, μὴ γνωρίζων τὸν Ἀργύρην, τῷ ἐζήτει ποτὲ ἐλεημοσύνην, « ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ » ἀπεκρίνετο, καὶ ἡ εὐχή του αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐλεημοσύνη του.

Ὅσον ἀναίσθητον καὶ σκληρὸν εἶναι τὸ χρυσίον, τὸ ὁποῖον οἱ φιλάργυροι θησαυρίζουν, ἄλλο τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος ἀποκαθίσταται δυστυχῶς ἡ καρδιά των.

Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ συνδρομῆς πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμου βιβλίου, ἢ πρὸς διατήρησιν σχολείου, ἀρνούμενος, ἔλεγε



«καθὼς τὸ πολὺ φῶς βλάπτει τὴν ὄρασιν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ γράμματα φθείρουν τοὺς νέους, καὶ φαντασμένους καὶ ἀθρήσκους ἀποκαθιστῶσιν αὐτούς».

Ἐὰν ἐζητεῖτο νὰ συνδράμῃ πτωχὴν τινα οἰκογένειαν, ἢ ὀρφανὴν κόρην, ἔχουσαν ἀνάγκην προικὸς, «ὅταν ἡ αὐτῇ σου διψᾷ, ἀπεκρίνετο, μὴ χύνεις ἕξω τὸ νερόν».

Καὶ ἐν τούτοις ὁ σκληροκάρδιος γέρον ἐλέγετο χριστιανός, διότι ἐπίστευεν εἰς Χριστόν! ἐνόμιζε μάλιστα ὅτι εἶναι καὶ καλὸς χριστιανός, διότι καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας τακτικώτατα παρευρίσκετο, καὶ προσευχὰς πολλὰς ἔλεγε, καὶ τὰς νηστείας ὅλας ἀκριβέστατα ἐφύλαττεν.

Εἰς μάτην ὁ σεβάσμιος Ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὁπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ «Ὁ πᾶς ὁ λέγων με Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς». Εἰς μάτην ὑπενθύμιζεν ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀργύρην τὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος «αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς», προσθέτων ὅτι ἔργα χριστιανικά, καὶ οὐχὶ ξηρὰς νηστείας καὶ μακρὰς προσευχὰς, ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους ὠνόμασε τοὺς ἐλεήμονας, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.» Εἰς μάτην ἐπὶ τέλους ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον τοῦτον ὅτι κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουν τὸν χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρη.

Οὐδεμίαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ θεοὶ οὗτοι λόγοι εἰς τὴν ἀπολελιθωμένην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀποκεχρυσωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος.

Εἰς μάτην οἱ φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται ἐσυμβούλευον τὸν ἄφρονα τοῦτον πλούσιον, προσπαθοῦντες νὰ διεγείρῃσι τὴν φιλοτιμίαν του πρὸς ἔργα καλὰ. Μόνον εἰς καλλιέργημένας καρδίας δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν αἱ καλαὶ συμβουλαί, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσας, παραμεληθεῖσαι εἰς τὴν νεότητά των, ἀπεχερσώθησαν.

Εὐκολώτερα ὠφελοῦνται οἱ φρόνιμοι ἀπὸ τοὺς ἄφρονες, παρὰ οἱ ἄφρονες ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν φρονίμων· ἄφρονες δὲ δυστυχῶς εἶναι οἱ κυριευόμενοι ὑπὸ τοῦ αἰσχροῦ πάθους τῆς φιλαργυρίας.

Ἐξ ὧων σὰς διηγῆθην, ἀγαπητά μου παιδιὰ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως συμπεραίνετε ὅτι ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης οὐδένα φίλον εἶχεν ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμόν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν φιλοπατρίαν των. Καὶ αὕτη ἡ σύζυγός του, καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς του δὲν ἠδύναντο ν' ἀγαπήσωσι σύζυγον καὶ πατέρα, θυσιάζοντα πᾶν φίλτρον, πᾶν συγγενικὸν αἰσθημα ἐνώπιον τῆς χρυσολατρείας του.

Ἀσθενήσας ἐπὶ τέλους ὁ Ἀργύρης, καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρως, ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του, ἱατρόν, ἀπέθανε, κρατῶν σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰ κλειδιά τοῦ κιβωτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο.

Ἀλλ' οὔτε ἐν δάκρυον, οὔτε ἐνα στεναγμόν, οὔτε ἐνα μακαρισμόν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπέσπασεν ὁ θάνατος αὐτοῦ. Οὐδεὶς συνώδευσεν αὐτὸν εἰς

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β'.)

τὸν τάφον. Οὐδένα τελευταῖον ἀσπασμὸν ἔλαβεν. Ἴδου τὰ πλούτη, ἰδοὺ ἡ εὐδαιμονία τῶν πλουσιῶν φιλαργύρων!

Ἵπῆρξαν πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες ἐφρόντισαν διὰ τῶν διαθηκῶν τῶν ν' ἀποπλύνωσι τὴν μνήμην τῶν ἀπὸ τοῦ αἰσχος, τὸ ὅποιον τοὺς ἐκάλυψε ζῶντας. Ἄλλ' ὁ Ἀργύρης οὐδὲ μετὰ θάνατον διέταξε φιλάνθρωπόν τι ἔργον, οὐδὲ διαθήκην ἀφῆκεν.

Αὐτὰ διηγῆθη ὁ Γεροστάθης περὶ τοῦ φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου Ἀργύρη· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἤθελε μᾶς διηγῆθαι καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἐσπέραν μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

## Ο ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος ἤνοιξε τὸ πατρικὸν κιβώτιον, καὶ εἶδε τοὺς ἐν αὐτῷ σάκκους γέμοντας φλωρίων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικός· ἀλλ' ἀμέσως παλμοὶ σφοδρότατοι χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἷμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζε, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱὸς τῆς μείνῃ ἀπόπληκτος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν του χαρὰν.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλους ὁ Λάμπρος ἐφώναξεν «Ὅποια ἀπροσδόκητος εὐτυχία! Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσιῶν! Πόσον εὐδαίμονα ἐπὶ τῆς γῆς θέλει με καταστήσει τόσος πλοῦτος!»

Ἄλλ' ὁ γέρων Ἀργύρης, ἐκτὸς τοῦ πλούτου, οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱόν του· οὔτε τὸν νοῦν τοῦ υἱοῦ του ἐφρόντισέ τι νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν

καρδίαν του νὰ καλλιεργήσῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἦναι τις πλούσιος διὰ νὰ ἦναι καὶ εὐτυχής.

Καθὼς δὲ λέων πρὸ πολλοῦ ἐστερημένος τροφῆς ὁρμᾷ πειναλέος ἐπὶ τοῦ πρώτου θύματος, τὸ ὅποιον ἀπαντήσῃ, τὸ κατασπαράττει, καὶ ἀμέσως τὸ κατατρώγει· τοιοῦτότρόπως καὶ τὰ πειναλέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαργύρων ἐπιπίπτουν κατὰ τῆς πατρικῆς τῶν περιουσίας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατασπαταλῶσιν αὐτήν.

Ἡ πρώτη χρῆσις τῶν πατρικῶν θησαυρῶν, τὴν ὁποίαν ὁ Λάμπρος ἔκαμεν, ἦτο νὰ κόψῃ φορέματα πένθους δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν μητέρα του· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ μελανοῦ χρώματος τὰ ἐνδύματα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο πένθιμον εἶχον, διότι ἦσαν τὰ πολυτελέστερα ἅφ' ὅσα ποτὲ ἐκάλυψαν κληρονομικὴν χαρὰν πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ ἀληθοῦς πένθους.

Μὴν δὲ ἐλόκληρος δὲν παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀργύρη, καὶ ὁ υἱὸς του ἀφήσας τὴν πτωχικὴν κατοικίαν του, μετεκομίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν, ἐξ ὧν ὁ πατὴρ του ἐνοικίαζεν· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἐπιπλα, καὶ πολυτιμότατοι οἱ στολισμοί, δι' ὧν ὁ Λάμπρος διεκόσμησε τὴν νέαν οἰκίαν του.

Ἄλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου πολὺ ταχέως συνείθισαν καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ πολυτελέστερα ἐπιπλα, ὥστε οὐδεμίαν πλέον εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῷ ἐπροξένουν, ἐνῷ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἤθελεν εὐρεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαιμονία του ἤρχισεν ὀγλίγωρα νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μαραινηται. "Οθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυδάπανα καὶ πολυποίικιλα

γεύματα καὶ δείπνα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μαγείρους καὶ φαγητὰ μακρόθεν προσεκάλει.

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν φαγητῶν εὐτυχία του ἐμελλε νὰ ᾖναι διαβατική, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβής, ὥς ὅλαί αἱ σωματικαὶ ἡδοναί, τὰς ὁποίας οἱ φιλήδονοι κατὰ κόρον ἀπολαμβάνουν.

Δὲν ἐγνώριζε προσέτι ὁ Λάμπρος ὅτι οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰ δείπνά του δὲν ἦσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι τῶν φαγητῶν του, καὶ ὅτι μόνον ἄκριτοί τινες καὶ κοῦφοι ἐθαύμαζον τὰς ματαίας ἐπιδείξεις τοῦ πλούτου του.

Ἐκ τῶν ἀνοήτων τούτων θαυμαστῶν τοῦ Λάμπρου, ἔχων τις θυγατέρα μονογενῆ, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν ἀποκαταστήσει αὐτὴν εὐτυχῆ, ἂν ἐπετύγχανε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον τῆς μετὰ γαμβροῦ τόσον πλουσίου· διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν του κατῴρθωσεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας του ταύτης.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ ἥρωις τῆς Σαλαμῖνος, ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ παρυσιάσθησαν, ὥς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν ἦτο πλούσιος, ἀλλ' ἀνόητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανὸς καὶ φρόνιμος. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε τὸν πτωχόν, εἰπὼν ὅτι «προτιμότερος εἶναι ἀνὴρ καλὸς καὶ γαμβρός, ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νόου». Ὁρθοτάτη δὲ ἦτο ἡ παρατήρησις τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι ὁ μὲν πτωχὸς ἀλλὰ νουνεχὴς εὐκόλως ἀποκτᾷ χρήματα, ἐνθ' ὁ ἄφρων πλούσιος καὶ τὰ χρήματά του εὐκολώτατα χάνει, καὶ νοῦν δυσκολώτατα δύναται ν' ἀποκτήσῃ.

Ἄλλα δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, σπάνιώτατοι εἶναι οἱ πατέρες, οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν τοῦ Θεμισοκλέους, ὅστις καὶ στέφανον ἐλαίας, ὡς βραβεῖον τῆς μεγάλης φρονήσεώς του, ἔλαβε παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἄπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς γάμους του λαμπροὺς καὶ ἐπιδεικτικούς· ἄπειρον δὲ πλῆθος προσεκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσωσι τὴν ματαιότητα καὶ ἀφροσύνην του.

Ἀλλά, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐτοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροστόλιστον οἰκίαν του χήρα δυστυχῆς καὶ πάλμπτωχος, ἔχουσα ἀσθενῆ τέκνα, ἥτις, ἐπισωρεύουσα εὐχὰς καὶ εὐλογίας, παρακαλεῖ μετὰ δακρύων τὸν Λάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀγορὰν ἄρτου καὶ ἱατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα τέκνα τῆς.

Ὁ Λάμπρος, ἀντὶ νὰ κινηθῇ εἰς συμπάθειαν, σκληρῶς ἀποδιώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν, φωνάζων ὅτι δὲν τῷ περισσεύουν χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἀρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικὰ του ἐξόδα.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ χήρα ἐκείνη ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς του καὶ ἰδικὴ του θεία, πτωχὴ μὲν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ υἱὸς του Λάμπρος δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸν ἑαυτόν του, ὦν ὅλως ἀναίσθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας.

Παράδοξον φαινόμενον ἡ ἔνωσις αὕτη τῆς πολυτελείας μετὰ τῆς φιλαργυρίας! καὶ ὁμῶς εἶναι κατὰ δυστυχίαν φαινόμενον πολλὰ σύνηθες!

Ὅσακις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ, ἢ περὶ πατρίδος πρόκειται, οἱ φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται φιλάργυροι ἀποτρόπαιοι.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ἐγκρατέστερος τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, πολὺ ὀρθῶς ἔλεγε πρὸς τινα φιλήδονον πλούσιον, ἐπιθυμοῦντα νὰ συζήσῃ φιλικῶς μετ' αὐτοῦ, «*ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει τὸν οὐρανίσκον* » *εὐαισθητότερον τῆς καρδίας, δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸς φι* » *λίας καὶ ἀγάπης.*»

Τοὺς τοιοῦτους πλουσίους, τοὺς ὄντας φιλαργύρους καὶ ἐγωῖστας, κατακρίνει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτε εἰς τὸ θεῖόν του Εὐαγγέλιον λέγει ὅτι «*πολὺ εὐκολώτερον εἶναι νὰ πε*» *ράσῃ κάμιλος (σχοινίον χονδρὸν) διὰ τῆς τρύπας μι*» *κρᾶς βελόνης, παρὰ πλούσιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βα*» *σιλείαν τῶν Οὐρανῶν.*»

Ἐνῷ δὲ πράγματι τοιοῦτος ἦτο ὁ Λάμπρος, δὲν ἐντρέπετο νὰ ἐπιδεικνύῃ καθ' ἐκάστην πλοῦτη καὶ μεγαλοδωρίας, διαδίδων ψευδῶς ὅτι σχεδιάζει ποτὲ μὲν τὴν ἀνέγερσιν σχολείου ἢ νοσοκομείου, ποτὲ δὲ τὴν ἐκδοσιν βιβλίων, ἢ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὅποια δυσυχῶς ἦσαν πολὺ μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον νοῦν του, καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωῖστικὴν του καρδίαν.

Ὁ Λάμπρος δὲν ἔμαθε κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν παρὰ ν' ἀποστηθίζῃ προσευχάς τινας τοῦ Ὁρολογίου, τὰς ὁποίας καλῶς δὲν ἐνόει, καὶ ὀλίγους ξηροὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ὁ νοῦς, οὔτε ἡ καρδιά μορφώνεται, οὔτε ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλούτου δύναται ἐπομένως νὰ κατορθωθῇ.

Ὅθεν ἀφοσιωθείς εἰς τὴν πολυτέλειαν ἔτρεχεν εἰς τὸν ὀλεθρόν του, νομίζων ὅτι τρέχει τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Καθὼς ὁ μέθυος Τρεμογιάννης ὅσω ἔπινε τόσω ἤθελε παρομοίως καὶ ὁ πλούσιος, ὁ συνειθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν, δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας καθ' ἡμέραν αὐξάνει· τὰ χθές λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ εὐρίσκει σήμερον εὐτελῆ καὶ συνήθη, ὅθεν δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀναγκάζεται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτά· καὶ ἐπομένως ἡ ἀνάγκη τοῦ χρυσίου καθ' ἡμέραν τῶ γίνεται ἐπαισθητοτέρα· ὅθεν διὰ παντὸς τιμίου ἡ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματολογῇ. Ἴδου δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας!

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν Λάμπρον. Ἡ πολυτελεία του πῦξανε καθ' ἡμέραν, καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς γάμους του εἰς τὴν ἰδικήν του πολυτέλειαν προσετέθη καὶ ἡ τῆς συζύγου του.

Νέα ἄνευ ἀνατροφῆς ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου συνεμορφώθη ἀμέσως μετὰ τὰς ἰδέας αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι ὅσω περισσότερα ἐξώδευε πρὸς ἐπίδειξιν, ὅσω περισσότερον ἐστολίζετο, τόσω ὠραιότερα ἐφαίνετο, καὶ τόσω περισσότερον ἐτιμᾶτο καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἄλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὔτε αὐξάνουν τὴν φυσικὴν ὠραιότητα, οὔτε ἐλαττώνουν τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν· ἀπ' ἐναντίας διὰ τῆς ἀρτιθέσεως μεγαλύνουν αὐτήν.

Δὲν ἐγνώριζεν ἐπίσης ἡ νέα σύζυγος τοῦ Λάμπρου ὅτι εἰς τοὺς σωματικὸς στολισμοὺς καταφεύγουν συνήθως ὅσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα μᾶς διδάσκουν ὅτι



ὅσῳ ὀλιγώτερον ἐνάρετος καὶ φρόνιμος εἶναι γυνή τις, τόσῳ περισσώτερον ἀφοσιούται εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν. Πῶς δυνάμεθα νὰ ὑποληφθῶμεν καὶ νὰ τιμῆσωμεν γυναῖκα μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι λαμπροστόλιστος, ἐνῶ ἰδίως λαμπροστόλιστοι εἶναι ὅσαι ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου των θυσιάζωσι καὶ συζυγικὴν ἀγάπην, καὶ μητρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ οἰκιακὴν οἰκονομίαν, καὶ τιμὴν, καὶ ὑδὸληψιν!

Ὁ Ἀρχίδαμος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅτε ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Διονύσιος ἀπέστειλεν εἰς τὰς θυγατέρας του πολυτελεῖ ἐνδύματα, δὲν ἐδέχθη αὐτά, εἰπὼν «φοβοῦμαι μήπως αἱ θυγατέρες μου φανῶσιν αἰσχυραὶ καὶ κακοήθεις, ἐνδυνόμεναι τοιαῦτα φορέματα.»

Ὁ Σόλων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, διέταξε μόνον αἱ ἄσεμνοι καὶ κακοήθεις γυναῖκες νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸ κοινὸν λαμπροστολισμέναι πολυτελῶς. Τοιοῦτοτρόπως ὅλαι αἱ φρόνιμοι καὶ σεμναὶ Ἀθηναῖαι ἠσπάζοντο τὴν λιτότητα καὶ ἀπέφευγον τὴν πολυτέλειαν, ὅπως μὴ φανῶσι κακοήθεις καὶ ἄτιμοι.

Ὅτε γυνή τις ἐξ Ἰωνίας, εὗρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελεῖ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων της, καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιατίδας, Λάκκαινά τις, δειξάσα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλοὺς καὶ κοσμίους υἱούς της, εἶπεν «Ἴδὸν εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαίρωνται αἱ καλαὶ καὶ φρόνιμοι μητέρες!

Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελεῖς καὶ λαμπροστολισμένη γυνή ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐπισκεφθεῖσα τὴν σύζυγον τοῦ Φωκίωνος, καὶ ἰδοῦσα μὲ ἀπορίαν τὴν μεγίστην ἃ

Ἐποὶ νόστος ἐστὶ φονείων·





πλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίης, ἠρώτησεν αὐτὴν ποῖοι ἦσαν οἱ ἰδιχοὶ τῆς στολισμοί ;

— Ὁ Φωκίων, ἀπήντησεν ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, εἶναι ὁ ἰδικός μου στολισμός !

Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου δὲν εἶχεν οὔτε ἰδίον τι ἠθικὸν προτέρημα, οὔτε ἄνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ στολισθῇ, ὥς ἐστολίζετο ἡ ἀφελὴς σύζυγος τοῦ Φωκίωνος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἡδύνατο νὰ τιμᾶται στολιζομένη διὰ τοῦ πλούτου τοῦ συζύγου τῆς.

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀπορροφᾷ οὐχὶ μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος τῶν κεφαλαίων του.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, ἤρχισεν ἄλλα μὲν τῶν κτημάτων του νὰ πωλῇ παρὰ τιμὴν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ, δανειζόμενος καὶ προπληρόνων τόκους ὑπερβολικούς, καὶ ταῦτα, διὰ νὰ διατηρῇ ἀναμμένην τὴν φλόγα τῆς πολυτελείας του.

Τότε δὲ διὰ νὰ διασκεδάζῃ ὁ Λάμπρος τὴν μονοτονίαν τῆς ὕλικῆς καὶ κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῇ τὰς χρηματικὰς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὕρισκῃ ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃ τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικὰ ποτά.

Ἀμέσως δὲ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ ἄλλου εἶδους διασκεδάσιν, ἥτοι τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ ἄφρων καὶ τυχερόν τι κέρδος πρὸς χορτασμόν τῆς ἀδηφάγου πολυτελείας του.

Ἄλλ' ἡ οἰνοποσία καὶ τὰ τυχερὰ παιγνίδια ἐπετά-

χυναν τὴν καταστροφὴν τοῦ· διότι ἐντὸς ὀλίγου δι' αὐτῶν ἐστερήθη, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα τὰ μένοντα ἐκ τῶν πατρικῶν τοῦ κτημάτων.

Θυμώδης καὶ ὑβριστὴς ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς οἰκογενείας τοῦ· ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας τοῦ κατήντησεν ἀναιδὴς ψευδολόγος, κόλαξ χαμερπής, ἀπατεῶν δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχροὺς πλαστογράφος, προσπαθὼν δι' ὅλων τούτων τῶν αἰσχροτήτων ἢ ν' ἀναβάλῃ τὰς καταδιώξεις τῶν δανειστῶν τοῦ, ἢ ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, τὰ ὅποια δυναστικῶς ἀπῆτουν παρ' αὐτοῦ οἱ τύρανοί τοῦ, δηλαδὴ τὰ ὀλέθρια πάθη τοῦ.

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους τούτους καὶ ἐγκληματικούς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν τοῦ ἐφρόντισέ ποτε νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν τοῦ νὰ ἐξευγενίσῃ, ἀλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ, οἵτινες, συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας, μᾶς χρησιμεύουν καὶ εἰς τὰς δυστυχίας.

Ἐπὶ τινὰ δὲ καιρὸν ἠμπόρεσε ν' ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθειαν καὶ ἐγκληματικὴν τοῦ διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν τοῦ· οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ τοῦ καρδιογνώστου Θεοῦ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μία τῶν πλαστογραφιῶν τοῦ ἀνεκαλύφθη· ἡ δὲ φυλάκισις καὶ καταδίκη τοῦ ἦτο βεβαία, ἀν' ἐξαίφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγένετο ἀφαντος.

Τὴν νύκτα, καθ' ἣν τυχαίως ἔμαθεν ὅτι ἡ πλαστογραφία τοῦ ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ, ὅπου ἐπερίμενε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισίν τοι· διευθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων, ἀ-

ποφασισμένος νὰ πνίξη ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθη, τὴν ἄτιμον καὶ ἀπηλπισμένην ὑπαρξίν του· ἀλλὰ πλησιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὥπισθοδρόμησεν ἔντρομος.

Ἐσυλλογίσθη τότε μήπως ἡδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς τῶν λεγομένων φίλων του· ἀλλ' οὐδείς ἀληθὴς φίλος παρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του. Ἐφριξε τότε συναισθανθεὶς τὴν τρομερὰν ἀπομόνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐγωῖσμός καταδικάζει τοὺς ὁπαδοὺς του.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς ὄχθης ἀνεγνώρισε τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς χήρας ἐκείνης θείας του, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν λαμπρῶν γάμων του, ἡρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην. Ἐλπίς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυρροοῦντας ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ διστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν θείαν του σκληρὰν διαγωγὴν του. Ἡ ἀπελπίσια ὅμως τὸν σπρώχνει ἔμπροσ, καὶ πλήρης αἰσχύνης καὶ δειλίας κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς χήρας.

Ἡ ἐμφάνισίς του ἐκπλήττει τὴν θείαν του, καὶ συγχρόνως ὑπενθυμίζει αὐτὴν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του δύο τέκνα τῆς ἔθαψεν ὡς ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ βλέπουσα τὰ δάκρυά του, καὶ μανθάνουσα τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον εὗρίσκετο, λησμονεῖ τὸ παρελθόν, καὶ ἡ καρδία τῆς συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀπηλπισμένου ἀνεψιοῦ τῆς. Ὅσῳ ὁ πλοῦτος καὶ αἰ εὐτυχίαι σκληρύνουν τὴν καρδίαν, τόσῳ ἡ πτωχεία καὶ τὰ παθήματα καθιστῶσιν αὐτὴν τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον!

Γενναίως λοιπὸν προσφέρει τὴν καλύβην τῆς ἄσυλον εἰς τὸν καταδικωμένον Λάμπρον, προθύμως δὲ δίδει πρὸς αὐτὸν τροφὴν καὶ κλίνην, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνδυμα-

σίαν πτωχικὴν τοῦ υἱοῦ τῆς, τὴν ὁποῖαν ἐνδυθεὶς ὁ Λάμπρος διὰ νὰ κατασταθῇ ἀγνώριστος, ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, ὅπως μεταβῇ εἰς Κέρκυραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν πρὸς ἀνέυρεσιν πόρου ζωῆς. Ἄλλ' εἰς τὴν Σαϊάδαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβῇ εἰς πλοῖον, ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη, καὶ ἤδη στενάζει ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ὁ ἄγνωστος, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὸν ὁποῖον εἶδετε εἰσερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἦτο ὁ Λάμπρος· πατὴρ δὲ αὐτοῦ ἦτο ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης. Ἀμφότεροι ἦσαν πλουσιώτατοι, καὶ ὅμως ἀμφότεροι ἐξῆσαν καὶ ἐτελείωσαν δυστυχεῖς ὡς ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου των. Τὰ σοφὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας «Μηδὲν ἄγαν» Πᾶρ μέτρον ἄριστον» ἦσαν ἄγνωστα εἰς αὐτούς.

Ἡ φρόνιμος οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ λιτότης εἶναι ἡ μεσαία ὁδός, ἥτις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ πολυτέλεια ἀφ' ἑτέρου εἶναι τὰ δύο ἄκρα, αἱ δύο ὑπερβολαί, αἵτινες ἀναγκαίως φέρουν εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα.

Εἰς τὰς ὑπερβολὰς αὐτὰς ὑποπίπτουν δυστυχῶς ὅσοι, στερούμενοι ἀνατροφῆς, παιδείας, καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἔχουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὕλικὴν ζωὴν ἀποκλειστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ διαλογισμῶν των.

#### ΔΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ φιλαργυρία, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, προξενεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν βλάβην ἀρνητικὴν, διότι ὁ

πάσχων τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος στερεῖ τοὺς συμπολίτας τοῦ διαφόρων ἀγαθοεργίων, τὰς ὁποίας διὰ τῶν χρημάτων τοῦ ἡδύνατο νὰ τοῖς χορηγήσῃ.

Ἀλλὰ πολὺ ὀλεθριωτέρα τῆς φιλαργυρίας εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία· διότι οἱ πολυτελεῖς καὶ οἱ ἄσωτοι οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουν ἑαυτοὺς, καὶ τὰς κοινωνίας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι. Πανώλης κολλητικωτάτη καὶ καταστρεπτικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ πολυτέλεια, ἥτις, θυγάτηρ οὔσα τῆς κουφονοίας, ἀναδεικνύεται ἐπὶ τέλους μήτηρ τῆς διαφθοράς, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἔθνων.

Ὅτε εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ἀπεστρέφοντο τὴν πολυτέλειαν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν ἦσαν σεμναί, τὰ ἐνδύματά των ἀπλᾶ, ἡ τροφὴ των λιτὴ, καὶ ἡ δίψα τοῦ χρυσίου ἄγνωστος, ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος κατεδίκαζεν ὡς ἐπικινδύνους εἰς τὴν κοινωνίαν πάντας τοὺς ἀργοὺς πολίτας, καὶ ἐθεώρει ὡς ἔγκλημα πᾶν δυσανάλογον καὶ ὑπέρμετρον ἐξοδόν, τότε καὶ τὰ ἦθη ἦσαν σεμνά, καὶ τὰ αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ γενναῖα, καὶ ἡ φιλοπατρία ἐξοχος· τότε ἡ Ἑλλὰς ἤκμασε δοξασθεῖσα εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα· τότε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἀθηνῶν Λυκίδης, τολμήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη θριαμβεύσασα εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὅτε εἰς τὴν Σπάρτην ἡ πολυτέλεια ἦτο αὐστηρῶς ἐξωρισμένη, ὁ βίος λιτός, καὶ τὰ ἦθη σεμνά, τότε ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι ἀθηνατιζόντο εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ ἡ νεᾶνις Γοργῶ «Πάτερ, θέλει σὲ δια-



φθείρει διὰ τῶν χρημάτων ὁ ξένος» ἐφώναζε πρὸς τὸν πατέρα της, ὁ δὲ Κλεομένης ἀπέβριπτεν ἀμέσως καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀρισταγόρου.

Ἄλλ' ὅτε ὁ Περσικὸς χρυσὸς καὶ ἡ Ἀσιατικὴ πολυτέλεια ἤρχισαν νὰ μολύνωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς Ἑλλάδος, τότε ὁ νικητὴς τοῦ Μαρδονίου Παυσανίας ἐγένετο αἰφνιδίως αἰσχυρὸς προδότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· τότε τὰ ἀγνὰ ἦθη τῶν Ἑλλήνων διεφθάρησαν, ἡ φιλοπατρία μετεβλήθη εἰς ἐγωισμόν καὶ φιλαρχίαν, ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιοι πόλεμοι ἤρχισαν νὰ κατασκάπτωσι τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων μας, καὶ νὰ προετοιμάζωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅτε δὲ ἀκολούθως τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον τοῦ Φιλίππου εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Δημάδης καὶ οἱ λοιποὶ ὅμοιοί του, φοροῦντες πορφύρας καὶ λαμπρὰ ἐνδύματα, ἀλειμμένοι δὲ μὲ πολύτιμα μύρα, ἀνῆγειρον οἰκίας ἰδιωτικὰς πολυτελεστέρας τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, τὰς δὲ γυναῖκάς των κατεστόλιζον, καὶ ἐκ τῆς Σικελίας προσεκάλουν μαγείρους, τότε ἡ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος ἐτάφη ζῶσα εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας!

Ὁ Γεροστάθης, εἰπὼν ταῦτα, ἐστέναξε βαθέως· μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησεν οὕτως·

Ἐκτοτε, παιδία μου, μίαν ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδεν ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς. Τὰ ἔθνη ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ γενναίων αἰσθημάτων, ἄνευ φιλοπατρίας, δὲν δύνανται νὰ ἴδωσιν ἡμέρας εὐτυχεῖς!

Ὅσάκις δὲ τὰ πλούτη οὐδεμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἔχωσι παρὰ τὴν διατροφὴν τῆς πολυτελείας καὶ ἀσω-

τείας, τὰ ἤθη διαφθείρονται, ἡ ἀρετὴ ἐμπαίζεται, τὸ φρόνημα ταπεινοῦται, αἱ δυνάμεις χαυνόνονται, καὶ ἡ καταστροφή εἶναι βεβαία.

Ἄς δοξάσωμεν ἐν τούτοις τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, διότι εἰς τὸ πείσμα τῆς πολυχρονίου δουλείας, ἀνεφάνησαν εἰς τὸν μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ὀρίζοντά μας ἀστέρες τινὲς φάεινοί, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔστειλεν ὁ πανάγαθος, ὅπως παρηγορήσῃ τὴν πατρίδα, φωτίσῃ δὲ καὶ τοὺς πλουσίους εἰς τὴν εὐθείαν καὶ ἀληθῆ ὁδόν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Ζωσιμάδαι καὶ οἱ ἔνδοξοι μιμηταὶ των, αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ τῷ ὄντι ἀστέρες τῆς νέας Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιοι ὥς οἱ κομήται· εἶναι ἐξαιρέσεις ἑντιμος τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν πλουσίων. Ἄν ποτε ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀνατροφή ἐξευγενίσωσι τὰς ψυχὰς μας, ὥστε ἡ ἐξαιρέσις νὰ γίνῃ κανὼν καὶ ὁ κανὼν ἐξαιρέσις, τότε, τότε θέλουν γελάσει βεβαίως τὰ μαραμμένα χεῖλη τῆς φίλης πατρίδος, καὶ θέλομεν ἰδεῖ πάλιν ἡμέρας λαμπρὰς καὶ εὐτυχεῖς!

Ὁ Κάτωρ, β' ἐπὶ τὸν πολυτελεῖς καὶ ἀσώτους πολίτας τῆς πατρίδος τοῦ Ῥώμης, ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σωθῇ ἐπὶ τέλους ἡ Ῥώμη, ὅπου ἐν ὁψάριον ἐπωλεῖτο ἀκριβότερα ἐνὸς βοός.

Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον ὅτι μία τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν καὶ τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας, ἦτο ἡ μεγίστη πολυτέλεια καὶ ἀσωτεία, αἵτινες διεδέχθησαν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς Δημοκρατίας.

Καὶ ὁ Πλάτων, διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἐκ τῆς πολυτελείας διαφθοράν, μᾶς λέγει ὅτι, ἐὰν ζυγίσωμεν τὴν ἀρε-

τὴν μὲ τὸ χρυσίον, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ὅσῳ περισσότερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος, τόσῳ ἡ πλάστιγξ τῆς ἀρετῆς ἐλαφροτέρα θέλει ἀναβαίνειν· ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἀρετὴ θέλει γίνεσθαι βαρυτέρα, καὶ ἡ πλάστιγξ αὐτῆς θέλει καταβαίνειν, ὅσῳ ὀλιγώτερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς ἄλλης πλάστιγγος.

Τοὺς λόγους τοῦ Πλάτωνος ἐπεβεβαίωσαν οἱ θεῖοι λόγοι τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις πρὸς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὸ χρυσίον λέγει ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ *δύο Κυρίους, «οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαρμωνᾷ»* (1).

— Δοιπὸν κακὸν καὶ ὀλέθριον εἶναι ὁ πλοῦτος, ἀνέκραξε τότε τις ἐξ ἡμῶν, ἐὰν μῆτε μὲ τὴν ἀρετὴν, μῆτε μὲ τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν δύναται νὰ συμβιβασθῇ.

— Ὅχι, φίλε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, τὸ χρυσίον οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ χρυσοῦ δύναται νὰ ᾖ καλὴ ἢ κακὴ, ἐνάρετος καὶ χριστιανικὴ, ἢ κακοήθης καὶ ἀντιχριστιανικὴ.

Ἐνόσῳ τὸ ξίφος μένει ἐντὸς τῆς θήκης οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελεῖ· ἀλλ' ἂν τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς δολοφονίαν, γίνεσθαι αἰσχρὸς δολοφόνος· ἂν δὲ τὸ σύρῃ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος ἀναφαίνεσθαι ἐνδοξὸς ἥρωας.

Παρομοίως, ἐὰν μεταχειρίζηται τὸν πλοῦτόν σου πρὸς ὠφέλειαν τῶν συμπολιτῶν σου καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος σου, θέλεις ἀποκτήσῃ τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἐπιγείων τίτλων, ἀνακηρυττόμενος *εὐεργέτης τῆς πατρίδος*· ἀλλ' ἐὰν φυλάττῃς τὸν πλοῦτόν σου νε-

(1) Μαρμωνᾶς λέξις Ἑβραϊκὴ, σημαίνουσα τὸ χρυσίον, καὶ κατὰ τινὰς ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν Συρίων, παριστάνοντος τὸν Θεὸν τοῦ Πλούτου.

κρὸν καὶ ἄχρηστον, ἢ ἂν σπαταλᾷς αὐτὸν εἰς πολυτελείας, ἀσωτείας καὶ ἀνοήτους ἐπιδείξεις, θέλεις ὀνομασθῇ λάτρις τοῦ Μαμμωνᾶ, ἐγωῖστος, ἢ ἄφρων καὶ διαφθορεὺς τῶν συμπολιτῶν σου.

Ἄλλὰ σεῖς, παιδίᾳ μου, διὰ νὰ κάμῃτε καλὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου σας, ἂν ποτε ἡ φιλοπονία, ἡ οἰκονομία καὶ ἡ τύχη σᾶς χαρίσωσι πλούτον, ἀπαιτεῖται ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ ἐξευγενίστητε τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν θείων παραγγελμάτων τῆς ἱερᾶς θρησκείας μας, καὶ διὰ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία διατηρῶσι θερμὴν τὴν ψυχὴν σας, δυσκόλως τὸ χρυσίον θέλει δυνηθῇ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σκληράν, ἀναισθητον καὶ ψυχράν ἐνώπιον τοῦ πλησίον, ἐνώπιον τῆς πατρίδος.

Ἄλλ' ἔὰν ὁ πλοῦτος πρόκηται νὰ διφθεῖρῃ τὴν ψυχὴν σας, καὶ νὰ σᾶς καταστήσῃ ἡ φιλαργύρους ὡς τὸν Ἀργύρην, ἢ ἀσώτους καὶ πολυτελεῖς ὡς τὸν Λάμπρον, εὐχομαι καὶ παρακαλῶ τὸν Ὑψιστον ποτὲ νὰ μὴ πλουτήσητε.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε τότε ὅτι θέλει μᾶς διηγηθῇ περὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωνος, καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς καὶ δόξης, ὅπως ἴδωμεν ὅτι οὔτε τὴν πολυτέλειαν οὔτοι ἠσπάσθησαν, οὔτε τὸν πλούτον ὑπὲρ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα ἠγάπησαν.

#### Η ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἐμφρονα καὶ ἐνάρετον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου.

Ὁ Ἀριστείδης, παρευρεθείς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, οὐχὶ μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν εἶναι ἐξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἔντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονώμεν, καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχόν, ἀλλ' ἐνάρτεον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμάλωτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ ἐξ αὐτῶν.

«Χρεωστοῦμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ

«ὀφηρετώμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ τὰ πλουτήσωμεν  
 ἢ δοξασθώμεν, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς  
 αὐτὴν ἰερά τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί,  
 ἔστω καὶ ἄνευ δόξης.»

Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ὁ θεῖος ἔρωις τῆς ἀρετῆς καὶ  
 τῆς πατρίδος ἐμυδένιζε πᾶν ἄλλο αἰσθημα, ἐπομένως  
 καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην, καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπολιτῶν  
 τοῦ δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοί,  
 καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἦ-  
 θελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ, ἡ δὲ  
 Ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤθελον  
 ἐκλείψει ἔκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀναχωρήσας κατῃσχυμένος εἰς τὴν Ἀσίαν,  
 ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιον,  
 διὰ τὰ ὑποδουλώσει τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ  
 Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο τὰ ὑποδουλώσει  
 αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ παρὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀπέστειλε  
 πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς,  
 πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανελθεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας,  
 τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρη-  
 μώσει καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς  
 Ἀθηναίους ὅτι «ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἕτοιμος ν' ἀνακτίσῃ  
 δι' ἐξόδων τοῦ ὅλας τὰς κατακαίσας οἰκίας τῶν καὶ  
 τοὺς κατασραφέντας ναοὺς τῶν, τὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄ-  
 φθονα χρήματα, καὶ τὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίου τῶν ἄλ-  
 λων Ἑλλήνων, ἐὰν ἤθελον τὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα τῶν».

Οἱ Σπαρτιάται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς

τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι ὥς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν τῶν, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν, στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψωσι τὰς Περσικὰς προτάσεις, καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε δ' Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἥτις καὶ μόνῃ ἦτο ἱκανὴ ν' ἀπαθανάτισῃ τὸ ὄνομά του. Ἴδου ἡ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου.

« Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν ὅτι τὰ πάντα δύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τῶν χρημάτων· διότι αὐτοί, ὄντες βάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ χρυσοῦ γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὔτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς χρυσίον ἤθελον ποτὲ πωλήσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθῃ δὲ καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι, μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας. »

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν ἡ ἐνδοξὸς μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη !

Ἀλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολιταὶ τοῦ ἦσαν

πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηναίων, πλούσιοι, συνειθισμένοι εἰς λαμπρὰς οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυποίκιλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀσωτείαν, ὁ ἐγωϊσμός βεβαίως ἤθελεν ὑπερισχύσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον τότε προσδῶσαι καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα, παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετὴν των, καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσείλκυσε εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausaniου, ἀπέκρουσαν τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκollήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλοι ἐκ συμφώνου τὸν Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἔλεγεν ὅτι μεγίστη ἀρετὴ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ἐχθρικά σχέδια, «ναί, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν



εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν χειρῶν, ὡς ὑποδεικνύων ὅτι, διὰ τὰς ἡνάι τις καλὸς στρατηγὸς ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰς ἡνάι οὐχὶ φιλοχρήματος, ἀλλὰ ἐνάρετος καὶ ἐντιμος.

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλιᾶν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν κατηγορήσαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διὰ τὰς παροξύνουσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς ἀνέφεραν μεταξὺ ἄλλων ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλιᾶς ἦτο πλουσιώτατος, ἄφινε τὸν πτωχὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀριστείδου, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, τὰς κρυόνῃ, καὶ τὰς στερεῇται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων τοῦ καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Οἱ δικασταὶ ἠγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ' ὁ Καλλιᾶς προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλιᾶς πολλὰ τῷ ἐπρόσφερεν, ἀλλ' αὐτός, εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὀλίγα τοῦ, δὲν ἠθέλησε τὰς δεχθῆ τὰς προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία, κατ' αὐτόν, δὲν φέρει ἀτιμίαν παρὰ μόνον ὅταν τις κατανατᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀσωτείας, καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον ἐθεώρει τὸ τὰς ὑποφέρει τις γενναίως τὴν πενίαν τοῦ, παρὰ τὰς ἡνάι πλούσιος, μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλουτόν τοῦ.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς βεβαίῳ ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες τὰς ἡνάι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρκεῖς ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς ὡς ὁ Καλλιᾶς.

Εὐχομαι καὶ ἐγώ, παῖδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ ζήσητε καὶ σεῖς μᾶλλον πτωχοὶ ἀλλ' ἐνάρετοι ὥς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ ἐγωῖσται καὶ φιλάργυροι ὥς ὁ Ἀργύρης, ἢ πολυτελεῖς καὶ διεφθαρμένοι ὥς ὁ υἱὸς τοῦ Δάμπρος.

Ο ΑΛΗ-ΠΑΣΑΣ, ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ, ΚΑΙ Ο ΖΕΡΒΑΣ.

Ἡ ὥραία ἀπάντησις τοῦ Ἀριστείδου πρὸς τὸν Μαρδόνιον, καὶ ἡ φιλοπατρία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέδειξαν, μ' ἐνθύμισαν, παῖδιά μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, τὸν Ἀλῆ-πασᾶν, τοὺς Σουλιώτας καὶ τὸν Ζέρβαν των.

Χρόνους πολλοὺς ἐπολέμει ὁ Ἀλῆ-πασᾶς τὸ Σούλιον, ἀγωνιζόμενος νὰ κυριεύσῃ αὐτό, καὶ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σουλιώτας· ἀλλ' οἱ νέοι αὐτοὶ Σπαρτιαῖται, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ αἰσθήματος τῆς ἐλευθερίας, γενναίως πάντοτε ὑπεράσπισαν τὴν πατρίδα των, καὶ ἥρωϊκῶς ἀπέκρουσαν τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ.

Κατὰ τὸ 4800 ἀπελπισθεὶς ὁ Ἀλῆ-πασᾶς ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων του, κατέφυγεν εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων. Ὅθεν στέλλει πρέσβεις εἰς τὸ Σούλιον, καὶ δι' αὐτῶν προσφέρει δύο χιλιάδας πουργίων πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὑποσχόμενος καὶ ἀσυδοσίαν, καὶ ὅποιαςδὴποτε γαίας τῷ ζήτησῶσι πρὸς ἀποκατάστασίν των, ἀρκεῖ νὰ τῷ παραδώσῃ τοὺς ἀπορρήτους βράχους τοῦ Σουλίου των.

Ἴδου δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἥρωϊκοῦ τούτου λαοῦ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ καὶ λαβὼν ὁ Γεροστάθης ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου καὶ Πάρ-

ἦγας ὑπὸ τοῦ Πεῤῥαίβου, ἀνέγνωσε τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν·

«Βεζίρ Ἀλῆ-πασᾶ σὲ χαίρετοῦμεν!

«Ἡ πατρίς μας εἶναι ἀπείρως γλυκύτερα καὶ ἀπὸ τὰ  
»ἄσπρα σου, καὶ ἀπὸ τοὺς εὐτυχεῖς τόπους, ὅπου ὑπό-  
»σχεσαι νὰ μᾶς δώσης. Ὅθεν ματαίως κοπιᾷς, ἐπειδὴ  
»ἡ ἐλευθερία μας δὲν πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται μ' ὀ-  
»λους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, παρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα  
»καὶ μὲ τὸν θάνατον καὶ τοῦ ὑστέρου Σουλιάτου

·ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ ΜΙΚΡΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ·

Ἀποτυχὼν δ' Ἀλῆ-πασᾶς ἐνώπιον τῆς ἀφιλοχρημα-  
τίας καὶ τῆς ἰσχυρᾶς φιλοπατρίας τῶν γενναίων Σου-  
λιωτῶν, προσέφυγεν εἰς τὰ μέσα τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς  
προδοσίας. Ἐπροσπάθησε λοιπὸν νὰ διαφθερῇ ἰδιαιτέ-  
ρως τὸν Σουλιώτην Ζέρβαν, καὶ διὰ τῆς προδοσίας αὐ-  
τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Σουλίου. Ὅθεν  
ἐπρόσφερεν εἰς αὐτὸν ὀκτακόσια πουγγία καὶ μεγίστας  
τιμὰς, ἂν συντελέσῃ εἰς τοὺς σκοποὺς του.

Ἀλλ' ὁ Σουλιώτης Ζέρβας ἰδοὺ τί ἀπήντησε πρὸς τὸν  
Ἀλῆ-πασᾶν. Ὁ Γεροστάθης ἀνέγνωσε καὶ τὴν ἀκόλουθον  
ἐπιστολὴν·

«Σὲ εὐχαριστῶ, Βεζίρη, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην  
»σου· πλὴν τὰ ὀκτακόσια πουγγία παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ  
»τὰ στείλῃς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξεύρω νὰ τὰ μετρήσω· καὶ  
»ἂν ἤξευρα πάλιν δὲν ἤμουν εὐχαριστημένος οὔτε μίαν  
»πέτραν τῆς πατρίδος μου νὰ σοὶ δώσω δι' ἀντιπληρω-  
»μὴν, καὶ οὐχὶ πατρίδα ὀλόκληρον, ὥς φαντάζεσαι.

»Ἡ τιμὴ δέ, ὅπου μὲ ὑπόσχεσαι, μοῦ εἶναι ἄχρηστος.  
»Πλοῦτος καὶ τιμὴ εἰς ἐμὲ εἶναι τὰ ἄρματα μου, μὲ

»τὰ ὁποῖα ἀπαθαρατίζω τὸ ὄνομά μου, ὑπερασπιζόμενος τὴν γλυκυτάτην μου πατρίδα.»

ΖΕΡΒΑΣ.

Βλέπετε, παιδιά μου, ἐπρόσθεσε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ὅτι αἱ προγονικαὶ ἀρεταὶ δὲν ἀπέθανον, δὲν ἐσθέσθησαν ἀπὸ τὰ στήθη τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἡ ἀπαιδευσίς καὶ ἡ διαφθορά, αὐταὶ αἱ δύο μορφὲς θυγατέρες τῆς δουλείας, κατέθλιψαν ἴσως τὰς ἀρετὰς ταύτας· ἀλλ' ἄς ἐλπίζωμεν ὅτι ἀκμαῖαι πάλιν θέλουν ἀναφανῆ πρὸς δόξαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὅταν ἡ εὐνομία διαδεχθῇ τὴν ἀνομίαν, ἡ παιδεία τὴν ἀπαιδευσίαν, καὶ ἡ χρηστοθῆσια τὴν διαφθοράν.

Ο ΠΤΩΧΟΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ.

Ἐὰν ὁ πτωχὸς Ἀριστείδης ἐδόξασε τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, καὶ αἱ Θῆβαι ὑπὸ πτωχοῦ ἐπίσης ἐλαμπρύνθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ δρίζοντος.

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας ἀνῆκεν εἰς πτωχήν, ἀλλ' ἐντιμον οἰκογένειαν. Ἐκ νεαρᾶς τοῦ δὲ ἡλικίας ἐπροτίμησε τὸν ἠθικὸν ἀπὸ τὸν υἱλικὸν πλοῦτον, διότι ἐφρόνει ὅτι, φωτίζων τὸν νοῦν καὶ καλλιεργῶν τὴν καρδίαν του, ἡδύνατο νὰ κατασταθῇ ὠφελιμώτερος εἰς τὴν πατρίδα του, παρὰ γινόμενος πλούσιος φιλάργυρος, ἢ πλούσιος πολυτελής.

Ἐπροσπάθησε λοιπόν, νέος ἔτι ὢν, νὰ διδαχθῇ παρά τινος Πυθαγορικοῦ φιλοσόφου τὰς ὑψηλὰς περὶ ἀρετῆς ἰδέας τοῦ Πυθαγόρου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του ἡ ἀρετή, αὐτὸ τὸ ἐφόδιον τῆς νεότητός του,

ἐγκαρκτήρισε καὶ ἐστόλισεν ὅλας τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀνάπτυξις τῶν σπόρων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ νεανικὴν ἡλικίαν σπείρει εἰς τὴν ψυχὴν του. Εὐτυχὴς λοιπὸν καὶ ἐνδοξος ἀνεδείχθη ὅλος ὁ βίος τοῦ Ἐπαμεινώνδου, διότι ἐκ νεότητός του σπόρους σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἀγαπῶν ὁ νέος Ἐπαμεινώνδας τὴν σωμασίαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν λιτότητα, δὲν ἔπαυε συμβουλευόμενος πάντοτε τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἱκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ μελετῶν τὰ χρέη τοῦ καλοῦ πολίτου, τοῦ καλοῦ στρατιώτου, τοῦ καλοῦ πολιτικοῦ. Ἦτο δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σιωπηλός, προτιμῶν νὰ ἀκροάζεται καὶ νὰ μανθάνῃ παρὰ νὰ λαλῇ.

Τοιοιουτρόπως ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεφάνη εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων καὶ μεγαλητέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀγαπήσας τὴν πατρίδα του ὅσον ὁ Λεωνίδας, καὶ τὴν ἀρετὴν ὅσον ὁ Ἀριστείδης.

Τελειοποιήσας δὲ τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἀνεδείχθη ἀνώτερος ὅλων τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν ἐταπείνωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐλευθερώσας τὰς Θήβας ἀπὸ τὴν Σπαρτιατικὴν δεσποτείαν, ἀνύψωσε τὴν πατρίδα του εἰς βαθμόν, εἰς τὸν ὅποιον οὐδέποτε, οὔτε πρὸ αὐτοῦ οὔτε μετ' αὐτόν, εἶχεν ἀνυψωθῇ.

Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός, ὡς ὁ Ἀριστείδης, διότι, ἀγαπῶν τὴν πατρίδα, δὲν εὐκαίρησε ν' ἀγαπήσῃ ποτὲ τὸ χρυσίον.

Ἡ οἰκία τοῦ ἦτο ναὸς καὶ ἄσυλον τῆς πτωχείας καὶ τῶν ἀρετῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Ἦγεμὼν τις τῆς Θεσσαλίας τῷ ἐπρόσφερέ ποτε ὡς δῶρον πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα· ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀγαπῶν πολὺ πλεόν τῶν χρημάτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν. καὶ τῆς πατρίδος τοῦ τὴν τιμὴν, ἀπεποιήθη τὸ δῶρον τοῦ ξένου ἡγεμόνος, προτιμήσας νὰ δανεισθῇ παρὰ τινος συμπολίτου τοῦ πεντήκοντα δραχμὰς, ὅπως προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδιά τοῦ διὰ τινὰ ἐκστρατείαν.

Ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἄλλοι μὲν τιμώντες τὸν ἄνδρα, ἄλλοι δὲ χάριν ἐπιδείξως πολλάκις τῷ ἐπρόσφερον ἐκ τῶν χρημάτων των· ἀλλ' ὁ ἐλιγαρκῆς Ἐπαμεινώνδας οὐχὶ μόνον δὲν ἐδέχετο τὰς προσφοράς των, ἀλλὰ συγχρόνως κατέπειθεν αὐτοὺς νὰ δίδωσι τὰ χρήματά των πρὸς περιθάλψιν τῶν δυστυχούντων Θηβαίων· τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας τοῦ, ἂν καὶ πτωχός, περιέθαλπε, καὶ τοὺς πλουσίους ἠνάγκαζε νὰ γίνωνται ἐπωφελεῖς.

Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τῷ ἔστειλε σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων, διὰ νὰ δεχθῇ προτάσεις τοῦ τινός, «*ἐὰν αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρταξέρ-*  
»*ξου, εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον, ἦναι σύμφωνοι μὲ*  
»*τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου, δὲν ἔχω ἀνάγκην*  
»*χρημάτων διὰ νὰ τὰς παραδεχθῶ· ἀλλ' ἐὰν ἀντι-*  
»*θαίνωσιν εἰς τὸ συμφέρον καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατρί-*  
»*δος μου, ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ βασιλείου τοῦ δὲν θέλει*  
»*μὲ καταπεῖσει νὰ προδώσω τὰ πρὸς τὴν πατρίδα μου*  
»*χρέη.*»

Μὴ ἔχων δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, παρὰ ἓνα καὶ μόνον τρίβωνα, δὲν ἐλαμπροφόρει ὡς ἄλλος Ἀσιανός, οὔτε χρυσοστόλιστος καὶ κομπάζων παρουσιάζετο εἰς τὸ δημόσιον. Εἰς δὲ τὰς ἐκστρατείας του οὔτε αὐτὸς κατεδέχετο ν' ἀργυρολογήσῃ, γυμνόνων ἐχθροὺς ἢ φίλους, οὔτε εἰς τὸν στρατόν του ἐσυγχώρει ποτὲ τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν ὁποίαν δικαίως ἐθεώρει μητέρα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς ἀδικίας.

Ὁ φιλοχρήματος στρατιώτης, ὁ ἀγαπῶν τὰ χρήματα ὑπὲρ τὴν πατρίδα του, δὲν δύναται ν' ἀναφανῇ στρατιώτης γενναῖος, οὔτε προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος· ἀπ' ἐναντίας φιλόζωοι καὶ δειλοὶ εἶναι συνήθως τῶν χρημάτων οἱ ἐρασταί.

Ὅτε εἰς μάχην τινὰ ἔμαθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστὴς του ἐπώλησεν αἰχμάλωτον ἕνεκα χρηματολογίας, «ἀπόδος μοι τὴν ἀσπίδα μου, εἶπε πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του, καὶ ὕπαγε μακρὰν ἐμοῦ· αἱ χεῖρές σου, μολυνθεῖσαι διὰ τοῦ χρυσοῦ, κατέστησαν ἀνάξιαι καὶ τὴν ἀσπίδα μου νὰ φέρωσι, καὶ τὴν πατρίδα νὰ ὑπερασπίζωσι.»

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Θηβαῖος Ἐπαμεινώνδας, τὸν ὅποιον πάντες δικαίως θαυμάζουν ὡς ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

#### Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

Εἰς τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρεκάλει τὸν πτωχὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ συμμερισθῇ τὰ πλούτη του, ἦτο ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας καὶ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὁ Πελοπίδας, νέος ὢν ἔτι, εὐρέθη κύριος μεγάλης περιουσίας, διότι ἀνῆκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν Θηβῶν. Ἀλλὰ σχετισθεὶς εὐτυχῶς μετὰ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐναρέτου Ἐπαμεινώνδου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγούμενος, ἤρχισεν ἐκ νεότητός του νὰ βοηθῇ προθύμως πάντα συμπολίτην τοῦ ἄξιον περιθάλψεως, καὶ τοιοῦτοτρόπως, κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Πλούταρχου παρατήρησιν, ἀνεφάνη κύριος καὶ οὐχὶ δοῦλος τῶν χρημάτων του.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν ὅτι ἐκ τῶν πλουσίων, οἱ μὲν δὲν μεταχειρίζονται τὸν πλοῦτόν των, ὄντες φιλάργυροι, οἱ δὲ κακομεταχειρίζονται τὰ πλούτη των, ὄντες ἄσωτοι καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς ὑποδεδουλωμένοι. Ἀλλ' ὁ πλούσιος Πελοπίδας οὔτε ἐκ τῶν πρώτων οὔτε ἐκ τῶν δευτέρων πλουσίων ἦτο· ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν ἔντιμον ἐκείνην καὶ ὀλιγάριθμον τάξιν τῶν πλουσίων, οἵτινες κηρύττεισαν νὰ ἐνώσωσι τὸν πλοῦτον μετὰ τῆς ἀρετῆς.

Ὅτε δὲ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Πελοπίδου ἤρχισε νὰ ἐκλείπῃ, φίλοι τινὲς ἐσυμβούλευον αὐτὸν λέγοντες ὅτι κακῶς πράττει παραμελῶν τὴν περιουσίαν του, πρᾶγμα ἀναγκαιότατον. Ἀλλ' ὁ Πελοπίδας, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τυφλὸν τινα καὶ χωλόν, διαβαίνοντα τότε τυχαίως ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας του, τοῖς εἶπε «*Ναί, φίλοι μου, ἀναγκαῖα εἶναι τὰ χρήματα εἰς τὸν Νικόδημον τοῦτον, τὸν τυφλόν καὶ χωλόν, τὸν μὴ δυνατόν νὰ ἐργασθῇ.*»

Ἐνῷ δὲ ἦτο γενναῖος καὶ ἐλευθέριος πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἦτο οἰκονόμος, λιτότατος, καὶ ὀλιγαρκής· διότι, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἂν ὁ φίλος τοῦ



Ἐπαμεινώνδας δὲν ἐπέισθη νὰ συμμερισθῇ τὸν πλοῦτον τοῦ Πελοπίδου, ὁ Πελοπίδας ὅμως προθύμως συνεμερίσθη τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ φίλου του.

Ἐνδεδυμένος πάντοτε ἀπλούστατα, ἀποστρεφόμενος τοὺς καλλωπισμούς, τὰς ἐπιδείξεις καὶ τοὺς κομπασμούς, ἔχων πάντοτε τράπεζαν λιτὴν, τίμιος δὲ καὶ ἄσκνος πάντοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας, συνεδόξασε μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τὰς Θήβας, καὶ συναπηθανατίσθη μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Πελοπίδας, συναγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, κατάρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης· ἀπέθανε δὲ μαχόμενος ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν τυραννουμένων Θεσσαλῶν.

Καὶ ὅμως ὁ πρῶτος οὗτος πολίτης, ὁ πρῶτος ἄρχων καὶ στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, ὁ πλούσιος Πελοπίδας πολυλάκις ἔλεγεν «ὅτι ἤθελεν αἰσχυνθῇ, ἐὰν ποτε ἐξώδευε διὰ τὸ ἀτομὸν του περισσότερα, ἀφ' ὅσα πρὸς συντηρησίν του ἐξοδεύει ὁ πτωχότερος τῶν Θηβαίων.»

Ὅποια διαφορὰ ἤθῶν! ἀνέκραζεν ὁ Γεροστάθης· οἱ σημερινοὶ πλούσιοι ἐντρέπονται, ἂν δὲν σκαταλῶσι τὰ πλούτη των εἰς ἀνοήτους καὶ περιττὰς πολυτελείας· οἱ δὲ σημερινοὶ μας πτωχοί, κίθνηκίζοντες τοὺς πλουσίους, ἐντρέπονται μὴ ἐξοδεύοντες ὡς ἐκεῖνοι πολλά· ἐνῷ ὁ πλούσιος Πελοπίδας ἐντρέπετο νὰ ἐξοδεύῃ περισσότερα τῶν ὧν ἐξώδευον οἱ πτωχοί.

Ἐξ ὧν περὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ φίλου του Πελοπίδου σὰς διηγήθην, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρατη-

ρεῖτε ὅτι καὶ οἱ δύο ὠφέλησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πα-  
τρίδα των, διότι ἀμφοτέροι ἐκ νεότητός των ἡσπάσθησαν  
τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὥς ἀχώριστα τοῦ βίου  
των ἐφόδια.

Καὶ ὁ μὲν Ἐπαμεινώνδας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ  
καὶ ἄνευ πλοῦτου ὠφελεῖ καὶ δοξάζει· ὁ δὲ Πελοπίδας  
μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἀπο-  
καθίσταται ἐπωφελὴς καὶ ἐντιμος.

Τὴν ἀρετὴν λοιπὸν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἀσπάσθητε  
καὶ σεῖς ἐκ νεότητός σας, ἀγαπητὰ μου παιδιά, διὰ νὰ  
παρηγορήσῃτε τὴν τεθλιμμένην πατρίδα σας, εἴτε πτω-  
χοὶ εἴτε πλούσιοι ζήσητε.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς, ἴσως ἔχετε περιέρ-  
γειαν νὰ μάθητε τί ἐφρόναι περὶ τοῦ πλοῦτου ὁ μέγας  
διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ θεῖος Σωκράτης, ὅστις καὶ ἐνα-  
ράτως ἔζησε, καὶ μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἀπέθανε.

— Ναί, ναί, ἀπεκρίθημεν, παρακαλοῦντες τὸν ἀγα-  
θὸν γέροντα νὰ μᾶς διηγηθῇ καὶ περὶ τοῦ Σωκράτους.  
Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ τότε μᾶς εἶπεν·

ΟΙ ΚΑΤΑ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΣ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὅστις ὁλόκληρον  
τὸν βίον του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ τῶν  
συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, ἔζησε καὶ ἀπέ-  
θανε πτωχός. Ἐνῶ μεταξὺ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του  
ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐπλούτιζεν ἠθικῶς,  
αὐτὸς ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πλουτήσῃ ἐξ αὐτῶν ὑλικῶς.

Τὴν ἐγκράτειαν ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης κρηπίδα ἥτοι  
θεμέλιον τῆς ἀρετῆς. Ἐγκράτειαν δὲ λέγων ἐνόει οὐχί

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

μόνον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς χρηματολογίας.

Οἱ πλεονέκται, ἔλεγεν, ὄντες καὶ πολυτελεῖς, καὶ φιλήδονοι, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἄσωτοι, εἶναι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστατοι, διότι καὶ ἑαυτοὺς βλάπτουν, καὶ τὰς οἰκογενείας των καταστρέφουν, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ζημιόουν καὶ διαφθείρουν διὰ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματος των.

Ὅτε δ' Ἀντιφῶν, ὁ σοφιστής, ἐπέπληττε τὸν Σωκράτην διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, διὰ τὰ ἀπλούστατα ἐνδύματά του, καὶ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν του, « τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σωκράτης, δύναται εὐκολώτερα νὰ στρατεύσῃ καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα, ἢ ν' ἀνθέξῃ εἰς πολυχρόνιον πολιορκίαν, σύ, ὁ εἰς τὴν πολυτέλειαν συνειθίσας, ἢ ἐγώ, ὁ εἰς τὰ ὀλίγα καὶ τὰ πρόχειρα εὐχαριστούμενος; Σύ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις ὅτι εὐδαιμονία εἶναι ἡ τρυφή καὶ ἡ πολυτέλεια; ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἐπειδὴ τὸ μηδενὸς χρεῖαν ἔχειν εἶναι θεῖον, ὅσῳ τις μετριάζει τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, τόσῳ περισσότερον πλησιάζει εἰς τὴν θεότητα, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἀληθεῖ εὐδαιμονίαν. »

Ὅτε δὲ ὁ Σωκράτης ἔμαθεν ὅτι νέος τις, Εὐθύδημος καλούμενος, ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ συγγράμματα ἀνδρῶν σοφῶν, « χαίρω, εἶπεν, ὦ Εὐθύδημε, διότι ἀπεφάσισας ν' ἀποκτήσῃς θησαυροὺς σοφίας, οἵτινες εἶναι οἱ ἀληθεῖς θησαυροί, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν πλουτεῖ τις μὲ ἀρετὴν, ἐνῷ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μόνον οὐδέποτε ἐβελτίωσαν τοὺς ἀνθρώπους. »

Ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸν Κριτόβουλον ἔλεγεν ὁ πλοῦτος, « φίλε, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς οὐχὶ μόνον δὲν ὠφείλει, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατος ἀποκαθίσταται, διότι τότε δὲν χρησιμεύει εἰμὴ πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ διατροφήν » τῆς πολυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς κακοθηείας, » γινόμενος οὕτω δηλητήριον καταστρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι λοιπόν, ὦ Κριτόβουλε, δὲν ἐξεύρουν, ἢ δὲν δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσι καλῶς τὰ πλούτη των, ἢ ἤθελον πράξει φρονίμως ν' ἀποχωρισθῶσιν αὐτά, πρὶν ἢ καταστρέψωσι δι' αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους. »

Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς συμπολίτας του ὅτι ὅσοι γονεῖς προσπαθοῦν νὰ πλουτίσωσι τὰ τέκνα των διὰ τοῦ χρυσοῦ, ἀμελοῦντες νὰ πλουτίσωσιν αὐτὰ πρότερον διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὁμοιάζουν ἐκείνους, οἵτινες, δίδοντες πολλὴν τροφήν εἰς τοὺς ἵππους των, ἀμελοῦν τὴν γύμνασιν αὐτῶν. Καθὼς δὲ οἱ ἵπποι οὗτοι γίνονται μὲν εὐτραφεῖς καὶ παχύτατοι, ἀλλ' ἀνίκανοι εἰς ὑπηρεσίαν, οὕτω καὶ τὰ μὴ καλῶς ἀνατετραμμένα τέκνα, ὅσον παχεῖα καὶ ἂν ἀποβῇ ἡ περιουσία των, μένουσιν ἄνευ προσωπικῆς τιнос ἀξίας, ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀκολουθήσατε καὶ σεῖς, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερσστάθης, τὴν σοφὴν συμβουλὴν τοῦ Σωκράτους. Ἀγαπήσατε τοὺς ἀληθεῖς θησαυροὺς. Ἀποκτήσατε παιδείαν καὶ ἀρετὴν, ὥστε, ἐὰν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας πλουτήσητέ ποτε, νὰ μοὶ ὁμοιάσητε τοὺς παχεῖς καὶ ἀνικάνους εἰς ὑπηρεσίαν ἵππους, ἀλλὰ νὰ κατασταθῇτε ὡφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, καὶ πρὸς τὰς οἰκογενείας σας, καὶ πρὸς τὴν φίλην πατρίδα.

Ἐὰν δὲ δὲν πλουτήσητε ἥθικῶς, ἀλλὰ μόνον ὀλιγῶς, θέλετε διακινδυνεύσει νὰ πάθῃτε ὅ,τι ἔπαθεν ὁ δυστυχὴς Μίδας.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε εἰχομεν ἀκούσει, παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο, καὶ τί ἔπαθεν ὁ Μίδας· ὁ δὲ γέρων διηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐβασίλευε ποτε ὁ Μίδας, ἀνὴρ πλουσιώτατος. Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων ὁ Μίδας ἐφιλοξένησεν εἰς τὸ βασιλεῖόν του τὸν Σειληνόν, τὸν παιδαγωγὸν τοῦ Βάχχου.

Ὁ Βάχχος, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, εὐγνωμονῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν παιδαγωγὸν του φιλόφρονα φιλοξενίαν τοῦ βασιλέως, ὑπεσχέθη πρὸς αὐτὸν ὅτι προθύμως θέλει τῷ δώσει ὅποιον ἀνθήποντε χάριν ζητήσῃ.

Ὁ Μίδας, ἂν καὶ πλουσιώτατος, δὲν εὐχαρισεῖτο ὅμως εἰς ὅσα πλούτη εἶχε, πάσχων ὁ δυστυχὴς τὴν ἀσθένειαν τῶν πλουτομανῶν πλουσίων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης εἰς τὴν κωμῳδίαν του, τὴν ἐπιγραφομένην «Πλοῦτος,» λέγει τὰ ἑξῆς

«Οὐδεὶς ἐκ τῶν πλουτομανῶν ἐχόρτασε τὸν πλοῦτον,  
 «Ἄν δεκατρία τάλαντα κερδήσῃ ἀρελπίστως,  
 «Αὐτὰ νὰ γίνουρ δέκα ἐξ ἐπιποθεῖ ἀμέσως.  
 «Ἄν ἀποκτήσῃ δέκα ἐξ, σαράντα τότε θέλει  
 «Ἀλλῶς, λέγει, ἡ ζωὴ ἀφόρητος τῷ εἶναι».

Ὅθεν εἰς τὴν ἑξαψὺν τῆς πλουτομανίας του ἐζήτησεν ὁ Μίδας παρὰ τοῦ Βάχχου ὡς χάριν πᾶν ὅ,τι ἐγγίξει νὰ γίνηται χρυσίον. Ὁ δὲ Βάχχος ἀμέσως ἔδωκεν εἰς τὸν Μίδαν τὴν ζητηθεῖσαν χάριν.

Ἐννοεῖται δὲ εὐκόλως ὅτι ὁ Μίδας, ἀποκτήσας αὐτὴν τὴν χάριν, ἔγινεν ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ δυστυχέστερος πάντων· διότι, ἅμα ἐγ-  
γίζομένη παρ' αὐτοῦ ἡ τροφή, μετεβάλλετο εἰς χρυσίον·  
διὰ τοῦ χρυσοῦ δὲ δὲν ἠδύνατο βεβαίως οὔτε νὰ τραφῇ,  
οὔτε νὰ ζήσῃ. Βασανιζόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ  
κινδυνεύων νὰ καταστραφῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀφθόνου, ἄλ-  
λ' ἀχρήστου χρυσοῦ του, συνησθάνθη τὴν ἀφροσύνην του,  
καὶ ἐπομένως ἔσπευσε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Βάκχον νὰ τὸν  
ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δώσει.

Ὁ Βάκχος, εἰσακούσας τὴν δέησίν του, παρήγγειλεν  
αὐτὸν νὰ λουσθῇ εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ.  
Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν Μίδας ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν χάριν,  
ἡ δὲ ἄμμος τοῦ Πακτωλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐλούσθη,  
ἐχρυσώθη ἔκτοτε, ὥς ἀναφέρει ἡ Μυθολογία.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ποτε δικαστὴς ὁ Μίδας μεταξὺ τοῦ  
Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Πανός, διὰ ν' ἀποφασίσῃ τίς τῶν  
δύο τούτων θεῶν ἦτο καλλίτερος μουσικός, ἐπροτίμησε  
τὸν αὐλὸν τοῦ βοσκοῦ Πανός ἀπὸ τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλ-  
λωνος, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ προστάτου τῶν Μουσῶν.

Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀ-  
πειροκαλίας τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ βαναύσου αὐτοῦ δικαστοῦ,  
μετέβαλε πρὸς τιμωρίαν τὰ αὐτὰ του εἰς αὐτὰ ὄνου.

Ὁ Μίδας, ἅμα ἰδὼν τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν αὐ-  
τιῶν του, αἰσχυρόμενος ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ αὐτά· ἄλ-  
λ' ὑπέρτης του τίς κατὰ τύχην τὰ εἶδε· καὶ οὕτω τὸ  
μυστικὸν ἐγένετο ἐπὶ τέλους γνωστόν.

Αὐτὰ διηγεῖται ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, μᾶς εἶπεν ὁ  
Γεροστάθης, ἀλλ' ὅστις ἔπλασε τὸν μῦθον αὐτόν, ἠθέ-

λῃσε νὰ μᾶς διδάξῃ πολλὰ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐξῆς·

“Ὅτι ἀνόητος καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ πλουτομανία.

“Ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ περιττὸς καὶ ἐπιβλαβὴς καθίσταται εἰς ὅσους δὲν ἐξεύρουν, ἡ δὲν ἐμποροῦν νὰ τὸν μεταχειρίζωνται.

“Ὅτι ὅσοι, καταγινόμενοι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου, μένουν ἀμαθεῖς καὶ ἄμουσοι, γίνονται ἄξιοι ὀνικῶν αὐτίων.

Καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ κρύπτωμεν τὰ ἐλαττώματά μας, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θέλουν φανερωθῇ, καὶ ἐπομένως ὅτι φρονιμώτερον εἶναι νὰ διορθώνωμεν παρὰ νὰ κρύπτωμεν αὐτά.

Εὐχομαι δέ, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, νὰ μὴ ὑποπέσητέ ποτε εἰς τὴν βασιανιστικὴν ἀσθένειαν τῆς πλουτομανίας, διὰ νὰ μὴ παραμελήσητε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας, καὶ καταντήσητε καὶ σεῖς, ὡς ὁ Μίδας, πλούσιοι, ἀλλὰ μὲ αὐτία ὄρου.

Ἡμέραν δέ τινα, ὅτε ἐνθυμηθέντες ἀνεφέραμεν τὸν Μίδα καὶ τὰ αὐτία του, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν·

— Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων, ἀντὶ χρημάτων, φέρει συνήθως πτωχείαν· ἡ δὲ ἀφιλοχρηματία φέρει πλοῦτον.

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν! εἵπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ποτὲ πλούσιος ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, καὶ πτωχὸς ὅστις ἀγαπᾷ αὐτά;

“Ὁ δὲ γέρων ἀπήντησεν·

— “Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὴν ὑγείαν του, καταντᾷ ὑποχονδριακὸς καὶ φιλάσθενος.

"Οστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὰ πρωτεῖα καὶ τὰς δόξας, ἀντὶ δόξης καὶ πρωτείων, ἀποκτᾷ ἀτιμίαν καὶ κατασχύνῃ, ὡς ὁ Πausanias τῆς Σπάρτης.

"Οστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ μόνον περὶ ἑαυτοῦ φροντίζει, ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ, βλάπτεται ὑπὸ τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, καθιστάμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος.

Παρομοίως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων πολλάκις σπρώχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄτιμα μέσα ἀργυρολογίας, εἰς ἀπάτας, καταχρήσεις, κλοπὰς, πλαστογραφίας, ληστείας καὶ φόνους. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα συνεπιφέρουν φυλακίσεις καὶ καταδίκας, καὶ ἐπομένως στέρησιν καὶ πλούτου καὶ τιμῆς καὶ ἐλευθερίας καὶ ζωῆς.

Διὰ τὰς μᾶς πείσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του διηγήθη τὰ ἑξῆς·

#### Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΟΥ.

Πλούσιός τις ἀδαμαντοπώλης, λαβὼν πρό τινων χρόνων μεθ' ἑαυτοῦ μεγάλην ποσότητα ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ὑπρέτου του ἐκ Αὐονδίνου. Ἄλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν του εὗρέθη εἰς τι ἀπόκρυφον μέρος φονευμένος, οἱ δὲ ἀδάμαντες, αἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ ὁ ὑπρέτης του ἐγένοντο ἄφαντοι.

Ἄλλὰ μετὰ τινὰ ἔτη ἡ Ἀστυνομία ἀποκέντρου ἐπαρχίας ἐνόμισεν ἐκ τινων ἐνδείξεων ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν φονέα, καὶ ἐπομένως ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ πρόεδρος μετὰ τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ἐσύναξε τὰς



ψήφους, αἵτινες ἦσαν καταδικαστικάί, ἀντὶ ν' ἀπαγγείλῃ τὴν καταδίκην, καταβαίνει ἀπὸ τὴν ἔδραν του, καὶ ἐν τῇ μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως τῶν περιστάσεων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου· μετρίμουςαν δὲ φωνῇ καὶ μετρίμωτον πρόσωπον ἀπαγγέλλει τὰ ἐξῆς·

«Κύριοι, κηρύττω τὸν κατηγορούμενον ἀθῶον. Ὁ φονεὺς τοῦ ἀδαμαντοπώλου ἦτο ὁ ὑπηρέτης του· ὁ δὲ ὑπηρέτης... ἤμην ἐγώ!... Τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλοχρηματίας διέφθειρε τὴν ψυχὴν μου, ἐσκοτίσε τὸν νοῦν μου, καὶ μ' ἐσπρωξεν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου. Ἐκτοτε διὰ τῆς πολυτίμου περιουσίας τοῦ φονεuthέντος ἐπλούτησα, καὶ διὰ τοῦ πλούτου μου ἔφθασα εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Οἱ πτωχοὶ ἐξήλευσον τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ πάντες μ' ἐμακάριζον. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τοῦ ἐγκλήματος οὐδεμίαν στιγμὴν εὐτυχίας ἠξιώθην. Ἡ σκιά τοῦ κυρίου μου, νύκτα καὶ ἡμέραν παρούσα πάντοτε ἐνώπιόν μου, δὲν ἔπαυσε νὰ με βασανίζῃ· τὰ πλούτη μου αἰματωμένα πάντοτε παρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ ἔλεγχοι τῆς συνειδήσεως ἀκαταπαύστως κατεσπάραν τὴν βδελυρὰν ψυχὴν μου, καὶ κόλασις διηνεκῆς ἦτο ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ μου. Καὶ ἀντέσχον μὲν μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξητλήθησαν, καὶ ἡ ζωὴ μου κατήντησεν ἀνυπόφορος· ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου ἐναντίον τῆς πλουτομανίας καὶ τῆς βδελυρίας μου. Εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ὅσοι, ἐργαζόμενοι τιμίως, κερδίζουν διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου των τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, χαίροντες συνείδησιν ἀγνήν καὶ καθαρὰν! Δυστυ-

χεῖς δὲ καὶ αἰωνίως κατηραμένοι οἱ ἐξ ἀδικιῶν πλουτοῦντες!»

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρόεδρος καὶ ἔπεσεν ἡμιθανής· ἀγωνία δὲ φρικώδης καὶ σπασμοὶ τρομεροὶ τὸν ἐκυρίευσαν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τὸν Πλάστην τὴν ἔνοχον ψυχὴν του.

Ὅλη ἡ περιουσία τοῦ προέδρου ἀπεδόθη τότε εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀδαμαντοπώλου· ὁ δὲ φιλοχρήματος ὑπηρέτης, ἀφοῦ δυστυχὴς καὶ ἄθλιος ἔζησεν, ἀφῆκε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ γυμνὰ περιουσίας καὶ πλήρη πατρικῆς καταισχύνης.

Τὸ διήγημα τοῦτο, καὶ ἰδίως ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ προέδρου, κατετάραξε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· σκυθρωποὺς δὲ καὶ μελαγχολικοὺς μᾶς κατέστησεν. Ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐνόησε τὴν θέσιν μᾶς, ὅθεν, ἀναλαβὼν τὴν συνήθη παιδρὰν φυσιογνωμίαν του, μᾶς διηγήθη ἀμέσως τὸ ἐξῆς εὐχάριστον ἀνέκδοτον.

#### Ο ΚΤΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗΣ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ μεγάλοι κτηματῖαι ἐνοικιάζουσι πολυετῶς τὰς γαίας των, ἀλλὰ συνήθως κρατοῦν τὰ δάση των ὑποστατικῶν των, διὰ νὰ κυνηγῶσιν ἐντὸς αὐτῶν.

Ἐνοικιαστὴς δὲ χωραφίων παρουσιάσθη ἡμέραν τινα εἰς τὸν ἰδιοκίτην αὐτῶν, παραπονούμενος ὅτι τῷ ἐπροξενήθη σημαντικὴ ζημία, ὅτε πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὁ κτηματίας καὶ οἱ φίλοι του, κυνηγοῦντες εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, εἰσῆρχοντο μετὰ τῶν ἵππων καὶ σκύλων των εἰς τὰ χωράφια, καὶ κατεπάτουν τὰ σπαρτά του.

Ὁ κτηματίας, ὢν ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ἄς ἐκτιμηθῇ ἡ

ζημία σου, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν, καὶ θέλω σὲ ἀποζημιώσαι.

Ἄλλ' ὁ χωρικός, ἔχων ἤδη ἐκτιμημένην τὴν ζημίαν του, παρουσίασεν ἀμέσως εἰς τὸν κύριον τῶν χωραφίων τὴν ἐκθεσιν τῶν πραγματοποιημάτων, οἵτινες προσδιώριζον τὴν ζημίαν εἰς πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια προθύμως ἐπλήρωσεν ὁ κτηματίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας ἰδοὺ πάλιν παρουσιάζεται ὁ χωρικός, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν περὶ τῶν καταπατηθέντων χωραφίων ἱστορίαν. Ὁ κτηματίας στενοχωρεῖται, περιμένων ὅτι νέας ἀπαιτήσεις θέλει τῷ παρουσιάσει ὁ ἐνοικιαστὴς του· ἀλλ' ἀνελπίστως ἀκούει παρὰ τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ χωράφιά του ἀνεφάνησαν ὑγιέστατα καὶ πλουσιώτατα, ὥστε οὐδεμίαν πραγματικὴν ζημίαν εἶχεν ὑποφέρει ἀπὸ τὴν καταπάτησίν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἤλθε διὰ νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὰ πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια ἐξάγων ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κτηματίου.

Ἡ τιμιότης αὕτη καὶ ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐξέπληξαν τὸν κτηματίαν, ὅστις, σφίγγων τὴν δεξιὰν τοῦ χωρικοῦ, καὶ συγχαίρων αὐτὸν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως εἰς τὰ πεντήκοντα φλωρία καὶ ἄλλα πεντήκοντα, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστὴν του νὰ παραλάβῃ αὐτὰ πρὸς ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὸν μεγαλύτερον υἱὸν αὐτοῦ, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ δι' ἰδίων ἐξόδων εἰς τὸ καλλίτερον γεωργικὸν σχολεῖον τῆς Ἀγγλίας.

Μίαν δὲ καὶ μόνην χάριν ἐζήτησε παρὰ τοῦ τιμίου χωρικοῦ, καὶ αὕτη ἦτο τὸ νὰ διηγηθῇ εἰς τὰ τέκνα του

τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κτηματίας ἀνεδέχθη τὴν προστασίαν τῶν· «διότι εἰμαι βέβαιος, εἶπεν, ὅτι τὰ τέκνα σου θέλουν ὠφελῆθαι εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου τῶν πολλῶν περισσότερον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας σου, παρὰ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου χρηματικὴν βοήθειαν.»

#### Η ΑΝΘΡΩΠΩΔΙΣ.

Μετά τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον πολλὸ μᾶς εὐχαρίστησε καὶ διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ἐνοικιαστοῦ καὶ διὰ τὴν καλοκαγαθίαν τοῦ κτηματίου, μᾶς διηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον·

Δυστυχῆς τις χήρα ἐπροσπάθει νὰ διατηρῇ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ δύο ὀρφανὰ τέκνα τῆς, πωλοῦσα ἄνθη εἰς τινὰ ὁδὸν τῶν Παρισίων.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, ἀλλ' οὐδεὶς εἶχεν ἀγοράσει ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περὶλυπος δὲ ἐσυλλογίζετο ἡ ἀθλία ὅτι νηστικὰ ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶσι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὰ φίλτατα τέκνα τῆς.

Ὅτε δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀπηλπισμένη ἡτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα τῆς, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβην τῆς, γέρων τις, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του, διέρχεται ἐνώπιόν τῆς, καὶ βλέπων τὰ ἄνθη πλησίαζει διὰ ν' ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν. Ἀλλά, μὴ εὐρίσκων τὰ ἄνθη ἄρκετὰ ὥραϊα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσωσιν. Ἐντούτοις ἐν δάκρυον τῆς χήρας, εἰς στεναγμός, καὶ ἀπελπιστικοὶ τινες ψιθυρισμοὶ τῆς ὑποδεικνύουν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος τὴν δεινὴν θέσιν

αὐτῆς. Ἡ κόρη συγκινηθεῖσα, ἀφίνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὴν χεῖρά της ἐν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγχρόνως σπεύδει ἀκολουθοῦσα τὰ βήματα τοῦ πατρὸς της.

Ἐν τῶν τέκνων τῆς χήρας, παρατηρήσαν τὸ χαρτίον, παρουσιάζει αὐτὸ εἰς τὴν μητέρα του, ἣτις βλέπει ὅτι ἦτο γραμματίον τραπεζικὸν ἀξίας ἑκατὸν φράγκων ἀμέσως δὲ τρέχει κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμματίον εἰς τὴν κόρην του, ὑποθέτουσα ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἔχασεν. Ἡ κόρη, θέλουσα νὰ κρύψῃ τὴν ἐλεημοσύνην της, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι τὸ γραμματίον δὲν ἦτο ἰδικόν της, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ. Ἄλλ' ἡ δυστυχὴς ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμματίον, ὥς μὴ ἀνῆκον εἰς αὐτήν. Ὁ γέρον, ἐννοήσας τότε τὰ διατρέχοντα, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κόρη του δὲν θέλει τὸ γραμματίον, τὸ λαμβάνει εὐχαρίστως αὐτός. Ἄλλ' ἐξάγων συγχρόνως ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἐν ἄλλο γραμματίον ἐκ πεντακοσίων φράγκων, ἐγχειρίζει αὐτὸ εἰς τὴν πτωχήν, λέγων πρὸς αὐτήν «*ἡ θυγάτηρ μου ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχείαν σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν σου.*»

Ἰδοῦ, παιδία μου, διατί σὰς ἔλεγον ὅτι ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ἡ ἀρετὴ δίδουν χρήματα, ἐνῶ ἡ φιλοχρηματία καὶ ἡ κακοήθεια τὰ ἀφαιροῦν.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε τὸν Γεροστάθην ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἦναι τις καὶ φίλος τῶν χρημάτων καὶ συγχρόνως τίμιος.

— Ναί, φίλε Ἀθανάσιε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, δύναται τις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν τιμὴν του· ἀλλ' ἂν τυχὸν ἀγαπήσῃ τὰ χρήματα περισσότερον ἢ ἐξίσου μὲ

τὴν τιμὴν τοῦ, τότε πλέον δὲν εἶναι τίμιος, ἀλλὰ φιλοχρήματος, αἰσχροκερδῆς, πλουτομανῆς, καὶ ἄτιμος.

Τοιοῦτοι δὲ φιλοχρήματοι ἄνδρες οὐδὲ φιλοπάτριδες δύνανται ποτε νὰ ᾔναι. Ὁ φιλόπατρις Φωκίων καὶ πάντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς πατρίδος τῶν ἦσαν ἀφιλοχρήματοι. Περὶ τοῦ ἐναρέτου δὲ τούτου ἄνδρός, τὸν ὅποιον ἡ Γεροστάθης ὡς παλαιὸν φίλον ἠγάπα, διηγῆθη τὰ ἐξῆς·

Ο ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΟΣ ΦΩΚΙΩΝ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολιτικῆς διαφθορᾶς, ἥτις προηγοίμασε τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀνέλαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωτος, ὡς φανὸς φωτεινότητος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινοτάτου ὀρίζοντος.

Οὐδὲν τῶν ὀλεθρίων ἐλαττωμάτων τῶν συγχρόνων τοῦ εἶχεν ὁ Φωκίων, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ χρηστός ἐπωφράσθη.

Ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἠκροάσθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν μαθητὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὸν Ξενοκράτην, τὸν μαθητὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ οὕτως ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν τοῦ ἐνάρετον καὶ ἀνεπίδεκτον διαφθορᾶς.

Ὁ Φωκίων ἦτο ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους, διότι, ὄντες αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρκεῖς, καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριτωῦνται, καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρώγονται.

Οἱ ἄπληστοι πλούσιοι, οἱ διψῶντες πάντοτε πλοῦτον, βεβαίως οὔτε εὐτυχεῖς, οὔτε ἀληθῶς πλούσιοι εἶναι. Ἀσυγκρίτως εὐτυχέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τούτων εἶναι οἱ εἰς τὰ ὀλίγα τῶν εὐχαριστούμενοι πτωχοί. Τοιοῦτος

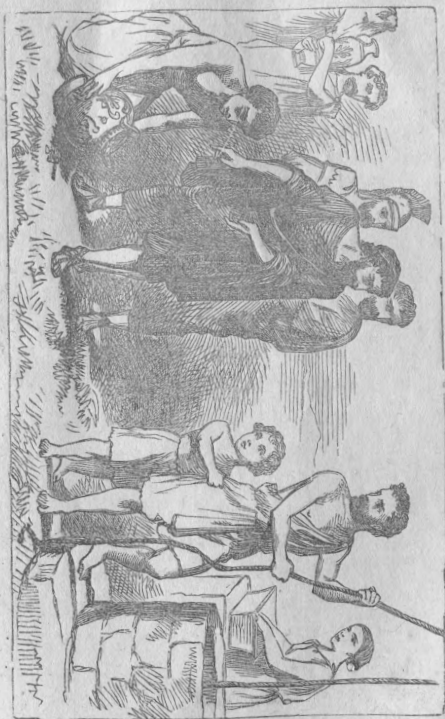
δὲ ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις, ζῶν σωφρόνως, ἀπεστρέφετο καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀσωτείαν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν.

Ἡ ψυχὴ του, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο φιλόανθρωπος καὶ γλυκυτάτη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἦτο πάντοτε σοβαρὸν καὶ σκυθρωπὸν. Τὰ διεφθαρμένα ἦθη τῶν συμπολιτῶν του ἐθλίβον τὴν καρδίαν του, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δυσκόλως ἐγέλα. «Οἱ εὖθυμοι καὶ γελῶντες» πολιτικοί μας, ἔλεγε, πολλάκις διὰ τοῦ γέλωτός των ἐπροξένησαν δάκρυα εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἡ σοβαρὰ μου ὀφρὺς οὐδέποτε ἐλύπησε τὰς Ἀθήνας.»

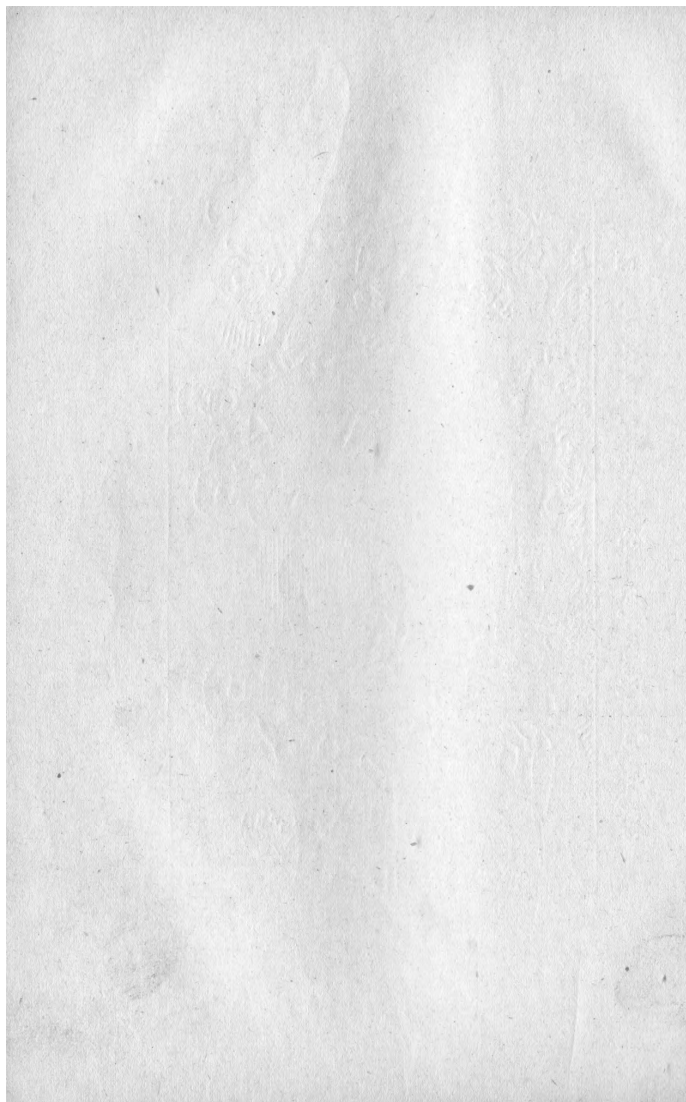
Τόσον δὲ ἐσέβοντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλόχρηματίαν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε, ὅσας οἱ νησιῶται ἐμάνθανον ὅτι αὐτὸς ἤρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἐξήρχοντο εἰς προϋπάντησίν του. Ὅσας δὲ ἄλλος στρατηγὸς διευθύνετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν, φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγὰς, ἔφραττον τοὺς λιμένας, καὶ εἰς τὰ τείχη των ὠχυρόνοντο, φέροντες ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὰ ποίμνια, καὶ τοὺς δούλους, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας των.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὅποιον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσει εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐσέβετο καὶ ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τόσον ἐτίμα καὶ ἠγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε καὶ ἐπιστολὰς φιλικωτάτας τῷ ἔγραφε, καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν ταλάντων τῷ ἔστειλεν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα; Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τῷ εἶπον «ὅτι

Ἐσάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι ἄνθρωπον καλὸν καὶ ἀγαθόν.







*μόνον αὐτὸν κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν,» — Ἄς  
μὲ ἀφήσῃ λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, οὐχὶ μόνον τὰ  
παίρωμαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡμῶν τοιοῦτος.*

Ἄλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι, ἰδόντες τὴν μὲν ἐνάρετον σύ-  
ζυγόν του ζυμόνουσαν, τὸν δὲ μέγαν πολίτην καὶ στρα-  
τηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντλοῦντα ὕδωρ, παρεκίνησαν αὐτὸν  
νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι εἶναι  
ἀπρεπές, φίλος ὢν τοῦ βασιλέως, νὰ ζῇ τόσον πτωχικά.

Ὁ Φωκίων, δείξας τότε γέροντά τινα πένητα, τοῖς  
εἶπεν «Αὐτὸς εἶναι πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ ὅμως ζῇ  
»εὐχарιστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἣ δὲν  
»θέλω τὰ μεταχειρισθῇ, μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν, καὶ  
»τότε εἰς μάτην θέλω λάβει τόσον χρυσίον, ἣ θέλω τὰ  
»μεταχειρισθῇ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσει ἐνώπιον τῶν συμ-  
»πολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον.»

Ὁ Φωκίων ἤθελεν οὐχὶ μόνον νὰ ᾔναι τίμιος, ἀλλ' οὕτε  
ἀφορμὴν ὑποψίας νὰ δώσῃ ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του.  
«Φοβοῦ τὰς διαβολάς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, καὶ ψευδεῖς  
ᾤσιν.» Ὁ Φωκίων λοιπόν, ἀποβαλὼν τὸ χρυσίον τοῦ  
Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἐνώπιον τοῦ Μα-  
κεδόνης διετήρησε, καὶ τὴν τιμὴν του ἀκηλίδωτον ἐνώ-  
πιον τῶν συμπολιτῶν του διεφύλαξεν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἂν καὶ ἐθαύμαζε τὴν ἀρετὴν τοῦ  
ἀνδρός, τῷ ἔγραψεν ὅτι «δὲν θεωρεῖ φίλους του ἐκείνους,  
»πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ κάμῃ χάριν τινά.»  
Τότε δὲ ὁ Φωκίων τῷ ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ ἐλευθερώσῃ  
τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους ἐκρά-  
τει φυλακισμένους εἰς τὰς Σάρδεϊς· οἱ δὲ φυλακισμένοι  
ἀμέσως ἡλευθερώθησαν.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος ἀνεφάνησαν καὶ ὅτε ὁ Ἄρπαλος, ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Φωκίωνα ἑπτακόσια τάλαντα ὅπως διαφθείρῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Φωκίων οὐχὶ μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἀρπάλου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠπέλιπεν αὐτὸν ὅτι θέλει κακοπάθει, ἐὰν δὲν παύσῃ διαφθείρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἄρπαλος τότε φοβηθεὶς περιστάλῃ, ἐθαύμασε δὲ τὸν Φωκίωνα ὡς τεῖχος ὠχυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, καὶ πανταχόθεν ἀπόρθητον ὑπὸ τοῦ χρυσίου.

Ὅτε δὲ ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραρχος τῶν Μακεδόνων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα, τῷ ἐπρόσφερε δῶρα καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων τῷ εἶπεν «*Οὔτε σύ, Μένυλλε, εἶσαι καλλίτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει, διὰ τὰ δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅ,τι παρ' ἐκείνου δὲν ἐδέχθην.*» Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Φῶκον· ἀλλ' ὁ Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεποιήθη, εἰπὼν «*Ἄρ ὁ Φῶκος γίγῃ σώφρων, θέλει ἀρκεσθῇ εἰς τὴν μικρὰν πατρικὴν του κατάστασιν, ἀλλ' ἂν γίγῃ ἄσωτος καὶ πολυτελεὴς καὶ πλεονέκτης, οὐχὶ μόνον τὰ ἰδικά σου δῶρα, ὦ Μένυλλε, ἀλλ' οὐδὲμία περιουσία θέλει ἐξαρκέσει πρὸς χορτάσμον τῆς κακοηθείας του.*»

Διὰ τῶν σοφῶν τούτων λόγων ὁ Φωκίων ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἀληθῶς πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς εἶναι μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις, καὶ οὐχὶ ὅσοι, πολιορκούμενοι ὑπὸ ἀτελευτήτων ἐπιθυμιῶν, ζῶσιν ἐντὸς διηνεκοῦς ἀγωνίας πλουτισμοῦ, ἥτις δὲν ὑποδεικνύει εἰμὴ διηνεκὴ στέρησιν.

Ὁ Ἀθανάσιος μετὰ τοὺς εἰρημένους λόγους τοῦ Γεροστάθου ἠρώτησεν αὐτόν—Πῶς εἶναι δυνατόν, περιορίζων τις τὰς ἐπιθυμίας του, καὶ μὴ εὐχαριστῶν αὐτάς, νὰ ᾔηται ποτὲ εὐτυχής; Ἐγώ, εἶπεν, ἤθελον θεωρήσει τὸν τοιοῦτον ὡς σιδηροδέσμιον, καὶ ἐπομένως δυστυχῆ.

—Ἐάν, φίλε Ἀθανάσιε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, ἤθελες ἱππεύσει ἵππον ζωηρὸν καὶ ἄγριον, πότε ἤθελες εἶσθαι εὐτυχέστερος, ἀσφαλέστερος, καὶ ἐπαινετώτερος, ἂν, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος νὰ χαλιναγωγῇσῃς τὸν ἄγριον ἵππον σου, ἄφινες αὐτὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἀπεριόριστον νὰ σὲ ῥίψῃ εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα, ἢ ἂν, περιορίζων καὶ χαλιναγωγῶν τὰς ἀγρίας ὀρέξεις καὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἵππου σου, ἤθελες διευθύνει αὐτὸν εἰς τὴν εὐθεΐαν καὶ δμαλὴν ὁδόν;

—Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, εὐτυχέστερος καὶ ἀσφαλέστερος ἤθελον εἶσθαι, ἂν ἠμπόρουν νὰ περιορίσω τὸν ἵππον μου.

—Μάθε λοιπὸν ὅτι ὁ ἵππος εἶναι τὸ σῶμά σου, ὁ δὲ ἱππεὺς εἶναι ὁ νοῦς σου. Ἄν ὁ νοῦς σου δὲν χαλινόνῃ τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ὀρέξεις τοῦ σώματός σου, εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα θέλεις πέσει, καὶ εὐτυχὴς δὲν θέλεις ζῆσει.

Σημείωσον δὲ ὅτι ὅσῳ πλουσιώτερος εἶναι τις, τόσῳ πλέον ἄγριος καὶ ἀχαλίνωτος εἶναι ὁ ἵππος του. Καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τοιοῦτος ἀχαλίνωτος ἵππος κατέστρεψε τὸν δυστυχῆ Λάμπρον τῶν Ἰωαννίνων.

Ο ΤΥΦΛΟΣ ΠΛΟΓΤΟΣ.

—Ἐάν ἤξευρον, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, ὅτι μένων πτω-

χὸς ἤθελον δοξασθῇ καὶ ἐγώ, ὥς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Φωκίων, βεβαίως δὲν ἤθελον ἐπιθυμήσει νὰ γίνω πλούσιος· ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν ὅτι μόνον ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρήματα τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἑξῆς·

— Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πλούτου, ὥς ὄργάνου πολλῶν ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, φίλε Ἀθανάσιε, ἀλλ' ἀξιοκατάκριτος εἶναι ὅστις νομίζει ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸν θεὸν τοῦ πλούτου ποτὲ μὲν ὥς υἱὸν τῆς Τύχης, ποτὲ δὲ ὥς υἱὸν τῆς Εἰρήνης, καὶ ἄλλοτε ὥς υἱὸν τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς φρονίμου ἐργασίας· ἀλλ' ἔλεγον ὅτι εἶναι θεὸς τυφλός, διότι δίδει τὰ ἀγαθὰ του καὶ εἰς ἀξίους καὶ εἰς ἀναξίους, καὶ εἰς φρονίμους καὶ εἰς ἄφρονας, καὶ εἰς τιμίους καὶ εἰς ἀτίμους, μὴ δυνάμενος ὥς ἐκ τῆς τυφλώσεώς του νὰ διακρίνῃ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν, διότι οἱ ἄτιμοι καὶ οἱ ἄφρονες πλούσιοι ζῶσι περιφρονημένοι καὶ δυστυχεῖς.

Οἱ πλούσιοι Ἀργύρης, Λάμπρος, καὶ οἱ ὅμοιοι των βεβαίως οὔτε ἐτιμήθησαν, οὔτε εὐτύχησαν.

Ὁ δὲ σοφὸς Κοραῆς ζῇ πτωχικὰ καὶ λιτότατα εἰς Παρισίους· καὶ ὅμως εἶναι εὐτυχέστατος· τιμᾶται δὲ καὶ θέλει τιμᾶσθαι αἰωνίως παρ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ὥς μέγας εὐεργέτης αὐτοῦ, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν ἔχει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀξιεπαίνους κόπους, τοὺς ὁποίους καταβάλλει ὅπως φωτίσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς

του, καὶ ἐξάψῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, τὸν Ἑλληνισμόν, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ καθὼς δύνανται ἄνδρες αὐτάρχεις καὶ ἐνάρετοι, ἂν καὶ πτωχοί, νὰ ζῶσιν ὅμως εὐτυχεῖς καὶ παρὰ πάντων τιμώμενοι, τοιοῦτοτρόπως δύνανται καὶ ὁ πλοῦτος ν' ἀναφανῇ ὄργανον μεγάλων καλῶν. Τοιοῦτος δὲ ἀνεφάνη εἰς τὰς ἐναρέτους χεῖρας τῶν μεγάλων Ζωσιμάδων.

Οἱ Ζωσιμάδαι ὅμως δὲν τιμῶνται, δὲν δοξάζονται, δὲν ἀγαπῶνται διὰ τὰ πλούτη των, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοπατρίαν, τὴν ὁποῖαν δεικνύουν, μεταχειριζόμενοι τὰ χρήματά των ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν των καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των.

Ὁ πλοῦτος εἶναι πλοῖον, τὸ ὁποῖον, καλῶς μὲν πλοιαρχούμενον, δύνανται νὰ φέρῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς εὐτυχίας, κακῶς δὲ πλοιαρχούμενον, καὶ αὐτὸ κατασυντρίβεται, καὶ τοὺς ἐπιβάτας του εἰς ὄλεθρον φέρει.

Πρὶν ἀποκτήσῃτε λοιπὸν τὸ πλοῖον, φροντίσατε, φωτίζοντες διὰ τῶν γραμμάτων τὸν νοῦν, καὶ καλλιεργούντες διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῇτε πρότερον ἄξιοι νὰ πλοιαρχήσῃτε πρεπόντως αὐτό, ὅπως ἀποφύγητε τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ κατὰ τὴν ἀπόκτησιν καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ θέλετε ἐκτεθῆ.

Ἐπιθυμούντες δὲ ν' ἀποκτήσῃτε χρήματα, ἔχετε κατὰ νοῦν τὸ μηδὲν ἄρα, διὰ νὰ μὴ καταντήσῃ ἡ ἐπιθυμία σας ὑπερβολικὴ, καὶ οὕτω κυριευθῇτε ὑπὸ τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς πλουτομανίας, αἵτινες ὁδηγοῦν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὸ ἐγκλημα, καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν.

Μὴ ἐπιθυμήσῃτε δὲ ποτὲ χρήματα διὰ τὰ χρήματα,

ἀλλ' ἐπιθυμήσατε αὐτὰ ὡς μέσα, δι' ὧν θέλετε κατασταθῇ ἀνεξάρτητοι, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θέλετε δυνηθῇ ν' ἀποδείξητε τὰς καλὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς σας.

Ἐπιθυμοῦντες πλοῦτον, μὴ λησμονεῖτε προσέτι ὅτι μόνον ὁ πλοῦτος, ὁ ἀποκτώμενος διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς οἰκονομίας, καὶ τῆς τιμιότητος εἶναι πλοῦτος ἐντιμος, εὐχάριστος, καὶ διαρκής.

Ἀποστράφητε λοιπὸν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα κέρδη, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν συνείδησίν σας θέλουν καταταυρανεῖ, καὶ ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν σας αἰσχροκερδεῖς καὶ κακοήθεις θέλουν σᾶς χαρακτηρίξει. «*Zemiar aïrou māllor*, ἔλεγεν ὁ σοφὸς τῆς Σπάρτης Χίλων, ἡ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ ἀεί.»

Ἄμα δὲ ἀποκτήσαντες πλοῦτον, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι ἀπεκτήσατε ὑπηρέτην εὐδιάθετον νὰ ὑπηρετῇ μᾶλλον τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετήν. Μὴ λησμονεῖτε τότε ὅτι ὁμοῦ μὲ τὸν πλοῦτον ἅπειροι κίνδυνοι σᾶς περιεκύκλωσαν, δηλαδὴ ἡ φιλαργυρία, ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, ἡ φιληδονία, ὁ ἐγωῖσμός, ἡ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀδιαφορία, καὶ ἐπὶ τέλους τῶν νεοπλούτων τὸ γελοῖον πάθος τῆς οἰήσεως.

Ἄλλ' ἐάν, προφυλαττόμενοι ἐμπρόνως ἐναντίον ὅλων τούτων τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους ὁ πλοῦτος μεθ' ἑαυτοῦ φέρει, ἐξοδεύητε φρονίμως τὰ χρήματά σας πρὸς βελτίωσιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεών σας, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τέχνων σας, τῶν συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν, καὶ τῆς πατρίδος σας, θέλετε διέλθει βεβαίως βίον εὐτυχῆ, ἀγαπώμενοι καὶ τιμώμενοι παρὰ πάντων καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὧν περὶ πλούτου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκθέσεώς μου πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ Γεροστάθου.

«Ὁ πλοῦτος χωρὶς φρονήσιν καὶ εὐγενῇ καρδίᾳ,  
»Οὔτε ὑπόληψιν γεννᾷ, ἀλλ' οὔτε εὐτυχίαν.»



## ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ.

• Τὸ γινῶθι σαυτὸν χρήσιμον καὶ  
πρὸς νοουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων.»  
(Βίαντος.)

 Ὠραία καὶ δροσερὰ ἄνοιξις εἶχεν ἐπανελθεῖ, καὶ τὰ τερπνὰ ἄνθη κατεστόλιζον ἤδη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς λόφους, ὅτε εἰς τῶν προϋχόντων τῆς Ἄρτας ἦλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ κὺρ Θάνος, οὕτως ὠνομάζετο ὁ προὔχων, εἶχεν υἷὸν μονογενῆ, καλούμενον Θεόδωρον, ἀσθενήσαντα βαρέως εἰς Ἄρταν· ὅτε δὲ ἀνέλαβεν ὀλίγον, οἱ ἱατροὶ ἐσυμβούλευσαν τὸν πατέρα του, πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ πρὸς πλήρη ἀνάρρωσιν τοῦ Θεοδώρου, νὰ μεταβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑγιεινὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, πρὸς τὸν ὅποιον ἦτο συστημένος ὁ κὺρ Θάνος, ἐφρόντισεν ἀμέσως νὰ εὕρῃ δι' αὐτὸν κατάλληλον κατοικίαν εἰς τὴν ὑγιεινοτέραν τῆς κωμοπόλεως θέσιν, καὶ πολλὰς ἄλλας φροντίδας προθύμως κατέβαλεν ὁ γέρων, φιλοξενῶν τὸν κὺρ Θάνον οὐχὶ διὰ λό-



γων και προσποιήσεων, ἀλλὰ δι' ἔργων και τρόπου ἀφελεστάτου.

#### ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΙΛΟΝ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ.

Ἐτρεχεν ἤδη τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ νέος Θεοδῶρος, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναστήματος του ἐφαίνετο πολὺ νεώτερος. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο μᾶλλον εὐειδές, ἀλλ' ὃν χλωμὸν και μαραμμένον ὑπεδείκνυε τὴν φιλάσθενον κρᾶσίν του. Ἐνδύετο δὲ πάντοτε λαμπρὰ και πολυτελεῖ φορέματα, ἐνασμενιζόμενος εἰς τὴν λαμπρότητα αὐτῶν.

Τὸ ὕψος του ἦτο μᾶλλον βαρὺ και σοβαρόν· ἐκράτει δὲ συνήθως τοὺς μὲν ὤμους ὑψωμένους, τὸν δὲ τράχηλον και τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὰς ὀφρὺς κυρτωμένας, και τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, προσπαθῶν οὕτω και ὑψηλότερος ἀφ' ὅσον ἡ φύσις τὸν ἐπλασε νὰ φαίνεται, και τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς ὄντα κατώτερα δῆθεν αὐτοῦ, νὰ μὴ βλέπη.

Ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ γίῃται ὠφέλιμος, ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ δίδῃ συμβουλὰς πρὸς τὸν κύρ Θάνον περὶ τῆς ὑγείας τοῦ υἱοῦ του. Παρεκίνει λοιπὸν αὐτὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ μάλακὰ στρώματα και προσκέφαλα τοῦ Θεοδώρου δι' ἄλλων σκληροτέρων και ἐπομένως ὑγιεινότερων, νὰ ἐξυπνᾷ δὲ τὸν υἱὸν του ἐνωρίς, νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τακτικῶν περιπάτων και ἄλλων σωμασκιῶν, και ἐπὶ τέλους νὰ τῷ δίδῃ τροφὴν λιτὴν και ἀπλουστάτην.

Προθύμως ἐπροσπάθει ὁ κύρ Θάνος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ γέροντος, καθ' ὅσον μάλιστα ἐσυμφώνουν πληρέστατα μ' ὅσα οἱ ἱατροὶ τῆς Ἀρτας τὸν εἶ-

χον παραγγείλει· ἀλλὰ πολλὰς δυσκολίας ἐδοκίμαζε, διότι ὁ Θεόδωρος τοῦ καὶ μαλθακοῦ καὶ ὀκνηροῦ καὶ δυσκίνητος ἦτο, καὶ τὸν πρωῒνον ὕπνον εἰς ἄκρον ἡγάπα, καὶ πρὸς τὴν λαιμαργίαν ἔρρεπεν.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι ἔλεγε πρὸς τὸν κύρ Θάνον ὅτι εἰς τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος ὠφελεῖ καὶ μικρὰ διανοητικὴ ἐνασχόλησις μετ' ἄλλων συνομηλίκων· ἐπομένως τὸν ἐσυμβούλευε νὰ στέλλῃ τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ σχολεῖον διὰ ν' ἀκροάζεται τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, νὰ γυμνάζεται δὲ μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ μονόζυγον καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια, τὰ ὅποια εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου εἶχομεν, καὶ νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περιπάτους.

Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τοῦ πατρὸς τοῦ κατεπείσθη ὁ Θεόδωρος νὰ ἔρχηται ἐνίοτε εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου.

Ἐκ τοῦ τρόπου δέ, μὲ τὸν ὅποιον ἐφάρετο πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἀρτας, καὶ ἔκ τινων κοντοσυλάβων ἀποκρίσεών τοῦ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθύναμεν, εὐκόλως ἐνοήσαμεν ὅτι μεγίστην ἰδέαν εἶχε περὶ ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι περιεφρόνει καὶ ἡμᾶς ὡς πτωχοὺς καὶ ἀμαθεῖς, καὶ τὸ σχολεῖον ἡμῶν ὡς κατώτερον τοῦ σχολείου τῆς μεγαλοπόλεως Ἀρτας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ ὕφους καὶ τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Θεοδώρου ἐπίεισθημεν ὅτι ἦτο ὑπερήφανος, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πολὺ περιωρισμένου πνεύματος.

Εἶχε δίκαιον ὁ Γεροστάθης, λέγων πολλάκις ὅτι οἱ ὑπερήφανοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κουτοί, καὶ ὅτι ἡ *υπεροψία* εἶναι *ἀδυναμία* τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἡμέραν τινὰ ἐξερχόμενοι μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὸν συνήθη περίπατον, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν τὸν Θεόδωρον εἰς γελοιωδεστάτην, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἔλσεινὴν κατάστασιν κρατῶν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του σφιγκτὰ περιμαζωμένον, ἐβάδιζε δρομαίως, ὧν ὁ ἄθλιος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταλασπωμένος.

Ἦρχισαν τότε τινὲς νὰ γελῶσιν, ἴσως ὡς ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν συνήθως προξενεῖ ἡ θέα τῆς τεταπεινωμένης ὑπερηφανείας. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπέπληξε τοὺς γελῶντας, εἰπὼν ὅτι εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένας καρδίας τὰ παθήματα τῶν ἄλλων συμπάθειαν, καὶ οὐχὶ γέλωτα, πρέπει νὰ προξενῶσιν.

Ἀμέσως δὲ διευθύνθη ὁ γέρων πρὸς τὸν κακῶς ἔχοντα Θεόδωρον, διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλσεινῆς καταστάσεώς του. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἔσπευσε τὰ βήματά του διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του.

#### Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΩΣΤΑΣ.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Θεοδώρου παρετηρήσαμεν παιδίον πτωχόν, δεκαετὲς περίπου, ἐπίσης καταλασπωμένον. Παρὰ τοῦ παιδίου κείνου θέλομεν μάθει τὰ διατρέξαντα, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον πικρῶς ἔκλαιε.

— Τί ἔχεις, παιδάκι μου, καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντόπουλον μ' ἔδωκεν ἓνα γρόνθον . . . εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον . . . ἀκόμη δὲν ἡμπορῶ νὰ πάρω . . . τὴν ἀναπνοήν μου. — Καὶ τί ἔκαμες, καὶ σ' ἐκτύπησε τόσον δυνατά; ἐπρόσθεσεν

ὁ γέρον. — Τί ἔκαμα! ἀπήντησε τὸ παιδίον, καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἐχώθηκα εἰς τὴν λάσπην διὰ νὰ τὸν ἐβγάλω ἀπὸ τὸ χανδάκι, ὅπου εἶχε πέσει; αὐτὸ ἔκαμα! καὶ ἐκείνος δι' ἀνταμοιβὴν μ' ἔδωκε τὸν γρόνθον! Καὶ τὸ παιδίον, λέγον αὐτά, ἐκράτει τὸ στῆθος, καὶ ἐξηκολούθει κλαῖον.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, παιδίον μου, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς τὸ ἀρχοντόπουλον ἔπεσεν εἰς τὸ χανδάκι; — Λοιπὸν πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλην τὴν ἱστορίαν, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ μᾶς εἰπῇς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐγὼ ψεύματα ποτὲ δὲν λέγω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἡ μάννα μου μὲ εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας. Μάθετε λοιπὸν ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μάννα μου μ' ἔστειλεν εἰς τὰ χωράφια νὰ συνάξω ὀλίγα ἄγρια ραδίκια, διὰ νὰ δειπνήσωμεν τὸ βράδυ ἐνῷ ἐγὼ ἐσύναζα τὰ ραδίκια, εἶδα τὸ ἀρχοντόπουλον εἰς ἓν ἄλλο χωράφι καὶ ἔπαιζε τὸ τόπι του (οὕτως ὠνόμαζε τὸ παιδίον τὴν ἐλαστικὴν σφαῖραν τοῦ Θεοδώρου). Δὲν ἤξεύρω, ἐπρόσθεσε τὸ παιδίον, ἂν τὸ ἀρχοντόπουλον ἐπίτηδες διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ ἢ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔρριψε τὸ τόπι του εἰς τὸ χωράφι ὅπου ἤμουν ἐγώ. Ἐν χανδάκι γεμάτον λάσπην ἐχώριζε τὸ χωράφι μου ἀπὸ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον ἄρχισε νὰ φωνάζῃ νὰ τοῦ ρίψω τὸ τόπι του, ἐγὼ ὅμως δὲν τοῦ ἔδωκα ἀπόκρισιν.

— Πολὺ κακὰ ἔκαμες, εἶπεν ὁ Γεροστάθης διακόπτων τὴν διήγησιν τοῦ παιδίου· ὁ Θεὸς ὅχι μόνον τοὺς ψεύστας δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ ὅσους δὲν κάμνουν καλόν, ὡςάκις ἐμποροῦν νὰ τὸ κάμωσι.

— Καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἀλλ' ἂν ἤκουες πῶς μ' ἐφώναζε τὸ ἀρχοντόπουλον;—Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Βρὲ σὺ παλαιό-παιδο! ἦτο ὁ πρῶτός του λόγος. Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθηκα, καὶ ἐκεῖνος τότε μὲ εἶπε — Βρὲ σύ, κουφάλας εἶσαι; ἐν ἀρχοντόπουλον σὲ ὀμιλεῖ, ῥίψε με τὸ τόπι μου.—Τὸν ἀπεκρίθηκα τότε ὅτι δὲν εἶμαι κουφάλας, καὶ πολὺ καλὰ ἀκούω· ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τούς λόγους του δὲν φαίνεται ἀρχοντόπουλον, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ μαζεύω ῥαδίκια.—Πῶς, ἀνόντε, μὲ εἶπεν ἐκεῖνος, δὲν φαίνομαι ἀρχοντόπουλον; δὲν βλέπεις τὰ φορέματά μου; ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἄρτας, καὶ σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσταγὴν μου; Ἐγὼ τότε ἐγέλασα καὶ ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν τοῦ ἔδωκα. Αὐτὸς ὅμως ἐθύμωσε καὶ ἄρχισε νὰ μὲ ὕβριζῃ καὶ νὰ μὲ φοβερίζῃ ὅτι θὰ σπᾶσῃ τὸ κεφάλι μου· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ πηδήσῃ τὸ χανδάκι, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε, καὶ ἔπεσε μέσα, καὶ ἐχώθηκεν εἰς τὴν λάσπην ἕως εἰς τὸν λαιμόν. Τότε ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ, διότι ἐκόλλησε καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐβγῇ. Ἐγὼ τὸν ἐλυπῆθηκα, καὶ ἀμέσως ἔτρεξα νὰ τὸν βοηθήσω· ἀφοῦ ἐχώθηκα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ χανδάκι, κατῴρθωσα μὲ πολὺν κόπον νὰ τὸν ἐβγάλω· τοῦ ἔδωκα τότε καὶ τὸ τόπι του, καὶ τὸν εἶπα ἄλλην φορὰν νὰ μὴ ὕβριζῃ καὶ νὰ μὴ ὑπερφηανεύεται. Ἐκεῖνος ὅμως διὰ εὐχαρίστησιν μ' ἔδωκεν ἓνα δυνατὸν γρόνθον εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀμέσως ἔφυγεν.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τὸ παιδίον πῶς ὀνομάζεται, καὶ ἂν ἔχῃ πατέρα.—Κώστας, ἀπεκρίθη ὁ πατέρας μου ἀπέθανε, καὶ ἄφησε τὴν πτωχὴν μητέρα μου μὲ τέσσαρα ὀρφανά· ἐγὼ εἶμαι τὸ μεγαλύτερον.—Ὁ Γεροστά-

θης ἡρώτησε προσέτι τὸν Κώσταν, ἂν ἔχῃ ἄλλα φορέματα διὰ νὰ ὑπάγῃ ν' ἀλλάξῃ.—Ὅχι, ἀπεκρίθη κλαίον τὸ πτωχὸν παιδίον, ποῦ νὰ εὔρω τὰ ἄλλα!

Ὁ συμμαθητὴς μας Πέτρος παρεκάλεσε τότε τὸν Γεροστάθην νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ συνοδεύσῃ τὸν Κώσταν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡ μήτηρ του εἶχε φυλαγμένα ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματά του, καὶ θέλει τὴν παρακαλέσει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν.

Ὁ Γεροστάθης ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὴν καλὴν του καρδίαν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ τοῦ Κώστα, ὅστις, συνάξας ἁμέσως τὰ βαδίτιά του, ἠκολούθησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἡμεῖς δὲ ἐξηκολουθήσαμεν τὸν περίπατόν μας.

#### Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπροχώρει ὁ Γεροστάθης· σιωπηλοὶ δὲ ἐβαδίζομεν καὶ ἡμεῖς, καταπνίγοντες τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένει ἡ ἀνάμνησις τοῦ λασπωμένου Θεοδώρου.

— Ἰδοὺ, μᾶς εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης, καὶ ἄλλο δυσάρεστον παρακολούθημα τοῦ πλούτου, ὅσakis δὲν συνιδεύηται ὑπὸ καλῆς ἀνατροφῆς, ἡ *ὑπεροψία*, ἡ *οἷσις*, ἥτις ἔρριψεν εἰς τὴν λάσπην τὸν Θεόδωρον διὰ νὰ τὸν ταπεινώσῃ. Εἶθε τὸ σημερινὸν πάθημα νὰ τῷ γίνῃ μάθημα!

Ἡ *ὑπεροψία*, ἐξηκολούθησε λέγων, εἶναι *ἀσθένεια* τοῦ *ἐγκεφάλου*· οὐδεὶς, ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ὑποπίπτει εἰς τὸ πάθος τοῦτο.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, θέλοντες φαίνεται νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνόητος *ὑπεροψία* εἶναι *ἀσθένεια* ἐγκεφαλικῇ

και επικίνδυνος ὡς ἡ λοιμικὴ, ὁρθῶς ὠνόμαζον καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ *τῦφορ*.

Ἡ ἀσθένεια αὕτη δὲν εἶναι κολλητικὴ ὡς ἡ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' εἶναι *γελολία*, ὁμοιάζουσα ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν καλουμένην *μορομαρίαρ*, ἥτις κάμνει τοὺς πάσχοντας νὰ πιστεύωσιν ὅτι εἶναι ἢ βασιλεῖς, ἢ αὐτοκράτορες, ἢ προφῆται, ἢ ὅτι ἔχουν μύτην ὕαλινον, ἢ ὄφιν μέγαν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν. Οὕτω καὶ οἱ πάσχοντες τὴν ἀσθένειαν τῆς ὑπερφηφάνειας φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἀξίαν καὶ προτερήματα, τὰ ὅποια πράγματι δὲν ἔχουν.

Εἶναι προσέτι ἀσθένεια ἀποτρόπαιος ἡ ὑπεροψία· διότι πάντες ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται τοὺς πάσχοντας τὸ πάθος τοῦτο.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι καὶ επικίνδυνος, διότι οἱ ὑπερήφανοι, ἔχοντες μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἄλλων, μεγάλῃν δὲ περὶ ἑαυτῶν, προσπαθοῦν συνήθως νὰ πετάξωσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις των, καὶ πίπτοντες ἐλεεινῶς καταστρέφονται.

Τὴν επικίνδυνον ταύτην ἀσθένειαν πάσχει καὶ ὁ δυστυχὴς Θεόδωρος, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἡ φιλανθρωπία ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ μὴ τὸν περιγελῶμεν· τῷ *δυστυχούντι μὴ ἐπιγέλα*, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Χίλων· ἀλλὰ λυπούμενοι αὐτὸν ἅς προσπαθήσωμεν, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν σώσωμεν. Ἴσως τὸ κατορθώσωμεν, διότι εἶναι νέος, καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ ριζωθῇ εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἄλλ' ἅς ἀφήσωμεν τώρα ἡσυχον τὸν Θεόδωρον, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ σεῖς μὲν ἀρχίσατε τοὺς γυμναστικούς σας ἀγῶνας, ἐγὼ δὲ θέλω

συνάξει ἄνθη διὰ νὰ πλέξω στεφάνους, μὲ τοὺς ὁποίους θέλω στεφανώσει ὅσους ἀναφανῶσι νικηταὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ πῆδημα, καὶ εἰς τὸν δίσκον.

Οἱ στέφανοι, τοὺς ὁποίους μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Γεροστάθης, ἤρέθισαν τὴν φιλοτιμίαν μας, ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτρέξαμεν ταχύτερα, ἐπηδήσαμεν δὲ διαστήματα μεγαλύτερα, καὶ ἐρρίψαμεν τὸν δίσκον πολὺ μακρύτερα παρὰ τὸ σῦνηθες. Ὁ δὲ ἀθλοθέτης γέρων ἐστεφάνωσε τοὺς νικητὰς ἐν τῷ μέσῳ ζητωκραυγῶν· ἐπανήλθομεν δὲ εἰς τὴν κωμόπολιν πολὺ πλεον εὐτυχεῖς παρὰ τὸν Θεόδωρον, ὅστις δὲν κατεδέχετο νὰ συνδιασκεδάσῃ μετὰ τῶν πτωχῶν ἡμῶν τέκνων τῆς κωμοπόλεως.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης προσεκάλεσέ τινας ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν· ἀποχαιρετίσας δὲ τοὺς ἄλλους μικροὺς φίλους του, διευθύνθη πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ κυρ Θάνου, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ὅπως ἴδωμεν μήπως ἐπαθὲ τι κακὸν ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκ τῆς πτώσεώς του εἰς τὸ χανδάκιον, καθ' ὃσον μάλιστα ἦτο καὶ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος.

#### Ἡ ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Ἐμβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρ Θάνου, εὗρομεν αὐτὸν μὲν ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ υἱόν του καθήμενον πλησίον του καὶ ἀκροαζόμενον. Χαίρων μᾶς ὑπεδέχθη ὁ κυρ Θάνος· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐφάνη μᾶλλον δυσαρεστημένος, ὅτε μᾶς εἶδεν εἰσερχομένους.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάσας ἀμέσως τὸν Θεόδωρον, ἤρχισε μὲ γλυκεῖς λόγους νὰ τὸν προσελκύῃ, διασκεδάζων οὕτω καὶ τὴν δυσἀρέσκειαν καὶ τὴν ἐντροπὴν, τὴν ὁποίαν ἦ ἐπίσκεψίς μας ἐπροξένει εἰς αὐτόν.



— Εὖγε, φίλε Θεόδωρε, τῷ εἶπεν, ἀξιόλογα διασκεδάξεις τὰς ἐσπερινὰς σου ὥρας, ἀκροαζόμενος τὸν καλὸν σου πατέρα ἀναγινώσκοντα. Τί καλὸν βιβλίον ἀνεγίνωσκεν ὁ πατήρ σου;

— Τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ Θεόδωρος.

— Εἶδες, φίλε, πόσον ἀνδρεῖοι, πόσον γενναῖοι εἶναι οἱ ἔνδοξοι Σουλιῶται! ἐπανελάβεν ὁ Γεροστάθης· καὶ σύ, τέκνον μου, ἐπίσης ἀνδρεῖος καὶ ἔνδοξος θέλεις γίνεαι, ἀνὰ σπασθῆς τῇ ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωμασκήαν.

Ὁ Θεόδωρος, ἀκούσας ὅτι δύναται νὰ γίνη ἔνδοξος, ἐφάνη εὐχαριστημένος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Γεροστάθης ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ περὶ τῆς πρό τινων ὥρῶν συναντήσεώς μας· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του διεκόπη, ὅτε ὁ πατήρ του, λαβὼν τὸν λόγον, εἶπε — Ναί, πολὺ καλὴ εἶναι ἡ σωμασκήα, καὶ πολὺ ὠφελεῖ τὸν Θεόδωρόν μου, ἀλλ' ἐξ αἰτίας αὐτῆς, θέλω νὰ πηδῇ σήμερον ἐν χανδακίον, ἔπεσεν εἰς αὐτό, καὶ εἰς κακὴν κατάστασιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Μήπως ἐκτύπησας, φίλε Θεόδωρε, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος ἐσιώπα, ὁ δὲ πατήρ του ἀπήντησεν — Ὅχι, δόξα τῷ Θεῷ, αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀλλ' ἠφανίσθησαν τὰ ἐνδύματά του, καὶ κατεπικράνθη ὁ Θεόδωρός μου· τῷ εἶπον ὁμῶς ὅτι θέλω παραγγείλῃ ἄλλα λαμπρότερα.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρετήρησεν ὅτι πολὺ περιττὰ θεωρεῖ τὰ πολυτελῆ καὶ λαμπρὰ φορέματα, οὐχὶ μόνον διότι δὲν αὐξάνουν τὴν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος αὐτά, ἀλλὰ μάλιστα διότι ὅσα λαμπρότερα εἶναι, τόσα αὐξάνουν τὴν

ματαιότητα καὶ τὴν οἴησιν, καὶ τόσῳ περισσότερον μᾶς λυποῦν, ὅταν λασπωθῶσι.

Εἰς τῶν νεωτέρων σοφῶν, ἐξηκολούθησε λέγων, ἐρωτηθεὶς πῶς πρέπει νὰ ἐνδύμεθα, ἀπεκρίθη ὅτι «καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς τὰ ἐνδύματα παρὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν κοσμιότητα, καὶ τὴν καθαριότητα· προσπαθοῦντες νὰ ἐνδύμεθα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οὐδεὶς νὰ ἐνθυμῆται ὅποια ἦσαν τὰ ἐνδύματά μας.» Ἐπομένως ὁ σοφὸς αὐτὸς κατέκρινε πᾶσαν παράδοξον, ἢ ἐπιτετηδευμένην, ἢ πολυτελεῖ, ἢ ζωηράν καὶ ποικιλόχροον ἐνδυμασίαν, δυναμένην νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν περιεστώτων.

Υπάρχουν τινὲς νέαι καὶ νέοι, οἵτινες, κατὰ μίμησιν τοῦ παγωνίου, κομπάζουν εἰς τὴν ὠραιότητά των, καὶ ἀποσινῶνται εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς, γινόμενοι οὕτω γελοιωδέστατοι διὰ τὴν κουφόνοιάν των· δὲν γνωρίζουν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ δὲν προσθέτουν οὔτε ἀξίαν οὔτε ὑπόληψιν, καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν κάλλος εὐκόλως μαραίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ λαμπρὰ φορέματα εὐκόλως φθείρονται, καὶ ὅτι μόνον τὸ ψυχικὸν κάλλος μένει ἀμάραντον.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους τούτους, στραφεὶς πρὸς τὸν Θεόδωρον, εἶπε—Τὰ λαμπρὰ σου ἐνδύματα βεβαίως δὲν σὲ ὠφέλησαν σήμερον εἰς τὸ πῆδημα τοῦ χανδακίου· ἀπ' ἐναντίας ἴσως σὲ ἐβλάψαν· ἂν ἀντὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων εἶχες γυμνασμένον τὸ σῶμά σου, ἤθελες πηδήσει τὸ χανδάκιον χωρὶς νὰ πέσῃς εἰς αὐτό. Εἶσαι σύμφωνος, φίλε Θεόδωρε;

—Ὁχι, δὲν εἰμαι διόλου σύμφωνος, ἀπήντησεν ὁ Θεό-

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

δωρος· ἂν ἔπεσα εἰς τὸ χανδάκιον δὲν πταῖουν τὰ λαμπρά μου φορέματα, ἀλλὰ πταίει ἐν πτωχὸν βρωμόπαιδον, τὸ ὅποιον ἐπρόσταξα νὰ μὲ ρίψῃ τὴν σφαῖράν μου καὶ δὲν ὑπήκουσεν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ πηδήσω καὶ νὰ πέσω.

— ὦ! τί κακὸν παιδίον! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ πῶς τῷ ἔδωκες τὴν προσταγὴν σου, φίλε Θεόδωρε; — Βρὲ σύ! τὸν εἶπα, ῥίψε με τὴν σφαῖράν μου. Ἐκεῖνο δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐγέλασεν, ἐγὼ δὲ ἐθύμωσα, καὶ θελήσας νὰ πηδήσω τὸ χανδάκιον ἔπεσα μέσα.

— Καὶ διατί, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς εὐγενικῶς νὰ σοὶ ρίψῃ τὴν σφαῖράν σου, ἐπροτίμησας νὰ τὸ προστάξῃς μὲ τὸ βρὲ σύ;

— Νὰ τὸ παρακαλέσω εὐγενικά! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Θεόδωρος· ἐν παλαιόπαιδον μὲ ξεσχισμένα φορέματα δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἐνῷ πολὺ καλὰ ἔβλεπεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά μου ὅτι δὲν ἦμην ὁμοίος του;

— Βλέπεις λοιπόν, Θεόδωρε, ὅτι τὰ ἐνδύματα πταῖουν; Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐφόρει πτωχικά. Σὺ δέ, ὦν υἱὸς πλουσίου, καὶ ἐνδεδυμένος λαμπρά, ἐνόμισας ὅτι ἦσο καὶ ἀνώτερος ἐκείνου· διὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς, τὸ ἐπρόσταξας μὲ τὸ βαρβαρικὸν βρὲ σύ, καὶ ἐκεῖνο, ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ, ἐγέλασε, καὶ οὕτως ἔπεσας εἰς τὸ χανδάκιον.

Μόνον οἱ βάρβαροι, φίλε Θεόδωρε, καὶ οἱ τύραννοι ὑβρίζουν, καὶ περιφρονητικῶς προστάζουν τοὺς σκλάβους των· ἀλλ' οὔτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἤτο σκλάβος σου, οὔτε σὺ ἔπρεπε ποτε νὰ καταδεχθῇς νὰ λάβῃς τὸ ὕφος βαρβάρου καὶ ὑβριστοῦ τυράννου.

Καὶ σὺ καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον εἰσθε ὁμοία καὶ ἰσό-  
εσμα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· κἀνὲν δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ εἰς  
νὰ περιφρονῇ τὸν ἄλλον· ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἰσότημοι πρέπει  
ν' ἀγαπώμεθα, διότι ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ αὐτοῦ Ὑψί-  
στου Πατρός, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὰ ἐνδύματά μας  
καὶ ἡ κατάστασίς μας.

Εἰπέ μοι, φίλε Θεόδωρε, ἂν υἱός τις πατὴρ πλουσιω-  
τέρου τοῦ ἰδικοῦ σου, καὶ πολὺ πλέον λαμπροστολισμέ-  
νος ἀπὸ σέ, ἤθελε σέ προστάξει μὲ τὸ ὑβριστικὸν βρὲ σὺ,  
ἤθελε σέ ἀρέσει; ἤθελες λάβει συμπάθειαν πρὸς αὐτόν;  
ἤθελες τὸν ὑπακούσει; ἤθελες προθύμως τὸν βοηθήσει,

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος· ἀλλ' ἐγὼ δὲν  
εἶμαι πτωχὸς καὶ ξεσχισμένος, ὡς τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

— Ἐὰν λοιπόν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων,  
ἠθέλετέ ποτε δυστυχῆσαι καὶ χάσει τὴν περιουσίαν σας,  
καὶ ἤθελες καταντήσαι εἰς τόσσην ἔνδειαν, ὥστε ἡμίγυ-  
μνος καὶ ἀνυπόδητος νὰ ζητῆς εἰς τοὺς δρόμους ἐλεημο-  
σύνην, ποῖον ἀρχοντόπουλον ἤθελες προτιμήσει, ἤθελες  
ἀγαπήσει, ἤθελες σεβασθῇ καὶ συντρέξει, τὸ φουσκωμέ-  
νον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἤθελε σὲ ὑβρίσει καὶ σὲ περιφρονή-  
σαι μὲ τὸ βρὲ σὺ, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον, αἰσθανόμενον συμ-  
πάθειαν, ἤθελε σὲ ὁμιλήσει γλυκὰ καὶ εὐγενικὰ, καὶ ἤ-  
θελε σὲ παρηγορήσει μὴ μικράν τινα βοήθειαν;

Ὁ Θεόδωρος ἐσιώπησεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, καὶ ἐσυλ-  
λογίζετο· ὁ δὲ γέρων τὸν ἠρώτησε διατί δὲν ἀποκρί-  
νεται.

Μετὰ συστολῆς δὲ εἶπε τότε ὁ Θεόδωρος—Ἐχετε δι-  
καιον βλέπω ὅτι δὲν ἐφέρθη καλὰ πρὸς τὸ πτωχὸν παι-  
δίον· ἀλλὰ δὲν καταλαμβάνω πῶς εἶναι δυνατόν ποτε νὰ

χάσωμεν τὴν κατάστασίν μας, καὶ νὰ καταντήσω ψωμοζήτησι εἰς τοὺς δρόμους!

— "Ὅσο δύσκολος καὶ κοπιαστικὴ εἶναι, φίλε μου, ἡ τιμὴ ἀπόκτησις τῶν χρημάτων, τόσῳ εὐκολὸς εἶναι ἡ ἀπώλειά των. Ἀπαιτεῖται φρόνησις, ἀπαιτεῖται πολυκαίρια, φιλοπονία, τιμιότης, οἰκονομία, λιτότης, καὶ ὀλιγάρκεια πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοῦ πλούτου· ἀλλὰ πολλάκις εἰς τὰ κιβώτια τῶν πλουσίων ὁ πλούτος ἀνοίγει τρεῖς ὀλεθρίας τρύπας, καὶ δι' αὐτῶν ὁ μὲν πλούτος εὐκόλως ἐξέρχεται, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσέρχεται ἡ ἔνδεια καὶ ἡ δυστυχία. Αἱ δὲ τρύπαι αὗται εἶναι ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, καὶ ἡ ὑπεροψία.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Θεόδωρον ἂν ἀνέγνωσέ ποτε τὴν ἱστορίαν τοῦ Κροίσου καὶ τοῦ Σόλωνος. Ὁ Θεόδωρος ἀπεκρίθη ὅτι τὴν ἀνέγνωσεν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνθυμεῖται. Ὁ δὲ γέρον διηγῆθη τὰ ἑξῆς.

#### Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ.

Ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ εἰς τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, ὑπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεϊς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βασιλεῖς.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλούτη του ἤθελον θαμβώσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἑλλήνου. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του εἰδείχθησαν

εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ μεγάλοι θησαυροὶ τοῦ, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὐτυχέστερον αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα τοῦ, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ Κροῖτος δυσαρεστηθεὶς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὐτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτὸν ἂν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργεῖους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμαζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν τῶν ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γράϊαν μητέρα τῶν ἀξίεπαινον ἀφοσιώσιν τῶν, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἄλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν τῶν.

Ὁ ὑπερήφανος Κροῖτος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν—Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μετὰ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς,

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ιδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν τῶν, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖτον «ὅτι τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπερηφανεύηται » διὰ τὴν παρούσαν εὐτυχίαν τοῦ εὐδαίμων δὲ ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειόνων εὐδαιμόνων τὸν βίον τοῦ· διότι ὁ βίος

» τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τε-  
 » λειώσῃ ὁ ἀγὼν οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνα-  
 » κηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ  
 τοῦ τέλους τοῦ βίου του.»

Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν  
 ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥ-  
 τε δυσαρέστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν  
 τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροψία καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροῖσου  
 ἐσπρωζαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως  
 τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον δὲ τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ  
 τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν  
 πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς  
 του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος, ἐκινδύνευσεν νὰ χάσῃ  
 καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν  
 καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἤτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς·  
 ἀλλ' ἐνῶ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς  
 λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναζεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρεῖς  
*Σόλων, Σόλων, Σόλων!*

Ὁ Κύρος ἠρώτησε τότε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄν-  
 θρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο;

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖσος διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συν-  
 ἔντευξίν του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους παρὰ  
 τοῦ Ἑλλήνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει· ὁ Κύρος συνησθάνθη  
 ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὅσον  
 μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖσου ἐπεβεβαίονε τὴν  
 ἀλήθειαν αὐτῶν· φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς  
 δυστυχῆσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ

καταβιάσασιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὴν ζώην, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

Τοιοιυτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσε, καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

— Βλέπεις, φίλε Θεόδωρε ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, πόσον εὐκόλως χάνονται ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας καὶ πλούτη καὶ θησαυροὶ καὶ δλόκληρα βασίλεια; ἂν ὁ Κροῖσος δὲν ἐμεγαλαύχει διὰ τὰ πλούτη του, ἂν ἡ ὑπεροψία δὲν τὸν ἐτύφλωνεν, ὥστε καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰς δυνάμεις νὰ περιφρονήσῃ, καὶ τὰς ἰδικὰς του νὰ θεωρήσῃ πολὺ ἀνωτέρας ἐκείνων, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ τὸν πόλεμον, δὲν ἤθελεν ἐπομένως ταπεινωθῇ, δὲν ἤθελε στερηθῇ τὸ πᾶν, κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του.

## Αἱ ἀρχαῖαι μητροπόλεις.

Αἱ πλουσιώταται καὶ λαμπραὶ μητροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἡ Σιδὼν, ἡ Τύρος, ἡ Καρχηδὼν, ὡς ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανείας των κατεστράφησαν.

Ἡ κοσμοκράτωρ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη ἐγένεν ἐπὶ τέλους παρανάλωμα τῶν Βανδάλων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὰς ἐνδοξοὺς νίκας των κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ τὰ Περσικά των λάφυρα, ὑπερηφανευθέντες καὶ θελήσαντες νὰ κατασταθῶσι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῆς Σπάρτης· τὴν δὲ ὑπερήφανον Σπάρτην ἐταπείνωσεν ἔπειτα ὁ Ἑπαμεινώνδας, μέχρις οὗ ἅπασα ἡ ὑπερήφανος Ἑλλάς ταπεινωθεῖσα κατέστη Μακεδονική,



ἀκολούθως Ῥωμαϊκῇ, καὶ ἐπὶ τέλους Τουρκικῇ ἐπαρχίᾳ.

Ὁ κύρ Θάνος, ὅστις σιωπηλὸς ἠκραζέτο τὸν Γεροστάθην, τῷ ἀπηύθυνε τότε τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν— Συμφωνῶ ὅτι κακὸν καὶ ψυχρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπεροψία, καὶ βλέπω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερφηφάνειας τῶν παρεσύρθησαν εἰς ἀνοήτους πολέμους, καὶ δι' αὐτὸ κατεστράφησαν· ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι οὐτ' ἐγώ, οὔτε ὁ Θεόδωρός μου θέλομεν ποτὲ ἐπιχειρήσει πολέμους, καὶ ὅτι ἐπομένως θέλομεν δυνηθῆ νὰ διατηρήσωμεν τὴν μικρὰν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἤρεσεν ὑπερβολικὰ εἰς τὸν Θεόδωρον, ὅστις εἰρωνικῶς ἐπρόσθεσεν— Ὡ βέβαια, βέβαια, κύρ Γεροστάθην, ἡμεῖς οὔτε πολέμους, οὔτε ἐχθροὺς θέλομεν κάμει διὰ νὰ δυστυχίσωμεν.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων χαμογελῶν ἀπήντησε— Τοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι ἐκ ψυχῆς· πάντοτε εὐτυχεῖς νὰ ᾔσθης, καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃς πολέμους ὀλεθρίους! Ἀλλὰ λυποῦμαι, φίλε Θεόδωρε, διότι παρατηρῶ ὅτι ἔχεις ἤδη μεγίστην πολεμικὴν διάθεσιν.

— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Θεόδωρος. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν— Ἰδοὺ πῶς· νομίζων ὅτι, ἐπειδὴ εἶσαι υἱὸς πλουσίου, εἶσαι καὶ ἀνώτερος τοῦ πτωχοῦ παιδίου, τὸ ὅποιον εἶδες σήμερον, περιεφρόνησας καὶ ὕβρισας αὐτό. Ἀλλ' ἡ ὕβρις, φίλε, εἶναι πόλεμος κατὰ τῶν καλῶν ἡθῶν· ἐπομένως καὶ πόλεμον ἔκαμες σήμερον, καὶ ἐχθρὸν ἀπέκτησας τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο παιδίον· ὡς ἐκ τοῦ πολέμου δὲ τούτου καὶ ἐταπεινώθης, πεσὼν εἰς τὸ χανδάκιον, καὶ ἐκινδύνευσας, καὶ ἐζημιώθης, καταλασπώσας τὰ λαμπρά σου φορέματα.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἔμεινε συλλογιζόμενος, ὁ δὲ γέ-  
ρων ἐξηκολούθησε λέγων

— Ἡ ὑπεροψία δὲν γεννᾷ μόνον πολέμους ἐνόπλους·  
ἀλλὰ καὶ ἄλλους πολὺ πλέον ἐπικινδύνους καὶ ὀλε-  
θρίους.

Ὁ ὑπερήφανος, περιφρονῶν καὶ αὐθαδιάζων, κηρύττει  
πόλεμον κατὰ τῆς χρηστοθείας καὶ τῆς καλῆς συμπε-  
ριφορᾶς· μὴ καταδεχόμενος νὰ ἐργάζεται, κηρύττει πό-  
λεμον κατὰ τῆς φιλοπονίας· θέλων πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐξο-  
δεύῃ πολλὰ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς ὀλιγαρκείας.  
καὶ τῆς οἰκονομίας· μὴ ἀναγνωρίζων ἄλλους φρονιμωτέ-  
ρους αὐτοῦ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν καλῶν συμβου-  
λῶν· καὶ ἐπὶ τέλους, νομίζων ὅτι γνωρίζει ὅσα δὲν γνω-  
ρίζει, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φρονήσεως, τῆς φιλο-  
μαθείας καὶ τῆς προόδου.

Τοιοιουτρόπως, ἐπισύρων ὁ ὑπερήφανος καθ' ἑαυτοῦ  
τόσους ἐχθρούς, ἐξ ἀνάγκης καταστρέφεται, καὶ ἐπὶ τέ-  
λους δυστυχεῖ.

Ἄν μὲ ἐγγυηθῇς, φίλε Θεόδωρε, οὐχὶ μόνον ὅτι θέλεις  
ἀποφύγει τοὺς τοιούτους πολέμους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα θέ-  
λεις προσπαθήσει νὰ ζήσῃς πάντοτε φίλος καὶ σύμμαχος  
ὅλων τῶν μεγάλων δυνάμεων, τὰς ὁποίας σοὶ ἀνέφερα,  
τότε καὶ ἐγὼ σοὶ ἐγγυῶμαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλεις δυστυ-  
χήσει, ποτὲ δὲν θέλεις περιφρονηθῇ, ἀλλ' εὐτυχῶν καὶ  
παρὰ πάντων ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος θέλεις διέλθει  
τὸν βίον μακάριον.

Ἄς ἐνθυμώμεθα καὶ ἃς πιστεύωμεν τὴν μεγάλην καὶ  
θεῖαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων μᾶς  
ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπὼν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ

Εὐαγγέλιον «ὅστις ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπεβεβαίωσαν τὸ «Κύριος τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται,» ἐπεσφραγίσθησαν δὲ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ θείου παραδείγματος, τὸ ὁποῖον ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του· διότι καὶ ἐγεννήθη, καὶ ἔζησε, καὶ ἀπέθανε ταπεινῶς, καὶ τοὺς πόδας τῶν πτωχῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἔνιψε, διὰ τὰ μᾶς διδάξῃ τὸ σωτήριον μάθημα τῆς μετριοφροσύνης, καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ ν' ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα οὐχὶ μόνον τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατωτέρους ἡμῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας νόμος διέπει καὶ τὴν ἔμψυχον καὶ τὴν ἄψυχον φύσιν· διότι καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ὑψηλότερα δένδρα ἐκρίζονε καὶ ρίπτει κατὰ γῆς, καὶ ὁ κεραυνὸς τὰς ὑψηλότερας πάντοτε κορυφὰς κτυπᾷ καὶ κατακαίει, καὶ ὁ σεισμὸς τὰ ὑψηλότερα κτίρια κλονίζει καὶ καταστρέφει.

Τόσον δὲ φανερόν εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπερηφάνους, ὥς τε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς εἰδωλολατρείας ὁ Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητῆς, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας λέγων

«Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄρην ὑπερφρόνων.»

Παράδειγμα δὲ τῆς μετριοφροσύνης τῶν ἀρχαίων σοφῶν ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος τὸ ἑξῆς·

Ο ΧΡΥΣΟΣ ΤΡΙΠΟΣΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ.

Ἐνῶ τινες Κῶοι ἔσυρον ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ δίκτυόν των, Μιλήσιοι τινες ἡγόρασαν ὅσα δι' αὐτοῦ ἤθελον σύρει.

Ἀλλὰ τὸ δίκτυον μεταξὺ τῶν ὀψαρίων ἀνέσυρε καὶ

χρυσούν τρίποδα, τὸν ὁποῖον ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου εἶχε ρίψει ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Ἐγεννήθη τότε φιλονεικία μεταξὺ τῶν πωλητῶν καὶ τῶν ἀγοραστῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ τούτου τρίποδος· διότι οἱ μὲν διεταίνοντο ὅτι μόνον ὀψάρια ἐπώλησαν, οἱ δὲ ὅτι ἡγόρασαν πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ δικτύου. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Απόλλωνος διέλυσε τὴν διαφοράν, διότι, ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία, ἀπήντησεν ὅτι ὁ τρίπους ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὅθεν οἱ Κῶοι προθύμως προσέφεραν τὸν χρυσούν τρίποδα εἰς τὸν Θαλῆν, ἂν καὶ Μιλήσιον, διότι αὐτὸν ἐσέβοντο περισσότερον μεταξὺ τῶν τότε ἐπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Θαλῆς ὅμως δὲν ἐδέχθη τὴν προσφοράν, εἰπὼν ὅτι σοφώτερον αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν Βίαντα· ἀλλὰ καὶ ὁ Βίας ἀπέστειλε τὸν τρίποδα εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἐπτὰ Σοφῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ τρίπους περιῆλθε καὶ τοὺς ἐπτὰ Σοφούς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτόν, διότι ἡ μετριοφροσύνη, θυγάτηρ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, δὲν ἐσυγχώρει εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν νὰ νομισθῇ σοφώτερος τῶν ἄλλων. Ὅθεν ὁ χρυσοῦς τρίπους ἀφιερώθη ὑπὸ τῶν Κῶων εἰς τὸν θεὸν Απόλλωνα, ὡς τὸν σοφώτατον πάντων.

#### Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΥΘΙΑ.

Τὴν αὐτὴν μετριοφροσύνην τῶν ἐπτὰ Σοφῶν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἀπέδειξε καὶ ὁ σοφὸς Σωκράτης. Ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος τίς εἶναι ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε διὰ τῆς Πυθίας, ἥτις ἦτο ἡ ἱερεῖά του, ὅτι «Σοφὸς μὲν Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀλλὰ σοφώτερος πάντων Σωκράτης ἐστί.»

Δὲν ὑπερηφανεύθη ὁ ἀληθῶς σοφὸς Σωκράτης ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης· ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι ὠνομάσθη σοφώτερος τῶν ἄλλων, διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε, λέγων «ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα,» ἐνῶ οἱ ἄλλοι, νομίζοντες ὅτι γνωρίζουν ὅσα ἠγνόνουν, δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀμάθειάν των.

Τὴν ἀξιέπαινον ταύτην μετριοφροσύνην του ἐπροσπάθει ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ ἐμπνέῃ καὶ εἰς ὅσους τῶν φίλων του ἔβλεπεν ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς οἰήσεως. Πολλάκις δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι, καθὼς ὁ ἀῆρ φουσκώνει τοὺς ἀσκούς, οὕτω καὶ ἡ οἷησις φουσκώνει τοὺς ἀνοήτους· «τοὺς κενοὺς ἀσκούς τὸ πνεῦμα διττῶς, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ ὑπερηφανεία.»

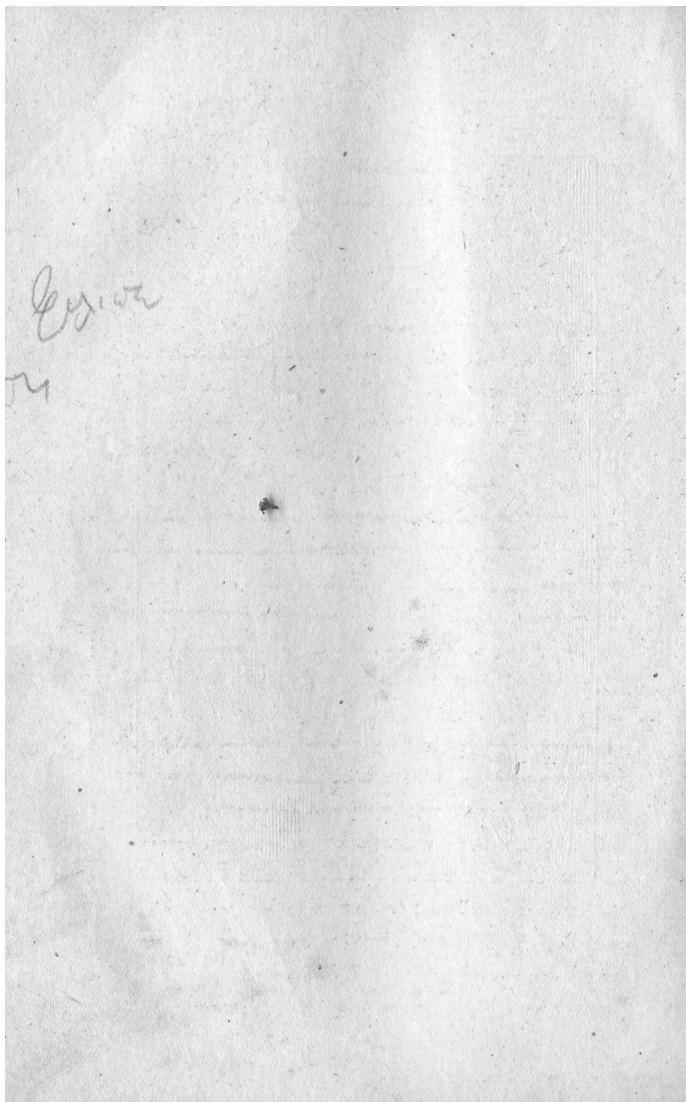
Εἶχε δίκαιον ὁ Σωκράτης· μόνον οἱ κενοὶ νοὸς πληροῦνται ὑπερηφανείας, ἀλλ' ὅσοι ἔχουν νοῦν ὑγιᾶ ποτὲ δὲν ὑπερηφανεύονται.

Ἐνθυμούμενοι λοιπὸν τὸν Κροῖσον, φίλε Θεόδωρε, ἃς μὴ ὑπερηφανευώμεθα διὰ τὰ πλούτη μας· μιμούμενοι δὲ τὸν Σωκράτην, ἃς μὴ ὑπερηφανευώμεθα, ἃς μὴ φουσκώνωμεν ὅσῃν σοφίαν καὶ ἂν ἀποκτήσωμεν. Οἱ ἔχοντες ἀληθῆ παιδείαν, συναισθάνονται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ λάθη των, καὶ ἐπομένως οὐδέποτε ὑπερηφανεύονται· μόνον οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ κοῦφοι ἐπαίρονται, καὶ προσπαθοῦν ν' ἀναδείξωσι τοὺς μὲν ἄλλους ἀμαθεῖς, ἑαυτοὺς δὲ σοφωτέρους τῶν ἄλλων. Οἱ μεστοὶ καὶ ὠφέλιμοι στάχεις τοῦ ἀγροῦ κύπτουν μετριοφρόνως ὑπὸ τὸ βάρος των· μόνον δὲ οἱ κοῦφοι ἴστανται ὑπερήφανοι.

Ὅθεν καὶ σύ, φίλε Θεόδωρε, ὅσον πεπαιδευμένος καὶ ἂν γίνῃς, ἐνθυμοῦ τὸν χρυσοῦν τρίποδα καὶ τοὺς ἑπτὰ

Φίλιππε ἄνθρωπος εἶ.





Σοφούς, ἐνθυμοῦ τὸ Σωκρατικὸν «ἐν οἷδα ὅτι οὐδὲν οἷδα» ποτὲ δὲ μὴ συσταλῆς νὰ εἴπῃς ἐλευθέρως καὶ καθαρὰ ὅτι δὲν γνωρίζεις πράγμα τι, τὸ ὅποιον δὲν γνωρίζεις, ἢ νὰ ἀναγνωρίσῃς λάθος τι, εἰς τὸ ὅποιον ὡς ἄνθρωπος ὑπέπεσας.

Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάτης, ἀφοῦ, ὀργανίσας τὸν στρατὸν του κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Θηβαίων, ἐστερεώθη ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου του, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ καθυποτάξῃ καὶ τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα, ἥτις δυστυχῶς εἶχεν ἤδη παραλύσει ὡς ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν χαρακτήρων.

Τὸ σχέδιον τοῦτο κατώρθωσεν ὁ Φίλιππος εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, κατατροπώσας ἐν αὐτῇ τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων.

Τόσπην δὲ χαρὰν ἡσθάνθη διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ ἀποφασιστικὴν νίκην του, ὥστε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἤρχισαν νὰ σκοτίζωσι τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἄλλ' ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι, ἂν ἐκυριεύετο ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, ἤθελεν ἐκτεθῇ εἰς μεγάλους κινδύνους, ἤθελεν ἴσως περιφρονήσει τοὺς ἐχθρούς του, ἤθελε πράξῃ κατ' αὐτῶν σκληρότητας, ἤθελεν ἐξάψει καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν των, καὶ οὕτως ἤθελε διακινδυνεύσει τὸ πᾶν.

Ὅθεν, διὰ νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου τούτου πάθους, διέταξεν ὑπηρέτην του τινὰ νὰ εἰσέρχεται καθ' ἐκάστην αὐγὴν ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καὶ νὰ τῷ λέγῃ «Φίλιππε, ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος.»



Τοιοιυτοτρόπως ὁ Φίλιππος, ὑπενθυμιζόμενος ὅτι εἶναι ἄνθρωπος θνητὸς καὶ ὑποκείμενος εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης, περιώριζε τὴν πρὸς τὴν ὑπεροψίαν ῥοπὴν του, καὶ ἐπρολάβεθαι τοὺς καθημερινοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπεροψία ἠδύνατο νὰ τὸν σπρώξῃ.

Παρακάλεισεν καὶ σύ, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, τὸν καλὸν σου πατέρα νὰ σὲ ὑπενθυμίζῃ καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι, ἂν τυχὸν ᾖσαι πλούσιος, πεπαιδευμένος, ὥρατος ἢ πνευματώδης ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι, ὥραιότεροι, πνευματωδέστεροι, καὶ μᾶλλον πεπαιδευμένοι. Οὕτω θέλεις ἀποφύγει τὸν περίγελων καὶ τὴν ἀποστροφὴν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ οἴησις ἐκθέτει τοὺς ἀνοήτους φίλους αὐτῆς.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τότε τὸ ὠρολόγιόν του, εἶπεν ὅτι ἦτο ἄργά. Ἐκαλονύκτισε λοιπὸν τὸν κύρ Θάνον καὶ τὸν Θεόδωρον, καὶ διεκθύνη πρὸς τὴν θύραν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἤνοιξε καὶ εἶδεν ὅτι οὐδεὶς ἦτο ἔξω, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μὲ σιγαλὴν φωνὴν μᾶς εἶπεν

— Ἐλθσμόνησα, φίλοι μου, νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι εἶναι πολὺ ἄτοπον καὶ ἀπρεπὲς ἡμεῖς, οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, νὰ ὑπερφηανευώμεθα καὶ νὰ φουσκώνωμεν, ἀναισθητοῦντες εἰς τὴν παροῦσαν κατὰστασιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τόσων ἄλλων ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας.

Ὅσακις λοιπὸν οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερφηανείας μᾶς σκοτίζωσιν, ἅς ἐνθυμώμεθα ἀμέσως ὅτι εἴμεθα δοῦλοι, ἢ ὅτι ἔχομεν ἀδελφοὺς δούλους· ἅς ἐνθυμώμεθα ὁποῖαν θέσιν κατεῖχε ποτε εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος,

λεημοσύνην, ἀνοίγει τὸ στόμα του, μᾶς δεικνύει αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου του, καὶ ἀφίνει νὰ ἐξέλθωσιν ἀνθρώποι τινες φωναί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἐνοήσαμεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο βωβός.

Ἡθέλησε νὰ βεβαιωθῇ τότε ὁ Γεροστάθης ἂν ἦτο μόνον βωβὸς ἢ συγχρόνως καὶ κωφός· διότι, ὡς μᾶς εἶπε, τινὲς γεροῦνται μόνον τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἄλλοι, πολὺ δυστυχέστεροι, γεννῶνται εἰς τὸν κόσμον καὶ κωφοὶ καὶ βωβοί, καὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται *κωφάλαλοι*.

Ἡρώτησε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς γέρον τὸν βωβὸν ποῦ ὑπάγει; Ἀλλ' ὁ πτωχὸς οὐδὲν σημεῖον ἔκαμεν, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ φανῇ ὅτι ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου οὗτος δὲ ἐπανέλαβεν αὐτήν, φωνάζων δυνατώτερα πλησίον εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πτωχοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνος, ἐξακολουθῶν νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ ἐκφέρῃ ἤχους ἀνθρώπους, μᾶς ἔδειξε καὶ τὰ αὐτία του, ὥστε ἐβεβαιώθημεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο κωφάλαλος.

Ὁ Γεροστάθης, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐστράφη πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κωφάλαλον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ εἴπῃ νὰ τῷ δώσωσιν ὀλίγον φαγητόν, καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐκεῖ μέχρις οὗ ὁ Γεροστάθης ἐπανέλθῃ.

Ὁ Κωνσταντῖνος διὰ χειρονομιῶν ἔπεισε τὸν πτωχὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἡμεῖς δὲ ἐπροχωρήσαμεν μετὰ τοῦ γέροντος εἰς τὸν περίπατον.

Περίεργοι δὲ ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην διατί παρήγγειλε νὰ μείνῃ ὁ κωφάλαλος εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του;

— Ἐσκέφθην, μᾶς ἀπήντησεν ὁ γέρον, ν' ἀπαλλάξω,

εἰ δυνατόν, τὸν πτωχὸν ἐκείνον ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζήτησας, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσω διὰ τινος ἐργασίας χρήσιμον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλους. Ἄν παρήρχοντο ἡμέραι τινές, καὶ ὁ δυστυχὴς δὲν ἐπετύγχανεν ἐλεήμονας διαβάτας, ἴσως ἤθελε καταντήσῃ κλέπτῃς, ληστῇς, ἢ φονεὺς.

— Καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον δύναται νὰ ἔχῃ εἰς πτωχὸς κωφάλαλος παρὰ νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.

— Ναί, παιδιά μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἀπολίτευτα ἔθνη ἡ ζήτησις δυστυχῶς εἶναι ἡ μόνη ἐνασχόλησις τῶν τυφλῶν καὶ τῶν κωφαλάλων· ἀλλ' εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ὑπάρχουν φιλανθρωπικὰ καταστήματα πρὸς παρηγορίαν καὶ περίθαλψιν τῶν τυφλῶν καὶ κωφαλάλων· ἐντὸς δὲ τῶν καταστημάτων τούτων οὐχὶ μόνον διάφορα ἐργόχειρα διδάσκονται, ἀλλὰ καὶ γράμματα μαθαίνουν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι.

Διὰ βιβλίων, τὰ ὅποια ἔχουν τὰ γράμματα ἐξέχοντα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χαρτίου, διδάσκονται οἱ τυφλοὶ, ἐγγιζόντες αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων των, νὰ τὰ διακρίνωσι καὶ νὰ τὰ ἀναγινώσκωσιν.

Οἱ δὲ κωφάλαοι διδάσκονται νὰ γράφωσι, καὶ διὰ τῆς γραφῆς ἢ καὶ διὰ σημείων, τὰ ὅποια μαθαίνουν νὰ κάμνωσι διὰ τῶν δακτύλων, κατορθώνουν ν' ἀνταποκρίνονται, καὶ ἐνίοτε ν' ἀποκτῶσι τὰς πλέον ἀφηρημένας καὶ ὑψηλὰς ἰδέας.

Πρὸς βεβαίωσιν τῶν λόγων του διηγήθη τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Περιγηγῆς περίεργος καὶ φιλόνηθρωπος ἐπεσκέφθη ποτὲ σχολεῖον κωφάλαων· διὰ νὰ γνωρίσῃ δὲ τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἱκανότητα ἔγραψεν ἐπὶ τινος πίνακος τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν, καὶ ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπάντησιν τῶν κωφάλαων· ποῖον εἶναι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Οἱ κωφάλαοι, ἀφοῦ ἀνέγνωσαν καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα, ἔλαβον τὰς πλάκας των, καὶ σκεφθέντες ὀλίγον, ἔγραψαν, ἕκαστος χωριστά, τὰς ἀπαντήσεις των· καὶ ὁ μὲν ἔγραψε «τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς,» ὁ δὲ «τὸ αἶσθημα τῆς ἐλπίδος,» ἄλλος δὲ «τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης,» καὶ ἄλλος ὅτι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς μετανοίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ τῶν ὥραίων τούτων καὶ εὐστόχων ἀπαντήσεων βλέπετε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροσάθης, εἰς ποῖον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ παιδείας δύνανται νὰ φθάσωσιν οἱ κωφάλαοι.

Ἄλλ' ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ κωφάλαοι διδάσκονται καὶ φωτίζονται, ὅποια ἐντροπὴ δι' ὅσους ἔχουν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτίων των τὴν χρῆσιν νὰ μένωσιν ἀγράμματοι καὶ ἄλλοι, τυφλοὶ εἰς τὸ ζωογόγον φῶς τῆς παιδείας, καὶ κωφοὶ εἰς τὰς σωτηρίους συμβουλὰς τῶν καλῶν βιβλίων.

Ἄλλ' οἱ βωβοί, ἂν καὶ δυστυχεῖς διὰ τὴν ἑλλειψιν τοῦ προφορικοῦ λόγου, εἶναι ὅμως ἐλεύθεροι ἀπὸ πολλὰς ἄλλας δυστυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται οἱ ἔχοντες τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης των

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὅστις εἶπεν ὅτι «οὐδὲρ κακὴν ἄμικτον καλοῦ» Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον αἱ δυστυχίαι εἶναι πάντοτε ἀναμεμιγμέναι με εὐτυχίας. Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν σκέφθητε ὀλίγον, καὶ θέλετε εὐρεῖ καλὸν τι συνοδεῦον ἢ παρακολουθοῦν αὐτήν ἀπ' ἐναντίας δὲ πᾶσαν εὐτυχίαν συνοδεύει ἢ παρακολουθεῖ καὶ τι κακόν. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰς δυστυχίας ἄς παρηγορώμεθα, εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας ἄς μὴ ἐπαυρώμεθα.

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐλεύθεροι οἱ βωβοί; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Πολλά, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, εἶναι τὰ δυστυχήματα καὶ ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων ὄργανον εἶναι ἡ γλῶσσα. Διὰ τῆς γλώσσης ψευδόμεθα, διαβάλλομεν, συκοφαντοῦμεν, ἀπατῶμεν, κολακεύομεν, φλυαροῦμεν, κακολογοῦμεν, ὕβριζομεν, περιγελῶμεν, φιλονεικοῦμεν, περιαυτολογοῦμεν, προδίδομεν μυστικά.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν οἱ βωβοί, ὄντες ἐλεύθεροι ὅλων αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν κακοηθειῶν, αἱτιοῦνται καὶ κακίστην ἀνατροφὴν ἀποδεικνύουν, καὶ εἰς μυρίους κινδύνους μᾶς ἐκθέτουν.

Βεβαίως ἤθελον προτιμήσει νὰ ᾤμαι βωβός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρὰ ψεύστης, ἢ κακολόγος, ἢ κόλαξ, ἢ προδότης μυστικῶν, τὰ ὁποῖα φίλοι μοι ἐνεπιστεύθησαν.

Ποτέ, παιδιά μου, μὴ καταδεχθῆτε νὰ καταφύγητε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐγκλημα, καὶ συγχρόνως θύρα πολλῶν ἐγκλημάτων.

Αγαπήσατε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑμᾶς ὁ Θεός. Μόνον ὅστις δὲν σέβεται ἑαυτόν, καὶ δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως δύναται νὰ ψευδολογήσῃ. Πάντες τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς φιλα-

λήθεις· ἀπ' ἐναντίας πάντες ἀποστρέφονται καὶ περιφρο-  
νοῦν τοὺς ψευδολόγους.

Οἱ ψεύσται καταντῶσι νὰ μὴ πιστεῦνται καὶ δσάκις  
τυχὸν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ οὕτω τιμωροῦνται.

Τοιοιουτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ υἱὸς φίλου μου τινός, τοῦ  
ὁποίου τὴν ἱστορίαν θέλω σᾶς διηγηθῇ διὰ ν' ἀποστρα-  
φῇτε τὸ ψεῦδος.

#### Ἡ ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΛΟΓΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Φίλος μου τίς εἶχεν υἱόν, ὀνομαζόμενον Ἀντώνιον,  
ὅστις παιδιόθεν ἐκλινεν εἰς τὴν ψευδολογίαν. Οἱ γονεῖς  
του ἐξ ὑπερβολικῆς ἀγάπης δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸν συμ-  
βουλεύσωσι κατὰ τῆς πρώτης ψευδολογίας του, ἀλλ' οὕτε  
νὰ τὸν ἐπιπλήξωσι διὰ τὴν δευτέραν, καὶ νὰ τὸν τιμω-  
ρήσωσι διὰ τὴν τρίτην. Ἐλησμόνησαν οἱ δυστυχεῖς, ὡς  
ἐκ τῆς ἀνοήτου φιλοστοργίας των, ὅτι τὸ δένδρον, ὅταν  
μεγαλώσῃ στραβόν, δυσκόλως λυγίζει.

Ὅσάκις ὁ Ἀντώνιος, ἀπολογούμενος διὰ τина ἀταξίαν  
ἢ ζημίαν, κατέφευγεν εἰς ψευδολογίας, οἱ γονεῖς του ἐνό-  
μιζον ὅτι ὁ υἱὸς των ἦτο φιλότιμος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν  
ὠμολόγει τὰ σφάλματά του, συγχρόνως δὲ ἐθεώρουν αὐ-  
τὸν πνευματώδη καὶ εὐφυῆ, διότι εὐκόλως ἐφεύρισκε  
ψεύδη πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὅσάκις δὲ ἔλεγε ψεύδη διὰ ν' ἀπατᾷ αὐτοὺς ἢ ἄλλους,  
καὶ ἔπειτα νὰ γελᾷ διὰ τὴν εὐπιστίαν των, οἱ γονεῖς του  
ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο φίλος τῶν ἀθῶων ἀστεί-  
σμων. Δὲν ἠγανάκτουν λοιπόν, οὐδὲ ἐλυποῦντο, ἀλλὰ  
μᾶλλον εὐηρεστοῦντο, ἀκούοντες τὰς ψευδολογίας τοῦ  
μικροῦ Ἀντωνίου.

Τοιοιουτρόπως ὁ Ἀντώνιος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἡλι-

κίαν, συνηύξανε καὶ κατὰ τὴν ψευδολογίαν· ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀπέκτησε βαθμυηδὸν τὸ ἄτιμον ἐπώνυμον τοῦ ψεύστου.

Οἱ γονεῖς τοῦ ἥνοιζαν ἐπὶ τέλους τοὺς ὀφθαλμούς των· ἤρχισαν δὲ τότε καὶ νὰ συμβουλευώσι, καὶ νὰ ἐπιπλήττωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τιμωρώσι τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰς ψευδολογίας του· ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος δυσκόλως ἐκριζώνεται, ἀφοῦ διὰ τῆς συνηθείας δυναμώσῃ ἡ ρίζα του. Ὁ Ἀντώνιος, ἂν καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ συναισθάνηται ἐντροπήν, ἐπονομαζόμενος παρὰ πάντων ψεύστης, συνειθίσας ὅμως εἰς τὴν ψευδολογίαν, ἐδυσκολεύετο ν' ἀσπασθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξηκολούθει ψευδολογῶν.

Ἡμέραν τινὰ οἱ γονεῖς τοῦ ἔλειπον· ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐξῆλθεν εἰς τὸν κῆπον μόνος πρὸς διασκέδασιν. Μετ' ὀλίγον οἱ ὑπηρέται ἀκούουν φωνάς τοῦ Ἀντωνίου, κράζοντος αὐτοῦς κατ' ὄνομα· ἀλλὰ πολλάκις συνείθιζε νὰ κράζῃ αὐτοὺς ἄνευ τινὸς αἰτίας, διὰ νὰ γελάῃ καὶ ἐμπαίξῃ αὐτούς. Ὅτε λοιπὸν ἤκουσαν τὰς φωνάς του ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κήπου, ἀγτί νὰ τρέξωσι πρὸς αὐτόν, «Ἰδοὺ πά·» λιν ὁ ψεύστης μᾶς φωνάζει, εἶπον, διὰ νὰ μᾶς γελάσῃ· «ἄς φωνάξῃ ὅσον θέλει·» καὶ ἐξηκολούθησαν τὰς οἰκιακὰς των ὑπηρεσίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς αἱ φωναὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπαυσαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον, οὔτε ἐφαίνετο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρέται λοιπὸν ὑποπεύσαντες ἐξῆλθον πρὸς ἀνεύρεσίν του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος πούποτε δὲν ἐφαίνετο, οὐδ' ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν.

Ἐντρομοὶ τότε οἱ ὑπνέται ἐνθυμοῦνται τὴν μικρὰν λίμνην, ἥτις εὐρίσκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου· τρέχουν λοιπὸν δρομαίως πρὸς αὐτήν, καὶ μένουν οἱ δυστυχεῖς ὡς ἀπολελιθώμενοι, βλέποντες ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου πλέοντα ἐπὶ τοῦ ὕδατος κλώνον, ὅστις ἐφαίνετο νεωστὶ ἀπεσπασμένος ἐκ δένδρου, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐξετείνοντο ἐπὶ τῆς λίμνης.

Ἐνόησαν ἀμέσως ὅτι ὁ Ἀντώνιος, ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ πίπτων, ἐπρόφθασε νὰ κρεμασθῇ ἀπὸ τὸν κλῶνον ἐκείνον, καὶ ὅτι τότε ἐφώναζεν αὐτοὺς πρὸς βοήθειάν του, μέχρις οὗ ὁ κλῶνος ἔσπατε, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐβυθίσθη ἐντὸς τῆς λίμνης. Ὅθεν, εἰσελθόντες ἀμέσως εἰς τὴν λίμνην, ἀνεῦρον ἀναίσθητον τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου.

Κατὰ τὴν θλιβερὰν ἐκείνην στιγμήν εἰσήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν των οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Φαντάσθητε τὴν λύπην των, τὴν ἀπελπισίαν των, καὶ τὰ πικρά των δάκρυα.

Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶμεν τὸ αἶσθημα τῆς λύπης ἢ τῆς χαρᾶς νὰ μηδενίζῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας του ἐνθυμήθη τὸν ἱατρόν· δρομαίως λοιπὸν τρέχει πρὸς αὐτόν. Ὁ ἱατρὸς φθάνει, καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τρίβῃ τὸ ἀναίσθητον σῶμα τοῦ Ἀντωνίου, μεταχειριζόμενος καὶ ἄλλα τινὰ ἱατρικὰ μέσα πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ πνιγέντος· ἀλλὰ σημεῖον ζωῆς δὲν παρουσιάζεται, καὶ ὁ ἱατρὸς ὑποπτεύει μήπως δυστυχῶς προσεκλήθη πολὺ ἀργά. Ἐξακολουθεῖ ὅμως δραστηρίως τὰς φιλανθρωπικὰς προσπάθειάς του, μέχρις οὗ αἰσθάνεται μικρὰν τινα ἀναπνοὴν τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις βαθμηδὸν ἐπανερχεται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ζωὴν.



Ἐκτοτε ὁ δυστυχὴς Ἀντώνιος ἡσθάνθη φρίκην κατὰ τῆς ψευδολογίας· τὰ χεῖλη του οὐδέποτε πλέον ἐψεύσθησαν, καὶ ἐντὸς τῆς λίμνης ἀπέπλυνεν ὅλην τὴν ρυπαρότητα, τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τῷ ἐπροξένει.

Ναί, παιδιά μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ψεῦδος εἶναι μαῦρος ἄνθραξ, ἀμαυρόνων τὴν ὑπόληψιν τῶν ψευδομένων.

Ἄς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ἀδάμαντα, ὅστις καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων μᾶς καθιστᾷ ἀγαπητούς. Τότε δὲ διηγῆθη τὰ ἀκόλουθα.

#### Η ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ.

Ἀγαθὴ τις μήτηρ, ξενητεύουσα ποτε τὸν υἱὸν τῆς, ἔρραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του, χάριν ἀσφαλείας, φλωρία τινά, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ ὁ υἱὸς τῆς ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· ἀποχαιρετίζουσα δὲ αὐτὸν τῷ παρήγγειλε «ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν του νὰ μὴ εἴπῃ ψεῦδος, διὰ νὰ τὸν »προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.»

Ἡ συνοδία, μετὰ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπασσε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες, ἀφοῦ ἐλήστευσαν ὅλους τοὺς ταξιδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν δισσάκχιον τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχη καὶ ἐπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνθυμήθη τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός του, καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήεις· ἔθεν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ λέγει πρὸς τοὺς ληστας ὅτι ἔχει καὶ φλωρία τινὰ βαμμένα εἰς διάφορα μέρη τῶν ἐνδυμάτων του. Οἱ λησταί, ἂν καὶ ἐνόμισαν

ὅτι ἀστειύζεται, ἀνέφεραν ὁμῶς τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγόν των.

Ὁ ἀρχιληστής ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχη φλωρία ῥαμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος ἀπαντᾷ ὅτι αὐτὸς ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα φλωρία τοῦ νέου.

Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λησταὶ ἐρωτῶσιν αὐτὸν πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ φλωρία του.

— Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μὲ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ λέγω ψεύματα, καὶ ὥς καλὸς υἱὸς χρεωστῶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρός μου. Ὁ Θεός, μὲ εἶπεν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λησταὶ ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λόγοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν των. Μετὰ τινος δὲ στιγμᾶς ὁ ἀρχιληστής εἶπεν— Ἄν ὁ νέος οὗτος ἦναι τόσο ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρός του, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βέβαια οὔτε λησείας, οὔτε κλοπᾶς, οὔτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς ψεύστας, πολὺ πλέον ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ σήμερον ἀποχαιρετῶ καὶ σᾶς καὶ τὸν ληστρικὸν βίον.

Οἱ δὲ λησταὶ ἀμέσως ἐφώνησαν ὅτι θέλουν ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὅλα λοιπὸν τὰ ληστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξιδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος, διασώσας διὰ τῆς φιλαληθείας του

καὶ τοὺς ληστὰς ἀπὸ τὸν ληστρικὸν βίον, καὶ τὸ δισσάκιον καὶ τὰ φλωρία του, ἐξηκολούθησε τὸ ταξιδιδόν του, καὶ πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός του ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐτυχής.

Τῆς κακοήθους ψευδολογίας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, θυγατέρες κακοηθέστεραι εἶναι ἢ κολακεία, ἢ συκοφαντία, ἢ ἀπάτη, καὶ ἡ διαβολή.

Βεβαίως οἱ ἔπαινοι, τοὺς ὁποίους ἡ πονηρὰ καὶ κόλαξ Ἀλώπηξ ἔλεγε πρὸς τὸν Κόρακα περὶ τοῦ ὡραίου χρώματός του καὶ τῆς ὡραίας φωνῆς του, διὰ ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, καὶ οὕτως ἀρπάσῃ τὸ ὅποιον ἐκράτει κρέας, δὲν ἦσαν εἰμὴ ψευδολογίαι.

Ἄς μὴ πιστεύωμεν λοιπὸν τοὺς αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς κόλακας, οἵτινες μᾶς φορτόνουν ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀξίζομεν, διὰ νὰ μᾶς ἀπατώσιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πίπτωμεν εἰς τὰς παγίδας τῶν κολάκων, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλὰ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ἀνοήτως ὅτι ἔχομεν προτερήματα καὶ ἀρετάς, τὰς ὁποίας δὲν ἔχομεν. Τὸ γινῶθι σαυτὸν εἶναι λοιπὸν ἀντιφάρμακον καὶ κατὰ τῆς κολακείας.

Ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Ἀντισθένης ὀρθῶς ἔλεγεν ὅτι οἱ κόλακες εἶναι πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κόρακας, διότι οὗτοι μὲν κατατρώγουν τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων, ἐκεῖνοι δὲ κατατρώγουν τὰς ψυχὰς τῶν ζώντων.

Ἐὰν δὲ ἦναι μαῦρία τὸ νὰ πιστεύωμεν τοὺς κόλακας, βεβαίως εἶναι αἰσχροῦς τὸ νὰ ἦναι τις κόλαξ, ἢ ἀπατεῶν, ἢ ψεύστης· καὶ ὅμως ἐσχάτως ἀνεγίνωσκον βιβλίον ξένου περιηγητοῦ, ὅστις μᾶς στολίζει μ' ὅλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἐπίθετα.

— Τί λέγει ὁ περιηγητής; ἠρωτήσαμεν περίεργοι τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Περιηγηθεὶς τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρκίαν ἔγραψε περὶ αὐτῆς, περὶ τῶν Τούρκων, καὶ περὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων λέγει δὲ περὶ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ κακὰ.

Μᾶς θαυμάζει, διότι ὑπὸ τοιοῦτον καταστρεπτικὸν ζυγὸν ἠμπορέσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν θρησκείαν, τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν ἐθνισμόν μας· μᾶς ἐπαινεῖ διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα κλίσιν μας, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῶσων Ἑλληνικῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὰ ὅποια διέσωσαν καὶ διασώζουσι τὸν ἑλληνισμόν καὶ τὴν ἐθνικότητά μας.

Ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ὀνομάζει κόλακας χαμερπεῖς τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας, ψεύστας, ἀπατεῶνας, κρυφινούς, φθονερούς, καὶ ἐπιρρεπεῖς εἰς τὴν διαβολὴν καὶ τὴν κακολογίαν.

— Ὡ τὸν ἀχρεῖον! ἐφώναξε τότε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης, καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ μᾶς ὑβρίζει τόσο ἀίσιχρῶς! Ἄν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὰς περιηγήσεις του κόλακά τινα, ἢ ψεύστην, ἢ ἀπατεῶνα, ἦτο δίκαιον νὰ κακολογήσῃ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ νὰ λησμονήσῃ ὁποῖον ἐνδόξων προγόνων ἀπόγονοι εἴμεθα; Ὁ Γεροστάθης χαμογελῶν ἀπήντησεν·

— Ἐπαινῶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν σου, φίλτατε Ἰωάννη, ἀλλ' ἀποδοκιμάζω τὴν ἀγανάκτησίν σου. Ὅσάκις μᾶς κακολογῶσι δὲν πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν, οὔτε εἰς ἀντικακολογίας νὰ καταφεύγωμεν, διότι δι' αὐτῶν θέ-

λομεν προκαλεῖ νέας καὶ ἴσως χειροτέρας καθ' ἡμῶν κακολογίας. Ἀλλὰ κακολογούμενοι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἡσύχως καὶ ἀπαθῶς ἂν τῷ ὄντι ἔχωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς κακίας, τὰς ὁποίας μᾶς προσάπτουν· καὶ ἂν εὖ-ρωμεν ὅτι δυστυχῶς τὰς ἔχομεν, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποπλύνωμεν αὐτάς, ἀγανακτοῦντες οὐχὶ κατὰ τῶν κακολογούντων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Μόνον τοιοῦτοτρόπως δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας, οὐχὶ δὲ ἀγανακτοῦντες καὶ ἀνθυβρίζοντες.

Ὁ μέγας ποιητὴς Ὅμηρος ὀρθότατα λέγει εἰς τὴν Ὀδύσσειάν του ὅτι αἱ δουλικαὶ ἡμέραι ἀφαιροῦν ἀπὸ τὸν δοῦλον τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς του.» «Ἡμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίρνυται . . . δοῦλον ἡμαρ.»

Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον ἂν ἡ πολυχρόνιος δουλεία, αἱ καταπιέσεις, αἱ ἀρπαγαί, αἱ ἀτιμώσεις, αἱ φυλακίσεις, αἱ στρεβλώσεις, καὶ αἱ σφαγαὶ ἀναγκάζωσι τινας νὰ καταφεύγωσι, καὶ βαθμηδὸν νὰ συνειθίζωσιν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὴν κολακείαν, εἰς τὴν κρυψίνοιαν, εἰς τὴν δολιότητα.

Ἄς προσπαθήσωμεν λοιπὸν, ἀντὶ ν' ἀγανακτῶμεν κατὰ τῶν κακολογούντων ἡμᾶς, νὰ ἐκριζώσωμεν, εἰ δυνατόν, τὰς αἰτίας τῶν ἐλαττωμάτων τούτων.

Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται δὲ παράδοξον ἢ ἄδικον, φίλτατε Ἰωάννη, ἂν ἐξ αἰτίας ὀλίγων κατηγορῇται ὁλόκληρον τὸ ἔθνος.

Ὅλίγοι ἦσαν καὶ μεταξὺ τῶν προγόνων μας οἱ ἄριστοι ποιηταί, φιλόσοφοι, γλύπται, καὶ ἀρχιτέκτονες· ὀλίγοι οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Λεωνίδαι, οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Κίμωνες, οἱ Ἐπαμεινώνδαι, καὶ οἱ μεγάλοι Ἀλέξανδροι· καὶ ὅμως

ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπεχύθη ἐφ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὥστε ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐδοξάσθη καὶ θαυμάζεται διὰ τὴν ὥραίαν ποίησίν της, διὰ τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν της, διὰ τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν της, καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ στρατιωτικά της ἔργα.

Ἄλλ' ἡ δόξα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων δὲν δύνανται δυστυχῶς νὰ καλύψωσι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀπογόνων. Ἀπ' ἐναντίας ὄσον ἐνάρετοι, σοφοί, φιλόκαλοι, καὶ φιλοπάτριδες ἦσαν οἱ πρόγονοι, τόσῳ πλέον καταφανὴς καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀποκαθίσταται ἡ διαφθορά, ἡ ἀπαιδευσία, ἡ ἀφιλοκαλία καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀδιαφορία τῶν ἀπογόνων.

Ὁ κακοήθης καὶ ἀμαθὴς υἱὸς πατρὸς ἐναρέτου καὶ παιδευμένου εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον ἀξιοκατάκριτος παρὰ τὸν ἀμαθῆ καὶ κακοήθη υἱὸν ἀμαθοῦς καὶ κακοήθους πατρὸς.

Ὅσάκις λοιπὸν ἀκούωμεν κατηγορίας, ἃς μὴ προτείνωμεν πατραγαθίας πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἃς προσπαθῶμεν τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν βελτίωσίν μας, ἀν αἱ κατηγορίαι ἔχωνται ἀληθείας.

Τοῦτο μᾶς συμβουλεύουν καὶ οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας. Ἄς ἐκτελῶμεν δὲ τὰς συμβουλὰς των, ἃς μιμώμεθα τὰς καλὰς καὶ ἐναρέτους πράξεις των, καὶ τότε μόνον θέλομεν κατασταθῆ ἄξιοι ἀπόγονοί των, καὶ θέλομεν ἀποσωμώσει τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας.

Ο ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ.

Ὁ Ἐπικτήτος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερροστάθης, γεννηθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἦτο ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων

Στωϊκῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε δὲ ἠρωτήθη πῶς δύναται τις νὰ προφυλαχθῇ κατὰ τῶν κακολόγων, ἀπεκρίθη—*Ἐὰν διορθώωμεν τὰ σφάλματα, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς κακολογοῦν, ἢ καθ' ἡμῶν κακολογία βεβαίως θέλει παύσει.*

Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐκ τῆς Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς σχολῆς, ὅτε τις εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παιδία γελῶσιν, ὁσάκις τὸν ἀκούωσι ψάλλοντα, ἀντὶ νὰ θυμώσῃ, ἀπεκρίθη—*Λοιπὸν διὰ τὰ μὴ γίνωμαι γελοῖος, πρέπει νὰ μάθω νὰ ψάλλω καλλίτερα.*

Ὁ δὲ Πλάτων, ὁ Ἀθηναῖος, ἀκούσας ὅτι ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς κακολογοῦντας αὐτόν, «*Θέλω φροντίσει, εἶπε, νὰ καταστήσω τὴν διαγωγὴν μου τοιαύτην, ὥστε οὐδεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ τὰς κακολογίας τῶν ἐχθρῶν μου.*» Ὅσάκις δὲ παρετήρει εἰς ἄλλους ἐλάττωμά τι ἢ σφάλμα, ἀντὶ νὰ κακολογῇ αὐτούς, ἐπρωτίμα νὰ ἐξετάζῃ μήπως καὶ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα ἢ ἐλάττωμα, ὅπως διορθώσῃ αὐτό.

## Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἔλεγεν ὅτι ἦτο εὐγνώμων πρὸς τοὺς κακολογοῦντας αὐτὸν ῥήτορας τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἔνεκεν αὐτῶν ἐπροσπάθησε νὰ βελτιώσῃ καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του, ὅπως διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς του ἀποδεικνύῃ αὐτοὺς ψευδομένους καὶ ἀναξίους πίστεως.

Ἡ ἰσχυροτέρα ἀσπίς κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακολογίας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι, παιδία μου, ἢ καθαρά

συνείδησις. Ἡ κακολογία, ἡ διαβολή, ἡ συκοφαντία κατὰ τῶν ἐχόντων τὴν συνείδησίν των καθαρὰν, ὁμοιάζουν καπνὸν μαῦρον, ἀμαυρόνοντα πρὸς ὥραν ἀδάμαντα λαμπρόν, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ λαμπρότης διὰ μικρᾶς τριβῆς ἐπανέρχεται ζωηρότερα.

Οἱ σπινθῆρες τῆς κακολογίας, τῆς διαβολῆς, τῆς συκοφαντίας εὐκόλως σβύνονται, ἂν διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς μας δὲν φουῶμεν καὶ δὲν ἐξάπτωμεν αὐτοὺς εἰς πυρκαϊάν.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος παρετήρησε τότε ὅτι, ἐὰν ἡ κακολογία συντελῇ εἰς τὴν βελτίωσίν μας, δὲν βλάπτει, ἀλλ' ὠφελεῖ καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ κακολογοῦντες δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλ' ἀξιέπαινοι.

— Καὶ τὰ ἱατρικά, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, συντελοῦν εἰς τὴν υγιάν, καὶ ὅμως τὰ ἀποστρεφόμεθα, φίλε Ἀθανάσιε, ὡς πικρὰ καὶ ἀπδέστατα. Τοιοῦτοτρόπως ἀποστρεφόμεθα καὶ τοὺς κακολόγους, ἂν καὶ οἱ κακολογούμενοι δύνανται ἐνίοτε νὰ διορθώθωσι καὶ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ κακολογοῦντες ὅμως δὲν κακολογοῦν διὰ νὰ ὠφελήσωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ βλάψωσιν, ἢ διότι εὐρίσκουν εὐχάριστον ἐν τῇ κακολογίᾳ των.

Ἐκτὸς τούτου ὁ συνειθίσας εἰς τὸ ἐλεύθεριον τῆς κακολογίας ἐλάττωμα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπαθῆ κατάκρισιν τῶν ἀληθῶν σφαλμάτων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλει ἀδίκως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς πιστεύουν τὰς κακολογίας ἀνεξετάστως, καὶ ὁ κακολογούμενος οὕτω θυσιάζεται πρὶν μάθῃ ὅτι ἐκακολογήθη, ἢ πρὶν προφθάσῃ ν' ἀποδείξῃ τὸ ψεῦδος τῆς κατ' αὐτοῦ κακολογίας.



Ἄλλὰ καὶ ἑαυτοὺς πολλάκις καταστρέφουν οἱ κακολογούντες τοὺς ἄλλους· διότι πάντες ἀποστρέφονται αὐτούς. Ἐνίοτε δὲ οἱ κακολογούμενοι, ὄντες εὐερέθιστοι καὶ ἐκδικητικοί, καταφεύγουν εἰς ἀντικακολογίας, εἰς ὕβρεις, εἰς ξυλοκοπήματα, εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους κατὰ τῶν κακολογούντων αὐτούς.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ Κωνσταντίνος, ὅστις εἶχεν ὁδηγήσει τὸν βωβὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνοδίαν μας. Ὁ γέρονς δὲ τότε μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθίσωμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης πλατάνου, καὶ μᾶς διηγήθη τὸ ἐξῆς.

#### Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΑΛΙΑ.

Ἐμπορὸς τις εὐκατάστατος, συστημένος πρὸ χρόνων εἰς Τεργέστην, ὑποπέσας εἰς ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα, ἐπὶ τέλους ἐπτώχευσε, καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἀφῆσας εἰς ἄκραν πενίαν χήραν φιλάσθενον, υἱὸν εἰκοσάετη, ὀνομαζόμενον Δημήτριον, καὶ τέσσαρα ἀνήλικα τέκνα.

Ἄλλ' ἐὰν τὰ χρήματα χάνωνται, τὰ δὲ κτήματα καταστρέφονται, ἡ παιδεία ὅμως καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφὴ διασώζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων.

Ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ τινὸς πατρικῆς περιουσίας, εἶχεν ὅμως λάβει παρὰ τοῦ καλοῦ πατρὸς του καὶ ἀνατροφὴν καλὴν τῆς καρδίας του, καὶ παιδείαν τοῦ νοός του, εὐδοκιμήσας ἰδίως εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὅτε λοιπόν, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του, εἶδε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς μητρός του, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ λυπῆται, λέγων ὅτι ἐσχόπευε νὰ μετέλθῃ τὸ δι-

δασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε νὰ προσ-  
πορίζηται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν καὶ τῆς καλῆς  
τοῦ μητρός, καὶ τῶν φιλότατων τοῦ ἀδελφῶν.

Ἐντὸς ὀλίγου προσεκλήθη τῷ ὄντι ὑπὸ τινος τῶν πρῶ-  
των οἰκογενειῶν τῆς Τεργέστης, ὅπως δίδῃ μαθήματα  
τῆς Μουσικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν θυγα-  
τέρα τῶν Ἀσπασίαν.

Ἀκολούθως δὲ προσεκλήθη ὡς διδάσκαλος καὶ ὑπὸ  
ἄλλων καὶ οὕτως ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Δημητρίου ἐξε-  
πληρώθη, διότι κατώρθωσε διὰ τῶν μαθημάτων του νὰ  
διατηρῇ ἐν ἀνέσει καὶ τὴν φιλάσθενον μητέρα του καὶ  
τοὺς ἀνήλικας ἀδελφούς του.

Ἄλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς οἰ-  
κογενείας του δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ, ἔνεκα τῆς  
κακολογίας φλυαροῦ τινὸς νέας, ὀνομαζομένης Κοραλίας.

Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἐλαττωμάτων τῆς γλώσσης  
εἶναι καὶ ἡ φλυαρία, ἐπεὶδὴ ὁ φλύαρος καὶ ἀπεχθὴς ἀπο-  
καθίσταται, κατακουράζων τοὺς ἀκροατάς του, καὶ ἀνοη-  
σίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγει, διότι ὁ νοῦς του δὲν δύ-  
νεται νὰ προφθάσῃ τὴν ταχύτητα τῆς γλώσσης του.  
Καθὼς δὲ ὅσω ἐλαφρότερον εἶναι τὸ φορτίον, τόσω τα-  
χύτερα τρέχει ὁ ἵππος, τοιοῦτοτρόπως ὅσω περισσότερον  
τρέχει ἡ γλῶσσα, τόσω ἐλαφρότερα καὶ ἀνοητότερα εἶναι  
τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς.

Οἱ φλύαροι διὰ νὰ δίδωσι τροφὴν εἰς τὴν γλωσσά-  
γιαν τῶν καταφεύγουν προσέτι καὶ εἰς ψευδολογίας, καὶ  
εἰς κακολογίας, καὶ εἰς ἐμπαιγμούς.

Ἡ Κοραλία δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὠραιότερος στολισμὸς  
τῶν νεανίδων εἶναι ἡ σεμνὴ σιωπὴ, ὅθεν καὶ φλύαρος καὶ

κακολόγος ἦτο. Ἡ δὲ γλῶσσά της ἔχαιρε μόνον ὁσάκις ἡ Κοραλία ἐκοιμᾶτο, διότι τότε μόνον ἄφινε τὴν γλῶσσαν της ἥσυχον καὶ ἀτάραχον

Πολλὰ ὀλίγαι κυρίαι τῆς Τεργέστης, καὶ αὐταὶ πολλὰ σπανίως, ἐπεσκέπτοντο τὴν Κοραλίαν, διότι καὶ τὴν φλυαρίαν της ἐφοβοῦντο, καὶ τὴν κακολογίαν της ἀπεστρέφοντο. Ἄλλ' ἡ Κοραλία, μὴ ὑποφέρουσα νὰ μένῃ μόνη καὶ σιωπηλή, καθ' ἡμέραν ἐξήρχετο εἰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ εὕρισκῃ καὶ ἀφορμὰς καὶ ἀκροατὰς τῆς πολυλογίας καὶ τῆς κακολογίας της.

Ὅτε ὁ Δημήτριος ἀνέλαβε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἡ Κοραλία ἐχάρη, διότι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐπρόσφερε νέαν ὕλην εἰς τὴν ἀκούραστον γλῶσσάν της. Ἐκτοτε, περιφερομένη κατὰ τὸ σῦνθεσ ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, περὶ τοῦ Δημητρίου καὶ περὶ τῶν μαθητρίων αὐτοῦ ἐξηκολούθει πολυλογουσα.

— Πῶς ἀποφασίζετε νὰ δέχησθε τὸν Δημήτριον εἰς τὰς οἰκίας σας, ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡ Κοραλία· γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι μέθυσος· τὸν εἶδον νὰ ῥοφᾷ τὸ ῥακίον μὲ πολλὴν ὀρεξίν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ μηνιαία, τὰ ὁποῖα τῷ δίδετε, πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του, αὐτὸς βεβαίως τὰ ἐξοδεύει εἰς τὰ καπνηλεῖα. Πρέπει δὲ νὰ ἦναι καὶ πολὺ ἀσυνείδητος, διότι διδάσκει Μουσικὴν καὶ Γαλλικά, ἐνῶ οὔτε Μουσικὴν οὔτε Γαλλικά γνωρίζει. Ἐξεύρω ὅτι ἔχει φίλους ἕνα Μουσικὸν καὶ ἕνα Γάλλον, οἱ ὁποῖοι τῷ προετοιμάζουσι βεβαίως τὰ ἄθλια μαθήματα, τὰ ὁποῖα παραδίδει. Τὸν ἤκουσα ἡμέραν τινα νὰ ὀμιλῇ Γαλλικά· ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμῃ Γαλλικά! Ἐξεκαρδίστην ἀκούουσα τὴν ἀθλιεστάτην καὶ γελοίαν προ-

φορὰν τῶν Γαλλικῶν του. Ὁ Δημήτριος, ἐπρόσθετεν ἡ Κοραλία, ἐλπίζει νὰ νυμφευθῇ τὴν Ἀσπασίαν· τὸ ἐνόησα ἀπὸ διαφόρους λόγους, τοὺς ὁποίους περὶ αὐτῆς με εἶπεν· ἀπορῶ δὲ πῶς οἱ γονεῖς τῆς Ἀσπασίας τὸν δέχονται εἰς τὴν οἰκίαν τῶν τοιοῦτος γαμβρὸς βεβαίως δὲν προξενεῖ πολλὴν τιμὴν.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφλυάρει ἡ Κοραλία, μὴδὲν προσωπικὸν πάθος ἢ ἔχθραν ἔχουσα κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δημητρίου, ἀλλὰ παρασυρομένη ἀπὸ τὴν κακίστην ἔξιν τῆς φλυαρίας καὶ κακολογίας. Δὲν ἤργησαν δὲ ταῦτα πάντα, διαδιδόμενα ἀπὸ γυναικεῖον εἰς γυναικεῖον στόμα, νὰ φθάσωσι καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς μητρὸς τῆς νέας Ἀσπασίας, ἥτις, ὑπερήφανος καὶ ἐργίλη, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτο ἡ πηγὴ τῶν τοιούτων κακολογιῶν, ἀμέσως ἀνήγγειλε τῷ Δημητρίῳ ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ θυγάτηρ τῆς δὲν θέλει λαμβάνει μαθήματα παρ' αὐτοῦ. Τὸ παράδειγμά τῆς δὲ ἔσπευσαν ν' ἀκολουθήσωσι καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ κυρίαι, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐδίδασκεν ὁ δυστυχὴς Δημήτριος.

Ἐξαιφνης λοιπὸν ὁ Δημήτριος βλέπει ἑαυτὸν ἄνευ μαθητῶν καὶ ἄνευ χρημάτων πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του. Βαθυτάτη δὲ μελαγχολία διαδέχεται τὴν πρότεραν εὐχαρίστησίν του, καθ' ὅσον μάλιστα δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης αἰφνιδίας καὶ ταυτοχρόνου ἐγκαταλείψεώς του παρ' ὅλων τῶν μαθητῶν του.

Ἡ φιλάσθενος μήτηρ του συμμερίζεται τὴν μελαγχολίαν τοῦ υἱοῦ τῆς, ἀπελπίζεται, κλαίει, χάνει τὸν ὕπνον τῆς, καὶ ἐντὸς ὀλίγου μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, συσταίνουσα διὰ τῶν τελευταίων λόγων καὶ βλεμματῶν

της εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τοῦ Δημητρίου τὰ ἀνήλικα τέκνα της.

Ἀπερίγραπτος ἦτο τότε ἡ λύπη τοῦ Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεώς του οὐδὲ μίαν ττιγμὴν ἔπαυσε περιποιούμενος τοὺς μικροὺς ἀδελφούς του, προσπαθὼν συγχρόνως νὰ εὕρῃ νέον τινὰ πόρον ζωῆς, καὶ ἐξετάζων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του. Ἐχων δὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν, ἤλπιζε πάντοτε εἰς τὸν πολυεὐσπλαγχνον Θεόν, καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν.

Επληροφόρηθη ἐπὶ τέλους ὅτι αἰτία τῆς δυστυχίας του ἦτο ἡ κακολογία τῆς φλυαροῦ Κοραλίας, διότι αὐτὴ εἶχε διαδώσει ὅτι ἦτο μέθυσος καὶ ἀμαθής, καὶ ὅτι δῆθεν ἐκαυχάτο ὡς μελλόνυμφος τῆς Ἀσπασίας.

Ἡ δυστυχία τοῦ Δημητρίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους *«φοβοῦ τὰς διαβολὰς καὶ ψευδεῖς ᾧσιν.»* Καὶ αἱ κατηγορίαι τῆς Κοραλίας ἀπεδείχθησαν ἐπὶ τέλους ψευδέσταται, διότι ἀνεφάνη ὅτι ὁ Δημήτριος οὐδέποτε ἠγάπησε τὸ κρασίον, καὶ ὅτι πάντοτε ἀπεστράφη τὰ πνευματώδη ποτά· ὅτι δὲ μίαν καὶ μόνην φορὰν, πάσχω·ν σφοδρὸν κωλικόπονον, κατὰ συμβουλήν φίλου του, ἔπιεν ὀλίγον ραχίον, τὸ ὅποιον τὸν ὠφέλησε· τοῦτο δὲ ἰδοῦσα ἡ Κοραλία ἔπλασεν ἀμέσως ἥτι ἦτο μέθυσος.

Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὁ Μουσικὸς καὶ ὁ Γάλλος ἦσαν φίλοι του, τοὺς ὁποίους συνανεστρέφετο, οὐχὶ διὰ νὰ τῷ προετοιμάζωσι τὰ μαθήματά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τελειοποιῇται ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, διότι καὶ τὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν πολὺ καλὰ ἐγνώριζεν.

Ἦναγκάσθη δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος Κοραλία νὰ ὁμολογή-

ση ἐνώπιον διαφόρων ἀξιοτίμων ὑποκειμένων ὅτι οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Δημήτριος, παρ' ὅτι εἶναι νέα ἔχουσα καλλίστην ἀντροπὴν, ὅτι προοδεύει εἰς τὰς σπουδὰς τῆς, ὅτι ἔχει καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει καταστήσει εὐτυχῇ τὸν μέλλοντα σύζυγόν τῆς.

Ταῦτα πάντα οἱ φίλοι τοῦ Δημητρίου ἐκοινοποίησαν ἀμέσως εἰς Τεργέστην. Γενικὴ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐγεννήθη τότε κατὰ τῆς κακολόγου Κοραλίας, γενικὴ δὲ συμπάθεια ἀνεφάνη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θύματος τῆς.

Ἐμπορος λοιπὸν πλούσιος ἐζήτησεν ὡς γραμματεὰ τοῦ ἐμπορικοῦ τοῦ καταστήματος τὸν καλὸν καγαθὸν Δημήτριον. Διὰ τῆς τιμιότητος δέ, τῆς ἐπιμελείας, καὶ τῆς ἱκανότητός του, τόσον προώδευσεν εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἐμπόρου, ὥστε μετὰ τινα χρόνον καὶ γαμβρός του, καὶ κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποκατέστη.

Ἀλλ' ἡ Κοραλία, μισημένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη παρὰ πάντων, ἀφοῦ ἐξώδευσε τὴν μικρὰν πατρικὴν τῆς περιουσίαν, ἔμεινεν ἄπορος καὶ δυστυχής. Κλαίουσα δὲ καὶ μετаноῦσα, διότι διὰ τῆς γλώσσης τῆς καὶ ἑαυτὴν κατέστρεψε, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δημητρίου ἐθανάτωσε, καὶ τὸν Δημήτριον εἶχε δυστυχῆσει, κατήντησε τόσον μελαγχολικὴ καὶ σιωπηλή, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐξελάμβανον ὡς βωβὴν.

Ὁ ἀμνησίκακος ὅμως Δημήτριος, πληροφορηθεὶς τὴν δυστυχίαν τῆς, καὶ συγχρόνως τὴν μετάνοιάν τῆς, εὐσπλαγχνίσθη καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

Τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, παρὰ τοῦ ἰδίου Δημητρίου, ὅστις σήμερον, ὦν εὐκατάστατος καὶ εὐυπόληπτος, ζῇ εἰς Τεργέστην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του, ἔχων ἀποκαταστημένους ἔκριστα καὶ ὅλους τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς του.

Ἦτο πρώτη Μαρτίου, ὅτε ὑπῆγα εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω, μεταβαίνων εἰς τὴν πατρίδα· ἐκεῖ εἶδον εἰσερχομένην μετὰ πολλῆς συστολῆς γυναῖκα μαυροφορεμένην· ἐρωτήσας δὲ περὶ αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν Δημήτριον, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐκίνη ἦτο ἡ δυστυχὴς Κοραλία, ἥτις ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖόν του κατὰ μῆνα, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν μηνιαίαν περίθαλψίν της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἡμεῖς μὲν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸς δὲ διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βωβοῦ, ὅστις τὸν ἐπερίμενεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐνῷ δὲ ἐπιστρέφομεν, ὁ Ἀθανάσιος, πλησιάσας τὸν Γεροστάθην, εἶπε—Πολὺ παράδοξον μ' ἐφάνη ν' ἀκούσω ὅτι ὁ Δημήτριος, ὅστις, ὡς μᾶς εἶπετε, εἶχε καλὴν ἀνατροφήν, κατήντησεν εἰς τόσους ἐπαίνους τοῦ ἑαυτοῦ του, διηγούμενος τὴν ἱστορίαν του, διότι ἐξ αὐτῆς ἀναφαίνεται καὶ καλὸς υἱός, καὶ καλὸς ἀδελφός, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἐπιμελής, καὶ ἀμνησίκκακος, καὶ ἐλεήμων.

—Ὁ βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἂν ὁ Δημήτριος ἦτο τόσον περιαντολόγος, ὥστε νὰ σωρεύσῃ τόσους ἐπαίνους ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἤθελον τὸν ἀποστραφῇ, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν σεβασμόν σας, ἤθελον σᾶς παρουσιάσει αὐτὸν ὡς τύπον πρ

ριαυτολογίας, τὴν ὁποίαν πᾶς φρόνιμος πρέπει ν' ἀποφρεύῃ, διὰ νὰ μὴ γίνηται καὶ γελοῖος καὶ μισητός.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος, φίλε Ἀθανάσιε, μόνον ξηρὰ τὰ περιστατικά τοῦ βίου του μοὶ διηγήθη μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ μετριοφροσύνην. Τὰ περιστατικά ὅμως ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε, διηγούμενος ἐγὼ αὐτά, δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ προσθέσω τοὺς δικαίους ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου ἐπαίνους.

Ὁ καυχώμενος καὶ ὁ ἐπαινῶν ἑαυτὸν βεβαίως δεικνύει ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετὴν κρίσιν· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ἐκ νεότητός του ἀπέδειξε πολλὴν φρόνησιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Αἰσώπου, εἶχε πάντοτε ἔμπροσθεν, καὶ οὐχὶ ὀπισθεν, τὸν σάκκον τῶν ἐλαττωμάτων του, διὰ νὰ βλέπῃ καὶ διορθῇ αὐτά, καὶ διὰ νὰ μὴ παρεκτρέπηται εἰς περικυτολογίας, λησμονῶν αὐτά· εἰς δὲ τὸν ὀπισθεν σάκκον ἔθετε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ τὰ βλέπῃ, καὶ λαμβάνῃ οὕτως ἀφορμὰς πρὸς περιγελῶν καὶ κακολογίαν. Ἄλλ' οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων πράττουν δυστυχῶς τὸ ἐναντίον.

#### Ο ΚΥΡ ΑΛΕΞΗΣ.

Ὅτε ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ἀπηντήσαμεν τὸν Κύρ Ἀλέξην, καθήμενον ἐπὶ ὄνου, φορτωμένου ὄρνιθας, καὶ παρακολουθοῦμενον ὑπὸ τοῦ ὀνηλάτου.

— Ὡρα καλὴ Κύρ Ἀλέξη; εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. — Ὑπάγω εἰς Ἰωάννινα, ἀπεκρίθη ὁ Κύρ Ἀλέξης, διὰ νὰ διαλύσω ἐκεῖ τὰς διαφοράς, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων μου ἔχω, διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ τοὺς καταπαίω περὶ τῶν δικαίων μου. — Ἐνῶ δὲ ἡτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ὁ Κύρ Ἀλέξης τὴν διήγησιν τῶν φιλονεικιῶν, τὰς



δποίας μετὰ τῶν γειτόνων του εἶχεν, ὁ Γεροστάθης ψυχθήτη εἰς αὐτὸν καλὸν κατευόδιον καὶ καλὰ τέλη, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισε.

Στραφεὶς δὲ μετ' ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρων εἶπεν—'Ἐλησμώνησα νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸν Κύρ 'Αλέξην νὰ μὴ καταντήσῃ εἰς φιλονεικίας καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτην του περὶ τῆς σκιάς τοῦ ὄνου του, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ ἀρχαῖος 'Αθηναῖος, ὅστις, ταξειδεύων ἐν καιρῷ θέρους, ἐφιλονεῖκει μὲ τὸν ὀνηλάτην του ἂν ἡ σκιά τοῦ ὄνου ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ὀνηλάτην.

Οἱ βωβοί, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι ἐλευθεροὶ καὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου τῆς φιλονεικίας, τὸ ὅποιον καὶ ἀπεχθεῖς μᾶς καθιστᾷ, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτει, καὶ γελοίους πολλάκις μᾶς ἀναδεικνύει.

"Ὅσοι ὑπόκεινται εἰς τὸ πάθος τῆς *φιλονεικίας* ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦ πείσματος, τὸ ὅποιον, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπον, εἶναι ἐλάττωμα ἴδιον τῶν ὄνων, καὶ οὐχὶ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων ἀνθρώπων. Οἱ φρόνιμοι ἐξεύρουν ὅτι ὡς ἄνθρωποι δύνανται νὰ σφάλλωσιν ἐπομένως δὲν φιλονεικοῦν ἐπιμένοντες πεισματωδῶς εἰς τὰς ἰδέας των, διότι δυνατόν νὰ ᾖναι καὶ λανθασμέναι.

Εἶναι οἷσις, ἡ ψευδοφιλοτιμία ἀξιοκατάκριτος, τὸ νὰ θεωρῇ τις τὰς κρίσεις του ἀλανθάζους, καὶ φιλονεικῶν νὰ ἐπιμένη εἰς αὐτάς, ἀποκρούων πεισματωδῶς τὰς τῶν ἄλλων.

Τὸ καταλληλότερον ὄπλον κατὰ τῆς φιλονεικίας εἶναι ἡ *σιωπή*, οὐδέποτε δὲ ἡ *ἀντιλογία*, διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο κατορθώνει παρὰ νὰ δίδῃ τροφήν εἰς τὸ ἀνόητον πάθος τῶν ἀγαπώντων τὴν πεισματώδη φιλονεικίαν.

Ἄς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς ἀντιλογίας, καὶ ἃς προσπαθῶμεν νὰ εἴμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ εἰρηνικοὶ πρὸς πάντας κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Κύρ Ἀλέξης, ἂν ἐσυμβίβαζε τὰς διαφοράς του φιλικῶς καὶ εἰρηνικῶς, ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως καὶ Χριστιανὸς ἀληθής, καὶ ἄνθρωπος φρονιμώτερος. Ἀλλὰ, ἐπιμένων εἰς φιλονεικίας καὶ κρισολογίας, καὶ τὴν θεῖαν ἐντολὴν παραβιάζει, καὶ τοὺς γείτονάς του θέλει καταστήσει ἐχθρούς του, καὶ τὸν καιρὸν του θέλει χάσει, καὶ τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις του θέλει παραμελήσει, καὶ τὰ χρήματά του θέλει ἐξοδεύσει, καὶ τὰς ὀρνιθὰς του θέλει στερηθῇ, καὶ ἐπὶ τέλους ἴσως δὲν κατορθώσῃ τίποτε.

— Ἐγὼ ἐξεύρω, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, ὅτι ὁ Κύρ Ἀλέξης θέλει κατορθώσῃ τοὺς σκοποὺς του εἰς Ἰωάννινα διότι μίαν ἡμέραν ὁ πατήρ μου τὸν ἐσυμβούλευε νὰ συμβιβασθῇ καὶ νὰ μὴ τρέχῃ εἰς Ἰωάννινα, ἐπειδὴ αἱ ἀπειτήσεις του εἶναι προφανῶς ἄδικοι· ἐκεῖνος δέ, πλησιάσας τὸ στόμα του εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πατρός μου, τῷ εἶπε κρυφίως ὅτι δίδων εἰς τινὰ Τοῦρκον, ἰσχυρὸν τῶν Ἰωαννίνων, χίλια γρόσια, εἶναι βέβαιος ὅτι οἱ γείτονές του καταδικάζονται. Αὐτὰ τὰ εἶπε μυστικὰ· ἀλλ' ἐγὼ τὰ ἤκουσα· ὁ δὲ πατήρ μου τὸν ἐπέπληξε τότε ἔτι περισσότερον.

Ὁ Γεροστάθης, ἐνόσφῃ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ἐσκυθρώπαζεν ὅτε δὲ ἐτελείωσεν, εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ ὕψος σοβαρόν.

— Ὅσον ἀξιέπαινος εἶναι ὁ πατήρ σου, ὅστις, ὡς καλὸς ἱερεὺς καὶ ὡς ἀληθὴς Χριστιανός, ἐσυμβούλευσε συμ-

βιβασμὸν καὶ εἰρήνην, καὶ ἐπέπληξε τὸν Κύρ Ἀλέξην διὰ τοὺς αἰσχροὺς σκοποὺς τῆς δωροδοκίας, ἄλλο τόσον ἀξιοκατάκριτος εἶσαι σύ, φίλε Πέτρε, ὅστις καὶ τὴν κρυφομιλίαν ἐπροσπάθησας ν' ἀκούσης, καὶ τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον ἤκουσας, ἠθέλησας σήμερον νὰ προδώσης.

Ἡ περιέργεια εἶναι ἀξιέπαινος δόκιμος πρόκειται νὰ μάθωμεν πράγματα ὠφέλιμα καὶ σπουδαῖα· ἀλλ' δόκιμος οὐδένα τοιοῦτον σκοπὸν ἔχει, εἶναι ἀξιόμειμπος καὶ ὀχληρὰ πολυπραγμοσύνη. Καταντᾷ δὲ κακοήθεια μεγίστη, δόκιμος προσπαθεῖ τις ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ μάθῃ τὰ μυστικά τῶν ἄλλων ἐναντίον τῆς θελήσεώς των. Οἱ τοιοῦτοι λέγονται ὠτακουσταί, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς κλέπτας, διότι καὶ αὐτοὶ κρυφίως κλέπτουν τὰ μυστικά σου, ὡς οἱ κλέπται τὴν περιουσίαν σου.

Ἀλλ' ἡ προσδοκία τῶν μυστικῶν εἶναι βεβαίως ἐν τῷ αἰσχυρότερον γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων. Ἀποφεύγετε λοιπὸν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο γλωσσικὸν ἐλάττωμα. Ὁ νοὺς καὶ ἡ ἀρετὴ αἱ ὁδηγῶσι πάντοτε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς πράξεις σας· ἀλλέως εὐτυχεῖς οἱ βωβοί!

Εἴχομεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κωμόπολιν, ὅτε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω. Καὶ αὐτὸς μὲν τότε μᾶς ἀπεχαιρέτισε, διευθυνθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡμεῖς δὲ παρηγοροῦντες τὸν φίλον μας Πέτρον, καταλυπημένον καὶ κατακόκκινον ὄντα, ὑπήγαμεν εἰς τὸ σχολεῖον.

#### ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις! τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης διελάμβανε διάφορα Ἑλληνικά ῥητά, τὰ ὁποῖα ἐπεβεβαίουν ὅσα περὶ τῶν γλωσσικῶν ἐλαττω-

μάτων κατὰ τὸν πρωϊνὸν περίπατον μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ γέρον. Ἴσως ὁ Γεροστάθης, διευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, συνενόηθη μετὰ τοῦ διδασκάλου, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς παραδῶσθαι ἐπίτηδες τὰ ἀκόλουθα· «*Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὀλεθρον ἤγαγεν.*» «*Γυναιξὶ κόσμος ἢ σιγὴ φέρει.*» «*Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶσθαι κάλλιστα, τότε ἡλεθεύειν καὶ τὸ εὖεργετεῖν.*»

«*Χίλωρ, εἰς τῶν ἐπτά σοφῶν, προσέτατε γλῶττης κρατεῖν, μὴ κακολογεῖν τοῖς πλησίον, ἀτυχοῦσι μὴ ἐπιγελαῖν.*»

«*Ζήνων πρὸς τὸ φλυαροῦν μειράκιον διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὧτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥτορα δὲ λέγωμεν.*»

«*Σιμωνίδης ἔλεγεν ὅτι λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησε, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε.*»

Ὁ δὲ διδάσκαλος δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ξηρὰν ἐξήγησιν τῶν τεμαχίων τούτων, καὶ εἰς τοὺς ξηροτέρους κανόνας τῆς γραμματικῆς ἀλλ' ἀφοῦ μᾶς ἐξήγησε τὰ ρητά, καὶ ἐπ' αὐτῶν μᾶς ἔκαμε τεχνολογικὰς καὶ ὀρθογραφικὰς παρατηρήσεις, ἤρχισε νὰ μᾶς ἀναπτύσῃ διὰ διαφόρων παραδειγμάτων τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων.

Συγχρόνως δὲ μᾶς διηγέθη καὶ περὶ τῶν διαφόρων ἐνδόξων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνεφέροντο εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα.

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Αἱ ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΤΟΥ.

Ὁ Πυθαγόρας, μᾶς εἶπεν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον Σάμον περὶ τὰ 350 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατὴρ του

ἦτο δακτυλιογλύπτης, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὡς καλὸς υἱός, ἐδιδάχθη τὴν τέχνην τοῦ πατρός του.

Ἀκολούθως ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φερεκύδην, φιλόσοφον γεννηθέντα εἰς τὴν νῆσον Σύρον. Περιηγήθη δὲ καὶ διάφορα μέρη, ἰδίως δὲ τὴν Αἴγυπτον, διὰ τὰ ἐκπαιδευθῆ καὶ αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς γνώσεις του, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνομάσθη *φιλόσοφος*, ἐκ μετριοφροσύνης, θεωρήσας οἴησιν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ *Σοφοῦ*, τὴν ὁποίαν οἱ πρὸ αὐτοῦ εἶχον. Ἀποκατασταθεὶς δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἥτις κατὰ τοὺς τότε χρόνους ὡς ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Μεγάλῃ Ἑλλάδι ὠνομάζετο, ἐπωνομάσθη ἀρχηγὸς τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἐκεῖ ἐσύστησεν.

Ὁ Πυθαγόρας, λευκοφορεμένος πάντοτε, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ καθαριότητα καὶ διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ ἤθους του. Ὅσάκις ἡσθάνετο ἑαυτὸν θυμωμένον, οὔτε ἔλεγεν, οὔτε ἔπραττε τι διαρκούντος τοῦ θυμοῦ του. Δὲν ἔπινεν εἰμὴ καθαρὸν νερόν, καὶ δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ ἄρτον, μέλι, ὀπώρας, καὶ χόρτα, συσταίνων διὰ τοῦ παραδείγματός του τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν υἰεῖαν καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐθαύμαζε τὰ ἐκ τῆς φιλίας καλὰ, λέγων ὅτι μεταξὺ φίλων τὰ πάντα κοινά. Ἀπῆτει δὲ ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς μαθητείας των, σιωπὴν, διότι σιωπῶντες ἡδύναντο καὶ ν' ἀκροάζωνται περισσότερα, καὶ νὰ σκέπτονται ὠριμώτερα. Ἐσυμβούλευε προσέτι αὐτοὺς νὰ τυμνάζωσι καθ' ἡμέραν τὸ σῶμά των, διὰ τὰ γίνονται

ὄρεις καὶ ἀνδρείοι, γὰ σέβωνται τὸν Θεόν, γ' ἀγαπῶ-  
σι τοὺς γονεῖς τῶν, καὶ γὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας.

Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητάς του  
εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς καθ'  
ἐσπέραν νὰ ἐξετάζωσι κατ' ἰδίαν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐλ-  
λείψεις τῶν, ὅπως γίνωνται τὴν ἐπιούσαν καλλίτεροι.  
Τὴν χρυσὴν αὐτὴν συμβουλὴν τοῦ Πυθαγόρου ἐπιθυμῶ  
ν' ἀκολουθῆτε καὶ σεῖς, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, καὶ θέλω  
σᾶς τὴν ἐκθέσει διὰ τινῶν στίχων, ὅπως ἐντυπωθῇ ἔτι  
μᾶλλον εἰς τὴν μνήμην σας. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ καὶ ἐγρά-  
ψαμεν τοὺς ἐξῆς στίχους.

- «Ὅποταν εἰς τὴν κλίνην σου ὑπάγῃς τὸ ἐσπέρας,  
»Τὰς πράξεις σου ἐξέταξε ἐκείνης τῆς ἡμέρας·  
»Ἐκπλήρωσας τὰ χρέη σου ὅλα μετ' ἀκριβείας,  
»Ἡ μήπως δὲν ἐκτέλεσας κἀνὲν ἐξ ἀμελείας;  
»Ἀρ παρημέλησας τυχὸν κἀνὲν ἐκ τῶν χρεῶν σου,  
»Συγγνώμην καὶ διόρθωσιν ζητεῖ ἀπ' τοῦ Θεοῦ σου.»

#### ΖΗΝΩΝ Ο ΣΤΩΙΚΟΣ.

Ὁ Ζήνων, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὸ  
Κίττιον, πόλιν τῆς νήσου Κύπρου. Ἐρχόμενος δὲ εἰς Ἀθή-  
νας, ἐναυάγησε πλησίον τοῦ Πειραιῶς, καὶ χάσας ὅλην  
του τὴν περιουσίαν ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν, ὅπου προσεκο-  
λήθη εἰς τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Κράτητα.

Ἄλλ' ἀκολούθως ἀποσπασθεῖς ὁ σεμνὸς Ζήνων ἀπὸ  
τοὺς Κυνικοὺς φιλοσόφους, ἀποκατέστη ἀρχηγὸς νέας φι-  
λοσοφικῆς σχολῆς, ἥτις ἐπωνομάσθη *Στωϊκὴ* ὡς ἐκ τῆς  
Ποικίλης Στοᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἐδίδασκεν. Ἦτο δὲ  
ἡ Ποικίλη Στοὰ λαμπρότατον κτίριον κατεστολισμένον

διὰ τῶν ὥραίων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ἐνδόξων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Τόσον δὲ εὐφραίνεται ὁ Ζήνων ἀπὸ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε πολλάκις εὐχαρίστει τοὺς ἀνέμους, οἵτινες διὰ τοῦ ναυαγίου τὸν κατέστησαν πτωχόν, καὶ οὕτως ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀφισπρωθῇ εἰς τὰς ἡθικὰς μελέτας.

Ὁ Ζήνων ἀπέφευγε τὴν πολυφαγίαν, τὰ συμπόσια, τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν οἴησιν· ἐδίδασκε δὲ τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς του. Τόσον ἐγκρατὴς δὲ καὶ σώφρων ἦτο, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι, δσάκις ἤθελον νὰ ὑπερεπαινεσωσί τινα διὰ τὴν σωφροσύνην του, παροιμιωδῶς ἔλεγον ὅτι εἶναι καὶ Ζήνωνος ἐγκρατέστερος.

Εὐρεθεὶς ποτε εἰς γεῦμα, εἰς τὸ ὅποιον παρευρίσκοντο πρέσβεις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, δὲν ὤμίλησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πρέσβεων τί νὰ εἰπῶσι περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα των, ἀπεκρίθη, «ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄνθρωπος ἐξεύρων τὰ σιωπᾷ.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ μὴ Ἀθηναῖον, καὶ ζῶντα ἐσεβάσθησαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Ζήωνα, καὶ μετὰ θάνατον τὸν ἐτίμησαν, διότι διὰ τῶν διδασκαλιῶν του, καὶ πολὺ πλέον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐνόςψῃ ἐξῆ, εἰς αὐτὸν παρακατέθετον τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου ἐφυλάττοντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν Ἀθηνῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του τὸν ἐτίμησαν διὰ ψη-

φίσματος ὥς εὐεργέτην τῆς πόλεως με χρυσοῦν στέφανον καὶ με δημόσιον τάφον εἰς τὸν Κεραμεικόν, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ ἐνδοξοὶ πολῖται.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. τῆς Ἑλλάδος ἐπτὰ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, διεκρίθησαν διὰ τὴν μεγίστην φρόνησίν των, διὰ τὰς γνώσεις των, καὶ ἰδίως διὰ τὰ σοφώτατα πρακτικὰ παραγγέλματα, δι' ὧν ἐπροσπάθησαν νὰ προαγάγῃσι τὴν βιωτικὴν τέχνην, καὶ ἐπομένως τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἐπτὰ Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ τότε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀκόλουθα, τὰ ὅποια καὶ μᾶς ἐξήγησε.

1) Πιπτακὸς ὁ Μυτιληναῖος, μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιῶν· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Μέτρον χρῶ.—Μὴ πλούτει κακῶς.—'Ανταρὸν ἀργία.—Χαλεπὸν τὸ εὖ γινῶναι.—Βλαβερὸν ἀκρασία.—Βαρὺ ἀπαιδευσία.—Μὴ πᾶσι πιστενε.—'Αργὸς μὴ ἔσθι μὴδ' ἂν πλουτῇς.—Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζον, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔσθι καλός.

2) Κλεόβουλος, ὁ Ῥόδιος, ἐφρόνει ὅτι ἀρίστη τῶν πολιτειῶν εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ὄντες φιλότιμοι, φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατὰκρισιν παρὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Πᾶρ μέτρον ἄριστον.—Γορεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι.—Τέκνα παιδεύειν.—Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν.—Γλώσσαν εὐφημοῦ.—Γλώττης κρατεῖν.—Εὐδόθειαν φυλάσσειν.—Βία μὴδὲν πράττειν.—'Εχθρὸς διαλύειν.

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β').



—'Αρετῆς οἰκτιρὸν ἀδικίαν μισεῖν.—Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζουσιν.—Μὴ ἐπιγελαῶν τῷ σχώπῳ τινι.—Εὐποροῦντα μὴ υπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

3) Θαλῆς, ὁ Μιλήσιος, ἐσυμβούλευε τὰ μὴ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ἠθέλομεν κατακρίνει τοὺς ἄλλους πράττοντας· ἔλεγε δὲ καὶ τὰ ἐξῆς·

Κτεῖσαι ἀλδία.—Κακοπραγοῦντα μὴ ὀνειδίζει.—Παρακαταθήκας ἀπόδος.—'Ασαφὲς τὸ μέλλον.—'Απληστον τὸ κέρδος.—Φίλει τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Σόλων, ὁ Ἀθηναῖος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·

Μηδὲν ἄγαν.—Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε.—Τὰ σπουδαῖα μελέτα.—Μὴ κακοῖς ὀμιλεῖ.—Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.—Πρῶτος ἴσθι.—Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις λύπην εἰσφέρει.—'Αρχεσθαι μαθὼν ἀρχεῖν ἐπιστήσῃ.—Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα.

5) Βίας, ὁ Πριηνεὺς, ἐθεώρει δυστυχῇ ἐκείνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ γενναίως τὴν δυστυχίαν· τοῦ ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Νόει τὸ πραττόμενον.—Βραδέως ἐργάζεται, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαίου.—Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν.—'Ανάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον.—'Εξείς πόνῳ ἐργάζεται, πλοῦτῳ φιλλίαν, σιγῇ κόσμον.

6) Περιανδρὸς, ὁ Κορίνθιος, ἐβεβαίονεν ὅτι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Μελέτα τὸ πάς —Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρε-

ταὶ ἀθάνατοι.—Ἐπισφαλὲς προπέτεια.—Κέρδος αἰσ-  
χρόν γνῶσεως κατηγορία.—Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι,  
ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος.—Παρασκευάζε σεαυτὸν ἄξιον  
τῶν γοητῶν.—Δόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ.  
—Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἀμαρτάνειν.—Ζῶν μὲν ἐ-  
παιροῦ, ἀποθανόντων δὲ μακαρίζου.—Φίλοις εὐτυχουσι  
καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

7) Χίλων, ὁ Λακεδαιμόνιος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς  
Γρῶθι σαυτὸν.—Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον.—  
Προσβύτερον σέβου.—Τῷ δυστυχούντι μὴ ἐπιγίλα.—  
Θυμὸν κράτει.—Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα.—Νόμοις πει-  
θου.—Ἄδικούμερος διαλλάσσου.—Ἡ γλῶσσά σου μὴ  
προτρεχέτω τοῦ τοῦ.—Ζημίαν αἰροῦ μάλλον ἢ κέρδος  
αἰσχροῦ, τὸ μὲν γάρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ ἀεὶ.—  
Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ  
τὰς ἀτυχίας ταχέως.

Ἀφού ὁ διδάσκαλος μᾶς ὑπηγόρευσε καὶ ἐγράψαμεν  
τὰ ἀνωτέρω, μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ τὰ ἐξῆς  
σύντομα, ἀλλ' ὠραία γνωμικά, τὰ ὅποια, ὡς εἶπεν, εἰς  
τοὺς ἑπτὰ Σοφοὺς ἐπίσης ἀποδίδονται.

Θεὸς σέβου.—Θρήσκει ὑπὲρ πατρίδος.—Ἀκούσας  
ρόει.—Ἀρχε σεαυτοῦ.—Φίλοις βοήθει.—Πρόνοιαν  
τίμα.—Σοφίαν ζήλου.—Ψέγε μηδένα.—Ἐπαίρει ἀ-  
ρετήν.—Πράττει δίκαια.—Κακίας ἀπέχου.—Ἰδια γνῶ-  
λασσε.—Ἀλλοτριῶν ἀπέχου.—Εὐφημος ἴσθι.—Χρό-  
νου φείδου.—Οἶρα τὸ μέλλον.—Ἐχωρ χαρίζου.—Δό-  
λον φοβοῦ.—Γρονεῖ πράττει.—Σοφοῖς χρῶ.—Εὐεργε-  
σίας τίμα.—Φθόρει μηδενί.—Διαβολὴν μισεῖ.—Δι-  
καίως κτῶ.—Ἀγαθὸς τίμα.—Διτμήντην σέβου.—Χά-

ρω ἐκτίλει. — Τύχην στέργε. — Ἐρι μίσει. — Κρῖνε δίκαια. — Χρῶ χρήμασι. — Λέγε εἰδώς. — Ὅμιλει πρῶτος. — Φιλοφρόνει πᾶσιν. — Πέρας ἐπιτίλει μὴ ἀποδειλιῶν. — Εὐπροσήγορος γένου. — Πρῶττε ἀμετανοήτως. — Ἀμαρτάνων μετανοεῖ. — Φίλλαρ φύλασσε. — Εὐγνώμων γένου. — Ὀμόροισι δῖωκε. — Ἀρρήτορ μὴ λέγε. — Ἐπὶ βώμῃ μὴ καυχῶ. — Πλούτει δικαίως. — Μαρθάρω μὴ κάμνε. — Κινδύνευσε φρονίμως. — Νεωτέρους δίδασκε. — Πλούτῳ ἀπίσται. — Σεαυτὸν αἰδοῦ. — Ἀνυχοῦντι συνάχθου. — Τύχῃ μὴ πίστευσ. — Παῖς ὦρ, κόσμιος ἴσθι· ἡδῶρ, ἐγκρατής.

#### Η ΕΥΤΥΧΗΣ ΗΜΕΡΑ.

Ὁλόκληρον τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησε· διότι οὔτε ξηρόν, οὔτε ψυχρόν καὶ ἄψυχον, ἀλλὰ καὶ ζωηρόν καὶ ποικίλον καὶ διδακτικώτατον ἦτο. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου ἡγαπήσαμεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν.

Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμένομεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐσπέρα, διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ὄντες βέβαιοι ὅτι πολὺ ἤθελε χαρῇ ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἂν ἐμάνθανε τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα μᾶς εἶχε προξενήσει· προσέτι δὲ ἤμεθα καὶ περιεργοὶ νὰ πληροφορηθῶμεν τί ἔπραξε περὶ τοῦ βωβοῦ, τὸν ὅποιον εἰχομεν ἀπαντήσῃ εἰς τὸν πρωῒνὸν περίπατον.

Φιλοφρονέστατα μᾶς ὑπεδέχθη καὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης· καθὼς δὲ συνείθεζε πάντοτε, ἤρχισε νὰ μᾶς ἐρωτᾷ καὶ περὶ τῶν μαθημάτων, καὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν μας ἀγώνων.

Ἀνέκφραστος δὲ ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ γέροντος, ὅτε μᾶς ἤκουσε διηγουμένους μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωηρότητος τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας μαθήματος.

Μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι ὅσω προχωροῦμεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, τόσω περισσοτέρας καλλονὰς θέλομεν ἀνακαλύπτει, καὶ τόσω περισσοτέρας εὐχαριστήσεις θέλομεν ἀπολαμβάνει, διότι ὁ διδάσκαλος ἔχει σκοπὸν διὰ τῶν παραδόσεών του νὰ ἐξελληνίσῃ οὐχὶ μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ αὐτῶν μας, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Ἀκολουθῶς ἠρωτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην τί ἀπέγινεν ὁ κωφάλαλος; Εὐχαρίστως δὲ ἐμάθομεν ὅτι τὸν ἐσύστησεν εἰς τινα ἄρτοποιόν, ὅπως ζυμόνων καὶ κοσκινίζων ἀπολαμβάνῃ τροφήν, κατοικίαν, καὶ μικρὸν τινα μισθόν. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ζωηρὰ χαρὰ ἐζωγραφίσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυστυχοῦς βωβοῦ, ὅτε τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἄρτοποιεῖον, καὶ διὰ χειρονομιῶν τῷ ἐξήγησεν ὅτι ἐκεῖ ἐργαζόμενος ἤθελε ζῆ ἡσύχως καὶ ἀνέτως.

— Ἀλλὰ βεβαιώθητε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἀσυγκρίτως μεγαλτέραν ἡδονὴν καὶ ἀγαλλίασιν ἡσθάνθη ἐγὼ σήμερον, ἐπιτυχὼν νὰ ἐλευθερώσω ἓνα δυστυχῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς πτωχείας, τῆς ἀργίας, καὶ τῆς ζητείας. Τοιαύτας ἡδονὰς εὐχομαι ν' ἀγαπήσητε καὶ νὰ αἰσθανθῆτε καὶ ὑμεῖς, καλοὶ μου φίλοι, διότι αὗται εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἡδοναί, αἵτινες, ἀθῶαι, εὐγενεῖς, διαρκεῖς, καὶ πάντοτε γλυκύταται, ζωογονοὺν τὸν βίον, ὥραϊαν δὲ καὶ σκόπιμον καθιστῶσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν μας· ἐνῷ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώματος, οὐσαι στιγμιαῖαι, κτηνώδεις, ἐπικίνδυνοι, καὶ πολλάκις θανα-

τηφόροι, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ αἰσχυραί, καὶ διὰ τοῦτο φίλοι τοῦ σκότους.

Εὐτυχὴς τῷ ὄντι ἦτο ἡ σημερινή μου ἡμέρα! θέλει δὲ εἶσθαι ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τοῦ βίου μου, ἂν κατ' αὐτὴν συνετέλεσα εἰς τὸ νὰ προφυλάξω καὶ ὑμᾶς, τοὺς μικροὺς μου φίλους, ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς γλώσσης ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀσχημίαν καὶ τοὺς κινδύνους μᾶς ὑπενθύμισεν ἡ μετὰ τοῦ βωβοῦ συνάντησις.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἑσπερινή μας συναναστροφή, ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ἀπεχαιρέτισε διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

*Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκοπον καὶ τρομερὸν μαχαίρι!*

*Ἄν δὲν προσέχωμεν αὐτήν, πολλὰς πληγὰς μᾶς φέρει.*

ΤΗΛΟΣ ΤΟΥ Β'. ΜΕΡΟΥΣ.

# ΠΙΝΑΞ

ΤΟΥ

## ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

|                                                     | Σελ. |
|-----------------------------------------------------|------|
| Ἡ ἀγκυρα τῆς εὐτυχίας . . . . .                     | 3    |
| Ὁ Γερμανὸς μυθιστοριογράφος . . . . .               | 4    |
| Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος . . . . .              | 6    |
| Γινῶθι σαυτόν. . . . .                              | 7    |
| Μετρίτης εἰς τὰς ἐπιθυμίας . . . . .                | 40   |
| Ἀπερισκεψία. . . . .                                | 41   |
| Οἰκονομία καιροῦ. . . . .                           | 42   |
| Τάξις. . . . .                                      | 43   |
| Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ. . . . .                       | 44   |
| Γενναϊότης καὶ ἐπιμονή. . . . .                     | —    |
| Ὑπομονὴ καὶ ἐλπίς. . . . .                          | 46   |
| Τὰ δουρικὰ ἐλαττώματα. . . . .                      | 47   |
| Ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων. . . . .                     | 48   |
| Τὸ δνικὸν ἐλάττωμα. . . . .                         | 21   |
| Τὰ εὐχάριστα δάκρυα . . . . .                       | 23   |
| Ὁ Γεώργιος κλαίων. . . . .                          | —    |
| Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ νέος Θουκυδίδης. . . . .           | 26   |
| Ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. . . . . | 28   |
| Αἱ ψευδοφιλοτιμίαι . . . . .                        | 32   |
| Ἡ φιλοπρωτία. . . . .                               | 36   |
| Ἡ φιλοτιμία τοῦ Θεμιστοκλέους. . . . .              | 38   |
| Ὁ Ἡρόστρατος καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος. . . . .      | 42   |
| Ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν καὶ ὁ Πausanias. . . . .        | 43   |
| Ἡ ἔρασις τῆς ψυχῆς . . . . .                        | 47   |
| Αἱ εἰκονογραφίαι. . . . .                           | 48   |
| Κλεάνθης, ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντης. . . . .          | 55   |
| Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπονομασθεὶς Κλεάνθης. . . . .      | 57   |
| Δύναμις τῶν γραμμάτων. . . . .                      | 58   |
| Ὁ ῥυγανὸν καλῶν καὶ αἰτίων κακῶν. . . . .           | 61   |
| Ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης. . . . .                      | 62   |

|                                                     | Σελ.       |
|-----------------------------------------------------|------------|
| Ὁ πολυτελής Δάμπρος . . . . .                       | 66         |
| Ἀκμή καὶ παρακμή τῆς Ἑλλάδος . . . . .              | 78         |
| Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου . . . . .            | 83         |
| Ὁ Ἀλῆ-πασῆς, οἱ Σουλιῶται, καὶ ὁ Ζέρβας . . . . .   | 89         |
| Ὁ πτωχὸς Ἐπαμεινώνδας . . . . .                     | 91         |
| Ὁ πλούσιος Πελοπίδας . . . . .                      | 94         |
| Οἱ κατὰ Σωκράτην ἀληθεῖς θησαυροί . . . . .         | 97         |
| Ὁ Μίδας καὶ τὰ αὐτὰ του . . . . .                   | 100        |
| Ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου . . . . .              | 103        |
| Ὁ κτηματίας καὶ ὁ ἐνοικιαστὴς του . . . . .         | 105        |
| Ἡ ἀνθόπωλις . . . . .                               | 107        |
| Ὁ ἀφιλοχρηματος Φωκίων . . . . .                    | 109        |
| Ἴππος ἀχαλίνωτος . . . . .                          | 115        |
| Ὁ τυφλὸς πλούτος . . . . .                          | —          |
| <b>Ασθένεια τοῦ ἐγκεφάλου . . . . .</b>             | <b>119</b> |
| Τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας . . . . .                | 120        |
| Ὁ μικρὸς Κώστας . . . . .                           | 122        |
| Ἡ ἀσθένεια τοῦ Θεοδώρου . . . . .                   | 125        |
| Ἡ ἐσπερινὴ ἐπίσκεψις . . . . .                      | 127        |
| Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων . . . . .                     | 132        |
| Αἱ ἀρχαῖαι μητροπόλεις . . . . .                    | 135        |
| Ὁ χρυσοῦς τρίπους καὶ οἱ ἐπτὰ Σοφοί . . . . .       | 138        |
| Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ Πυθία . . . . .                    | 139        |
| Ὁ Μακεδὼν Φίλιππος καὶ ὁ ὑπηρέτης του . . . . .     | 143        |
| <b>Τὰ προτερήματα τοῦ βωβοῦ . . . . .</b>           | <b>146</b> |
| Ποῖον τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα . . . . .            | 149        |
| Ἡ τιμωρία τοῦ ψευδολόγου Ἀντωνίου . . . . .         | 151        |
| Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη . . . . .                | 154        |
| Ὁ ξένος περιηγητής . . . . .                        | 157        |
| Ὁ Ἐπίκτητος, ὁ Ἀναξίμανδρος, καὶ ὁ Πλάτων . . . . . | 159        |
| Ὁ Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ῥήτορες . . . . .        | 160        |
| Ὁ Δημήτριος καὶ ἡ Κοραλία . . . . .                 | 162        |
| Ὁ Κύρ Ἀλέξης . . . . .                              | 169        |
| Τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα . . . . .                       | 172        |
| Ὁ Πυθαγόρας καὶ αἱ συμβουλαὶ του . . . . .          | 173        |
| Ζήνων ὁ Στωϊκός . . . . .                           | 175        |
| Οἱ ἐπτὰ Σοφοί καὶ τὰ γνωμικὰ των . . . . .          | 177        |
| Ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα . . . . .                           | 180        |

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ  
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Ἀριθ. 38).

---

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ  
Ἡ  
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΠΑΙΚΙΑΣ  
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κιμῆλια ἱσθλά καὶ νέστοι χρήσιμα»  
(Εὐριπίδου)

ΥΠΟ  
ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ  
ΙΙΙ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ  
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ  
100 Ὁδὸς Ἑρμοῦ Ὁδὸς Νίκης 14

1892





*Néer Myer*  
*Kemp. P. P. P.*

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ**  
ΤΗΣ  
**ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ**  
**ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.**

— o o o —  
ΓΕΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ.

~~~~~  
Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

« Τσιϋτες γίνου περί τοὺς γονεῖς,  
εἰς αὐτοὺς εὖ εἶπε περί σεαυτὸν γε-  
νέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας »  
(ἰσοκράτους.)

**Η**ΤΟ Κυριακὴ τῶν Βατίων ὅτε, ἐπισκεφθέντες τὸν Γερο-  
στάθην, εὗρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμα-  
θητοῦ μας Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον, ἀγαπήσας διὰ τὴν  
φιλομάθειάν του, εἶχε προσλάβει ὡς ψυχουῖόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς  
λοιπῆς οἰκογενείας του εἰς Σκόδραν. Ὁ δὲ Κωνσταντίνος,  
ὕπηρετῶν ἔκτοτε τὸν Γεροστάθην, ἐξηκολούθει συγχρόνως  
ιετ' ἄκρας ἐπιμελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἡ ὁμιλία διεκόπη·  
παρετηρήσαμεν δὲ τὸν Κωνσταντίνον σπρώχοντα πρὸς τὸ  
μέρος, ὅπου ἐκάθητο ὁ γέρων, χρήματά τινα, τὰ ὁποῖα  
ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς ἐρχομένους, — Εἰς καλὴν ὥραν ἦλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ἔχω νὰ σᾶς κοινοποιήσω ἀγγελίαν, ἥτις βεβαίως θέλει σᾶς χαροποιήσῃ, καὶ αὐξήσῃ τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, συσταλὴς ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ἐξεύρετε, παιδιά μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ὅτι τὴν προσεχῇ Κυριακὴν θέλομεν εορτάσῃ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσῃ προθυμίαν μὲ ὑπηρετεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἐνόμισα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα ἄλλ' ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτά, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκη νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμεινα, ἐξεύρετε τί μὲ εἶπεν; — Ὑπακούω, τὰ λαμβάνω, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ἁλλὰ σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλητε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου, διότι, ὅτε αὐτοὶ ἦσαν ἐδῶ, ἐβοήθουν τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του ἁλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω. Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς συνώδευσαν δάκρυα καρδίας, συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντῖνου μ' ἐνθύμισαν τὴν νεότητά μου, τοὺς γονεῖς μου, συνεκίνησαν δὲ καὶ τὴν ἰδικήν μου γεροντικὴν καρδίαν. Πόσον ἠγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχὴς ἦμην ὁσάκις ἤμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνέκφραστος ἦτο ἡ χαρά, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην, ὅτε εἰς τὴν ξενητείαν μου ἤξιώθην διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδήσω μικρὸν χρημα-

τικὸν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς με κατέστησαν ἔκτοτε εὐτυχῇ!

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῇτε ἄξιοι τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεόν, χρεωστεῖτε τὴν ὑπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνά, πεινῶντα, καὶ ἀδύνατα, ἡ μήτηρ σας πρώτη θερμῶς σᾶς ἐνέδυσε, καὶ μετὰ τὸ γάλα τῆς σᾶς ἔθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς σᾶς περιέβαλε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων τῆς τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάττεισεν.

Ἀσθενῇ καὶ πάσχοντα ἡ μήτηρ σας ἐφρόντισε νὰ σᾶς θεραπεύσῃ, νύκτας ὀλοκλήρους ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας, μετὰ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἱατρικὸν κρατοῦσα, καὶ μετὰ τὴν ἄλλην τὰ σιωπηλὰ τῆς δάκρυα σπογγίζουσα.

Κλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σᾶς ὑπεστήριξε, καὶ σᾶς ἐνεθάρρυνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβέβητα βήματά σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνθρώπους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ἐδίδασκε τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρόμενα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης, ἡ μήτηρ σας πρώτη σᾶς ἐδίδασκε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρῶνουσα μετὰ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἁθώου σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ὠδήγησε, πρὸς ἀνατολὰς στοεφόμενα, νὰ ἐπικαλῆσθε τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδία μου, χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας· αὐτοὶ ἐκοπίασαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιᾶζουσιν διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Τέκνα, τὰ ὅποια δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σέβονται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὅποια ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δείξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των, ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ περιθάλλοντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθένειαν, τὸ γῆρας αὐτῶν, εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουν ζῆσει βεβαίως δυστυχῇ καὶ ἄθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσον ἐπικινδύνους ἐθεώρουν τοὺς ἀχαρίστους υἱοὺς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως διώριζον ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουν αὐτοὺς ν' ἀναβῶσιν ὅπως ἀγορεύσωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων· διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γεννήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτε ν' ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτε νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται,» λέγει μία τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Ὑψίστου.

«Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

«Εἰς τὰς γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἰκῶν» μᾶς λέγουν τὰ ἱερὰ βιβλία.

Ὁ δὲ θεάνθρωπός Ἰησοῦς διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπα-

κοὴν καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ κατὰ τὰς ἀρχάς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἠκολούθησε τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὡς ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὅτε ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῇ τὴν μητέρα του καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, εἰς τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Ἰωάννην θερμῶς τὴν ἐσύστησε.

Καὶ ὁ οὐρανὸς λοιπὸν καὶ ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστοργα, τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἄγνώμονα τέκνα.

Ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν ὅτι ὁποίας προσφοράς προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοιαύτας πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεία ἀπὸ τὰ τέκνα ἡμῶν. «Οἶους ἐράνους εἰσενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτοὺς ἐν τῷ γῆρα παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.»

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου διηγῆθη ὁ Γεροστάθης περιστατικόν τι συμβὰν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ο ΠΑΠΠΟΣ, Ο ΓΙΟΣ, ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πτωχὸς γέρον συνέζῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του, παρὰ τοῦ ὁποίου ἠλπίζε περίθελψιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὰ ἔσχατα καὶ ἀσθενῇ γηρατεῖά του.

Ἀλλ' ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πατέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτοῦ, τῷ λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀνχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν διατηρῇ.

— Καὶ πῶς θέλω ζῆσει; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ δυστυχὴς γέρον.

— Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἀπαντᾷ ὁ σκληροκαρδὸς υἱός.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ὀκταετοῦς Θωμᾶ, ὅστις ἀγαπῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νὰ

ίδωι ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ ἐκδοσις τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρὸς του.

Ὁ γέρον ἐστέναξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐγγονόν του Θωμᾶν νὰ τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου βωματίου ἐν μάλλινον κάλλυμα, διὰ νὰ ἔχῃ αὐτὸ ὡς στρώμα καὶ ἐφάπλωμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὑπαιθρον ζωὴν του.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ πάππου του· ἀλλὰ φέρων τὸ περικάλλυμα, ἀντὶ νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν πάππον, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν ὁποῖον, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νὰ κόψῃ αὐτὸ εἰς δύο. — Καὶ διατί; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του.

— Διότι εἶναι πολὺ μέγανον, ἀπάντησεν ὁ Θωμᾶς τοῖς ἡμῖν θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν διὰ τὸν πάππον μου· τὸ δὲ ἄλλο ἡμῖν ἴσως χρειασθῆς σὺ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω τότε ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς σὺ διώκεις σήμερον τὸν γέροντα πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἀχάριστον καὶ σκληροκάρδιον υἱόν. Συνελθὼν δὲ εἰς ἑαυτόν, ἔπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ γέροντος πατρὸς του, καὶ χύνων δάκρυα μετανοίας ἐζήτη συγγνώμην.

Σωφρονισθεὶς δὲ ἐκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παιδὸς του, ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρον μετέβη εἰς τὴν ἑλλην ζωὴν, εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του καὶ τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτο ὁ ἀρχαῖος Αἰνείας! ἐπρόσθεσεν ὁ Γερυστάθης.

Ὁ Αἰνείας ἦτο εἰς τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἑκτορος γενναίως ὑπεράσπισαν τὴν Τρωάδα κατὰ τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλους τὴν Τρωάδα οἱ Ἕλληνες, εὐσπλαγχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων, ἐκήρυξαν ὅτι ἕκαστος αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῶν πολυτιμοτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνείας, παραβλέψας πᾶν ἄλλο, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφεστίου Θεότητός του, ὅπως ἔχη αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεύτερον τῶν πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνείας, ἀγαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγχίσιν, ὄντα ὑπέργηρων, ἀσθενῆ, καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε, παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρόν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνείου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολύτιμόν του περιουσίαν, ἀποδείξαντες οὕτως ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, οἱ Σπαρτιάται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας των· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιάται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι δὲ καὶ



τὸ πρῶτον δείγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθήτου, καὶ ἐναρέτου καρδίας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του δύναται ν' ἀγαπήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὃ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας, καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γονεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατόν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ εὐγνωμονήσῃ πρὸς τοὺς εὐεργέτας, νὰ σεβασθῇ ἀνωτέρους, καὶ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν πατρίδα;

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὥρατον παράδειγμα τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως.

#### Η ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣ ΧΕΙΛΩΝΙΣ.

Ἐβασίλευε ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, ὁμώνυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν, ἔχων δὲ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Χειλωνίδα, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, καταγομένου ἐπίσης ἐκ γένους βασιλικοῦ.

Ἄλλ' ὃ Κλεόμβροτος, ὦν δοξομανής, ἐνήργησεν ὥστε ὁ Λεωνίδας νὰ στερηθῇ τὸ βασιλικόν του ἀξίωμα, καὶ ἀντ' ἐκείνου ν' ἀναβῇ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδας, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνίς τόσον ἠγάπα τὸν ἴεροντα πατέρα της, καὶ τόσον συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ὥστε ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλέα σύζυγόν της, καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς, πενήθοροῦσα δὲ καὶ μὲ λυμένην κόμην νὰ τρέξῃ εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ συνικετεύσῃ μετὰ τοῦ πατρὸς της,

καὶ παρηγορήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνὶς προθύμως συνώδευεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, προτιμήσασα νὰ συμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρὸς της, παρὰ τὴν δόξαν τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Μετὰ τινα καιρὸν οἱ φίλοι τοῦ ἐξορίστου Λεωνίδου κατώρθωσαν ν' ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν πάλιν βασιλέα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ Κλεόμβροτος κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας, λαβὼν στρατιώτας, διευθύνθη πρὸς τὸν ναόν, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίβουλον Κλεόμβροτον.

Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξις καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε, ἐμβάντες εἰς τὸν ναόν, εὗρον ἐκεῖ τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν, ἐναγκαλιζομένην τὸν ἰκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχουσιν τὰ δύο ἀθώα της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανείσα ἄπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθητος θυγάτηρ, ἀνεφάνη καὶ σύζυγος ἀφωσιωμένη. ἤρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πατέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς συζύγου της.

Ἀπαντες δὲ συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατὴρ της Λεωνίδας τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης, τὴν δὲ θυ-

γατέρα του προσεκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἄλλ' ἡ ἐνάρετος Χειλωνίς, προτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρὰ τὴν δόξαν τοῦ πατρός της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομβρότου τὸ ἐν τῶν τέκνων της, λαβοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικάς της τὸ ἄλλο, μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ἐξορίαν του.

Ὅλοι οἱ ἔνδοξοι καὶ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες διεκρίθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς των ἀγάπην. Ὅσάκις καρδία, συναισθηανομένη ζωηρῶς τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης, διευθύνῃ τὸν βίον, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων βεβαίως συνοδεύει αὐτήν, ὃ δὲ βίος εὐκόλως τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἔνδοξος.

#### Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργέτης τῶν Θεβῶν, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀγάπην, χαίρων ὁσάκις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν ὁσάκις ἐκεῖνοι ἠτύχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκησε τὴν λαμπρὰν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκην, στραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι «κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο εὐδαίμων, οὐχὶ διότι ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέλουν χαρῇ οἱ γέροντες γονεῖς του, μανθάνοντες τὴν νίκην τοῦ υἱοῦ τῶν.»

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτο ἡ καρδία του πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν. Ἄν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀναφανῇ εὐεργέτης καὶ προσ-

τάτης δλων τῶν πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του· οὔτε ἤθελεν ἀναδειχθῇ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρείας του ἐδόξασε, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Μαντίνειαν ἡρωϊκῶς ἐθυσίασεν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ της Ἀλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πρῶως καὶ τὰς δυστροφίας, καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρὸς του.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητὴν του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν, εἶπε «δὲν γνωρίζει ὁ Ἀντίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον τῆς μητρὸς μου ἀρκεῖ νὰ σβύσῃ μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς.»

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευσεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, ἀπέστελλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως ὅτι ποτὲ δὲν ἔπαυσεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀνατραφεὶς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παι-

δαγωγῷ του Λεωνίδου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος, εὐγνώμων, εὐεργετικὸς, καὶ μεγαλόδωρος, οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους του ὥστε εἰάν ἡ ἀνδρία καὶ ἡ ἔξοχος στρατηγικὴ ἱκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

#### Ο ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὸν κήπὸν του, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὰς γεωργικὰς προόδους τοῦ συμμαθητοῦ μᾶς Ἰωάννου.

Μᾶς ἐδειξε δὲ διάφορα νεόφυτα δένδρα ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα ὠραιότατα ἄνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μᾶς Ἰωάννου. Παρὼν δὲ ὁ Ἰωάννης παρετῆρει μειδιῶν καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατήρ, ὅσάκις τρυφερῶς ἀτενίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων τέκνων του.

Ὁ Γεροστάθης, βλέπων ἡμᾶς θαυμάζοντας τὰς ὠραιότητας τοῦ κήπου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὐρίσκωμεν ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν ποία ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἐνὸς κήπου καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλῃ, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, αἵτινες στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀν-

θρώπων, εἶναι τὰ καλὰ προϊόντα καὶ τὰ ὠραία ἄνθη, τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς, ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου ᾖναι ἀμμώδες ἢ πετρώδες, ὁ κήπος δὲν εὐδοκίμει, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἔχων καρδίαν σκληρὰν καὶ ἀναίσθητον δὲν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ, καὶ ἀληθῶς νὰ εὐτυχίσῃ. Καθὼς δὲ ὅσον εὐφορος καὶ εὐγνώμων καὶ ἂν ᾖναι ἡ γῆ τοῦ κήπου, ὁ κήπος δὲν προοδεύει, ἂν κηπουρὸς ἄξιος δὲν ἐπιμεληθῇ καὶ καλλιέργησῃ αὐτόν, τοιουτοτρόπως δύναται τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅμως νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι δυστυχῶς παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν καὶ ἐκπαιδευσιν τῆς ψυχῆς του.

Ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐαίσθητος καὶ καλὴ, ὅσον καλὴ καὶ εὐφορος εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κήπος μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουροὺς, ἐμὲ καὶ τὸν Ἰωάννην, οὕτω καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτυχε, νέος ὢν, δύο ἀξιολόγους κηπουροὺς, τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, πρὸς καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἄνθη, τὰ θάλλοντα δένδρα, καὶ τὰ ὠραία προϊόντα, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαιδευθεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, παρήγαγε τὰς εὐεργετικάς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρώπους πράξεις, αἵτινες καθωραϊζοῦν τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἰδοῦ, φίλοι μου, ἡ ὁμοιότης, τὴν ὁποίαν ἐγὼ εὕρισκω

μεταξὺ τοῦ κήπου μου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἄλλ' ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ διαφορὰ οὐσιώδης· διότι ἡ μὲν καλλονὴ τοῦ κήπου μου εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος, τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει διαμένει ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γεροστάθου ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα—Δοῦκόν δὲν ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾷ τις τοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ ἔχη ἐκ φύσεως καλὴν καρδίαν, διὰ νὰ εὐτυχῇ.

—Ὅχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἀρκεῖ μόνον καλὴ γῆ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὸς κῆπος, ἀπαιτεῖται καὶ καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει ὁ βίος τοῦ Ῥωμαίου Κοριολλάνου.

#### Ο ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Κοριολλάνος κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ἐκ νεανικῆς ἡλικίας ἠσπάσθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀποχὴν του ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, διὰ τὴν καρτερίαν του εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα μεγίστην ἀγάπην του.

Ὅσάκις ἡ μήτηρ του ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον, μὲ δάκρυα χαρᾶς, ἔσφιγγεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας· ὁ Κοριολλάνος ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῇ.

Ἐφρόντιζε δέ, ὡς καλὸς υἱός, νὰ διπλασιάσῃ τὸ πρὸς τὴν μητέρα του σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοὴν του, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ὑπακοήν, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα του ἐχρεώσται.

Ὁ Κοριολάνος ἐνυμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ του τὸ ἠθέλησεν. Ἀλλὰ, καὶ ἀφοῦ ἔγινε σύζυγος καὶ πατήρ, ἐξηκολούθησε συνοικῶν μετὰ τῆς μητρός του, καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς υἱικῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδιά τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακὴ· ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἔμεινεν ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας· ὥς μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τῷ ἐχάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἐλαττώματα· ὁμοιάζε λοιπὸν γῆν εὐφορον μὲν, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον, ἥτις μεταξὺ τῶν αὐτοφυῶν ὠραίων ἀνθέων παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ, ὥστε ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθροὺς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολιταὶ του τὸν ἀπέφευγον· ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του, ἀγνοῶν ὅτι οὐχὶ ἡ καταγωγὴ, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τιμᾷ ἢ ἀτιμάζει· ἐπὶ τέλους ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, περιεφρονεῖ τοὺς συμπολίτας του, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τῆς ὑπεροφίας καθίστατο μισητός, ἐνῷ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἤθελε προσελκύσει τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνετρέφετο πρεπόντως, ἴσως ἐνῆλιξ δὲν ἤθελεν ἔχει τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἐξορισθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα οὔτε τὸν Ἀριστείδην ἐμιμήθη.

Ὁ δργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρ του ἐπροκάλεσε τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Προσφυγὼν εἰς τοὺς



Βουλούσκους, ἔχθρους τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του ! Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπείλει τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι ἐντρομοὶ τῷ ἀπέστειλαν διαφόρους πρεσβείας· ἀλλ' ὁ Κοριολάνος ἐπέμενεν ἄκαμπτos εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Τότε ἡ μήτηρ του, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριολάνου, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τειχῶν· παρουσιασθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν της

— Κοριολάνε, ἐὰν ἐπιμείνης νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ῥώμην, θέλεις πατήσῃ πρότερον ἐπὶ τοῦ πτόματος τῆς μητρός σου· διότι βεβαίως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω καὶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ υἱός μου θέλει θριαμβεύσει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ν' ἀποκαθίσταται δούλος τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικακίας του, τῶν παθῶν του. Ἐὰν δὲ ἦσαι φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι τὴν μητέρα σου, καὶ ὑπάκουσον εἰς αὐτήν, ἱκετεύουσαν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς μεγάλης μητρός σου.

Γονυπετεῖς δὲ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριολάνου καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριολάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων τὴν δεξιάν της, — Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μητερ, νίκην εὐτυχῇ διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὀλεθρίαν εἰς τὸν υἱόν σου· ἀναχωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης, νικημένος ὑπὸ τῆς μητρός μου. Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἔγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου

πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν της, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἂν ἤθελον ἐκτελεσθῇ οἱ κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποί, τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς εἶχε συλλάβει.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπεθύμησε ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον χωρὶς ποτε νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἥτις καὶ τὸν υἱὸν της δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῇ, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου κάλλιον τοῦ ἀπείρου υἱοῦ της ἐγνώριζεν, ἀπέκρουε τὰ σχέδια τοῦ νέου Βασιγκτῶνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων, συμφωνεῖ μετὰ τινος πλοιάρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἕτοιμον ἤδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν του εἰς τὴν λέμβον, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρὸς του διὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ αὐτήν, καὶ λάβῃ τὴν εὐχὴν της. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσῃ ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ νέου Βασιγκτῶνος, ὥστε ἀμέσως ἐπαναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῆς υἱῆς του ἀγάπης.

Ἡ θυσία αὕτη τοῦ εὐαισθητοῦ υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς μητρός του ἡξίωσαν ἐπὶ τέλους τὸν Βασιγκτῶνα ν' ἀναφανῇ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ νὰ ἐπονομασθῇ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ἄν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπῆκουεν εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλ' ἠσπάζετο τὸ ριψοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἰσως ἄσημον καὶ δυστυχῇ ἤθελε ζήσει, καὶ δυστυχέστερον ἰσως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὐρεῖ, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανατίσει.

Ἀγαπάτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, τοὺς γονεῖς σας. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως ἄς μὴ ᾖ νεικρά, ἀλλὰ ζωηράν καὶ ἀκμαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητής σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ὑψίστου.

Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας, διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα ἐμβαίνετε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς κινδύνους, τὰ βάρβαρα καὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς δυσκόλου ταύτης ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλὰς των, ὅπως φωτίζετε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας ἐκείνων· οὕτω δὲ θέλετε διατρέξει ἀσφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνῶδες στάδιον τοῦ βίου.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ὑπηγόρευεν ἀκολούθως τοὺς ἐξῆς  
στίχους.

*Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μας εἶν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας  
Ἄς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας  
Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν τῶν  
τῇν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν νιῶν τῶν.  
Λοιπὸν ἅς ὑπακούωμεν, καὶ ἅς εὐγνωμονῶμεν,  
Δι' ἔργων δὲ ἅς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν.*



### ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

«Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυ-  
χοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.»  
(Περὶ ἀνδρεῦ.)

**Σ**ΩΜΑΤΑ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας συ-  
χνάκις συνέβαινον μεταξὺ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕ-  
βρεις, ξυλοκοπήματα, καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέ-  
πειαι δυσάρεστοι ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία με-  
λανωμένα, μύται αἵματωμέναι, ὀφθαλμοὶ φλογισμένοι,  
κεφαλαὶ πληγωμέναι, καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθραι, ἐκδι-  
κῆσεις καὶ ἀντεκδικήσεις.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάτης διὰ τῶν  
φρονίμων συμβουλῶν του, καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ  
παρὰ κτηρός του ἐπροσπάθησε νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξὺ ὅλων  
ἡμῶν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἁρμονίαν.

Ποτὲ δὲν εἶδομεν τὸν Γεροστάτην ὠργισμένον, ἐξημ-  
μένον, ἢ σκληρὸν πρὸς τινα ἐξ ἡμῶν· ἀλλὰ μὲ ὑπομονήν,

μὲ φρόνησιν καὶ μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσαρέστους συνεπειὰς αὐτῶν, προσπαθὼν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λόγου, ἔλεγεν, ἐκρίζονονται διὰ παντός, ἐνῶ διὰ τοῦ τρόμου μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. Ὅθεν, κεντῶν εὐστόχως τὴν φιλοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπεύθυνεν ὕβρεις, κακολογίας, ἢ ῥαβδισμούς.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρονς ὅτι ἡ καρδία τῶν παιδίων ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὅποιον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν· καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια ἐνώπιόν των ἔχουν.

Ὅθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τοῦ νὰ μᾶς δίδῃ ἀφορμὰς κακῶν ἐξεων, θυμόνων, ὕβρίων ἢ ξυλοκοπῶν, ἀλλὰ, ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλὰς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του, καθίστανεν ἀποτελεσματικωτέραν τὴν ἡθικὴν μας βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρονς τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ «*Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.*» Τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Δὲν ἀρκεῖ, ἔλεγε, νὰ παρευρίσκησθε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἢ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιάζησθε· ἀλλ' ἀ-

παιτείται νὰ εἰσέρχησθε εἰς τὸν ναὸν μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθῃτε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχητε εἰς τοὺς θείους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θείους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζετε τὴν καθημερινὴν διαγωγὴν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐὰν λοιπὸν προσέχητε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ὑψίστου ὑπενθυμίζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα, καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς «*Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, — Εἰρήνη πάσιν.*» Ἄς ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ἅς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐὰν θέλωμεν οὐχὶ μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις ἐπανελάμβανεν ὁ Γεροστάθης μ' ὅλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

#### Ο ΚΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΜΑΤΙΟΝ.

Ἡμέραν τινά, περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἶδομεν γέροντα, ὅς τις ἔκοπτε κλώνους ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον χαιρετίσας φιλοφρόνως ἠρώτησεν εἰς τί καταγίνεται.

— Κόπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλὰθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. — Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται ἢ ἀποθνήσκει τῆς πείνης, ἢ ζῇ ἀτίμως· ὁ δὲ ἄτιμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερος τοῦ θανάτου.

Δαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν τοῦ γέροντος ἐπῆρεν ἓνα ἐκ τῶν

λεπτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου, καὶ λαβὼν τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλῶνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν παλάμην του πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδεσε διὰ λεπτοῦ σχοινίου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δεμάτιον τοῦτο.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σπάσωμεν αὐτούς, ἡνωμένους ὅλους ὁμοῦ;

— Ἰδοὺ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμοιοῦς.

Ἐὰν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολίται, οἱ ὁμοεθνεῖς, οἱ ὁμόφυλοι ἦναι ἡνωμένοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμονοοῦντες, βεβαίως θέλουν κατασταθῇ δυνατοὶ καὶ ἄθραυστοι ὡς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλώνοι, συνενωθέντες εἰς τὸ δεμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροί, εὐκόλως θέλουν ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν θριαμβεύσει, καὶ θέλουν εὐδαιμονήσει.

Ἄλλ' ἐὰν δυστυχῶς ἡ διχόνοια, ἡ ζήλοτυπία, τὸ μῖσος, ἡ φιλοπρωτία, ὁ φθόνος, ἡ ψευδοφιλοτιμία, ἡ ἰδιοτέλεια διαχωρίζωσι καὶ ἀπομονώνωσιν αὐτούς, εὐκόλως τότε ἕκαστος θέλει κατασυντριφθῇ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σας ἐσυντρίφθη ὁ μεμονωμένος κλῶνος.

Ἡ ἐνωσις λοιπόν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμός, ἡ διχόνοια, ἡ ἀντενέργεια, ἡ ἀπομόνωσις ἐλαττώνει καὶ κα-

ταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἱ ἠθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθνου τινὸς αὐξάνουν, τόσον μεγαλῆτερα καὶ ἐπωφελέστερα εἶναι τὰ ἔργα του, καὶ βεβαιότερα ἢ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς παρήγγειλε τὸν γέροντα νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάρια.

Ἐν τούτοις τὸ εὐθραυστον τοῦ κλώνου, τὸ ἄθραυστον τοῦ δεματίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πράξις τοῦ ἀνδρός, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πράους, εἰρηνικοὺς, εὐπροσηγόρους καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἠγαπημένους.

Ἄλλ' ἂν καὶ πάντες ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα, δύο ὅμως τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἥτις συνέδεε τὰς τρυφεράς των καρδίας. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ὀλίγα τινά.

## ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟὶ ΦΙΛΟΙ.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομήλικες. Οἱ γονεῖς των, πτωχοὶ ἀλλὰ τίμιοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί, ἦσαν γείτονες, ὥστε τὰ τέκνα των εἰς ἀπαλῶν ὀνύχων ἐσχετίσθησαν καὶ ἠγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἡμέρα καὶ ἰλαρὰ πρόσωπά των ἐφαίνετο ἡ πραότης καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν των. Πληρεστάτη ἀρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν, ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη καὶ στενὴ φιλία διαρκῶς συνῆνον αὐτούς.

Πολλὰ δὲ δειγµατα ἀληθοῦς φιλίας ἐδίδον ἀμοιβαίως



οί δύο αὐτοί συμμαθηταί μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἦσαν βεβαίως εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι.

Δὲν ἐπερίμενεν ὁ Φίλιππος νὰ λάβῃ χάριν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ ν' ἀνταποδώσῃ αὐτὴν· ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενέ ποτε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του, διὰ νὰ προβῇ εἰς ἄλλην νέαν χάριν. Τοιούτους λεπτοὺς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθῆς φιλία.

Ὁ ἀληθὴς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου του πολὺ ζωηροτέρας παρὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχούντος φίλου. Τοιούτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινὰ, ὅτε ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες, ἔμειναν ὀπισθεν ἡμῶν, οἵτινες προχωρήσαντες εἶχομεν ἀναβῆ ἔπὶ τῆς κορυφῆς ὠραίου λόφου.

Ἐκεῖθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπνοτάτην θέαν τῆς πεδιάδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον προχωροῦντα πρὸς τινα μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦνταδρομαίως, καὶ ἐντρόμως κραυγάζοντα, διότι κατόπιν αὐτοῦ τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλως ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μετὰ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μεταξὺ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεῖς, ἀτενίζει θαρράλῶς τὸν

σκύλον, καὶ σκύπτει διὰ τὰ λάβρη λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος, ἅμα ἰδὼν τὸν νέον τοῦτον ἐχθρὸν ὀπλιζόμενον, στρέφει τὰ νῶτα, καὶ καττησχυμένος ἐπανερχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, τρέχων πρὸς βοήθειαν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, καὶ παρακολουθούμενος παρ' ὄλων ἡμῶν. Ἀλλ' ὅτε εἶδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φίλιππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν ἐφώναξεν — Εὐγε! εὐγε, Ἀνδρέα! ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησιάσας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρων ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τῷ εἶπε — Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ φίλος ἀληθής, καὶ Ἑλλήν γενναῖος· ἐνῷ ἡσο ἀσφαλέστατος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ἐπροτίμησας νὰ κινδυνεύσης διὰ τὰ σώσης τὸν φίλον σου! Ἰδοῦ, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσε, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρισθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φιλία, ἥτις *συνεγόνει* αὐτούς, ἔσωσε τὸν Φίλιππον. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἄς διαμείνῃ εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπάτε πάντοτε τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀποστραφῆτε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν, πολλῶ δὲ μάλλον τῶν φίλων μας, σᾶς προτείνω νὰ πλέξετε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους δρυός, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης, διὰ νὰ προσφέρωμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀ-

πέδειξε σήμερον πρὸς τὸν Φίλιππον. — Ναί, ναί, ἐφω-  
νάξαμεν ἅπαντες, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν πρὸς ἀνεύρεσιν  
κλάδων δρυὸς καὶ μυρσίνης.

Ὁ Γεροστάθης καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καθὼς  
καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς, ἐπροσπάθει νὰ μᾶς συνειθίσῃ ν' ἀ-  
ναγνωρίζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς καλλιτέρους ἡμῶν,  
σβύνων εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας μας πάντα σπινθῆρα  
ψευδοφιλοτιμίας, φθόνου, καὶ ἀντιζηλίας.

Πολλάκις μᾶς ἀνέφερεν ὅτι ἡ κυριώτερα αἰτία, ἥτις  
κατέστρεψε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν, καὶ τὴν εὐδαιμο-  
νίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο ἡ ἀντιζηλία, ὁ φθόνος, ἡ  
διχόνοια, καὶ ἡ διαίρεσις τῶν προγόνων μας. Ὅσάκις ἔ-  
ξοχοι ἄνδρες παρουσιάζοντο, ἀμέσως ἀντιζηλῆται, φθόνοι,  
καὶ καταδρομαὶ παρηκολούθουν αὐτούς. Ἄλλ' ὅπου οἱ διὰ  
τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἰκανότητά των ἐξέχοντες, ἀντὶ νὰ  
ἐνισχύωνται, κατατρέχονται ὑπὸ τῶν φθονερῶν καὶ ἰδιο-  
τελῶν, ἐκεῖ βεβαίως ἡ πατρίς δυστυχεῖ καὶ καταρρέει.

Ἐν τούτοις ἡτοιμάσαμεν τοὺς δύο στεφάνους, καὶ ἐφέ-  
ραμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Γεροστάθην, ὅστις ἐν ὀνόματι ὅλων  
ἡμῶν τοὺς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν Ἀνδρέαν.

Ὁ Ἀνδρέας μετὰ συστολῆς καὶ συγκινήσεως εὐχαρί-  
στησε τὸν γέροντα καὶ ὅλους ἡμᾶς· λαβὼν δὲ μόνον τὸν  
ἐκ δρυὸς στέφανον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην — Ὁ στέ-  
φανος τῆς φιλίας δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν Φίλιπ-  
πον· διότι, ἂν ἐγὼ αἰσθάνωμαι φιλίαν πρὸς αὐτόν, τὴν  
φιλίαν ταύτην χρεωστῶ εἰς τὴν καλὴν καρδίαν καὶ τὸν  
γλυκύτατον χαρακτῆρα τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος εἶναι  
ἡ πρώτη αἰτία τῆς φιλίας, ἥτις μᾶς συνδέει, καὶ εἰς αὐ-  
τὸν ἐπομένως ἀνήκει ὁ στέφανος τῆς μυρσίνης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀνδρέου εἰς ἄκρον ἐχαροποίησαν τὸν Γεροστάθην· προθύμως δὲ ἐπρόσφερε τὸν ἄλλον στέφανον πρὸς τὸν Φίλιππον. Τοιουτοτρόπως δὲ εὐχαριστήθη ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ὡς ἀληθὴς φίλος ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῇ μετὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ τὴν δόξαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ ἐπήνεσε τὸν Ἀνδρέαν διὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ ψυχὴν, ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Φίλιππον διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου ὁμοιάζει πολὺ τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὴν μάχην τῆς Ποτιδαίας, καὶ διηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Ο ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΦΩΝ.

Ὁ ἐνάρετος Σωκράτης πολλάκις ἔλεγεν, ὅτι τὸ πολυτιμότερον καὶ χρησιμώτερον ἀφ' ὅσα κτήματα ὄνταί τις ῥ' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι εὐλικριῆς καὶ πιστὸς φίλος. Πολλάκις δὲ παρεκίνει τοὺς ἀκρατάς του νὰ προσπαθῶσι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν τῶν τὴν ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοιοῦτου πολυτίμου θησαυροῦ.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν. Δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες, κατὰ τὸ ἱερὸν Βύαγγέλιον, θέλουσιν κληθῆναι ἐλάχιστοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διδάσκοντες τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ μὴ φυλάττοντες αὐτάς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκράτης ἦτο ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες οὐχὶ μόνον διδάσκουν, ἀλλὰ καὶ πράττουν τὸ ἀγαθόν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν «Ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται.»

Τοιοῦτος ὢν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς διδασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν του ἐπεσφράγισε διὰ τῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς προόφτης τοῦ χαρακτῆρός του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ διὰ τῶν ὠφελίμων συμβουλῶν του κατάρθωσε ν' ἀποκτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκιβιάδην, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα, διορθόνων τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπερηφανίας, τῆς δοξομανίας, καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὅποια δυστυχῶς ἐχαρακτήριζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσε καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ φίλου του Ἀλκιβιάδου. Ἀμφότεροι κατὰ τὴν μάχην ἠνδραγάθησαν· ἀλλ' ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς ἔπεσεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ βεβαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φονεῦσαι αὐτόν, ἂν ὁ Σωκράτης γενναίως δὲν διεκινδύνευσεν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ τὰ βραβεῖα τῆς ἀνδρίας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν μάχην ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς ἀνδρίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπως δοθῶσιν εἰς τὸν νέον αὐτὸν ὁ στέφανος καὶ ἡ πανοπλία, ἐνῶ ταῦτα δικαιωματικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνῆκον. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐπεθύμει διὰ τῆς βραβεύσεως ν' αὐξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλὰ

ἔργα· ὥς ἀληθῆς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων του ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν Φίλιππον δικαίως μ' ἐνθύμισε τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν του Ξενοφῶντα τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπέδειξεν.

Εἰς τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν εἰς τὸ Δήλιον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου του, καὶ ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἂν καὶ πεζός, ὁρμᾷ γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου του, ἀρπάζει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τρέχων δρομαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον του Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιούτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι. Ἀλλὰ τοιούτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν καὶ οἱ Θηβαῖοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας.

#### Ἡ ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

Ὁ γέρων Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζηλοτυπίας, καὶ τοὺς φθόνους, οἷτινες δυστυχῶς διέχωρισαν τοὺς πλείστους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ἄνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγάλ-  
 λόμενος θαυμάζει τὴν εὐγενῆ φιλίαν, ἥτις, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν

Θηβαίων, ἤνωσε τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅ-  
λην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀσπασθέντες ἐκ  
νεκρᾶς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔρωτος τῆς  
πατρίδος ἀμφοτέροι ἐμπνεόμενοι, δὲν ἡγωνίζοντο ὑπὲρ  
ἀτομικῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφε-  
ρόντων· οὕτω δὲ ἡδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι  
εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατηγοὶ ὁμονοοῦντες, καὶ  
συνάρχοντες συμφωνότατοι· ἐπέτυχον δὲ οὕτω νὰ ἴδωσι  
τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρῶτην  
τῶν Ἑλληνίδων πόλιν.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς τινα μάχην ὁ Πελοπίδας, λαβὼν  
ἐπτά πληγὰς, ἔπεσεν ἐντὸς σωροῦ πληγωμένων. Ἀλλ' ὁ  
Ἐπαμεινώνδας, ἂν καὶ ἐθεώρει φονευμένον τὸν ἐπτάκις  
ἤδη πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὁμῶς ἀμέσως πρὸς  
ὑπεράσπισιν τοῦ σώματος καὶ τῶν ὅπλων τοῦ συμπολίτου  
καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγό-  
νεται καὶ αὐτὸς εἰς μὲν τὸ στῆθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν  
βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλους σώ-  
ζει οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὅπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν  
τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουσιν ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔδωκεν ἀ-  
φορμὴν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων  
μεγάλων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν ἀμφο-  
τέροι δὲν εἶχον καρδίας ἐναρέτους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὑπὲρ  
ἀληθοῦς φιλοπατρίας φλογιζόμενας, οὔτε ὁ Ἐπαμεινών-  
δας ἤθελε διακινδυνεύσει γενναίως ὑπὲρ τοῦ Πελοπίδου,  
οὔτε ὁ Πελοπίδας ἤθελεν ἀναφανῆ φίλος σταθερὸς καὶ  
λικρινὴς τοῦ μεγάλου Ἐπαμεινώνδου.

Εἰς τοὺς μυθικοὺς καὶ ἡρώτικοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀναφέρονται παραδείγματα φίλων πιστῶν συχνότερα παρὰ εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου δὲ ἐσυμπέραναν ὅτι ὅσον τὰ ἦθη φθείρονται, τόσῳ σπανιώτερον ἀποκαθίσταται τὸ ὥραϊον φαινόμενον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὡς ζεύγη παραδειγματικῆς φιλίας μνημονεύονται ὁ Κᾶστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος, ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἱστορία ὡς παραδειγματικὴν ἀναφέρει καὶ τὴν φιλίαν, ἥτις ἤνωσε τὸν Δάμωνα μετὰ τοῦ Φιντίου καὶ περὶ αὐτῶν μᾶς διηγήθη τὰ ἐξῆς.

#### ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς Σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας, κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν, καταδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσμοτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἂν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῇ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἐγνώριζεν εἰμὴ τὸ αἶσθημα τοῦ ἐγώισμου καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμέ-

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ').



νος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὑρῇ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν παρουσιάσῃ ἄλλον ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη δὲ ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξίς, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἀντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ὅθεν, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἑτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται, καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπὶκειται, ὅτε

ἐξαίφνης κραυγαί θορυβώδεις ἀκούονται, λέγουσαι—'Ὁ Φιντίας! ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαίος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἀρνήσιν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρρόοι ἑταίροι πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους, καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῇ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῇ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὅποτον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου τοῦ ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των, ἥτις ἀπετέλει τὰς δύο ἐναρέτους ψυχὰς των ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Τὸ ἀνωτέρω διήγημα εἰς ἄκρον εὐηρέστησε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· ἕκτοτε δὲ ἕκαστος ἡμῶν θερμῶς ἐπεθύμησε ν' ἀποκτήσῃ, εἰ δυνατόν, φίλον ἀληθῆ ὡς τὸν Σωκράτην, τὸν Ἑπαμεινώνδαν, ἢ τὸν Δάμωνα.

Πολλάκις δὲ ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου καὶ τὰ ἐξῆς περὶ φιλίας.

«Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ ὡς τὰ ὑποκόμισά του.

»Πρὶν συνδέσης μετὰ τινος φιλικὰς σχέσεις, σπούδασον μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, ἵνα μὴ, ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς, ἀποκτήσης ἰδιοτελεῖ τινὰ κόλακα, ἢ κακοήθη σύντροφον.

»Βραδέως μὲν ἀπάχτα φίλον, ἀλλ' ἡ φιλία σου ἄς διαμένῃ σταθερὰ καὶ διαρκής.

»Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

»Τίμα τὴν περιουσίαν σου, ἵνα βρῇθῃς φίλον δυστυχούντα.»

Εἰς τὸν Γεροστάθην δὲ ὀφείλω καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθέστατον στίχον,

«Δῶρον Θεοῦ πολύτιμον εἶν' ἡ πιστὴ φιλία·

»Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν δίδεται τοιαύτη εὐτυχία.»



### ΗΔΟΝΗ ΓΑΥΚΥΤΑΤΗ.

«Ἀκολουθεῖ ἐλευθεριότητι  
ἢ φιλανθρωπία καὶ τὸ  
ἐλεητικὸν εἶναι.»

(Ἀριστοτέλους.)

**Α**ΓΙΘΗΝ τινὰ τοῦ Μαΐου ἐπρόκειτο ὁ Γεροστάθης νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχὴν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλλων. Πάντες δὲ κατὰ τὴν ὀρισμένην ὥραν ἤμεθα παρόντες εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

— Παράδοξος ἡ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, εἶπεν ὁ γέρον. Αὐτὸς ἐγείρεται πάντοτε τόσον ἐνωρίς, ὥστε εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστερος τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐγέλασεν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοιξέως. Ἐντούτοις ἄς ὑπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολὺς καὶ μάλιστα ὁ πρωῒνός ὕπνος χαυνώνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου ἀλλὰ, διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρατηρήσαμεν ὅτι ἡ θύρα τῆς ἥτο ἡμίκλειστος· συγχρόνως δὲ ἠκρόσαμεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάζαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδασκέ τινα νὰ συλλαβίζῃ. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν ἠκρόασθη ὀλίγον πὴν διδασκαλίαν τοῦ Πέτρου, ἔσπρωξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε παρακολουθούμενος παρ' ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος ἐκλείσει τεταραγμένος τὴν ὁποίαν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε συγχώρησιν διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομίζομεν ὅτι ἀκόμη κοιμᾶσαι.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη, εἰμαι ἐξυπνος πρὸ δύο ὥρων. Πλησίον δὲ τοῦ Πέτρου ἴστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶς ἦτο ἄγνωστος.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπήντησε — Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Κώσταν,

ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον, ὅτε ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῷ ὄντι πολὺ δύσκολον ν' ἀναγνωρίσωμεν τὸν μικρὸν Κώσταν, διότι, καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἵχομεν ἰδεῖ κλαίοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον ἀρχοντόπουλον, εἶχε καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά του καταλασπωμένα, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ρυπαρὰ καὶ ἐσχισμένα· ἐνῷ ὁ μικρὸς μαθητῆς τοῦ Πέτρου ἦτο ἡδὺ καθ' ὅλα καθαρώτατος· οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ῥακενδύτης.

Ἐξήλθομεν ἐντούτοις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχὴν· διαφόρους δὲ καθ' ὁδὸν ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπηύθυνεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν Πέτρον· θέλω δὲ διηγηθῆ ἐν περιλήψει τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνομιλίας των.

#### Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΤΩΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἀνέφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερηφάνου Θεοδώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνήν, καθ' ἣν, ἐνῷ ὁ Θεόδωρος οὐχὶ μόνον ἐξύβρισε βαρβαρικῶς τὸν Κώσταν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας, ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατάρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγή τοῦ μικροῦ Κώστα, καὶ ἡ ἀφέλεια, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωσε τότε τὸν Γεροστάθην ὅτι κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς του ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

“Αμα λοιπὸν ἀκούσας ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχει ἄλλα ἐνδύματα, ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων, τὰ ὁποῖα ἐφόρει, ὠδήγησεν αὐτὸν ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ παρεκάλεσε τοὺς καλοὺς του γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κώσταν τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαγχνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσήκουσαν τὴν παράκλησίν του. Ὁ δὲ Πέτρος, ἀφοῦ ἐφρόντισε νὰ νιφθῇ ὁ Κώστας, τὸν ἐνέδυσε τὰ καθαρὰ του φορέματα, τῷ ἐσύστησε στενῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἔδωκε καὶ ἐν ψωμίον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀκούθως συνώδευσε αὐτὸν εἰς τὴν πτωχικὴν του καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν της οὕτω μεταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα παρ’ αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ὑψιστον, καὶ εὐχέθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέτρον. Τὰ δὲ μικρά της παιδία, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρατοῦντα τὸ ψωμίον, περιεκύκλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν ἀδελφόν των, καὶ τῷ ἐζήτουν ἀνὰ ἐν τεμάχιον.

— Ποτέ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδιά μου δὲν ἡσθάνθη ἡδονὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ γλυκύτατον καὶ ἡδονικώτατον αἶσθημα, τὸ ὁποῖον μοι ἐπροξένησεν ἡ διαγωγή μου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, διηγήθη εἰς τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα του τὴν κατανυκτικὴν σκηνὴν τῆς καλύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς γυναικός, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης της, καὶ τὴν ζωηράν χαρὰν τῶν πεινα-

λέων τέκνων της, ὅτε εἶδον τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

Ἀκολουθῶς δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς του νὰ στέλ-  
λωσι δι' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Κώστα  
ἐν ψωμίον, ὑποσχόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ  
ἐξῆς ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ  
ἐνδύματά του περισσότερον, ὅπως οἰκονομῶσι τοιοῦτο-  
τρόπως οἱ γονεῖς του τὸ ψωμίον τῆς πτωχῆς οικογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλάνθρωπος σύζυγός του συν-  
εινήθησαν, κατεφίλησαν αὐτὸν, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ  
ζητηθὲν ψωμίον.

Ἄλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ  
τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότεινεν  
εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ν' ἀνα-  
γινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχετο νὰ βοηθῇ  
τακτικῶς τὸν κανδυλανάπτην εἰς τὴν καθαριότητα τῆς  
Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν  
πρότασιν ταύτην. Ἐκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ  
κανδυλανάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς  
τὸν νάρθηκα καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδά-  
σκετο. Οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημο-  
σύνην τοῦ Πέτρου, μέχρις οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστά-  
θου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οἰκογένειάν του  
διαγωγή τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστησε τὸν φιλάν-  
θρωπον Γεροστάτην καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν  
τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπεριμένομεν  
δὲ ἀνυπομόνως νὰ παρουσιασθῇ περίστασις κατάλληλος,

ὅπως μιμηθῶμεν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐν τούτοις ἐπήνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ ἐλεήμονα αἰσθήματά του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι, ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐσπλαγχνικὴν διάθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῇ ἄνθρωπος τέλειος.

Ἰδοὺ δέ, μᾶς εἶπε, ποῖον ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον.

Ο ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἡμέραν τινά, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, παιδία ὠδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτά. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν «ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν,» διότι αἱ καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι καθαραὶ καὶ ἀμίαντοι ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπομένως ἄξιαι τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρουσιάσθη καὶ νεανίσκος, ὅστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν — *Τί ἀγαθὸν νὰ πράξω διὰ νὰ ἔχω ζωὴν αἰώνιον;*

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν — *Ἐὰν θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.*

— «Ὅλας ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος, τί ἄλλο λοιπὸν μοι μένει;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη — *Ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς τέλειος, ἔπαρε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἂντι τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλῃς ἀποκτήσῃς θησαυρὸν αἰώνιον καὶ ἄφθαρτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς.*



Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχοὺς, οὐχὶ μόνον αἰσθάνεσθαι ἡδονὴν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεσθαι, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰώνιον, ὃ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος.

*Λαλεῖ* *Θεῶ* ὁ ἐλεῶν πτωχὸν εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομὼν· ὃ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες* ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Ὅλον δὲ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον του διῆλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του μᾶς διδάξῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τινὲς νομίζουν ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ᾔναι τις πλούσιος διὰ νὰ ᾔναι καὶ ἐλεήμων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἰδέα εἶναι ἐσφαλμένη. Οἱ πλούσιοι, ἔχοντες περισσότερα μέσα, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἐνεργῶσι καὶ περισσοτέρας ἐλεημοσύνας, ἐνῶ αὐτοὶ συνήθως κάμνουν τὰς ὀλιγωτέρας· διότι ὁ πλοῦτος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκληρύνει τὴν καρδίαν. Ὅσον ὀλιγώτερον δὲ πλούσιος εἶναι τις, καὶ ὅσον πλησιέστερα εἰς τὴν πτωχείαν εὐρίσκεται, τόσῳ εὐκολώτερον αἰσθάνεται τὰ δεινὰ τῆς ἐνδεείας, τόσῳ δὲ ἐπιρρεπεστέρα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καθίσταται ἡ καρδιά του.

Ὁ Πέτρος βεβαίως δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλὰ κατ' ὅσον νὰ περιθάλψῃ δλόκληρον πτωχὴν οἰκογένειαν διὰ τῆς φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονος καρδίας του. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἐνεργεῖται μόνον διὰ τοῦ χρήματος, τοῦ διδομένου εἰς τὸν πτωχόν. Πολλάκις μία συμβουλὴ ὠφέλιμος, μία καλὴ διάθεσις, μία σύστασις, μία φροντίς φιλάνθρωπος, μία διδασκαλία, ἐν ἐργόχειρον, εἶναι ἐλεημοσύνη.

πυλυτιμοί, μὴ ἀπαιτοῦσαι πλούτη καὶ χρηματικάς θυσίας, ἀλλὰ μόνον χριστιανικὴν εὐαίσθητον καρδίαν.

Ἄν μόνον οἱ πλούσιοι ἠδύναντο νὰ ἐλεῶσιν, ὁ Θεὸς δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει τὴν ἐλεημοσύνην ὡς γενικὸν χρέος παντὸς χριστιανοῦ, εἴτε πλουσίου, εἴτε πτωχοῦ.

Τότε ὁ Γεροστάθης διηγήθη τὸ ἐξῆς Ἀγγλικὸν ἀνέκδοτον, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ πόσον φιλελεήμων εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν πτωχῶν.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΤΥΦΛΗΣ.

Εἷς τινα πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἐπ' ἁμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περιθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδασχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν ἱερέα, προσφέροντες τὸν ὀβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδα τυφλὴν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὁδηγηθεῖσαν πλησίον του, καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὅχι, κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλῃ· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεάνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τῶρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατὰστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖά μου. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομίας μου. Παρακαλῶ λοιπόν, δέχθητι αὐτήν. Γνωρίζω τί ἐστὶ πτωχεία. Πρὶν ἔμβω εἰς τὸ κατὰστημα, ἐγύριζον νυχθημερόν

ζητεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονή-  
 τεις τῶν διαθαρῶν, καὶ τοὺς πικροὺς τῶν λόγους, καὶ  
 τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδη-  
 τος, τρέμουσα καὶ πεινώσα, διῆλθον ἄϋπνος εἰς τὰς δη-  
 μοσίους ὁδούς. Ἡ καρδία μου κλαίει δσάκις περὶ πτωχῶν  
 ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται δσάκις δύναμαι  
 νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.

Ἄπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυ-  
 φλῆς νεάνιδος, ὃ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυ-  
 μασμοῦ ἐφώνησεν—Ἰδοὺ, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰη-  
 σοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν  
 Οὐρανῶν!

Τὸ παράδειγμα τῆς δομμάτου κόρης, καὶ οἱ κατανου-  
 κτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθη-  
 τικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ  
 συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πό-  
 λεως ἐξοικονομηθέντες ὑλόγουν τοὺς εὐεργέτας των, ἐπὶ  
 κεφαλῇ δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθο-  
 ποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέρρεον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς  
 ὅπως τὴν γνωρίσωσι καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καὶ  
 καλάρθιόν τι ἐκ τῶν χειρῶν τῆς.

Τοιοιυτοτρόπως ἡ ἐλεήμων τυφλὴ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν  
 μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν πλουσιο-  
 παρόχως ἐλεήθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ  
 ἀγαπωμένη παρὰ πάντων ἔζησεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολου-  
 θοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τοὺς  
 πτωχοὺς, νὰ ἡδύνῃ τὴν ψυχὴν τῆς, καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν  
 πλάστην τῆς.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Ἀθανάσιος εἶπε πρὸς τὸν γέροντα—Ἄλλοτε, νομίζω, μᾶς εἶπετε ὅτι δίδοντες ἐλεημοσύνην ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν—Ὅσάκις τις καταφεύγῃ εἰς τὴν ζητείαν ὥς ἐκ τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὸν ὅποιον «οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν.»

Ἐλεημοσύνη διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις, οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἄλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἐξόδα τῶν οἰκογενειῶν των. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὥς ἐκ τοῦ γήρατος, ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ μ' ἔλεγε φίλος μου ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου τὰς ἀξιομιμήτους ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σὰς διηγηθῆ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ῥωσσίας ἐγνώρισα ἱερεᾶ σεβάσιμον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν του.

Ποτὲ πτωχὸς ἄξιος ἐλέους δὲν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῇ.

Οἱ παρηγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαί, μετὰ τῶν ὁποίων συνῶδευε τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁσάκις πτωχός, δυνάμενος ὁπωσδήποτε νὰ ἐργασθῇ, παρουσίαζετο ζητῶν ἐλεημοσύνην, — *Διατί δὲν ἐργάζεσαι*; ἦσαν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοῦς δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν — *ὁ δυνάμενος καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῇ εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης*.

— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, ἦτο ἡ πρόχειρος ἀπάντησις τῶν πτωχῶν. — Λοιπόν, τοῖς ἔλεγε τότε, ἀντὶ νὰ σοὶ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σοὶ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου σου κερδήσης καὶ φάγῃς τὸν ἄρτον σου. Ἐπομένως ἄλλους μὲν παρήγγελλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπάνωσι πέτρας, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους ν' ἀνοίγωσιν αὐλακας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρὰ δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχως ἀντήμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.

Ἡμέραν τινά, ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων πρόχειρον ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς πτωχὸν ὑγιᾶ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ξύλων.

Ἀφοῦ δὲ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του ἓν ρούβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχῃ καὶ ἄλλην ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ

ἐνισχύση τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτόν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ζύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεύτερον βούβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Ἀλλὰ δὲν περιωρίζετο ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβατικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὕρισκῃ μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι, ἔὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων, καὶ τῶν χωρίων ἐμιμοῦντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν ἤθελε βεβαίως σμικρυνθῇ οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγὰς του.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν πληγῶν, μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη οἱ εὐποροὶ πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουν νοσοκομεῖα πρὸς νοσήλευσιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπόρων, ὀρφανοτροφεία, καταστήματα διανέμοντα τροφὴν εἰς ἔνδεεις οἰκογενείας, καταστήματα τῶν τυφλῶν καὶ ἀλάλων, γεροντοκομεῖα, ἐργοστάσια τῶν πτωχῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορα ἡμῶν, τὸν ἑνδοξον καὶ ἐλεήμονα Κίμωνα.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Ἀφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς

εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιάς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἰκανότητα τοῦ πατρὸς τοῦ Μιλτιάδου, καὶ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὁποῖον περιγράφουν εὖειδῇ τὸ πρόσωπον, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ μὲ κόμην μακρὰν καὶ οὐλὴν, εἶχε χαρακτηῖρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν, καὶ ἐνθερμον φιλοπατρίαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἐχθρικά πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξωλόθρευσεν, ἀποθιβάσας αὐθημερὸν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ διπλὴ αὕτη νίκη τοῦ Κίμωνος δικαίως ἐθεωρήθη λαμπροτέρα καὶ τῆς ἐν Σαλαμίνι ναυμαχίας καὶ τῆς πεζομαχίας τῶν Πλαταιῶν.

Ἐκ τῶν ἄλλεπαλλήλων δὲ κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν, οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἱκανά, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ νότιον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως κατεσκεύασε, καὶ τὴν Ἀγορὰν φιλοκάλως μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν μὲ ὕδατα καὶ συσκίους περιπάτους κατεστόλισε.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ὠραίων τεχνῶν, αἵτινες, ὁσάκις συνειθίζωσι τὰ αἰ-

σθητήρια καὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἶσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀληθῶς ὥραίου, ἐξημερώνουν καὶ ἐξωραΐζουν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐθνῶν.

Οὐδέποτε ὁ Κίμων ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως χρήματα· ὅσα δὲ ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζηται· τὰ μετεχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται, εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. «Κτᾶσθαι μὲν τὰ χρήματα ὡς χρῶτο, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτε.» δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντίνος.

Ἐκ νεότητός του ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην εἶδε ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε καταδικασθῇ, καὶ αὐτός, ὦν ἐνδεής, ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῇ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθανόντα πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γαμβρός του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε, πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου ἥνοιξαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτοὺς εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἶκόν του εἶχε δειπνον λιτὸν μὲν, ἀλλ' ἀφθονον, ὅστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἤθελεν, ἐλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως ἐδείπνει.

Ὅσάκις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του συνωδεύετο ὑπὲρ  
(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ'.)



ὑπηρετῶν, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς  
ρακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς ἀλλὰ γεν-  
ναίως διένειμεν εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος,  
θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἀνδρός,  
λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπαρέφερεν εἰς  
τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ  
Κρόνου.

Ἄλλ' ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κί-  
μωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σᾶς φανῇ παράδο-  
ξος. Τὸν θαυμάζω, διότι, ἐνῶ ἦτο υἱὸς ἐνδοξοῦ πατρός,  
τοῦ Μιλτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρός του.

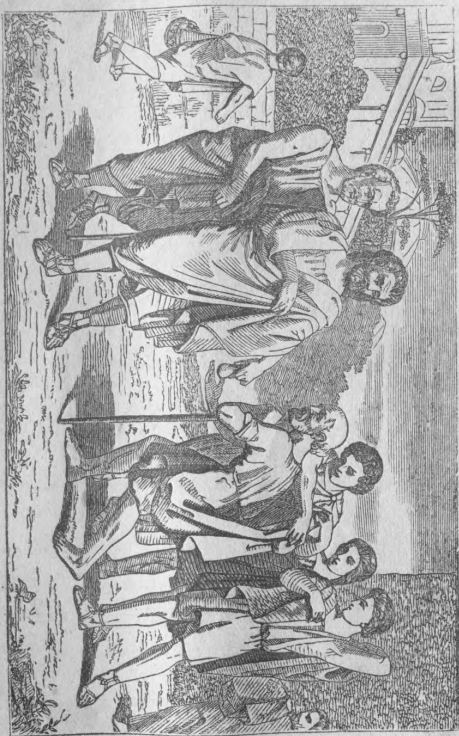
— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησέ τις ἐξ  
ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἂν, ἔχων πατέρα τοιοῦ-  
τον, δὲν ἀνεφαίνετο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρός του.

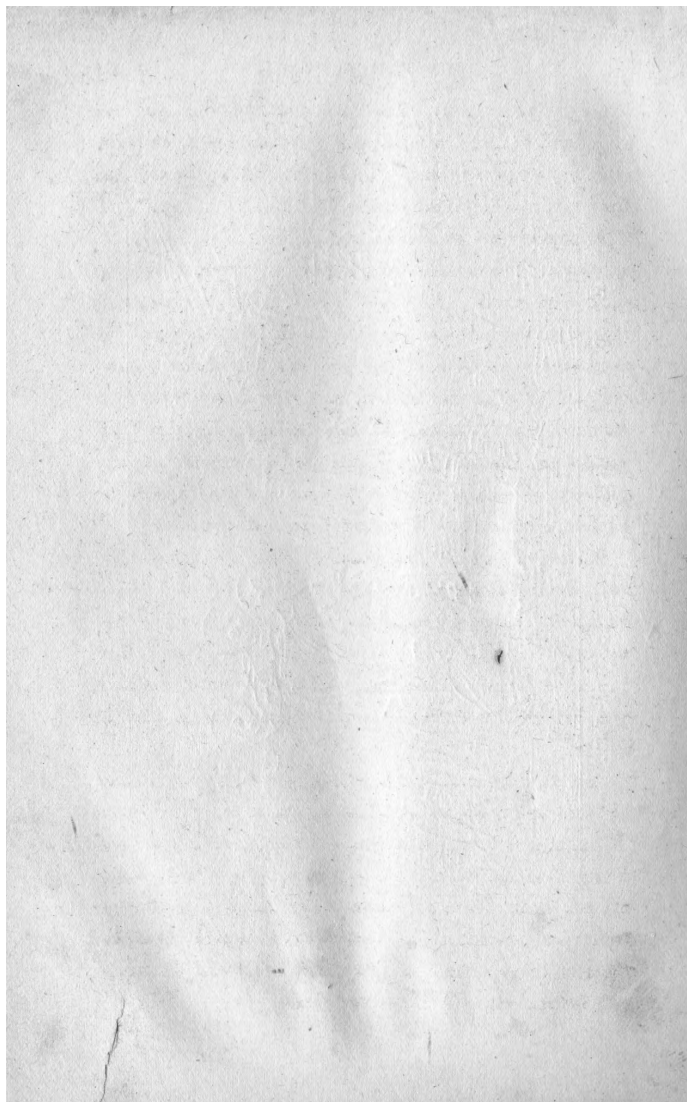
— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ᾔται, ἀπήντησεν ὁ γέρων, καὶ  
ὅμως, ἐὰν ἐξαίρεσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, δὲν  
ἐνθυμοῦμαι ἄλλον υἱὸν ἐνδοξοῦ πατρός, ἀναφανέντα ἄξιον  
τοῦ πατρός του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανὼν ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον, ὁ Ἀρι-  
στείδης τὸν Λυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης  
ἀφῆκαν ἐπίσης υἱούς· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς  
ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρός του. Θέλετε καὶ  
ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμήθητε ποίων ἐνδό-  
ξων προγόνων τέκνα εἴμεθα ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες;  
καὶ ὅμως τοσοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων  
μας εὐρίσκουν τινές, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν γνησιότητα τῆς  
καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ διαφιλονεικήσωσι.

Τὰ ἀναφυόμενα ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλων δένδρων φυτὰ

Εὐτροπῶν ὁ κληρὸν, εἰς τοὺς πολίτας ἀγγέλλ-  
ομεν.





δυσκόλως εὐδοκίμου, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ριζῶν των, καὶ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουν διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς των.

Παρόμοιον τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πατραγαθίων των· νομίζουν ὅτι ἡ προσωπικὴ δόξα τῶν πατέρων των εἶναι ἱκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἰημάτων καὶ ὑπερήφανοι, ἀντὶ νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι' ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων διακριθῶσι καὶ αὐτοί, ὡς διεκρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν βίον ἀμελῆ καὶ ἄδοξον, ἀποθνήσκουν δὲ θάνατον πολὺ ἄδοξότερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄφθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται, ἀντανακλῶμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐρανίων σωμάτων, νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ αὐτά. Ἀλλ' ἡ λάμψις τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνῃ σκοτεινὰ καὶ ἄδοξα τέκνα· ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον σκοτεινότεραν ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἄς μὴ ἐπαναπαυώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας· ἄς μὴ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀνδρείας, διανοίας, καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἄς μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δόξα τῶν προγόνων θέλει δοξάσει καὶ ἡμᾶς, ζῶντας ἀδόξως. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ὥραϊον παρὰδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἄς προσπαθήσωμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων, καὶ ἀρετῶν, ν' ἀναφανώμεν ἐνδοξα τέκνα ἐνδόξων προγόνων.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν

— Ἀλλὰ ἀπανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακῶς ἀνατεθραμμένοι, οἵτινες μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν ἔργα καλὰ, φθοноοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαίζουν, κακολογοῦν τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεροὶ καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι κατέφευγεν εἰς ἀγαθοεργίας, ὅπως δι' αὐτῶν, περιποιούμενος καὶ κολακεύων τὸν λαόν, ἀπολαμβάνῃ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὁμως Πλούταρχος, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ἐλεημοσύναι τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόρροια τῆς φιλανθρωπίας ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσον κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν κόμμα τῶν Ἀθηναίων, ὦν φανερὰ κηρυγμένος ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὁποῖον οὐχὶ ὁ ἄπειρος καὶ ἀμαθὴς λαός, ἀλλὰ οἱ ἄριστοι καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιτῶν ἐκυβέρνηον τὴν Σπάρτην.

— Ἀλλ' ἐγώ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάθην, ἂν ἤμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας, οὐχὶ ὁμως φανερὰ ὡς ὁ Κίμων.

— Εὖγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Σὺ ὁμως εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανός, καὶ μάλιστα υἱὸς σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς ἐξῆς χριστιανικὰς παραγγελίας

« Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἕμ-  
προσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοῦ δὲ

πειοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. »

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερά διὰ νὰ φαίνεται καὶ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ ἑαυτὸν δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ. Πᾶσα δὲ καλὴ πράξις, ὅσαςκις χρησιμεύη ὡς μέσον ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύει ἀμέσως τοῦ νὰ ᾔναι ἐνάρετος, βεβηλοῦται καὶ εἰς κακίαν μεταμορφώνεται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σταθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἀγνὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γερεσιτάθης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης.

» Τρεῖς εἰν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,

» Ἐ' αἱ τρεῖς ὥραιαι ὡς τὸ φῶς τῆς Ἰλαρᾶς σελήνης.

» Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἡδονὴ γλυκεῖα.

» Τοῦ ἐλεοῦντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία. »



## Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

«Τὸν μὴδὲν εὖ πράττοντα οὔτε  
χρήσιμον οὔτε θεοφιλῆ εἶναι,  
εἶπε Σωκράτης.»

(Ξενοφώντας.)

**Π**ΤΟ ἡμέρα Σαββάτου ὅτε, τελειώσαντες ἐνωρίς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου.

Ἄλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ ν' ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῇ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον παρουσιάζομεν εἰς τὸν διδάσκαλον συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλλιτέρα κατὰ τὴν καλλιγραφίαν, καλλιέπειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονα τρόπον μᾶς ὑπεδέχθη, — Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησε.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Γεωργίον. — Περὶ τοῦ Θησεύς, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἰτήσιν δὲ τοῦ Γεροστάθου ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διέτρησα, διότι ἅπαντες ἀντεγράφομεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

## Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΘΗΣΕΟΥΣ.

Ὁ Θησεύς, υἱὸς τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου. Νέος ὢν ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ λογίου πάππου του

Πιθέως. Ἄλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλότιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θησεύς· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους διηγούντο τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, εἰμὴ πῶς νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτός, ὡς ἐκεῖνος, δι' ἔργων καλῶν καὶ μεγάλων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχρὸν ἔγκλημα τῆς ληστείας ἐμόλυνε δυστυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θησεύς, ἀποφασίσας νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος, ὅπου ἀνεντρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατήρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν ληστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξιδίου, παρεκκινούν αὐτὸν νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ὁ γενναῖος Θησεύς, ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῇ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν ληστὴν Περιφῆτην· εἰς τὸν Ἴσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίνιν, τὸν καὶ Πιτυοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρα τὸν ἄσπλαγχνον Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸν Κερκύονα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν ληστὴν Προκρούστην, ἐνδόξως εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ μανθάνει ὅτι ταῦρος ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, ἐζημίονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλλαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.



Τότε εἶχον ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Κρήτης, διὰ νὰ λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως, ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβᾶσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι, ἀπαγόμενοι εἰς Κρήτην, κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου, ὅπου κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινωταύρου, κατοικοῦντος ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα προσδιωρίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θησεὺς εἶδε κατὰ τὴν κλήρωσιν τὰ δάκρυα τῶν δυστυχῶν τέκνων, καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχесέρων γονέων, τόσον συνεκινήθη, ὥστε αὐθορμητῶς ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἐνὸς τῶν κληρωθέντων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσῃ νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινώταυρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πικρότατον αὐτὸν φόρον.

Ἄπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θησέα διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασιν του· ὁ δὲ Αἰγέως, ὅτε εἶδε τὸν υἱὸν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ἀλλὰ φιλόανθρωπον ἀπόφασιν του, εὐχνηθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν, ἂν ἐπανέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου, τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκόν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ Θησεὺς, φθάσας εἰς Κρήτην, ἐφόνευσεν εὐτυχῶς τὸν Μινώταυρον, καὶ ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν

διασωθέντων και εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς των λησμονοῦν νὰ ὑψώσῃ τὸ λευκὸν ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου. Ἰδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγεύς, καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἣτις ἔκτοτε ὠνομάσθη *Αἰγαῖον Πέλαγος*.

Τὸν Θησέα καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, κατατάξαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν νῆσον Σκῦρον, ὅπου ὁ Θησεὺς εἶχεν ἀποθά- νει, τὰ ὀστέα καὶ τὰ ὄπλα του.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ ἔθαψαν αὐτά, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἑορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Θησεῶς· πρὸς διαιωνίσιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἥρωος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον *Θησεῖον*.

— Εὖγε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρὸς τὸν Γεώργιον, δικαίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσις σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθριάσας ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εὐλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην ὅτι ἡ σύνθεσις, τὴν ὁποῖαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτο ὁποῖα αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγραφην, ἀλλ' ὁποῖα διωρθώθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνὰ χεῖρας τὴν σύνθεσιν τοῦ Γεωργίου, διὰ νὰ ἴδῃ τὰς διορθώσεις, ἀφοῦ δὲ τὴν διέ- τρεξε μᾶς εἶπε·

— Σκληρὸς τῷ ὄντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτο ὁ φόρος τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ νεανίδων, τὸν ἑποῖον ἐπροκάλε-

σεν ἡ ἐν Ἀθήναις τυμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ ἄρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρωάδα, καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς, κατέστρεψε τόσους νέους καὶ τόσας νεάνιδας τῶν Ἀθηνῶν. Μακράν, μακράν, παιδιά μου, ἀπὸ τὰς ἀδικίας καὶ τὰ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαι τῶν εἶναι τρομεραί, εἶναι ἀκαταλόγιστοι.

— Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρων, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θησεὺς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπήντησεν ἀμέσως εἰς ἐξ ἡμῶν, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα ὁποῖαν ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι δύναται ποτε μόνῃ ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἀνῆναι, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην, τιμὴν, καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλα εὐεργεσίαι· ἀλλ' ὅσάκις ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, οὐχὶ μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλάκις ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θησεὺς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν *φιλανθρωπικὴν* του διάθεσιν, ἥτις, μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθώς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους ἀνέδειξε τὸν  
 ᾠσεά ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς  
 τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης  
 ἔνδοξον εἰς τὴν Σαλαμίνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα·  
 καθὼς οἱ Ὀμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως ἀνέ-  
 δειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ  
 ἔνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλο-  
 τίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ῥώμης ἀνέδειξαν τὸν  
 Ἰούλιον Καίσαρα· τοιοῦτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγ-  
 ματα τῶν προγόνων μας ἅς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ψυχὰς  
 ἡμῶν τοὺς σπινθῆρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτιμίας, ὅπως  
 καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμ-  
 πολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς ἀρε-  
 τῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κό-  
 πων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τὸ ὁποῖον  
 πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ  
 εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας,  
 ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν αἰσθημά-  
 των, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν  
 ἀξιοπαίνων ἀγώνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμ-  
 πολίτας, καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἐδοξάσθησαν  
 καὶ ἀπηθανάτισθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῇ καὶ  
 ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἔνδοξος Περικλῆς, περὶ  
 τοῦ ὁποίου ὁ Γεροστάθης διηγήθη τὰ ἑξῆς.

#### ΤΟ ΑΛΗΘΕΣ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἰκανώτερος πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἀρ-

χαίων Ἀθηνῶν, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του Νοῦν ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες.

Τεσσαράκοντα δλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς φρονήσεως καὶ ἱκανότητός του νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιουτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνηλεῶς ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἐμπαθῶν δημοκόπων.

Ἀλλ' ὁ Περικλῆς καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὠδήγησε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννέα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκας καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρετο ὁ ἔμφρων Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλύτερον ὅλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιланθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του ἡμερότητα καὶ ἐπιείκειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχὴς ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἤθελησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἑμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προσβληθεὶς τότε καὶ ὁ Περικλῆς ἔκειτο κλινῆρης καὶ ἔπνεε τὰ λείσθια· οἱ δὲ φίλοι του, παρακαθήμενοι εἰς τὴν κλινὴν του, καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα, ἀριθμοῦντες τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, συνελυ-

ποῦντο καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέραςιν τοιοῦτου ἀνδρός.

Ἄλλ' αὐτός, ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, τοῖς εἶπεν—*Αἱ νῖκαι καὶ τὰ τροπαῖα εἶναι πολλάκις δῶρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρεσέ ποτε ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἱμάτιον. Ἴδού το μόνον ἀληθές προτέρημά μου!*

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην ἐθεώρει λοιπὸν ὁ Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν, καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἄν καὶ ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλείων, ἂν καὶ διεχειρίσθη μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διὰ τε τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως ἀνεφάνη, ὥστε οὔτε μίαν δραχμὴν, ὡς βεβαίως ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ νὰ προσθέσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' εὐκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν, προθύμως περιέβαλpen ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του, καὶ συγχρόνως νὰ προαγάγῃ τὰς κοινὰς καὶ τὰς ὥραιας τέχνας, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Ἡροπυλαίων καὶ τοῦ Ὁδείου, συστήσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας Μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Ζωγραφία, ἡ Γλυπτικὴ, ἡ

Ἀρχιτεκτονική, ἡ Ποίησις, καὶ ἡ Μουσική, δσάκις διὰ τοῦ αἰσθημάτων τοῦ ἀληθῶς ὡραίου καὶ καλοῦ κρούσῃ τὰς ὕψηλās καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυψόνουν τὸ φρόνημα, ἐξευγενίζουν τὴν καρδίαν, καὶ πολιτίζουν τὰ ἔθνη. Ἀλλ' ὁσάκις αἱ ὡραῖαι αὗται τέχναι, λησμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀποστολὴν, τὴν ὁποῖαν πρὸς ἡθοποίησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἔθνων ἔχουν, περιορίζονται εἰς τὸ νὰ καθιδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον, καὶ νὰ ὑποθάλωσι τὴν φιλῆδονίαν καὶ τὰ αἰσχρὰ πάθη, ἀντὶ ὡραίων δυσειδεῖς ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος καὶ τὸ ἡρωϊκὸν ἄσμα μεταβάλλωνται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδὰς, ἡ δὲ ὕψηλὴ τραγωδία καὶ ἡθοποιοὺς κωμωδία εἰς κακοήθη δράματα, εἰς φθοροποιὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπὴ μελοδράματα· ὅταν τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τινος ἀσέμνου Ἀφροδίτης, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ἀντικαθιστᾷ τὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου, τότε βεβαίως καὶ τὰ φρονήματα ἐκφαυλίζονται, καὶ αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται, καὶ τὰ ἔθνη φθείρονται, καὶ τὰ ἔθνη παρὰκμάζουσιν, παρὰλύουσιν, καὶ καταπίπτουν.

Ἀλλ' ὁ ἔμφορος Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ Παρθενῶνος, καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμιμήτων θρησκευτικῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠθέλησε καὶ τῶν σύγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἶσθημα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ, καὶ τῶν μεταγενεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν νὰ διακωλύσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη καὶ διὰ τὴν ἑξοχὸν αὐτοῦ εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν ποτε ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἑπαινον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθανάτους, ὡς τοὺς θεούς, διότι, πεσόντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, κατέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι θεοί.

Ἐνῷ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους, εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὁποῖον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπεδέχθη ὁ γέρων ἅπαντες δὲ ἐπροσηκώθημεν ἀμέσως πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

#### Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἦτο ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σεβάσμιος, καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεροστάθου, ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσῆγορος, μετριόφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρκὴς καὶ λιτότατος, φιλόανθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικός, παρήγορος τῶν δυστυχούντων, συνδιαλλακτὴς τῶν διχονοούντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς παντὸς παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἐν ἐνὶ λόγῳ συνησθάνετο πληρέστατα τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποῖαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του ἔχει.

Καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἀπήγγελλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συντόμους, καθαρούς, καὶ γλυκυτάτους λόγους, δι' ὧν

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ')



ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ὠραιότητας τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῶν ἀντιθέτων κακιῶν. Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως οἱ ἀκροαταὶ του διαγῶσι χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως ἡμῶν ἡγωνίζετο, προσπαθὼν νὰ ἐγχαράξῃ τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἄλλ' οὔτε διὰ τῶν διδασχῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεών του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος του· διότι, προσελκύων διὰ τῆς ἀμέμπτου καὶ εὐεργετικῆς διαγωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδείκνυνεν οὕτω καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Εὐτυχεῖς αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ γονεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι καὶ τὰ θέατρα δὲν παρουσιάζουν μὴ ὑποδείγματα ἀρετῆς καὶ φρονήσεως!

Ἀφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος ἐκάθησεν, ἡρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

— Διηγούμεν εἰς τοὺς μικροὺς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικὰς πράξεις.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

#### Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΝΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗ.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς

τὴν ἠθικὴν ἡμῶν βελτίωσιν, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀφ' ἐνός, καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Πὼς νὰ μὴ γίνωμεν φιλόανθρωποι καὶ εὐεργετικοί, ἐὰν ἀληθῶς εἴμεθα καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί ;

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐπαμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιῶν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του καὶ διὰ τῶν θείων του λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον κυρίως μᾶς παραγγέλλει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ ὁποίου πηγάζουν ὅλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ εὐπροσέγγορος, καὶ ἀγαθός, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων, καὶ εὐεργετικός, καὶ φιλόπατρις.

« Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐστέ. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, » μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανάλαβεν, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητάς του « Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. »

Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ « θ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης » δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διὰ νὰ ἦναι πλήρης καὶ ἀληθὴς ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. « Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς » εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην, καὶ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. «Ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἀδελφοί μου δὲ εἰσὶν οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες » οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιῶντες, ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὅτι « Πᾶν δένδρον, τὸ ὁποῖον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ῥίπτεται » διὰ τοῦτο δὲ ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον ἀγαθοποιῆας παρήγγειλεν αὐτούς.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκροάζετο τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, εἶπε τὰ ἐξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιᾶ οὐχὶ μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεσθεῖ καὶ τὸν εὐεργετούμενον εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα καθηδύνει.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἡ εὐεργεσία προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος, εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα θυσιάζει, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του προθύμως διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον του. Διηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρον τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΣΩΤΗΡ.

Ἐπλημύρησέ ποτε ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγης,

καὶ διὰ τοῦ ὁρμητικοῦ ρεύματός του κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερόνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ἔμμενε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος θόλος τῆς γεφύρας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μικρὰ καλύβη, κατοικουμένη ὑπὸ πτωχῆς οἰκογενείας.

Ἀπομονωθείσα οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἡ δυστυχὴς οἰκογένεια, ἐπερίμενε ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀγωνιῶσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου, καὶ ἐπομένως τὸν ὄλεθρόν της· ὅθεν διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν, καὶ ἀπελπιστικῶν κινήματων ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Βερόνης, συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔβλεπον περίλυποι τὴν δεινὴν αὐτὴν θέσιν τῆς οἰκογενείας. Ἄλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐμβῇ εἰς πλοίαριον, καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνεύοντων. Ἡ ὁρμὴ καὶ τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν τρομερά, καὶ μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ πλοιαρίου, τὸ ὅποιον ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ τὸν ἤδη κλονιζόμενον καὶ κινδυνεύοντα θόλον.

Εἰς μάτην πλούσιος κάτοικος τῆς Βερόνης ἐπροκέρυξεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ὅντινα ἤθελε σώσει τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν.

Οὔτε τὸ βραβεῖον αὐτό, ἀλλ' οὔτε ὁ ὀλονὲν αὐξάνων κίνδυνος παρεκίνησάν τινα τῶν περιεστώτων νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του πρὸς διάσωσιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων.

Ἄλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν· ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίῳσι τὴν θεῖαν φιланθρωπίαν

του· καὶ δι' αὐτῶν, ὡς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιίας καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως.

Χωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συβροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ ἔδειξαν τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας, καὶ τῷ εἶπον τὸ τεθὲν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς βραβεῖον, πηδᾷ ἀμέσως ἐντὸς πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰ κωπία εἰς τὰς στιβαράς του χεῖρας, ἀρχίζει ν' ἀντικρούη τὰ ὀρμητικὰ τοῦ βεύματος κύματα, προσπαθῶν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος καὶ κόπου νὰ πλησιάσῃ τὸν σαλευόμενον θόλον.

Οἱ θεαταὶ ἐν τούτοις ἐταλάνιζον τὸν δυστυχῆ χωρικόν, ὅστις δι' ἑκατὸν φλωρία, ὡς ἔλεγόν, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ὁ γενναῖος χωρικός μετὰ πολὺν ἀγῶνα καὶ κίνδυνον κατορθώνει νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν, καὶ σώαν ν' ἀποδιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς χαρᾶς τῶν περιεστώτων.

Πάντες θαυμάζουν καὶ συγχαίρουν τότε τὸν φιλόνηρον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων προθύμως προσφέρει αὐτὰ εἰς τὸν σωτήρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας· ἄλλ' αὐτὸς — Δὲν πωλῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωὴν μου διὰ χρήματα· εἶμαι χριστιανός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθῆκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἀρκετὴ ἀμοιβὴ μοι εἶναι ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποῖαν ἡ πράξις μου μοι ἐπροξένησεν. Εἶμαι μὲν πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῶν κόπων καὶ τῆς ἐργασίας μου ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δὲς λοιπόν, παρκαλῶ, τὰ ἑκατὸν φλωρία σου εἰς αὐτὴν τὴν πτωχὴν

οικογένειαν, ἥτις ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν· ὁ χωρικός ἐπωνομάσθη ἔκτοτε Σωτήρ, αἱ δὲ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμονούσης οἰκογενείας συνώδευσαν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Πάντες ἐθαυμάσαμεν καὶ ἠγαπήσαμεν τὸν Σωτήρα, καὶ πάντες νυχήθημεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ὠραῖον παράδειγμα τῆς φιλανθρωπίας, τῆς αὐταπαρνήσεως, καὶ τῆς ἀφιλοχρηματίας αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του, ἐπρόσθεσεν ἢ ἀγαθὸς γέρων, οὐχὶ μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργεσίας στερεῖται, ἀλλὰ πολλάκις βλάπτει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου περὶ τοῦ σκληροκαρδίου ἵππου, ὅστις, μὴ θελήσας νὰ λάβῃ ἐγκαίρως μέρος τοῦ φορτίου τοῦ συνοδοιπόρου του ὄνου, ὅπως ἐλαφρώσῃ αὐτόν, ἐπροκάλεσε τὸν θάνατον τοῦ ὄνου, καὶ τότε ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ κυρίου τῶν νὰ λάβῃ, οὐχὶ μόνον ὀλόκληρον τὸ βαρὺ φορτίον, τοῦ ὄνου, ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Ὅσάκις λοιπὸν δύνασθε νὰ συνδράμητε, νὰ παρηγορήσητε, νὰ εὐεργετήσητέ τινα μὴ τὸ ἀμελεῖτε, διὰ νὰ μὴ μετανόησθε, ὡς μετενόησεν ὁ σκληροκαρδὸς ἵππος. Ἔσε δὲ βέβαιον ὅτι, βοηθοῦντες τοὺς πάσχοντας, βοηθεῖτε ἑμᾶς αὐτοὺς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ δόποιον μοι διηγήθησαν ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΙΒΑΝ.

Πτωχός, ἀλλ' ἀγαθὸς οἰκογενειάρχης Ῥώσος, ἑκατοῖς καὶ μικρὰν καλύβην χωρίου τινὸς πλησίον τῆς Μόσχας.

Ἐνῶ δὲ ἐσπέραν τινὰ κατεγίνετο περιποιοῦμενος τὴν

πάσχουσαν σύζυγόν του και τὰ ἐξ μικρὰ τέκνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Ἀνοίγει ἀμέσως· ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος και πενιχρὰ ἐνδεδυμένος παρουσιάζεται ζητῶν φιλοξενίαν.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπαντᾷ ὁ πτωχὸς χωρικός· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔχει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἐν κοίτεται ἡ σύζυγός μου, τὸ δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἐξ παιδιὰ μου. Ἔσσελθε ὁμως, καὶ θέλω προσπαθῆσαι νὰ σὲ ἐξοικονομήσω. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου μ' ἔλεγε πάντοτε «*κάμνε κἀλόν, καὶ ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ.*»

Ὁ χωρικός ὠδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἡτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέκνα του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ περιμεῖνῃ μίαν στιγμὴν, καὶ ἀμέσως ἔτρεξε νὰ ἴδῃ πῶς εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε φέρων πρὸς τὸν ξένον ἄρτον καὶ λάχανα ξυνά, μὴ ἔχων καλλιτέραν τροφὴν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ἐνῷ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἔβαλε τὰ τέκνα του νὰ προσευχηθῶσι, καὶ ἀκολούθως νὰ κοιμηθῶσι πλησιέστρα παρὰ τὸ σύνηδες, ὅπως οἰκονομήσῃ τόπον καὶ διὰ τὸν ξένον του· δείξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁποίαν τῷ ἡτοίμασε κλίνην, ἔτρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ὁ δὲ ξένος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης, διαλογιζόμενος τὴν πρὸς αὐτὸν φιλοφροσύνην τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότου, τὴν πρὸς τὰ τέκνα του τρυφερότητά του, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθαριότητα καὶ τάξιν τῆς πτωχῆς καλύβης, καὶ τὸν ἥσυχον ὕπνον τῶν ἐξ πλησίνο του ἀθώων παιδιῶν.

Ἐγερθεὶς δὲ τὴν αὐγὴν καὶ ἐτοιμαζόμενος ν' ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσερχόμενον τὸν χωρικόν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον, καὶ λέγοντα πρὸς αὐτὸν — Ἰδοῦ, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς μοι ἀπέστειλε κατὰ τὴν νόκτα ταύτην· εὐχλήθητι ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ ξένος, λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατηρήσας αὐτό, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρει εὐδαιμονίαν εἰς τὴν οἰκογένειαν. Ἀναχωρῶν δὲ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει ἀνάδοχον.

Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ὁ χωρικός, λησμονήσας καὶ τὸν ξένον, καὶ τὰς προφητείας, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἤτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου, ὅπως βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὁμῶς ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ ἰδὼν μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας ἑμφανίζεται, ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος διὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἰμαι, φίλε, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρικόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθη ἀνάδοχον, καὶ ἰδοὺ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

— Ὅπως γνωρίσω τὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, πολλῶν θύρας ἔκρουσα ζητῶν τροφὴν καὶ ἄσυλον, ἀλλὰ σὺ μόνος ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅθεν ἀνταμείβω



σήμερον τὴν ἀρετὴν σου, ἐκπληρῶ τὸ πλεόν εὐάρεστον τῶν ἡγεμονικῶν καθηκόντων μου. Τὸ νεογέννητον τέκνον σου θέλω βαπτίσει καὶ θέλω ἀναθρέψει δι' ἐξόδων μου, καὶ ἄν, ὡς ἐλπίζω, ἀναδειχθῇ ἄξιος καὶ τίμιος νέος, θέλω τὸν προβιβάσει εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς αὐλῆς μου. Σὺ δὲ θέλεις ἔχει καὶ οἰκίαν εὐρυχωροτέραν, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια, ὅπως εὐκολώτερον ἐξασκῇ τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα τῆς καλῆς σου καρδίας. Τοιοῦτοτρόπως, ἐπρόσθεσεν ὁ Αὐτοκράτωρ χαμογελῶν, πραγματοποιεῖται ἡ χθεσινὴ μου προφητεία.

Φαντάσθητε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅστις βεβαίως ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο. Ἀλλὰ τὸ γλυκὺ ὄνειρόν του προσεχῶς ἐπραγματοποιήθη πληρέστατα, διότι καὶ ὁ υἱὸς του ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια πολλά, καὶ κατοικίαν εὐρύχωρον ἀπέκτησε.

Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ χωρικοῦ πλουσιοπάροχον ἀμοιβὴν ἔλαβε, καὶ πρὸς τοὺς σκληροκαρδίους χωρικοὺς διδασκτικώτατον μάθημα ἐδόθη.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιᾶ, παρετήρησεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάτης, γεννᾷ καὶ ἄλλο ἐπίσης εὐγενὲς καὶ ὠραῖον αἶσθημα, τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣτις καὶ τὸν εὐεργετηθέντα τιμᾷ, καὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστεῖ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιᾶ τοῦ πλησίον ἦναι χρέος ἱερὸν παντὸς ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως ἱερώτερον χρέος εἶναι βεβαίως ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας, ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετουμένων πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία

αίσθάνονται τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης· οἱ ἀγνώμονες λοιπὸν εἶναι θηριωδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τότε δὲ ὁ ἀγαθὸς γέρων διηγῆθη τὸ ἐξῆς.

Ο ΛΕΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΟΚΛΗΣ.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δοῦλος πλουσίου Ῥωμαίου, διατρέ-  
βοντος εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ἀλλὰ, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ  
τὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυ-  
ρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του, διὰ ν' ἀνα-  
πνεύσῃ ἐλευθέρων ἀέρα εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπηλαία, καὶ  
εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύετο ὁ δραπετὴς Ἀνδροκλῆς  
ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέ-  
πει λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. — Τετέλε-  
σται! εἶπε τότε καθ' ἑαυτόν, καὶ ἀπνευστὶ ἐπερίμενε τὴν  
στιγμὴν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τοῦ  
τρομεροῦ θηρίου.

Ἀλλ' ὁ λέων χωλαίνων πλησιάζει ἡσυχῶς τὸν Ἀνδρο-  
κλῆν, καὶ ὑψόνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτόν, ὥς νὰ  
εἰρήναι βοήθειαν.

Ὁ Ἀνδροκλῆς, παρατηρήσας ἄκανθαν ἐμπτηγμένην εἰς  
τὸν πόδα τοῦ λέοντος, μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀποσπᾷ αὐ-  
τήν, καὶ οὕτως ἐλευθερόνει τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦς ὁποίους  
ὑπέφερε πόνους.

Ὁ δὲ λέων, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην  
εὐγνωμοσύνην του, ἤρχισε νὰ γλύφῃ αὐτὸν ἡμέρως διὰ  
τῆς γλώσσης του. Ὁ Ἀνδροκλῆς, συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀ-  
λίγον, συνοικειώθη βαθμηδὸν μετὰ τοῦ εὐγνώμονος θη-  
ρίου, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας συνέζησε καὶ συνετράφη με-  
τ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἄλλ' αὐγὴν τινα, ἐξελθὼν πρὸς ἀνέυρεσιν τροφῆς, συλλαμβάνεται ὑπὸ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου εἶχεν ἤδη μεταβῆ ὁ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ καταδικάζεται νὰ γίνη βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει τοὺς Ἰσπανούς, τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διεσκεδάζε ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἄλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη πάλῃ μεταξὺ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων, εὐαρεστοῦσα τοὺς Ῥωμαίους, οὐχὶ μόνον τὸ σκληροκάριον αὐτῶν ἀπεδείκνυσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν θηριωδίαν ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιεστῶτος Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ δὲ κατάδικος Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμφιθέατρον· ἀφ' ἑτέρου δὲ πειναλέος καὶ ἄγριος λέων ἀπολύεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἡμιθανοῦς ἤδη κατὰ δίκου. Ὁρμᾷ τότε ὁ λέων ὅπως κατασπαράξῃ τὸ θυμὰ του καὶ χορτάσῃ τὴν πεινάν του· ἀλλ' ἅμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν, παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, καταπραῖνει τὸ ἄγριον ὕφος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει πάλιν αὐτόν, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ κατασπαράξῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὸν παλαιόν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς, ἀναγνωρίζων τὸν εὐγνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφόβως ἐναγκαλίζεται αὐτόν, καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατὰς τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέοντος ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι, συμμερισθέντες τότε τὴν εὐσπλαγχνίαν

τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, ἐχάρισαν εἰς τὸν Ἀνδροκλῆν τὴν ζωὴν, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν τῷ ἐχάρισαν καὶ τὸν φίλον του λέοντα.

Ὅποῖον αἰσχος, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, θηρίον νὰ διδάσκη εὐσπλαγχνίαν εἰς λογικοὺς καὶ πεπολιτισμένους ἀνθρώπους!

Ὅποία δὲ θηριωδία πρέπει νὰ ἐμφωλευῇ εἰς τὰς ἀγνώμονας ψυχάς, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ θηρία τῆς Ἀφρικῆς ἀναφαίνωνται τόσον εὐγνώμονα!

Τὸ διήγημα τοῦτο, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, δὲν εἶναι μῦθος, ἀλλ' ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ὁ Πλειστονίκης, μάρτυς αὐτόπτης τοῦ συμβάντος, διηγήθη αὐτὸ εἰς τὸν Αὐλὸν Γέλλιον, συγγραφέα τῆς Ῥώμης.

Ἄλλ' οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας ἐφρόνουν ὅτι, ἂν ὁ εὐεργετούμενος πρέπη νὰ ἐνθυμῇται τὴν εὐεργεσίαν, ὁ εὐεργετῶν ἂν ἐναντίας πρέπει νὰ λησμονῇ αὐτήν.

Ὅσῳ εὐκολώτερα λησμονεῖ ὁ εὐεργετῶν τὴν εὐεργεσίαν, τόσῳ ἡ ἀξία αὐτῆς αὐξάνει, καὶ τόσῳ ζωηρότερα συναισθάνεται αὐτὴν ὁ εὐεργετούμενος.

Ἀπ' ἐναντίας, ἐὰν ὁ εὐεργετῶν ἐνθυμῇται καὶ ἀναφέρῃ τὰς εὐεργεσίας του, καυχώμενος δι' αὐτάς, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἡ ἀξία ἐξαφανίζεται, καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα ἐξασθενεῖ καὶ ἐκπνέει.

Τοιοῦτοτρόπως ἴσως ἐξηγεῖται, παιδιά μου, μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἡ πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης, διὰ νὰ μὴ εἴπω ἀποστροφή καὶ καταφορὰ πολλῶν Εὐρωπαίων. Πολλάκις διὰ νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν ὑπερῆμῶν συμπάθειάν των, ὑπενθυμίζομεν αὐτοὺς ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας χρεωστοῦν τὰ

φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν των, καὶ ὅτι διὰ τῆς ὥραίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐδιδάχθησαν τὴν θεῖαν καὶ ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν.. Ἄλλ' ὑπενθυμίζοντες τὰς παρελθούσας ταύτας εὐεργεσίας, ἀντὶ νὰ διεγείρωμεν φιλελληνισμὸν, προσβάλλομεν τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν, καὶ ἐξάπτομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀποστροφὴν των.

Ἄς ἀποσιωπῶμεν λοιπὸν τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐπρόσφεραν αὐτάς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἄς προσπαθήσωμεν δὲ οὐχὶ διὰ τῶν πατραγαθίων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν διαγωγῆς νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπόληψιν, τὸ σέβας, καὶ τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον, ἐπρόσθεσε στενάζων ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἡ σταθερὰ θέλησις καὶ ἡ φιλοπονία δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Ἄς φωτίζωμεν ἐν τούτοις καὶ ἅς αὐξάνωμεν τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Ἄς ἀγαπήσωμεν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἄς ἐξευγενίζωμεν καὶ ἅς ἀνυψώσωμεν τὸ αἶσθημα διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐξημερόνωμεν τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ Θεοῦ Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναί, ἅς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ τότε ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωογονῆται ὁ ὕλικός κόσμος, τοιοῦτοτρόπως ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαίμο-

νες. Καθώς δὲ τὸ παγετῶδες ψῦχος ἀπονεκρώνει ἅπασαν τὴν περὶ τοὺς πόλους φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἂπομονώνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνὰς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἥτοι τὴν *Εὐεργεσίαν* καὶ τὴν *Δικαιοσύνην*.

## Ο ΑΓΑΘΟΣ ΤΙΤΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Τίτος τόσῃν ἀγαθότητι καὶ φιλενθρωπίᾳ εἶχεν, ὥστε, ὑπάγων ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν — *Ἡ σημερινή μου ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας τινὸς ἔλαβον σήμερον.*

Ἄς μὴ προφασίζώμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα Αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροί, καὶ ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐάν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιεῖα δὲν ᾗτο εὐκολωτάτη εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλεи αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντὸς χριστιανοῦ.

Μέσα εὐεργεσίας δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιῆας μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαφιλεῖται καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς, μιμούμενοι τὸ θεῖον παρδείγμα του, προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἦθελε δὲ εἶσθαι μυρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἴπῃ τις, ὅσον πλοῦσιος, ὅσον εὐτυχῆς, ὅσον μέγας καὶ ἂν ᾗναι, ὅτι δὲν ἔχα

οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοηθείας, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῇ ἄλλους.

Ἄπειροι εἶναι αἱ περιπέτειαί τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἀλλὰ δύο εἶναι αἱ μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντὸς ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων ἀγάπη. Μόνον δὲ εὐεργετοῦντες, δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας μεγάλας ἀνάγκας.

Ἄς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, ὁσάκις, ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην, ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιΐας.

Ἀλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιΐαν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. « Τὸ μὴδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλεθρώπους ποιεῖ, » ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ μας. Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος, ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαρατίταστα τὸ πρόσωπον, τὴν ιδιοκτησίαν, τὴν τιμὴν, τὴν ὑγίαν, καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του, ἄνθρωπός ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἱκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλάνθρωπος οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτε νὰ ᾖναι.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν *« Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, »* περὶ δὲ τῶν δικαίων *« Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. »*

Ἄνευ χρηστῶν ἡθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλος φέρει τὴν κακοδαίμο-

νίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γεροστάθης ἐνθυμήθη τότε τοὺς τριάκοντα τυράννους τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς εἶπεν.

## ΟΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΚΑΙ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Μετὰ τὸν δυστυχῆ Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπολέσαντες τὴν ἀρχαίων τῶν ἀρετὴν, συναπώλεσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τριάκοντα σκλάβων τυράννων ὑποβληθέντες.

Ἄπας σχεδὸν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τότε ἐξαχρειωθῆ· ἀλλ' ὁ ἐνάρτεος Σωκράτης ἀνεφάνη διαμαρτύρησις ζωσα καὶ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν συγχρόνων του, καὶ κατὰ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τριάκοντα.

Θέλοντες οἱ τύραννοι νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως μεταξὺ ἄλλων καὶ τινὰ Λέοντα Σαλαμίνιον, διέταξαν τὸν Σωκράτην καὶ ἄλλους τέσσαρας Ἀθηναίους νὰ μεταβῶσιν εἰς Σαλαμῖνα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρανόμου συλλήψεως τοῦ Λέοντος.

Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες Ἀθηναῖοι ὑπέκριντες μετέβησαν ἀμέσως· ἀλλ' ὁ ἐνάρτεος Σωκράτης δὲν ἠθέλησε νὰ συνεργήσῃ εἰς παρανόμους πράξεις, καταφρονήσας γενναίως καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν αἰμοδόρων τυράννων· ἐπροτίμησε δὲ νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του παρὰ νὰ γίνῃ ὄργανον ἀδικίας καὶ παρανομίας.

Τοιαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ αὐταπάρνησιν ἐμπνέει εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης!

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ')



Τὴν αὐτὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἀνέδειξεν ὁ φιλοδίκαιος Σωκράτης καὶ ὅτε, ὦν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Πεντακοσίων, ἐπρόκειτο νὰ δικάσῃ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τὸν ἐχθρικὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινούσας πλησίον τῆς Μυτιλήνης.

Ὁ παράφορος ὄχλος, ἐξαπτόμενος ὑπὸ τῶν ῥαδιούργων καὶ κακοηθεστάτων δημαγωγῶν, ἀπῆτει τὴν θανατικὴν καταδίκην τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ διασώσωσι μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς μάτην οἱ στρατηγοὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν τρομερὰν τρικυμίαν, ἣτις εἶχε καταστήσει ἀδύνατον τὴν διάσωσιν τῶν πεσόντων. Οἱ Βουλευταὶ ἔντρομοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν παραφορὰν καὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ ὄχλου. Μόνος ὁ βουλευτὴς Σωκράτης ἀτρόμητος ἀνέκραξεν ὅτι ἐνόσω ζῆ βεβαίως δὲν θέλει μολύνει διὰ τῆς ἀδικίας τὴν συνειδήσιν του, διακινδυνεύσας καὶ πάλιν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς δικαιοσύνης.

Οἱ στρατηγοὶ ἐντούτοις κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ μετὰ τινὰς χρόνους, μετανοήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἄδικον καταδίκην, ἐδικαίωσαν τὸν Σωκράτην, τιμωρήσαντες τοὺς κατηγοροὺς τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν.

Τοιουτοτρόπως μετανοήσατες κατεδίωξαν καὶ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπότισαν τὸ κώνειον τοῦ θανάτου.

Ἄλλ' αἱ τοιαῦται παράκαιροι καὶ ἀνωφελεῖς μετάνοιαι δὲν ἀποπλύνουν τὰ αἰώνιον αἵσχος τῶν πολιτικῶν ἀδι-

κημάτων. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ πρόνοια· ἡ δὲ μετάνοια δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ τὴν παρελθοῦσαν ἀφροσύνην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ τότε ἀφροσύνη, ἡ τότε διαφθορά τῶν Ἀθηναίων κατεπείρανε τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐμφάνεισις ὁμῶς τοῦ Σωκράτους ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος παρηγόρησε τὴν Πατρίδα, καὶ συνεκάλυψε τὴν ἀδοξίαν αὐτῆς.

Περὶ δὲ τοῦ δικαίου Ἀριστείδου μᾶς διηγήθη τὰ ἐξῆς·  
Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ σταθερόν, ἀγάπην ἐνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης, καὶ τῆς κολακείας. Οὔτε χάριν ἀσεισμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὥς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγῃ ποτὲ εἰς τὰ δυνεῖδη ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἠσπάσθη, ἦτο ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ μόνον τὰ χρηστά καὶ τὰ δίκαια. Τοιουτοτρόπως δὲ ἡξιώθη τῆς θείας ἐπωνυμίας τοῦ Δικαίου.

Διηγούνται ὅτι ἐνήγαγέ ποτέ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστής, ἅμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντιδίκον του ἀνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτο ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του! Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε

παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντιῶν του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

« Τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλεον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. » Διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἡδίκηει, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσῃ δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν οἱ συμπολίται του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε, ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινὰ ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὅπως τὸν ἐρεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντίδικός του ἡδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἀλλ' αὐτός, κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον « Ἀντὶ ν' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπέ κάλλιον ποῖαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ. »

Δικαίως λοιπὸν, ὅτε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν παριστάνετο ἡ τραγωδία τῶν ἐπτά ἐπὶ Θήβας τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ εἷς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάροϋ

« Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει, »

πᾶντες ἔστρεψαν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Ἀριστείδην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτὸν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στίχος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὅποιον, ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ᾗθελεν ἀποβῇ ὠφελιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαίφνης τοὺς στόλους ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ὄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπὶ ἀδικημάτων στηριζόμενα μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἶθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὀδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἄρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυνθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθροὺς, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις, καὶ ἐπὶ τέλους καταστροφὴν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργίας, καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι ἀληθῆ, διαρκῆ καὶ εὐάρεστα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἀδικος δὲν δύναται νὰ ᾖ καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δίκαιον.

καιον εἶναι καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσω οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, καὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνα, ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν, ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ καὶ τοὺς νικηφόρους στρατηγούς των ἀδίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, καὶ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν χρηστὸν Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κῶνειον.

Ἐκτοτε, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρον, ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδε πλέον ἢ δυστυχῆς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων τῆς τέκνων Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὸ κῶνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς, τὰ νέα τέκνα τῆς, αἱ νέαι ἐλπίδες τῆς, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως, νὰ φέρητε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως ζῆσῃ πάλιν ἔνδοξος καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐγχαράξατε ἐπομένως εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας σας τοῖς ἀκολούθους στίχους

« Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ποτὲ μὴ ἀδικήσης,

« Καὶ ἔσο εὐεργετικὸς, διὰ τὰ εὐτυχίῃς. »

## Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

« Οὐτε ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς  
ποιεῖν οὐδένα, οὐδ' ἂν ὀτιοῦν πά-  
σχω ὅπ' αὐτῶν. »

(Σωκράτους.)

**Ε**ΝΩ ἡμέραν τινα ἤμεθα ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα, παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξὺ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

### Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.

Ὁ ὀκταετής Παῦλος ἦτο ἐξυπνος καὶ Ἰωηρός, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνίστε ὥς ἐκ τῆς ζωηρότητός του παρεξέτρεπετο εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανοίας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη, νεᾶνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς, ὅπως μετὰ τὴν σωμαστίαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς συνοδεύη αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν τῶν οἰκίαν.

Ἐνῷ δὲ ἐπερίμενεν ἡμέραν τινα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, θεωροῦσα τὰς διαφόρους γυμνάσεις, ὁ Παῦλος, ἀποτυχὼν εἰς τινὰ ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφὴν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτώσις του ἐπροκάλεσαν τὸν γέλωτα ὅλων ἡμῶν, τὸν ὅποιον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφή του.

Ἄλλ' ὁ Παῦλος, ἐντραπείς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλως καταφέρει κατὰ τοῦ προ-

σώπου της σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον καὶ αἰμόρ-  
ραγίαν τῇ ἐπροξένησεν.

Κρατοῦσα τότε τὸ αἰμοσταγὲς πρόσωπόν της, τρέχει  
κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων αὐ-  
τὴν ἀπὸ τὴν χεῖρα λέγει πρὸς αὐτὴν — Ἄν θέλῃς νὰ  
τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῇς,  
πρέπει νὰ φιλήσῃς, καὶ οὐχὶ νὰ κτυπήσῃς αὐτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη, στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν  
τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην — Νὰ τὸν φιλήσω!  
λέγει, ἐνῷ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μ' ἐκτύπησε!

— Ναί! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ γέρον.  
Ἄν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῇς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός·  
ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις  
τὸν ἐξάψῃς ἔτι μᾶλλον, καὶ εἰς τὴν ἐξάψιν του ἴσως σὲ  
κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερον. Ἄν τὸν κτυπήσῃς, καὶ νὰ  
τὸν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ φέρηται ἀδ. ὡς  
πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσῃς τὴν ἀποστροφὴν του, καὶ θέλεις  
χειροτερεύσει τὴν κακὴν του διαγωγὴν.

Ἄν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῇς  
σὺ καλλιτέρα ἐκείνου διὰ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος  
θέλεις τὸν σωφρονίσει, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτη-  
τός σου θέλεις τὸν κάμει νὰ συναισθανθῇ τὸ σφάλμα του,  
νὰ μετανόησῃ, καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ, γινόμενος καὶ ἐκεῖ-  
νος γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ἴδε τον μὲ πόσῃ λύπῃ παρατη-  
ρεῖ τὸ αἵματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ με-  
τανοῇ! τρέξε λοιπὸν καὶ φίλησέ τον, ὁδὸς καλὴν ἀντὶ  
κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμ-  
φεύσει.

Ἐνόσω ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βαθμυδὸν ἐπραύνετο· μόλις δὲ ὁ γέρον ἐτελείωσε, καὶ ἡ Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφόν της.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημα προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παύλου δάκρυα μετανόιας, καὶ συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, σπογγίζουσα τὰ δάκρυά του, παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι δὲν πύνει πλέον.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἔνιψε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ὅπως παύσῃ τὸ στάζον αἷμα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, λαβοῦσα τὴν δεξιὰν τοῦ ἀδελφοῦ της, διευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἄπαντες δὲ ἐθαυμάσαμεν, ἰδόντες ἰδίους ὀφθαλμοῖς πόσῃ δύνανται, πόσον ὕψος, καὶ πόσον ὠραία ἀποτελέσματα ἔχει ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικὴν ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἷς ἐξ ἡμῶν τῷ εἶπεν ὅτι πολὺ ὠραῖον ἦτο τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρον ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

— Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θειοτέρα παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ὅμως πόσοι, ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουν τὴν θείαν ταύτην ἐντολήν, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκεν!



«*Εγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγα-  
θοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ  
τῶν ἐπηρεάζόντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Ἐὰν ἀγα-  
πάτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖος θέλει εἶσθαι  
ὁ μισθὸς ὑμῶν; Ἀγαπάτε καὶ εὐεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς  
ὑμῶν, ὅπως γίνητε τέλειοι ὡς ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ ὑμῶν.*»

Τοὺς δὲ θεῖους αὐτοὺς λόγους ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς  
καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος· διότι, ὅτε ὁ  
ῥῆλος τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ του κα-  
τεδίωξε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέ-  
παιξε, καὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τὸν ἐσταύρωσε, δὲν ἡγανά-  
κτησεν ὁ θεάνθρωπος κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν  
του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τι-  
μωρίαν τῶν φονέων του παρὰ τοῦ παντοδυνάμου Πατρὸς  
του· ἀλλ' ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ ἀγαθότητι παρεκάλεσε τὸν  
Ἰψιστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του, διότι δὲν ἐξέ-  
ρουν τί κάμνουν. «*Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ  
οἶδασιν τί ποιοῦσιν.*»

Ἴδου ἡ ὑπερτάτη ἀρετή, τὴν ὁποῖαν μᾶς διδάσκει ἡ  
γλυκυτάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς  
τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον κάλλος τῆς  
ἀρετῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν  
καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου σας.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως  
εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ χριστια-  
νοῦ καὶ μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γλυκεία ἔσως,  
ἀλλὰ βραχυτάτη εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρότα-  
ται ὅμως, διαρκεῖς, καὶ ἀκαταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι  
αὐτῆς.

« Ἐὰν πειρᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ πότιζε αὐτόν, » μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομών.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς πολυθείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾶοι, καὶ ἀμνησίκακοι, οἵτινες ἀνταπέδωκαν καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Μᾶς διηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρων διάφορα Ἑλληνικὰ ἀνεκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΑΝΔΡΟΣ.

Ἐνθ' ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκοῦργος εὗρίσκετο ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγοράν, νεανίας ὀξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἀλκανδρος καλούμενος, ἐπιτίπτει κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφηθ' ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος, δὲν ἠγανάκτησεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὕψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντὶ κτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἔδειξε τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκούργου συνείκησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του· ὅθεν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὰς χεῖράς του ὁ νέος Ἀλκανδρος, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως ὁ Λυκοῦργος παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Ἀλκανδρον· ἀλλὰ, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲ λέγον ψυχρὸν τῷ ἀπεύθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας, καταστήσας τὸν ἐχθρόν του φίλον ἐπιστήθιον διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ συμβουλῶν του, ἀπέδωκεν αὐτόν εἰς τὴν πατρίδα πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἴδου ἀμνησικακία, ἰδου ἀρετή ! Ἄλλ' ἂν ὁ Λυκοῦργος, ὃν ἐκδικητικός, ἠγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἀλκάνδρου καὶ ἐκτύπα αὐτόν, ὁ Ἀλκξανδρος βεβαίως ἤθελε κατασταθῇ αὐθαδέστερος, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἴσως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἡ πράξις ὅμως, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἀλκξανδρον ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν Λυκοῦργον ἀνέδειξεν ἀξία-γάπητον καὶ ἀξιοσέβαστον.

#### Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.

Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρὸς του στρατιώτης ἐκακολόγει αὐτόν, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὕβριστήν, ἰδου τί ἀπήντησεν.

— « Οὔτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὕβρεις τοῦ στρατιώτου ἤκουσά ποτε διὰ νὰ τιμωρήσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ εἶδον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτον στρατιώτην. »

Διὰ τῆς γενναίας δὲ ταύτης ἀπαντήσεώς του, ἀνταποδόσας ἔπαινον ἀντὶ ὕβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ στρατιώτου προσείλκυσε, καὶ τὰς κακολογίας αὐτοῦ διὰ παντὸς κατέπαυσεν.

#### Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΥΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηναίων, ἐνῷ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἄνθρωπος κακοήθης ἤρχετο νὰ ἐξυβρίζει αὐτόν· ἀλλ' ὁ Περικλῆς, ἀταράχως

καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὕβρεις, ἐξηκολούθησεν ἔργα-  
ζόμενος.

Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε, καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτὸν ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὕβριστοῦ ἐπροκάλεσεν. Ἀπ' ἐναντίας, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρήγγειλεν ἓνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ συνοδεύσῃ τὸν ὕβριστὴν μέχρι τῆς κατοικίας του, ἵνα μὴ κακοπάθῃ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

« Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους, » εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιττακός· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους, οὔσα τῷ ὄντι ἡμερωτάτη καὶ οὐχὶ θηριώδης, ἐπροτίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος, καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ κατασταθῇτε ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὕβρεως, καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναιότης, καὶ ἡ ἀμνησικακία, καὶ ἡ συγγνώμη, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουν στολίσει τὸν βίον σας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης. — Ὅταν κακοποιῆς τὸν πλησίον σου εἶσαι ἄδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅποιοιδήποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ὅσα διὰ τῶν λόγων του ἐδίδασκε καὶ διὰ τῶν ἔργων του πάντοτε ἐπεσφράγιζε.

Ἡ κακὴ τύχη τῷ ἔδωκε σύζυγον τὴν Ξανθίππην, γυναῖκα εἰς ἄκρον ὀξύθυμον καὶ διεστραμμένην, πολλάκις αὐθαδιάζουσαν καὶ βαναύσως φερομένην κατὰ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός· ἀλλὰ μετὰ πραότητος ὑποφέρων τὰ πάντα ὁ Σωκράτης, οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ κατ' αὐτῆς, καὶ ν' ἀνταποδώσῃ ὕβριν ἀντὶ ὕβρεως, κακὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἡμέραν τινά, ἐνῷ ἡ παράφορος γυνὴ μανιωδῶς ἐκράυγαζε καὶ βροντοφώνως ἐξέβριζε τὸν ἀγαθὸν σύζυγόν της, αὐτὸς ἀτάραχος ἐξήρχετο τῆς οἰκίας. Ἡ Ξανθίππη τότε, λαβοῦσα ἀγγεῖον πλήρες, ἐκένωσεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ, γελῶν εἶπε. « μετὰ τὰς βροντὰς ἐπέρχεται βροχή, » διδάσκων οὕτω τὴν ὑπομονήν, τὴν πραότητα, τὴν ἀμνησικακίαν.

Ἄλλοτε κακοήθης τις ἐκτύπησε σφοδρῶς τὸν Σωκράτην κατὰ πρόσωπον, ὥστε καὶ κατεπληγώθη καὶ ἐξωγκώθη τὸ πρόσωπόν του· ὁ δὲ Σωκράτης, ἀφοῦ ἀταράχως ὑπέφερε τὴν προσβολήν, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὸ ὄνομα τοῦ κακοήθους ἐκείνου, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων γράφεται τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου, καὶ αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐκδίκησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός.

Ὅτε δὲ ὁ κωμικὸς Ποιητὴς τῶν Ἀθηνῶν Ἀριστοφάνης, θέλων νὰ ἐμπαίξῃ τοὺς σοφιστάς, εἰσήγαγε τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν κωμῳδίαν του τὴν ἐπιγραφομένην *Νεγέλας*, ὁ Σωκράτης, παρעυρεθεῖς εἰς τὸ θέατρον, οὐχὶ μόνον ἀταράχως ἐθεώρει τὸ πρόσωπόν του ἀδίκως ἐμπαϊζόμενον ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ, ἀλλ' ἅμα ἐννεήσας ὅτι ξένοι τινὲς θεαταὶ ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσωσι προ-

σωπικῶς τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κωμωδούμενον Σωκράτην, ἡγήθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ, ὅπως εὐκολώτερα τὸν ἰδῶσιν οἱ περιεργοὶ ξένοι, ἀποδείξας τοιουτοτρόπως ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ὕβρεως καὶ παντὸς ἐμπαιγμοῦ.

Ὅτε δὲ οἱ διεφθαρμένοι συμπολιταὶ τοῦ, μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν στηλιτεύοντα τὴν κακίαν καὶ διδάσκοντα τὴν ἀρετὴν, τὸν κατεδίκασαν νὰ πῇ τὸ κώνειον, « οὐδὲν πάθος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, οὐδὲν αἰσθημα ἐπιδιχάσεως αἰσθάνομαι κατὰ τῶν κατηγορῶν καὶ δικαστῶν μου· οὔτε γ' ἄνταδικῶμεν, οὔτε γὰ κακοποιῶμεν πρέπει τινα, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν πάσχωμεν ὑπ' αὐτῶν. » Καὶ διὰ τῶν χριστιανικωτάτων αὐτῶν λόγων ἐπεσφράγισεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸν ἐνάρτεον αὐτοῦ βίον.

Ὅρθότατα λοιπὸν εἶπον ὅτι, ἂν ὁ Σωκράτης δὲν εὐτύχῃ νὰ γεννηθῇ χριστιανός, ἀνεφάνη ὅμως ἀληθὴς προ-ἀπόστολος τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς ἐναρέτου διδασκαλίας καὶ διαγωγῆς τοῦ προητοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς εὐκολωτέραν παραδοχὴν τῶν θείων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχῶν.

#### Η ΤΕΛΕΓΤΑΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

Τὸ κώνειον τοῦ Σωκράτους, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γερυστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸ κώνειον τοῦ Φωκίω· διότι καὶ αὐτὸς ὁ χρηστὸς πολίτης τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κωνελίου ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν.

Ποτὲ ὁ Φωκίων δὲν ἐκακοποίησε συμπολίτην τοῦ, ἀλλ' οὔτε ἐθεώρησέ ποτὲ τινα ὡς ἐχθρόν του· πολλάκις μά-λιστα, ὡς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐβοήθησε καὶ γεν-

ναίως ἐπροσάτευσεν ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάψει.

“Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασεν ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων τόσον ἐχάρη, ὥστε ἡτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεούς. Ἀλλ’ ὁ ἔμπρων Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἶναι ἀγερὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἐχθροῦ.

Πιστὸς δὲ ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους ἡγάπα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρὰ καὶ ἂν ἦτο αὕτη. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλευὼν ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσαρεστουμένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτοὺς  
 “Δύνασθε μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσῃτε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω· ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε θυγηθῆναι νὰ μὲ ἀναγκάσῃτε νὰ σᾶς ομιλήσω ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς μου.”

“Ὅτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηναίων Ὑπερίδης ἠρώτησε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσαι νὰ συμβουλευσῇ εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν πόλεμον, ὁ Φωκίων μ’ ὄλην τὴν παρρησίαν ἀπήντησεν “Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν νέους ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς πευθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συνεισφέροντας ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικοὺς μὴ κλέπτοντας τὰ δημόσια.”

Ὁ Φωκίων συνήγων τὴν γλυκύτητα καὶ ἡμερότητα τοῦ χαρακτήρος μὲ ὕψος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφυῶς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὁ Φωκίων ὡμοίαζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐαρε-

στεί και ὠφελεῖ τοὺς πίνοντας· ἐνῷ οἱ γλυκεῖς καὶ ἀδύνατοι οἶνοι συνήθως εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ὥς οἱ κόλακες καὶ οἱ δημαγωγοί.

Ἀλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ μέθῃ τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου, τὸν ὅποιον πίνουν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε, ἐν τῇ μέθῃ τῆς διαφθορᾶς τῶν, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν φρόνησιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Φωκίωνος. Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα, τὰς ὁποίας ἔλεγε πρὸς αὐτούς, παρώξυνον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρμένους συμπολίτας του, ἀπαράλλακτα καθὼς τὸ μέλι παροξύνει τὰς πληγὰς, τὸ δὲ φῶς τοὺς πάσχοντας ὀφθαλμούς.

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι, κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ χρηστοῦ Φωκίωνος, καὶ ραδιουργούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ ξένων ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν οὔτε τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πῇ τὸ κώνειον καὶ ἡ ἀποθάνῃ, ἐρωτηθεὶς ποία ἦτο ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς τὸν υἱὸν του Φῶκον, εἶπε « *Νὰ μὴ μνησικακήσῃ ποτὲ κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἀδίκον θάνατόν μου,* » καὶ διὰ τῆς χρηστῆς ταύτης παραγγελίας ἐτελείωσε τὸν ἐνδοξον βίον του.

Τοιαύτη ἦτο ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλοπατρία του, ὥστε οὐχὶ μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν φονέων του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του ἀποθνήσκων ἀμνησικαχίαν ἐσύστησε.

Τὰ αἰσχρά, τὰ δλέθρια, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς μνησικαχίας, τοῦ μίσους, καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὁποία

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ΄.)

7



ποτέ δὲν ἐμόλυναν τὴν ὡραίαν ψυχὴν τοῦ Φωκίωτος, ποτέ, παιδιά μου, μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτέ ἂς μὴ μολύνωσι καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας, ὅ, τι δῆποτε καὶ ἂν ὑποφέρητε ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων.

#### Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΟΝ ΓΑΛΑ

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων τὸν ἐνθύμισε τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ῥήτορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις πλήρως ζωηρᾶς φιλοπατρίας, ἐνδόξως ἠγωνίσθη διὰ τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ εὐγλωττίας ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ Φιλίππου.

Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ καταδικασθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ζῇ εἰς τὰ ξένα.

Ἀλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμά του ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὁ νοῦς ὅμως καὶ ἡ καρδιά του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας. Πολλάκις δέ, ὡς βεβαίονει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζῆνος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσαν αὐτὸν πατρίδα.

Ἐνῷ διήρκει ἡ ἐξορία του, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθαῖ-  
 ῤυνθέντες δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι ἠθέλησαν ν' ἀναστατώσωσι τὰς ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλαν πρέσβεις εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμόνων τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθύμως πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πρέσβεων τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τότε ὁ Πυθέας ἀντικρούων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὅτι «καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκία τις, εἰς τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄνου, τὸ ὁποῖον πρὸς τροφὴν τῶν φθισιῶντων δίδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους τοὺς πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν.»

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης, ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του, εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα εἶπε τὰ ἑξῆς, «καθὼς τὸ ὄνειον γάλα εἰσάγεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εἰσέρχονται εἰς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.»

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπίτηδες τριήρη, διὰ νὰ ἐπανάφερῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κατέβη εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνέκραξεν ὅτι «ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς του.»

Ἰδοὺ ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα, καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησι-κακίας καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γεροστάθης ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κωμόπολιν. Ἐνῷ δὲ ἐπεστρέφομεν μᾶς διηγῆθη καὶ τὰ ἑξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Ἵπραιον παράδειγμα ἀμνησικακίας καὶ πραότητος παρυσιάζει, παιδία μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως, καὶ τῆς φιλοπατρίας του μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπὶ ῥοὴν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλὰ τινες παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν του ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὀστράκων τὸ ὄνομά του, διὰ νὰ δώσωσι τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ παρουσιάσας τὸ ὀστράκον του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἥρωτησε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν Δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ· οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη· ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὀστράκου τὸ ὄνομά του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἔργην τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχηθῇ διαρκὴ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς

τὴν ἐξορίζουσιν αὐτὸν πατρίδα. « Εἰθε, εἶπεν, οἱ συμπολιταί μου, εὐτυχοῦντες πάντοτε, γὰρ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ γὰρ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην ! »

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῶντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ κατὰ θεὸν εὐγενεῖς, ἀμνησικάκους, καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν.

Ἄν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν μορφώσωμεν τοιαύτας τὰς καρδίας, οἱ μὲν ἔχθροὶ δικαίως θέλουν μᾶς ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ δὲ πατὴρ ματαίως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησικαχίαν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς του.

Ὅτε, εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἴγινα, εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμίνα, φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολιταί του, κατακλειόμενοι ἐξαίφνης, καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοίαριον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὥς ναύαρχος διατάξῃ κατὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγγισις τῶν Περσῶν ἦτο ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὅ

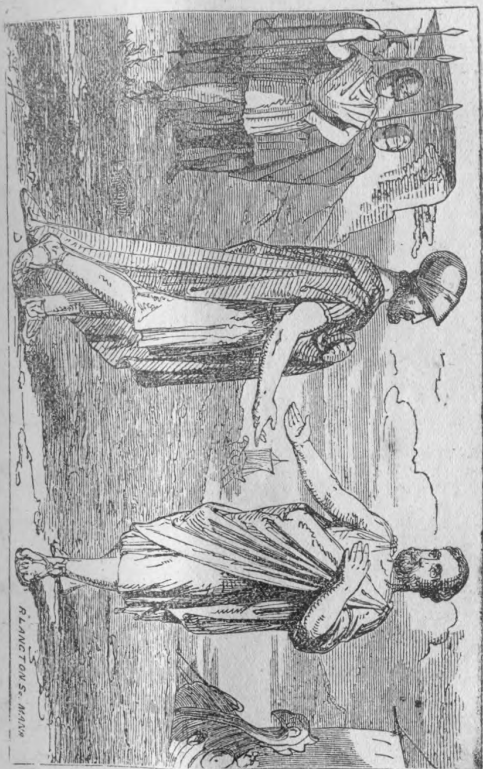
Ἀριστείδης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἂν καὶ σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντίπαλου του, καὶ ὑπεστήριξεν αὐτὸ ὅλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπὰ καὶ ὀλέθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, καὶ τοῦ φθόνου ἦσαν ὅλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Τείνας δὲ τότε τὴν δεξιάν του πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε τοὺς ὡραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῇ ζωηροῦς εἰς τὴν μνήμην του, ὡσάκεις περὶ πατρίδος πρόκηται. « Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, ὦ Θεμιστόκλεις, τὰς ματαίας καὶ νεανικὰς ἀντιζηλίας· ἄς σωφρονισθῶμεν· ἄς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφοτέρω εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλευών. »

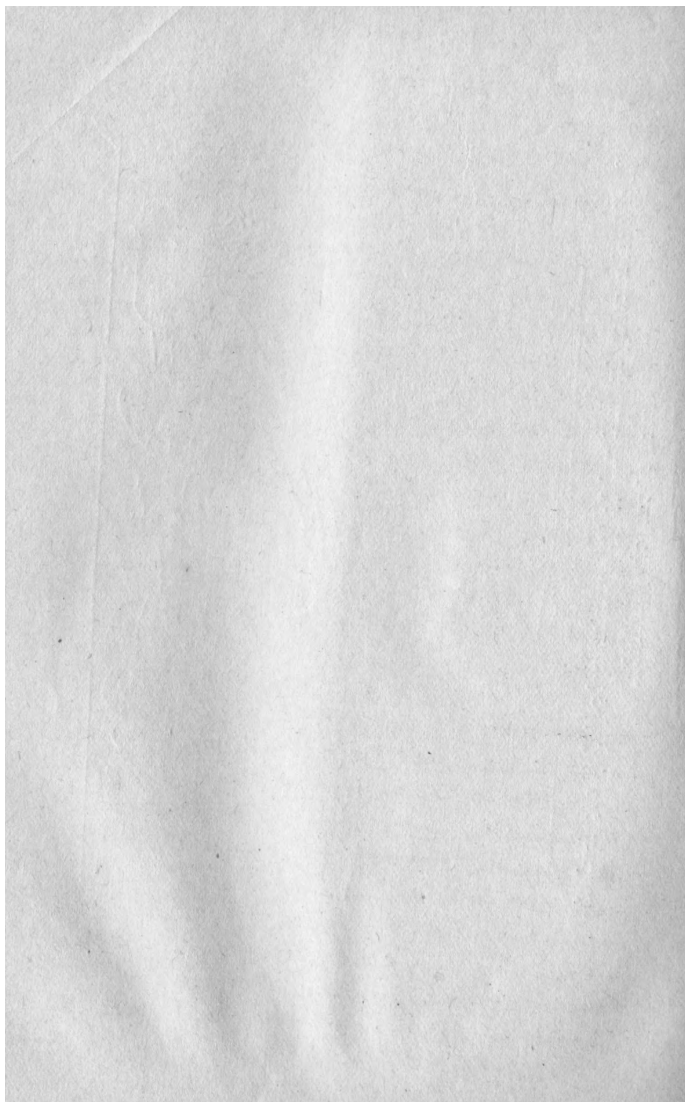
Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἠσπάσθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ ὠφελθεὶς ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῇ συνδρομὴν, καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατάρθωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμί-  
νος, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπθθανάτισεν.

Ὁ ἐξόριστος λειπὸν Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον κακὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του διεκινδύνευσε, καὶ ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους.

Ἄν δὲν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τοιούτους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας, καὶ ἀμνησικάκους



Ἀφ' ὧμεθα σωτηρίου καὶ καλῆς φιλονικίας πρὸς ἀλλήλους ἐμιλώ-  
μενοι εἶναι τὴν Ἑλλάδα.



ἄνδρας, θυσιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαίτερα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἃς μὴ ἐλπίζωμεν, παιδίᾳ μου, ἐθνικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Καθὼς δ' Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιοιουτρόπως μετὰ τινας χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἑνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῆς πατρίδος του ἐξορισθείς, ἀλλ' ἠνέχθη, ἠγωνίσθη, καὶ διεκινδύνευσεν πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιοιουτρόπως καὶ ὁ Κίμων, μιμούμενος τὸ ἀξίοτιμον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησιμάχησε κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ.

Ἐνῷ ἦτο ἐξόριστος, μάχη μετὰξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Ἰδοὺ περίστασις ἀρμολία πρὸς ἐκδίκησιν εἶπεν ὁ Κίμων· καὶ ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του, τρέχει εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀπέχρουν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γενναίαν συνδρομὴν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου.

Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν



δυσπίστων συμπολιτῶν του' ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἑκατὸν πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως, ὅπως ἡ πατρίς θριαμβεύσῃ.

Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ φίλοι του, ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κίμωνος, καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπεσαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἔνδοξα τῆς φιλοπατρίας των.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως τότε διέταξαν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐννοήσαντες ὅτι, ἂν ὁ Κίμων ἡγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἤθη τῶν Σπαρτιτῶν, τὴν πατρίδα του ὅμως ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίωνος, καὶ Δημοσθένους, καὶ τινων ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὅποια, τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίαν, καὶ φθόνον, διὰ τὰ εὐχαριστήσωσι τὰ μοχθηρὰ των πάθη, ἐξυβρίζουν ἐν τῇ παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν, καὶ δολοφονοῦν οὐχὶ μόνον τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ δλόκληρον τὸ ἔθνος αὐτῶν!

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διςτίχου μᾶς ἐκαλονύκτισεν ὁ γέρον κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην.

« Ἔσο γενναῖος πάντοτε, μνησίκακος μὴ εἶσαι.  
» Δῖδε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικεῖσαι. »



## Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

« Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς  
 « αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει,  
 « τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. »

(Σοφοκλέους.)

**Κ**ΑΤΑ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλήτερους μαθητὰς τοῦ σχολείου· μεταξὺ δὲ αὐτῶν συνηριμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γράφων τὰς παρούσας ἀναμνήσεις.

Πολλὰ διηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρον, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς θλιβερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ φιλοπατρία, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀνύψωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρωτία, καὶ ἡ διαφθορὰ ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν τῆς. Ἡ διχόνοια καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν αὐτῆς.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅμως κατέκτησε βαθμὴδὸν τοὺς Ῥωμαίους κατακτητὰς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συσταθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν ἐπὶ τέλους ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία, παραμελήσασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν, καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώπυρα, παρήκμασεν, ἐξησθένησε, καὶ κατεστράφη.

— Ἀλλ' ἡ πετρίς, παιδιὰ μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἶναι

μήτηρ φιλόστοργος, τὴν ὁποῖαν καὶ δούλην καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐτυχοῦσαν καὶ δυστυχοῦσαν ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν, τὸ πᾶν προθύμως ὑπὲρ αὐτῆς θυσιάζοντες.

«*Αὐτὴν ὥς ἔχωμεν ὡς τὸν ροῦν, αὐτὴν ὥς ἀγαπῶμεν, ὡς οὖν ἂν ὑπάγωμεν, ὥς μὴ τὴν λησμονῶμεν.*»

Γλυκύτατον καὶ ἐκφραστικώτατον εἶναι τῷ ὄντι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος. Ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως ταύτης μᾶς ἐνθυμίζει τὸν πατέρα, ἡ δὲ κατάληξις, θηλυκὴ οὖσα, μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν μητέρα. Ἐὰν λοιπὸν ὀφείλωμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μας, διπλάσιαν ἀγάπην ὀφείλομεν πρὸς τὴν πατρίδα, ἥτις ἐντὸς ἑαυτῆς συνενώνει ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλους τοὺς προγόνους, ὅλους τοὺς συγγενεῖς, ὅλους τοὺς φίλους, ὅλους τοὺς συμπολίτας, ὅλον τὸ παρελθόν, καὶ ὅλον τὸ μέλλον ἡμῶν.

Ἄλλ' ὅταν λέγω πατρίδα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν ἐνωῶ τὴν κωμόπολιν, ἢ τὸ χωρίον, ἢ τὴν πόλιν, ἢ τὴν ἐπαρχίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθημεν. Τὰ μῆλα τῆς μηλέας δὲν εἶναι προϊόντα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλώνου ἢ τοῦ κλάδου αὐτῆς· εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, ὅσον πολλοὶ καὶ ἂν ἦναι αἱ ρίζαι, αἵτινες τὰ τρέφουν, ὅσον διάφοροι καὶ ἂν ἦναι οἱ κλάδοι ἢ οἱ κλώνοι, οἵτινες τὰ φέρουν. Τοιουτοτρόπως καὶ ἅπαντες οἱ Ἕλληνες εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μεγάλης μητρός, καὶ ἐπομένως ἀδελφοὶ ἀδιδάσπαστοι.

Ἡ πρὸς τὴν κοινὴν δὲ ταύτην μητέρα, ἡ πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὴν ἀρετὴν τῆς φιλοπατρίας.

Ἀλλὰ καθὼς δὲν εἶναι ἀληθὲς χριστιανὸς ὅστις, πιστεύων εἰς Χριστόν, δὲν ἀποδεικνύει τὴν πίστιν του ταύτην διὰ τῶν χριστιανικῶν του ἔργων, τοιοῦτοτρόπως οὔτε φιλόπατρις εἶναι ὅστις, λέγων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, δὲν προσπαθεῖ διὰ πατριωτικῶν ἔργων ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην του ταύτην.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστῇ οὐχὶ μόνον νὰ μὴ βλάπτῃ τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοηθείας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων, καὶ τῶν θυσιῶν του χρεωστῇ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἐκκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς παρδείγματα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομίμητα ἀληθοῦς φιλοπατρίας.

Διὰ νὰ θαυμάσητε δὲ τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των, θέλω σᾶς διηγηθῇ τινὰ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων, εὐελπὶς ὅτι τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας πρὸς παρηγορίαν τῆς φίλης πατρίδος.

#### Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἢ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλεῖς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπαπείλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ἤθελον διαφυλάξαι τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμόν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζῶν πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερρεθίζων καὶ προκαλὼν τοὺς στρατιώτας, κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ πληρωθῇ καιρίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Ἀσφαιεῖς, ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικός ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμόν ὅρος τῆς ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπλησίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἐσώθησαν.

Μερίστη εἶναι, παιδίᾳ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος! Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὴν εὐγενῆ φιλοπατρίαν τοῦ Κόδρου καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου.

Τίς ἦτο ἡ Ἀγραυλος, καὶ ποία ἡ πατριωτικὴ τῆς θυσία; ἡρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάτην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς.

#### Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνφ' αὕτῃ ἔζη καὶ τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἡρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει καὶ πράξωσιν ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουν νι-

κήσει καὶ σωθῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῇ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἀγραυλὸς, συναισθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμόν, καὶ νὰ θυσιάσῃ αὐθορμήτως τὴν ζωὴν της πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου της δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα της.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαιωνίσωσι τὴν μνήμην της, ἐσύστησαν καὶ ἐώρταζον ἕκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἑορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνῆγειραν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἥρωϊδος ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ναόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ὠρχίζοντο ὅτι θέλουν ὑπερασπίζει μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των, καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

## Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Ὁ Γεροστάθης τότε, λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του βιβλίον, μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολούθως μᾶς ἱξήγησε τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ παῖδες, γινόμενοι ἔφηβοι, ὠρχίζοντο. Ἴδου δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὅρκου τούτου.

*Ἄν θέλω ποτὲ καταισχύνει τὰ ὄπλα τῆς πατρίδος. Ἄν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι*

πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾶ καὶ ὑπερασπίζει τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακοῦναι προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθῆς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ Θεοὶ ἔστωσαν μάρτυρες τούτων ! »

Τοιοῦτον ὅρκον, τοιαύτας ἱερὰς ὑποσχέσεις χρεωστεῖτε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλτατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ὑποσχέθητε καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι θέλετε ἀγαπᾶ πάντοτε τὴν πατρίδα καὶ τὴν θρησκείαν ὑμῶν. Ὑποσχέθητε ὅτι πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν προθύμως θέλετε θυσιάσει καὶ αὐτὴν τὴν ζῶν ὑμῶν. Ὑποσχέθητε ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακοῦναι εἰς τοὺς ἰκανωτέρους ὑμῶν. Ἔστε δὲ βέβαιοι ὅτι ἐὰν τηρήσῃτε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῇ ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μεγαλοφώνως τὸν ὅρκον τῶν νέων ὠρχίσθημεν πάντες, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς Ἀγραύλου δὲν ἐπαύσαμεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν ὅτι καὶ ἄλλαι Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ὑψηλοῦ αἰσθηματος τῆς φιλοπατρίας, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς διηγῆθη δὲ τὰ ἐξῆς περὶ τῆς Τελεσίλλας, τῆς Ἀρχιδαμίας, καὶ τῆς Κρατησιελείας

#### Ἡ ΑΡΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Τελέσιλλα, Λυρική ποιήτρια ἐξ Ἀργους, εἶχε κατὰ

δίαν εὐαίσθητον, ἐξευγενισθεῖσαν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως· ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν ἡγάπα θερμῶς τὴν πατρίδα τῆς. Ὅθεν, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυναικῶν, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῇ αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν συμπολιτῶν τῆς, ἐξάπτουσα τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν γενναίότητα αὐτῶν διὰ τε τῆς ποιητικῆς λύρας καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος.

Τοιοιυτοτρόπως οἱ Σπαρτιάται ἐνικήθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελέσιλλαν. προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρώιδος, φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἡρωϊκῆς φιλοπατρίας.

Ὁρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ὅτι « ἐκεῖναι αἱ πόλεις εὐδαιμονοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται. » Ἐνόσω οἱ Ἕλληνες ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ἀπαθανατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλλας καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἡ Ἑλλὰς νῦν τύχει καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη ὅτε οἱ μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄρπαγες Κλέωνες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φωκίωνες ἔπινον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸ κώνειον.

#### Αἱ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΥ.

Ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἠπειρον περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του. Δις ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἐπὶ τῆς Μακεδονίας ἐβασίλευσε.

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ΄.)



Μεταβάς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς διαφόρους μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἥπειρον, καὶ τότε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πολιορκήσας δὲ τὴν Σπάρτην, ἐπαπεῖλει ἔφοδον κατ' αὐτῆς.

Τότε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης, μαθοῦσαι ὅτι ἡ Γερουσία ἐπρόκειτο νὰ διασώσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Κρήτην, ὅλοι μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδαμία ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ξίφος κρατοῦσα, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς Γερουσίας, καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι, *ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκηται νὰ χαθῇ, οὐδεμία Σπαρτιάτις θέλει νὰ ἐπιζῇ.* Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παρθέναι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖσαι δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεων των κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἔφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιάτιδες, μένουσαι εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν, ὑπηρετοῦν αὐτοὺς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφήν, καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιοῦντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχονον τοὺς μαχομένους, λέγουσαι πρὸς αὐτοὺς. « Ἐνδοξος θέλει εἶσθαι ἡ νίκη σας, ἐὰν μαχομένοι νικήσῃτε ἐνώπιον τῆς Σπάρτης, ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος· γλυκύτατος δὲ θέλει εἶσθαι ὁ θάνατός σας, ἐὰν μαχομένοι ὑπὲρ πατρίδος πέσῃτε εἰς τὰς ἀγκάλας

» τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν θυγατέρων σας. »

Τοιοιουτρόπως ἡ Σπάρτη ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοφυ-  
χίας καὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν γυναικῶν της· ὁ δὲ Πύρ-  
ρος ἀποκρουσθεὶς ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ.

Τόσον θαυμασία εἶναι ἡ δύναμις τῆς φιλοπατρίας,  
ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, με-  
γαλοφύχους, καὶ τῆς πατρίδος σωτήρας !

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω διηγήθη ὁ γέρον καὶ τὰ ἐξῆς·

#### Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαικῆς συμμα-  
χίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, βασιλέως τῆς Μακεδο-  
νίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ  
ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως  
τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν  
Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν  
Αἴγυπτον ὁμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρα-  
τησίκλειαν.

Ἐυστέλλετο ἐπὶ τινα καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινο-  
ποιήσῃ εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ  
Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς  
Κρατησίκλειας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὅποιαν θυσίαν ἀπαι-  
τεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἡ πρὸς  
τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλε σιωπὴν.

Ἐπὶ τέλους ὁμῶς ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε,  
καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν  
τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιάτις ἀπήντησεν « Ἐὰν αὐτὸ  
» τὸ σῶμά μου, στελλόμενον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ἄλλα-

» χοῦ, δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στείλῃ το,  
 » στείλῃ το τὸ ταχύτερον, πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ γή-  
 » ρατος, μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές εἰς τὴν  
 » πατρίδα του. »

Ὅτε δὲ ἡ Κρατησίκλεια, μεταβάσα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια « Πρᾶξον τὰ πρόποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν » Σπάρτην· μὴ καταδεχθῇς δὲ ποτὲ νὰ βλαστῇ ἡ πατρὶς » χάριν μιᾶς γραίας καὶ τινων παιδαρίων. »

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες! ἔχοντες δὲ οἱ προπάτορες ἡμῶν τοιαύτας μητέρας, δικαίως διεκρίθησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των.

Αἱ μητέρες, οὐχὶ μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβωσι τὰ παιδιά, κανονίζουν δλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωναίαι, εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζουσιν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἔτι γλυκύτερον γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Ἀκολούθως διηγῆθη τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου.

Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ.

Ἐνθυμείσθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς

Ἱστορίας πῶς ἐτελείωσεν ὁ ὀλέθριος Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἐκυρίευσεν τὸν Πειραιᾶ, κατηδάφισε τὰ μακρὰ τείχη, καὶ καταλύσας τὸ ἐλευθέρων πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων, καθυπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριάκοντα Τυράννων.

Ἄλλ' ὁ Θρασύβουλος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ἔχη πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἰμοβόρων τυράννων κατασπαρταγμένην, ἀποφασίζει γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

Ὅθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν τοῦ προσελκύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινῶν, κυριεύει ἐξαίφνης τὴν Φυλὴν, χωρίον ὀχυρὸν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκρούων δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὀχυρόνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐπαπειλῶν ἐκεῖθεν τοὺς Τριάκοντα Τυράννους. Ἄλλ' οἱ Τύραννοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θρασύδειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηναίων, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τὰ βάσανα τῆς τυραννίας.

#### Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝΩΝ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ.

Τὸ ἀξιολύμητον παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασυβούλου ἐμιμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας.

Δοξομανθής, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Λεοντίδας ἔθυ-

σίασεν ενώπιον τῆς φιλαρχίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχροῦς παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτιατικὴν φρουράν.

Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ταύτης κατοχῆς, ἐκυθέρνα ἀτίμως καὶ παρανόμως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καὶ τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἰσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὁμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος, ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν, ποτὲ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἔνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτὲ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι αἰσχροὶ καὶ ἀνόσιοι εἶναι νὰ παραμελῇ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων δυνάμεων, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμότερος ὁ ἔντιμος θάνατος παρὰ τὴν ἀτιμὸν ζωὴν, δὲν ἔπαυε προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος των.

Ὅτε δὲ τὰ πατριωτικὰ τοῦ σχέδια ὠρίμασαν, μεταβὰς μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὰς Θήβας, κατάρθρωσε καὶ τὸν αἰσχροὺς προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουράν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πράξιν τοῦ Πελοπίδου ἀδελφὴν τῆς τοῦ Θρασυβούλου.

Ἐκτοτε δὲ Πελοπίδας δὲν ἔπαυσεν ἀγωνιζόμενος καὶ διακινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου τοῦ Ἑπαμεινώδου ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλότατης πατρίδος του.

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του, ὥστε ὅτε ποτὲ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτόν, ἐξερχόμενον εἰς ἐκστρατείαν, νὰ προσέχῃ τὴν ζωήν του, « ὦ γύναι, εἶπε πρὸς αὐτήν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των. »

Ἀελοῦθως ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὅποιον τοσούτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιώδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἡσυχῶς καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπροτίμησε νὰ πῖν τὸ κώνειον, παρὰ νὰ βλάψῃ τὴν φιλότατην πατρίδα του, δίδων παράδειγμα ἀσεβείας πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ διηγήθη.

#### Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙῳ.

Ἐνῷ δὲ Σωκράτης, καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἐπερίμενεν ἀταράχως ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πῖν τὸ θανατηφόρον κώνειον, οἱ φίλοι καὶ μαθηταὶ του, μὴ ὑποφέροντες νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοίμασαν ἐν ἀγνοίᾳ του ὅλα τὰ μέσα τῆς δραπετεύσεώς του, καὶ τῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀσφαλοῦς διασώσεως αὐτοῦ.

Ἀθήν τινα ἐγειρόμενος ὁ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ

τὸν ἥσυχον ὕπνον, τὸν ὁποῖον μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ εὐ-  
 συνείδητοι ἄνδρες καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ  
 θανάτου τῶν δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει καθήμενον  
 πλησίον τῆς κλίνης του τὸν φίλτατον μαθητὴν του Κρί-  
 τωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ  
 δεσμωτήριον, διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του  
 ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσωσι τὸ κῶνειον,  
 καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπέισῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ  
 τῆς φυλακῆς, καθόσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο  
 ἑτοιμα.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀκούει μὲ ἀταραξίαν  
 τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του, ἀποκρούει  
 ἀφ' ἐτέρου τὴν ἰδέαν τῆς δραπετεύσεως καὶ τὰς παρα-  
 κλήσεις τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ εὐπειθεία εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰς  
 ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἦτο, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸ  
 ἱερώτερον χρέος παντὸς πολίτου, ἀγαπῶντος ἀληθῶς τὴν  
 πατρίδα του· ἐπροτίμησε λοιπὸν νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ  
 καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του, παρὰ νὰ δραπετεύσῃ πα-  
 ραβιάζων οὕτω τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ τὸ κατῃ-  
 κον τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου.

Διὰ νὰ καταπέισῃ δὲ περὶ τούτου καὶ τὸν φίλον του  
 Κρίτωνα, ὅστις ἐπέμενεν ἐπιθυμῶν τὴν διάσωσιν τοῦ δι-  
 δασκάλου του, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς·

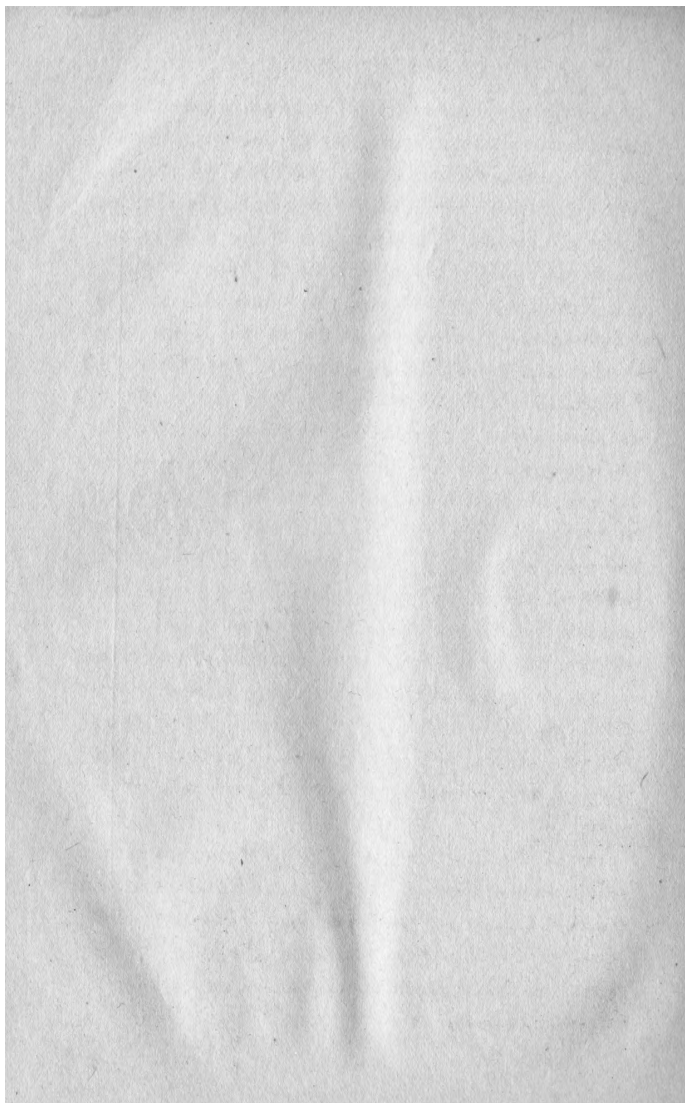
«Ἐάν, φίλε Κρίτων, ἤθελον ἀποφασίσαι νὰ δραπετεύσω  
 ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ *Νόμοι* καὶ ἡ *Πατρίς* ἤθελον παρου-  
 σιασθῇ ἐνώπιόν μου καὶ ἤθελον μὲ εἰπεῖ

«Τί κάμνεις, ὦ Σώκρατες; Ἀπεφάσισας νὰ μᾶς κα-  
 ταστρέψῃς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ»



Μητὴρ τε καὶ Πατὴρ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν τιμωτέρον ἐστὶν ἡ Πατὴρ.





πόλις, ὅταν οἱ νόμοι τῆς δὲν φυλάττωνται, ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τῆς δὲν ἐκτελῶνται; Φρονεῖς ἴσως ὅτι σὲ ἡδικήσαμεν, καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ μᾶς παραβιάσῃς; Ἄλλ' ἐλησμονήσας τὴν διδασκαλίαν σου μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ; Ἡ Πατρίς, ὦ Σώκρατες, διὰ τῶν νόμων τῆς καὶ διὰ τῶν φροντίδων τῆς ἐγέννησεν, ἔθρεψεν, ἐξεπαίδευσεν καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι τέκνον μου, εἶσαι θρέμμα μου· πῶς λοιπὸν τολμᾷς νὰ μὲ βλάψῃς; Ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σὲ ράπισωσιν, ἢ ἄλλως πως σὲ κακοποιήσωσιν, ἔχεις ποτὲ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψῃς κατ' αὐτῶν τὸ ράπισμα ἢ τὴν κακοποιΐαν; Οὐχὶ βεβαίως. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ Πατρίς εἶναι πολὺ τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς προγόνους σου· ὅτι πρέπει νὰ σέβῃσαι καὶ νὰ περιποιῇσαι αὐτήν, καὶ τοι θυμωμένην καὶ ἄδικον, καὶ ὅτι εὐπειθῶς χρεωστεῖς νὰ πράττῃς πᾶν ὅ,τι ἡ Πατρίς διατάττει, καὶ νὰ πληρωθῇς εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ὑπὲρ αὐτῆς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι, ἐὰν δὲν ᾔῃαι ὅσιον νὰ παραβιάζῃ τις τοὺς γονεῖς καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ὅσιον εἶναι νὰ παραβιάζῃ τις τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς; »

— Τί ἡδυνάμην, ὦ φίλε Κρίτων, ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς σεβαρὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τῆς πατρίδος; ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης. Ὁ δὲ Κρίτων, μὴ ἔχων τί ν' ἀπαντήσῃ, παρεδόχθη, ἂν καὶ λυπούμενος, ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου του, καὶ ἔπαυσε παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ.

Τοιουτοτρόπως δὲ ὁ φιλόπατρις Σωκράτης ἐπὶ τὴν ἐπιούσαν τὸ κῶνειον, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μάρτυς τῆς ἀρετῆς, τῆς φιλονομίας, καὶ τῆς φιλοπατρίας του.

Ἀκολούθως διηγήθη ὁ γέρον ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας τὸ ἐξῆς ὠραιότατον παράδειγμα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς φιλοπατρίας.

#### Ο ΜΑΡΚΟΣ ΡΗΓΟΥΛΟΣ.

Περὶ τὰ 256 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε διήρκει ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ὁ Μάρκος Ῥήγουλος, ὢν ὑπατος τῆς Ῥώμης, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῇς μεγάλων στρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῆς Καρχηδόνας.

Κατ' ἀρχὰς ἐνίκησεν εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ὅτε οἱ Καρχηδόνιοι ἐκλεξάν ὡς στρατηγόν των Λακεδαιμόνιον τινα, Ξάνθιππον καλούμενον, κατῴρθωσαν καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Μάρκου νὰ καταστρέψωσι, καὶ αὐτὸν μετ' ἄλλων πεντακοσίων Ῥωμαίων νὰ αἰχμαλωτίσωσι.

Πέντε ὁλόκληρα ἔτη ἔμεινεν αἰχμάλωτος ὁ Ῥήγουλος ἐντὸς τῆς Καρχηδόνας. Ὅτε δὲ οἱ Καρχηδόνιοι, νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ προτείνωσιν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, συναπέστειλαν καὶ τὸν Ῥήγουλον, λαβόντες παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει ἐπανελθεῖ εἰς τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας του, ἂν ἡ Ῥώμη ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις των. Συναποστέλλοντες δὲ καὶ τὸν Ῥήγουλον, ἡλπίζον ὅτι ἤθελεν ὑποστηρίξει τὰς προτάσεις τῶν πρέ-

σθεών των, ὅπως ἐλευθερωθῇ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἄλλ' ὅποια ἡ ἐκπληξίς καὶ τῶν Καρχηδονίων πρέσβεων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὅτε, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς Καρχηδονικὰς προτάσεις, κατεπολέμησεν ἐνθέρμως αὐτάς, ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ῥώμης, θυσιάζων οὕτως ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος του πᾶν ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον.

Ἡ Γερουσία τῆς Ῥώμης, πεισθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ φιλοπατρίδος Μάρκου, ἀπέρριψεν ὅλας τὰς προτάσεις τῶν Καρχηδονίων, καὶ παρεδέχθη τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου.

Τότε δὲ οἱ φίλοι τοῦ Ῥηγούλου ἐπροσπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προβλέποντες ὅτι, ἂν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἤθελεν ἐπανελθεῖ εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὁ θάνατός του ἤθελεν εἶσθαι βέβαιος.

Ἀλλὰ φιλοπατρία ἀληθὴς ἄνευ μεγάλης ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ Ῥήγουλος, ὢν φιλόπατρις, ἀναγκαιῶς ἦτο καὶ ἐνάρετος, φίλος τῆς τιμῆς, καὶ ἐπομένως φύλαξ πιστὸς τῶν ὑποσχέσεών του. Ὅθεν, ἀποκρούσας τὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τῶν συμπολιτῶν του, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν πρέσβεων εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου μαρτυρικὸς θάνατος ἐπεσφράγισε τὸν βίον τοῦ ἐνδόξου τοῦτου πολίτου τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ἐθνη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀποθάνωσι γενναίως ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι ἔθνη χαμερπῆ καὶ χαῦνα, ἀνάξια ἐλευθερίας, ἀνάξια εὐγενοῦς ὑπάρξεως.

Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία δὲν δύναται

ν' ἀποκτηθῶσι, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ διατηρηθῶσιν, εἰάν τις πολίτης δὲν ἦναι πάντοτε ἱκανὸς καὶ ἑτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ πατρίδος.

Δὲν εἶναι δέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, οὔτε ἀδύνατον, οὔτε δύσκολον νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι οἱ πολῖται. Ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Λυκούργος εἰς τὴν Σπάρτην μᾶς ἀπέδειξαν πόσον θαυματουργὸς εἶναι ἡ παιδιόθεν ἐμφρων καὶ σκόπημος ἀνατροφή τῶν πολιτῶν.

Διατηρήσατε λοιπόν, φίλοι μου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοπαίδων, ζωηράν καὶ ἀκμαίαν τὴν ὑγίαν σας διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος, καὶ τῆς σωφροσύνης.

Ἐνισχύσατε, ὡς ἐκεῖνοι, διὰ τῆς τακτικῆς σωματικῆς καὶ τῶν κόπων τὰς σωματικὰς σας δυνάμεις.

Ἀσπάσθητε ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν φιλοτιμίαν, τὰ γράμματα, τὴν ἀρετὴν, τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν ἐργασίαν.

Ἀγαπήσατε, ὡς τέκνα τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν γλυυτάτην θρησκείαν τῶν γονέων σας, καὶ ἐκτελεῖτε πάντοτε τὰ θεῖα αὐτῆς παραγγέλματα.

Ἐμπνεύσθητε δέ, ὡς οἱ πρόγονοί σας, ὑπὸ εὐγενοῦς φιλοπατρίας. Καὶ τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλετε ἀναφανῇ καὶ ὑμεῖς πολῖται ἄξιοι μεγάλης καὶ ἐνδόξου πατρίδος.

Βεβαίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν τιμὴν εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅσοι λοιπόν, ἐκφωνοῦντες μετ' ἐνθουσιασμοῦ

« Θάνατος ὑπὲρ πατρίδος εἶν' ἀθάνατος ζωὴ,

» Εἶναι δόξα αἰωνία καὶ ἡρωϊκὴ τιμή, »

θυσιάζουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ πολυτιμότερα τέκνα αὐτῆς· ἀλλ' οὐχ ἥττον φιλοπάτριδες εἶναι καὶ ὅσοι δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος ὑποκύπτουν προθύμως εἰς ἄλλας θυσίας.

#### Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΕΞΟΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ Λυκούργος, ἐρωτήσας τὸ μαντεῖον περὶ τῆς νομοθεσίας του, εὐχαρίστως ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ νόμοι του ἦσαν καταλληλότεροι ὅπως προαγάγωσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης, ἂν οἱ Σπαρτιάται ἐξακολουθήσωσι τηροῦντες αὐτούς.

Τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῦ μαντείου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· ἀποχαιρετίσας δὲ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, φοβούμενος μὴ λυθῇ διὰ τῆς ἐπανόδου του ὁ ὅρκος τῶν συμπολιτῶν του, καὶ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης· διότι οἱ Σπαρτιάται εἶχον ὀρκισθῇ ὅτι θέλουν φυλάξαι αὐτούς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

Τοιαύτη ἦτο ἡ φιλοπατρία τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός! Ἄν καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρῴας γῆς, μακάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὁ Λυκούργος ὅμως διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, καὶ ἐκουσίως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερησεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας του δὲ ταύτης οἱ Σπαρτιάται, διατηρήσαντες τὰς σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις πενταχόσια ὁλό-

κλῆρα ἔτη, ἐξηκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἑνδοξοί. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ἀνήγειραν ἱερόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατ' ἔτος ἐθυσίαζον, τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην θεόν.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΤΑΣΕΡΕΞΗΣ.

Ὁ Ἴπποκράτης, μὰς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάτης, ὁ μέγας ἱατρός τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Κῶ, ἐπωνομάσθη δὲ πατὴρ τῆς ἱατρικῆς, καθὼς ὁ Ὀμηρος πατὴρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίας.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν μεγάλην ἱατρικὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλλήνος ἱατροῦ Ἴπποκράτους, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλουσιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἀλλ' ὁ Ἴπποκράτης ἀπέβαλε καὶ τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, καὶ εὐχαρίστως ἐθυσίασε τὸ ἀτομικόν του συμφέρον, προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν ὁμοεθνῶν του, καταμαστιζομένων περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὑπὸ θαλατηφόρου λοιμοῦ.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων χάριν τῆς καταστραφείσης πατρίδος του ἔκαμε καὶ ὁ ἐκ Σταγείρων τῆς Μακεδονίας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποῖαν χάριν ἐπιθυμεῖ; « οὐδεμίαν ἀλ-

*λην, ἀπεκρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου. »*

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἃς ἦναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἃς ἦναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

## ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ἐνομασθῇ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ἂν θυσιάζητε καὶ τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὸν ἱερὸν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἀνθρώποι ὑπὸ παθῶν κυριεύμενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ἡ φιλοπατρία !

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ Μαραθώνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσίαζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῇ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμῖνα δὲν ἐκυρίευε τὸν θυμὸν του, καὶ δὲν ἐθυσίαζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῇ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης, θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἶσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωῖσμοῦ, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην (ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ'.)



δην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμίνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθεὶς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἄλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος, κυριευόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς δοξομανίας, ἐπροκάλεσε τὴν κατὰ τῆς Σικελίας παράφρονα ἐκστρατείαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Πανσαρίας, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχρὰ πάθη τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας, κατήντησεν αἰσχροὺς τῆς Ἑλλάδος προδότης, καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Ὁ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλητος καὶ Λύκων, αὐτοὶ οἱ τρεῖς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθονεροὶ, καὶ ἐκδικητικοί, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον τέκνον τῆς.

Ἐὰν λοιπὸν τὰ πάθη ἦναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν φιλοπατρίαν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ πᾶν ἐλάττωμα, ἀπὸ πᾶσαν κακίαν ἔξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας. Τὰ παραμικρότερα ἐλαττώματα παραμελούμενα, αὐξάνουν, προχωροῦν, καὶ ἐπὶ τέλους καταντῶσι πάθη τρομερὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὀλέθρια· ἀπαράλλακτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἥσυχα ρυάκια, τὰ ὁποῖα προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μετὰβαλλό-

μενα ἐπὶ τέλους εἰς πλατυτάτους, ὀρμητικούς, καὶ ἐπικινδύνους ποταμούς.

Ἐὰν δέ, ὡς τέκνα φιλόστοργα, αἰσθάνησθε ἀπὸ τοῦδε πόθου τοῦ ν' ἀναφανῆτε χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθήσατε ἀπὸ τοῦδε νὰ αἰσθάνηται ἡ ψυχὴ σας καὶ πρὸς τὴν μεγάλην μητέρα, τὴν φίλην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς τότε θέλει εὐλογήσει τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδὰς, τοὺς κόπους, καὶ τὰ ἔργα σας· ὁ δὲ εὐγενὴς πόθος τῆς ψυχῆς σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῇ.

Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἃς ὁμονοῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν Σαλαμῖνα, προσφέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα.

Ἄς μὴ φθονῶμεν, ἃς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς ἱκανωτέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμπρονεστέρους ἡμῶν· ἀλλὰ προθύμως συντρέχοντες αὐτούς, ἃς ὠφελώμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ πατρίς ὑπὸ τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς πείρας αὐτῶν.

Τοὺς δὲ κατωτέρους ἃς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ ἐνθαῤῥυντικὴν χεῖρα ἃς τείνωμεν πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ ἤμεθα πάντοτε πρόθυμοι πρὸς γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, τοιοῦτοτρόπως ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπολεμῶμεν καὶ πάντας τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς.

Οἱ ἐσωτερικοὶ δὲ οὗτοι ἐχθροὶ εἶναι, παιδιά μου, ἡ ὀκνηρία, ἡ κακοήθεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδικία, καὶ τὸ ἔγκλημα.

Ὅσακις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προτείνει-

ται ἢ ἐκτελεῖται ὑπό τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἃς μὴ ζηλεύωμεν, ἃς μὴ φθονῶμεν, ἃς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἃς μὴ συκοφαντῶμεν· ἀλλ' ὀλοψύχως ἃς ὑποστηρίζωμεν αὐτό, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἂν ἔγινεν ἡ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συναφελούμεθα καὶ τιμώμεθα.

- « *Ὁ γὰρ ἡ μήτηρ εὐτυχῇ, ὅλοι συνευτυχούμεν,*  
 » *Καὶ ὅταν ᾗται εὐδοξος, ὅλοι συνευδοξούμεν.*  
 » *Ἄλλ' ὅταν πέσῃ εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,*  
 » *Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῇ εἶναι καὶ τὰ παιδιά!* »

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας ἀντὶ τὰ φαρμακεύη, ἀπ' ἐναντίας ἃς εὐφραίνει τὴν καρδίαν ἡμῶν· διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίξας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτόν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σάλαμῖνα διέσωσεν.

#### Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται καὶ ὑπάρξει, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γερροστάτης. Οὐδεὶς δύναται καὶ ὀνομασθῇ φιλοπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀνα-

φανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτική πεῖρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτε ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας.

Πολίται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἐνασχολήσεως, καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος κοπιάσατε, φίλοι μου, ἐνόσφ εἰσθε νέοι, οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμάτων ὅπως καλλιεργήσητε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερὸν ὅπως ἀποκτήσητε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῇτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρός, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς, ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄσωτοι υἱοί, τροφὴν καὶ περίθαλψιν.

Ἀσυγκρίτως δ' αἰσχρότερον καὶ ἀναιδέστερον θέλει εἶσθαι ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, δι' ἑλλειψιν ἰδίων καταντήσητε ποτε σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπον, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικούς, οὔτε τοὺς στρατιωτικούς δύναται ποτε ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετέλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κικινιάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ρώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἐνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἤντλει τὸ

ὕδωρ, ἐνῶ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμونه τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἐὰν ἀγαπᾶτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστράφητε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῇ ὑμεῖς ἡ πατρίς.

#### ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἐὰν δέ ποτε ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὑποκύψητε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσητε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς.

Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγούμεναι δικαίως καὶ αὐθορμητῶς ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολίζουν βέβαια καὶ ἐνθαρρύνουν τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεναι ἀμαυρόνουν καὶ ἐξευτελίζουν καὶ τοὺς ἐπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὠραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγῶνων σας ἂς ᾔηται ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας.

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας, καὶ ὁ Περικλῆς, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπθάναντίσθησαν. « *Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν* » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἄν δέ ποτε ἡ πατρίς, καὶ τοὶ εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῇ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσητε, μὴ ἀγανακτήσητε· ἀλλ' ἐνθυμήθητε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, καὶ ὅμως

εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· τὸν Κίμωνα ἐξωστρακισμένον, ἀλλὰ τρέχοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του· τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν του, ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν· τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ κώνειον, ἀλλ' εὐπειθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων των συνιστῶντας.

Ποτὲ δὲ μὴ ταυτίσητε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος· καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὥς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῇ ὅπωςδῆποτε ἡ πατρίς.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἤστραπτον, αἱ παρειαὶ του ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι του ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνή του μελωδική.

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμοὺς ἐκυρίευσον τὸν Γεροστάθην δσάκις περὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο· λύπη δὲ καὶ μελαγχολία ἐζωγραφίζοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ὅτε περὶ τῶν δεινῶν τῆς πατρίδος ἀνέφερεν. Ἀλλ' ὅτε περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς ὠμίλει, γλυκὺ μείδιμα ἐφαίνετο εἰς τὰ χεῖλη του, καὶ ἀκτίνες ἐλπίδος ἔλαμπον ἐπὶ τοῦ μεγάλου μετώπου του.

Ποτέ, ποτὲ δὲν θέλω λησμονῆσαι τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἶσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικὰς μας καρδίας.

Ὅτε πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀπεχωρίσθημεν, μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους, γεγραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμα-

χίου χάριτος, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

«Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία

»Πάσαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, Πατρίς μου σεβασμία!

»Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,

»Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου!»



## Η ΔΥΣΙΣ.

• Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ

οὐδὲν κακὸν οὔτε ζῶντι

οὔτε τελευτήσαντι. •

(Πλάτωνος.)

ΘΕΙΝΟΠΩΡΙΝΗΝ τινα ἐσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ τὰς μᾶς δείξῃ ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περίπου ἐτῶν εἶχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις! Ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου πρῶτην φοράν εἶδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλαν καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν.

Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου εἶδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! ἐκεῖνος ἦτο ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατος!

Ὁ λόφος ἦτο ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερής· ὁ δὲ γέρων πολὺ ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον δροσερά ὥς ἐκ τοῦ πνέοντος βορείου ἀνέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου ὁ βορέας ἐφύσα μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπροκάλεσε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμυηδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτο ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συννέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο ὀλόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, καὶ ἄλλα ἰοειδῇ· ὠραισιότατη δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ δύουσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθριώντων βουνῶν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἐπιχρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βαθμυηδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἅπασαν τὴν φύσιν.

— Τοιοῦτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἔδυσε καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμὸς, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετή, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ δόξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας σκότος καὶ ἀθυμία περιεκάλυψαν ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις ἤδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατείλει αὔριον, διὰ νὰ φωτίσῃ



καὶ ὕωγονήσῃ καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἐξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλάς τοῦ Ὑψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατείλῃ πάλιν, καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπανεέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταί, καὶ ἅπαντα ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης ;

Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἃς εὐχόμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παῖδιά μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἐσπέραν πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπενθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἃς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην. Ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἃς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες καὶ αὐξάνοντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψῦχος ἐγένετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γεροστάθης συνεκαλύφθη, καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του, ὅπου τῷ πύχθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

#### Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ.

Ἄλλ' αἱ καλονυχτικαὶ εὐχαί μας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διῆλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιοῦσαν δὲν εἶδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι, ἔχων

θέρμην και βῆχα σφοδρότατον, προσεκάλεσε πρὸς ἐπίσκεψιν του τὸν ἱατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἀτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχεν εἰσέτι παρὰ ἓνα καὶ μόνον ἱατρὸν καὶ αὐτὸν ἐμπειρικόν. Τὸ δὲ ζεστόν χαμαίμηλον καὶ ἡ θερμολουσία, τὰ ὁποῖα διέταξε, δὲν ἀπήλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινά του, ἂν καὶ πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτόν. Τὴν ἐπιούσαν ἡ θέρμη ἐπανῆλθε σφοδροτέρα, καὶ ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχὸς ἔτι μᾶλλον ἠνωχλήθη.

Ὁλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάραξεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Οἱ δὲ προεστῶτες, βλέποντες τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα ἔφιππον, διὰ νὰ προσκαλέσωσιν ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα καὶ εὐυπόληπτον ἱατρὸν I. T.

Ὁ ἱατρὸς I. T., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιότιμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς καὶ ἐλπίδος.

Ματαίᾳ ὅμως καὶ διαβατικῇ ἀνεφάνῃ καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρὰ μας. Κατηφὲς καὶ περίλυπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἱατρὸς, εἶπε πρὸς τοὺς προεστῶτας — Λυποῦμαι, διότι πολὺ ἄργά ἔφθασα· ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἡ φλόγῳσις ἐκορυφώθη, καὶ μικροτάτῃ ἐλπίς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἐμείναμεν ὅλοι, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικοὺς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἱατροῦ.

Τὸ Σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχεν ἐρημώσει. Ἀπὸ τὰ χαράγματα δὲ μέχρι τῆς νυκτὸς περίλυποι καὶ σκυθρωποὶ ἐσυσσωρεύμεθα ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ ἀ-

σθενοῦς, περιμένοντες νὰ μάθωμεν εὐχάριστόν τι περὶ τῆς υἱείας αὐτοῦ.

Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἡμῶν, ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι φιλοφρόνως τὸν ἀσθενῆ.

Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἀνδρός. Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας!

Ἐν τούτοις ὁ ἱατρός, ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, διέταξε διπλὴν φλεβοτομίαν καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ τινα ἱατρικά, τὰ ὅποια μετ' ἐαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων

#### Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τὴν ἐπιούσαν εὐχαρίστως ἐμάθομεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὦν ὀλίγον καλλίτερα, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ σιωπηλοὶ λοιπὸν εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς.

— Καλῶς ἤλθετε, μικροὶ μου φίλοι, με φωνὴν βραγχνὴν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω πρὶν διὰ παντὸς σᾶς ἀποχωρισθῶ· εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσήκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχὴν μου.

Ὑπὸ σφοδροῦ βηχὸς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος· Ἡμεῖς δέ, ἀκούσαντες περὶ ἀποχωρισμοῦ, ἠρξίσαμεν νὰ ὀδυρόμεθα, ἐνῷ ἐκεῖνος ἀγωνιῶν ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδιὰ μου, ἐπανάλαβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρων, ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχὴς δὲ ὁ ἀποθνήσκων ἐν τῷ μέσῳ τῶσων φίλων. Μὴ κλαίετε,

φίλοι μου, μὴ φοβείσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ ἐλεήμων Θεὸς πολλάκις παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ μελλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις· εἶναι ἐλπίς ἱλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας υπάρξεως, εἶναι ἀθανασία ἀτελεύτητος, ἥ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος εἶναι μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆς ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα θέλομεν ὑποβληθῇ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παρούσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξιν εἰσερχόμεθα, ὅπως δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυνηθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῆς φθορῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν, καὶ τῶν ὕλικῶν συμφερόντων.

Ἐὰν ἐν κακίαις καὶ ἁμαρτίαις ᾔθελον διέλθει τὸν βίον, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ βεβαίως ᾔθελον θρηνεῖ, ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ὑψίστου καὶ σεῖς δὲ τότε δικαίως ἠθέλετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἀλλ' ὅστις, παιδίᾳ μου, ἀποθνήσκει μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις, ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθὴν, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ τρέμῃ, οὐδὲ νὰ λυπῆται μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ' ἐναντίας ἄς χαίρῃ καὶ ἄς ἀγάλληται, διότι πρὸς αὐτὸν ὁ δίκαιος Κριτὴς φωνάζει «*Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἰσελθε εἰς τὴν αἰώνιον γὰρὰν τοῦ Κυρίου σου.*»

Μὴ κλαίετε λοιπόν, ἀγαπητοί μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ σώματά μας πρόκηται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ἑμῶς ψυχαί μας ποτὲ δὲν θέλουν ἀποχωρισθῇ. Ἡ ἰδική μου, μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θέλει καθικετεύει τὸν Ὑψιστον ὅπως σᾶς φωτίζη καὶ καθοδηγῇ πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ τοιουτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ, ἐάν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσητε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν φίλον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογιζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρον Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοί, ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ἤρξαντο ἔτι μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμῶν, καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος, κατεβρέχονεν αὐτὰς μὲ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρον, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠσπᾶσθη, καὶ μᾶς πύλόγησεν· ἡ δὲ συγκίνησις αὕτη τῷ ἐπέβαλεν ἐπὶ τινα ὥραν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους διέκοψε διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων, οἵτινες βαθέως ἔμειναν ἐντυπωμένοι εἰς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανερχονται εἰς τὰ ὦτά μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὕτη ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς παρηγόρησεν· αὕτη μᾶς ἐδίδαξε μὲ καρτερίαν καὶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινὰ μας· αὕτη διετήρησε τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά μας, τὴν ὠραίαν μας γλῶσσαν, καὶ τὸν ἔνδοξον ἑλληνισμόν μας. Ὑπὸ ὁποιασδήποτε περιστάσεις, ὑπὸ ὁποιασδήποτε κατα-

διωγμούς ἢ σατανικὰς ξένων ῥαδιουργίας καὶ ἂν εὖρε-  
θῇτε, μείνατε πάντοτε πιστοί, ἡνωμένοι καὶ ἀκράδαντοι  
ὕπὸ τὴν ἀγίαν σημαίαν τῆς, ὅπως διατηρηθῇ οὕτω τὸ  
πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἐν καὶ ἀδιαίρετον.

Μετὰ Θεὸν δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γο-  
νεῖς σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δέ, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς εὖ-  
γενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας ἀναδείχθητε προσφιλῇ τέ-  
κνα καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων ὑμῶν.

Προσέχετε ἐπομένως τὴν υἱεὶάν σας, φωτίζετε τὴν  
ψυχὴν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, ἀσπάσθητε  
τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετάς, καὶ ἀποφεύ-  
γετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἐχοντες δὲ κατὰ νοῦν  
ὅτι τὸ μὲν γήϊνον σῶμά σας θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν γῆν,  
ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχὴ σας θέλει μεταβῇ εἰς τὴν αἰωνιό-  
τητα, μὴ παύσητε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην  
ἀγαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ  
Πλάστου φαιδροὶ νὰ παρουσιασθῇτε.

Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαίνοντες, πολλὰς  
κακίας καὶ πάθη δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσῃ, παιδία μου·  
εἰς πολλὰς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκῆτως ἴσως θέλετε ἐκ-  
τεθῇ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομείνατε, ἀναλο-  
γίζόμενοι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλή-  
τεραι, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες εὐχαριστεῖτε καὶ δοξάζετε  
τὸν Θεόν.

Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰσchrῶν παθῶν μὴ  
ἀπελπισθῇτε, διὰ νὰ μὴ καταντήσητε μισάνθρωποι, καὶ  
ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄχρηστα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ  
δειλιάσητε δέ, διὰ νὰ μὴ καταστραφῇτε ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ

γενναίως καὶ ἐμφρόνως παλαίσατε, ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῇ νικηφόρος.

Οὐδεὶς Ὀλυμπιονίκης ἄνευ ἀγώνων· ἀγώνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξέλθῃτε νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, ὥς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθε ποτὲ ὁ Θησεύς.

Μὴ παραμελήσῃτε δὲ τὸ παρόν, ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τοῦ παρελθόν, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθὸν παρῆλθε, τὸ δὲ μέλλον ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον.

Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὠφελοῦμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

Τοιοιυτοτρόπως ἡ αὔριον θέλει σὰς εὐρίσκει πάντοτε καλλιτέρους καὶ εὐτυχεστέρους. Ὅταν δὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν μεταβῇτε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εἴθε ν' ἀφήσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔχνη τινὰ διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσεέλθωσιν εἰς τὸν κινδυνώδη τοῦ βίου λαβύρινθον.

Ὑπάγετε τώρα, παιδία μου, ἡσυχάσατε... μὴ κλαίετε πλέον... θέλομεν ἐνταμῶθῃ πάλιν... ἂν ἔχι ἐπὶ τῆς γῆς... βεβαίως ὁμῶς εἰς τὸν οὐρανόν. »

Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του, καταφιλοῦντες τὰς χεῖράς του· ὁ δὲ γέρον καὶ πάλιν μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς νύλόγει.

Ἄλλ' εἰσελθὼν ὁ ἱατρός, καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνήν, μᾶς προσεκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν.

Ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξίς μας· ἔκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκεὴ φωνὴν του !

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἡ πρωΐνῃ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας συνετάραξεν αὐτόν, καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν ἀσθενειάν του. Ὁ πατὴρ ἐπανελάβε τὰς φλεβοτομίας· ἀλλὰ μικρὰ βελτιώσεις ἀνεφάνη. Ὁ γέρον ἐζήτησε τότε ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τοὺς προεστῶτας διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ κοινω-νίσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλωνῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς κατὰ τε τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἡθέλησε τότε ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ τὸν ἀγαπητόν του κήπον. "Ὅτε δὲ ἤνοιζαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, βλέμμα μελαγχολικὸν ἔρριψεν ὁ γέρον εἰς τὰ ἄνθη καὶ εἰς τὰ δένδρα τοῦ κήπου του.

Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαχαμμένα παρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· κατὰχλωμα δὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἔπιπτον κατὰ γῆς.

— Οὕτως, εἶπε τότε ὁ γέρον, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἰς καὶ αὔριον ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ παρῆλθον! ἀλλ' οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τῶν μικρῶν μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπείρω, εἴθε νὰ μὴ μαρανθῶσι ποτέ! Εἴθε ἡμέραν τινὰ νὰ βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν εἰς τὴν πατρίδα νὰ



καρποφορήσωσιν ! Αὐτὴ εἶναι ἡ θερμότερα εὐχὴ τῆς φυχῆς μου. Εἰς Σὲ δέ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους σου διδασκάλους ἀναθέτω τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς.

Ἐξακολουθήσατε φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώσεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμνάζετε καὶ ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν, τὴν καλλιαισθησίαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν αἰσθημὰ των. Συνειθίζετε αὐτοὺς εἰς τὴν σεμνότητα, τὸ σέβας, τὴν ὑπομονήν, καὶ τὴν φιλοπονίαν καὶ μὴ ἐπιτρέπετέ ποτε εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι τὸ φθαρτὸν σῶμά των περισσότερον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των. Ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς πατρίδος διάπλasis τῶν Ἑλληνοπαίδων ἀε ἦναι ὁ κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὧν τῶν ἀγῶνων καὶ ὧν τῶν διδασκαλιῶν σας.

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσων εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακοπτόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βηχός, ὡς ἀκολούθως μᾶς ἔλεγον οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν κῆπον τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμοὺς του, ὑψώσας δ' ἔπειτα πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα, « *Θεὲ μου, εἶπε, πόσα δένδρα ἡξιώθην νὰ ἴδω ἀνεστημένα ! . . . ἀλλὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος . . .* » Καὶ μετὰ τῆς πατρίδος τὸ γλυκύτατον ὄνομα εἰς τὰ χεῖλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδωκε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχὴ του, ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήϊνα δεσμέ της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πλάστου.

Οἱ προεστώτες, οἱ διδάσκαλοι, καὶ ὁ ἱερεὺς συνήλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀφῆκε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε. Μεταξὺ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὅποια ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὔρον περικάλυμμα, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν « *Ἡ διαθήκη μου.* »

Ὁ ἱερεὺς, ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα, ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἐγγράφον, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἦτο ἡ ἰδιόχειρος διαθήκη τοῦ γέροντος.

Τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε τὸ πρωτότυπον διεσώθη, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτέ· ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ καταχωρήσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ὅσας ἐκ τῶν διατάξεών της διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Κατ' ἀρχὰς ἐζήτει συγχώρησιν παρὰ πάντων, ὅπως καὶ ὁ πολυεὐσπλαγχνος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολουθῶς ἔλεγεν ὅτι, μὴ ἔχων ἴδια τέκνα, οὐδὲ συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους τοῦ ἀποκαθιστᾶ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του.

Ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτά, διέταττε νὰ μένωσι τὰ χρήματά του διαρκῶς εἰς τινὰ Τράπεζαν· διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ ἐξακολουθῇ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἄφθαρτα καὶ ἰληθῶς πολύτιμα κτῆματα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας.

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ κήπου τοῦ ἀνέθε-  
 εν εἰς τὸν συμμαθητὴν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν  
 ἐπανεῖλθῃ ἐξ Ἰταλίας ὁ ἀποσταλὴς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκ-  
 μάθησιν τῆς ἱατρικῆς, νὰ μεταβῇ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης  
 ὥπως σπουδάσῃ τὴν γεωπονίαν, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς  
 τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν.

Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρε-  
 σιῶν τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου προσδιώριζε  
 ποσὸν χρηματικόν, ὅπως μεταβῇ καὶ ὁ νέος αὐτὸς εἰς τι  
 Εὐρωπαϊκὸν ὀπλουργεῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀπλοποιίας  
 καὶ τῶν ἄλλων σιδηρουργικῶν τεχνῶν.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξιν τοῦ ἐτελείονεν  
 ἐκφράζων λύπην ἐνδόμυχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὅπλων·  
 Ἡῤῥετο δὲ νὰ μὴ βραδύνη ἡ θεία ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν χρι-  
 στιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἅπαντες ὡς ἀδελφοὶ φιλά-  
 δελφοὶ ζῶντες, θέλουν ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς *μίαν ποι-  
 μνην ὑπὸ ἑνα ποιμένα*.

Ἀκολουθῶς ἡ διαθήκη προσδιώριζε χρηματικὰς χορη-  
 γήσεις πρὸς περίθαλψιν δυστυχῶν τινῶν γερόντων, ὀρ-  
 φανῶν, καὶ ἀδυνάτων χηρῶν.

Ἐπὶ τέλους ὠνόμαζεν ἐκτελεστὰς τῆς διαθήκης τοῦ  
 ταύτης ἄνδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρό-  
 βλεπεν ὅσον ἔννεστι προνοητικώτερον περὶ τῆς διαρκoῦς  
 ὑπάρξεως τοιούτων ἐκτελεστῶν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν  
 τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὴν κοινόπολιν τὰ τῆς  
 διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη  
 τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου· διότι ἐκ τῆς διαθήκης αὐτοῦ  
 ἀνεφάνη ὅτι οὐχὶ μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον

ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

#### Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

Τὴν κηδεῖαν τοῦ Γεροστάθου δὲν συνώδευσαν οὔτε τύμπανα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων στίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικὴ ὄμως κατήφεια, βαθυτάτη θλίψις, στεναγμοί, καὶ δάκρυα συνώδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοί, ὀρφανά, καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου αὐτῶν.

Καὶ οἱ μὲν θλιβεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδεῖας τυμπανισμοί, ὁ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούντων ἦτο ἡ κατανυκτικὴ μελωδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοιγόντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδεῖας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλόανθρωποι, καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ των ἀγαλλόμεναι ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον γλαφυρὸν καὶ διδακτικώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε, ὅτε ὁ ρήτωρ ἔπαυσεν, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν, παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὥραϊα κομφῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ρητόν, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασεν, ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου «ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.»

Διατηρήσας δὲ ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτύμβιου, τοῦ χα-  
ραχθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γέροντος, εὐχαρίστως κα-  
ταχωρῶ τοῦτο ἐνταῦθα· εἶχε δὲ οὕτως·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ

Ο

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ

ΚΑΙ

ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ,

ΟΣ

ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ,

ΚΑΙ

ΤΟΝ ΠΛΗΡΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΑΓΑΠΗΣΑΣ,

ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ,

ΚΑΙ

ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠ' ΚΑΛΟΚΑΓΘΙΑΝ

ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς  
αὐτοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου  
μετὰ τῶν περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Ξενοφώντος. Φαί-  
νεται δὲ ὅτι ἠθέλησαν οὕτω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν  
καρδίαν τοῦ Γεροστάθου συνηνοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ  
τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὥς συνήνονεν αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου  
τοῦ μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀποδημίαν περιηγηθεὶς ἐσχάτως  
τὴν Ἑπείρον, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Γερο-

στάθου, ὅπου τόσαι γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας θερμῶς μ' ἐπροσκάλουν.

Ἀλλὰ τὴν μὲν κωμόπολιν εὗρον σχεδὸν ἔρημον· ζητήσας δὲ μὲ πάλλουςαν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, δὲν εὗρον εἰμὴ ἐρείπια.

Περίλυπος μετέβην τότε ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώντων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων, ὅπως ἀσπασθῶ τὸν τάφον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος. Ἀλλ' οὐδὲ ἵχνος τοῦ τάφου τοῦ ὑπῆρχε πλέον!

Δυστυχεστάτη πατρίς! ἀνέκραξα τότε στενάζων βαθέως, δὲν θέλει λοιπὸν παρέλθει ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τοῦ,

Ἀλλ' ὅχι! χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασες, εἶναι ἀμάρτημα. Ἄς ἐξακολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάντοτε· διὰ τῆς παιδείας δέ, τῆς φιλοπονίας, καὶ ἀρετῆς ἃς ἐνισχύωμεν, ἃς ἀναπτύσσωμεν, ἃς πολλαπλασιάζωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἡμῶν ἐλπίδες βεβαίως θέλουν πραγματοποιηθῇ.

Τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῇ τὸν νέον Θεμιστοκλέα τοιοιυτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὐχὴ αἰς μὴ ἀφίνη τοὺς νέους ἡμᾶς Ἑλληνας νὰ κοιμώμεθα ἥσυχον ὕπνον· ἀλλ' ἀδιαλείπτως αἰς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιοθῶμεν ν' ἀποτινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαμνίαν, ἐπαναφέροντες ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐδαιμόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν θλιβεράν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἀδῶσαι τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἀναγείρω εἰς

αὐτόν, ἀντὶ τοῦ καταστραφέντος, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον ἴσως ἐκείνου, σύμφωνον δὲ μὲ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις.

« *Gaïar ἔχοις ἐλαφράν, φιλιζατε φίλω!* »

ΤΕΛΟΣ

# ΠΙΝΑΞ

ΓΟΥ

## ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.



|                                                    | Σελ. |
|----------------------------------------------------|------|
| Ἡ πρώτη ἀγάπη . . . . .                            | 3    |
| Ὁ πάππος, ὁ υἱός, καὶ ὁ μικρὸς Θωμᾶς. . . . .      | 7    |
| Ὁ Αἰνεῖας καὶ ὁ πατὴρ του . . . . .                | 9    |
| Ἡ Σπαρτιάτις Χειλωνίς. . . . .                     | 10   |
| Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ οἱ γονεῖς του . . . . .         | 12   |
| Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ὀλυμπιάς . . . . .        | 13   |
| Ὁ κῆπος καὶ ἡ καρδιά . . . . .                     | 14   |
| Ὁ Κοριολάνος καὶ ἡ μήτηρ του . . . . .             | 16   |
| Ὁ Βάσιγκτων καὶ ἡ μήτηρ του . . . . .              | 19   |
| Μεῖα ψυχὴ εἰς δύο σώματα . . . . .                 | 21   |
| Ὁ κλῶνος καὶ τὸ δεμάτιον . . . . .                 | 23   |
| Οἱ δύο μικροὶ φίλοι . . . . .                      | 25   |
| Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀλκιδιδάδης, καὶ ὁ Ξενοφῶν . . . . . | 29   |
| Ἡ φίλα τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου . . . . .    | 31   |
| Δάμων καὶ Φιντίας . . . . .                        | 36   |
| Ἡ δονὴ γλυκυτάτη . . . . .                         | 36   |
| Ὁ Πέτρος καὶ ὁ πτωχὸς μαθητὴς του . . . . .        | 38   |



|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τέλειος ἄνθρωπος . . . . . | 41  |
| Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς . . . . .               | 43  |
| Ὁ ἱερεὺς τῆς Μόσχας . . . . .                   | 45  |
| Ἡ ἐλευθεριότης τοῦ Κίμωνος . . . . .            | 47  |
| Θεὸς νόμος . . . . .                            | 56  |
| Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεσέως . . . . .              | —   |
| Τὸ ἀληθές προτέρημα τοῦ Περικλέους . . . . .    | 64  |
| Ὁ ἐφημέριος τῆς κωμοπόλεως . . . . .            | 65  |
| Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη . . . . .              | 66  |
| Ὁ χωρικός, ὁ ἐπονομασθεὶς Σωτήρ . . . . .       | 68  |
| Ὁ χωρικός καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰβάν . . . . .       | 71  |
| Ὁ λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς . . . . .                | 75  |
| Ὁ ἀγαθὸς Τίτος . . . . .                        | 79  |
| Οἱ τριάκοντα Τύραννοι καὶ ὁ Σωκράτης . . . . .  | 81  |
| Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης . . . . .                  | 82  |
| Ἡ ὑπερτέτη ἀρετή . . . . .                      | 87  |
| Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐφροσύνη . . . . .              | —   |
| Σωτήριον μάθημα . . . . .                       | 89  |
| Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος . . . . .          | 91  |
| Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ στρατιώτης . . . . .          | 92  |
| Ὁ Περικλῆς ὑβριζόμενος . . . . .                | —   |
| Ὁ Σωκράτης προαπόστολος . . . . .               | 98  |
| Ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Φωκίωνος . . . . .   | 96  |
| Ὁ Δημοσθένης καὶ τὸ ὄνειον γάλα . . . . .       | 98  |
| Ἡ ἀμνησικακία τοῦ Ἀριστείδου . . . . .          | 109 |
| Ἡ ἐκδίκησις τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος . . . . .     | 105 |
| Ὁ ἰσρώτερος ἔρως . . . . .                      | 107 |
| Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου . . . . .                  | 109 |



Παρακαλούμε πολύ,  
όσους θέλουν να **συμμετάσχουν** σ' αυτό το **μνημειακό έργο**  
και διαθέτουν παλαιά βιβλία, αρχεία, δημόσια έγγραφα,  
παλιές φωτογραφίες και ότι άλλο θα μπορούσε να αποτελέσει  
ντοκουμέντο **πολιτιστικής κληρονομιάς** για τις επόμενες γενιές  
αλλά και να **ανασύρει πολύτιμες μνήμες** στους παλαιότερους,  
**να μας στείλουν τους “θησαυρούς” τους**  
προκειμένου να μεταφερθούν στο ηλεκτρονικό μας αρχείο  
και στη συνέχεια να **εκδοθούν** με σύγχρονα μέσα  
αλλά με την **αυθεντικότητα του πρωτοτύπου**,  
όπως το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας.

Ο κ. Θ.Νάκας, δεσμεύεται προσωπικά  
**για τη διαφύλαξη και την ασφάλεια**  
των αυθεντικών πρωτοτύπων που θα μας στείλετε  
καθώς και για την **επιστροφή τους στα χέρια σας**  
χωρίς να έχουν υποστεί το παραμικρό.

“Εκτιμάμε καλύτερα το παρόν  
και χτίζουμε σωστότερα το μέλλον  
όταν γνωρίζουμε το παρελθόν μας”  
Θωμάς Νάκας

---

Μπορείτε να στείλετε τα ντοκουμέντα σας στη διεύθυνση:

Θωμάς Νάκας - Εκδόσεις ΟΡΑΜΑ  
23ο χλμ Λεωφόρου Μαραθώνος, Τ.Κ. 19009 - Ραφήνα Αττικής  
Τηλέφωνο: 22940 79816, e-mail: [tn@oramaeditions.gr](mailto:tn@oramaeditions.gr)

---



Wm. Lloyd Garrison